

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

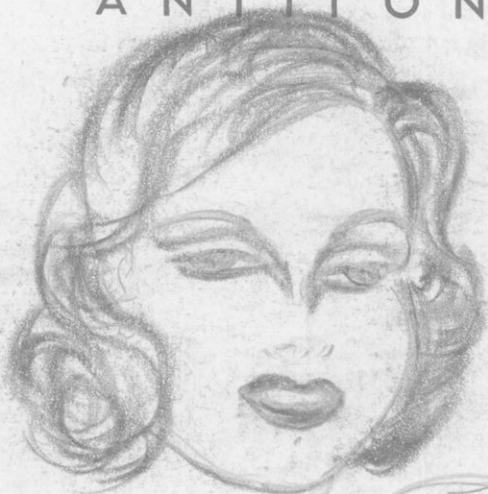

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΑΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1952

Α Ν Τ Ι Γ Ο Ν Η

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1952

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ὁ βίος τοῦ Σοφοκλέους.

Ἦτο Σοφοκλῆς, υἱὸς τοῦ Σοφίλου, ἐγεννήθη τῷ 496 π. Χ. ἐν τῷ Ἰπίφ Κολωνῷ, ὅστις ἦτο θελκτικώτατος ἐπὶ λόφου προάσιον τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Σοφοκλῆς, ὡς υἱὸς πατρὸς εὐπόρου, ἔχοντος ἐργοστάσιον μαχαιοποιίας, ἔτυχεν ἐπιμελημένης ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἐδιδάχθη ἐπιμελῶς μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν, καὶ ἀνέπτυξεν ἄρμονικῶς τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις. Τὸ σωματικόν του δὲ κάλλος, ἡ πρόθυμος χάρις καὶ ἡ ψυχικὴ του εὐγένεια, ὡς καὶ αἱ μουσικαὶ του ἱκανότητες, τὰς ὁποίας ἀνέπτυξεν ὁ περίφημος διδάσκαλός του τῆς μουσικῆς Δάμπρος, κατέστησαν αὐτὸν ἄξιον μεγάλης προσοχῆς καὶ ἐκτιμήσεως παρὰ τῶν συμπολιτῶν του. Διὰ τοῦτο, ὅτε μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἐωρτάσθησαν τὰ ἐπινίκια, ὁ Σοφοκλῆς ἐκλεχθεὶς ἐκ χιλιάδων ἄλλων ἐφήβων Ἀθηναίων ἐχόρευσεν ἐπὶ κεφαλῆς χοροῦ παίδων περὶ τὸ τρόπαιον. Ἡ φυσιογνωμία δὲ τοῦ Σοφοκλέους, τὸ μεγαλοπρεπὲς παράστημά του καὶ ἡ ἤρεμος ἔκφρασις τοῦ προσώπου του θαυμασιῶς εἶναι ἀποτετηνωμένα εἰς τὸν ἐπιβλητικώτατον ἀνδριάντα του, τὸν εὐρισκόμενον σήμερον εἰς τὸ Λατερανὸν Μουσεῖον τῆς Ῥώμης.

Μελετῶν ἐκ νεότητός του ὁ Σοφοκλῆς τὸν ἀθάνατον Ὅμηρον καὶ θαυμάζων τὸν πρῶτον καὶ μεγαλοφάνταστον τραγικὸν ποιητὴν καὶ διδάσκαλόν του Αἰσχύλον, ἐνωρὶς ἐτράπη εἰς τὴν ποίησιν, καὶ δὴ εἰς τὴν τραγικὴν, καὶ ἀφωσιώθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην καθ' ὅλον τὸν βίον του.

Ἐν ἡλικίᾳ μόλις 28 ἐτῶν ὁ Σοφοκλῆς ἔχων πεποιθήσιν εἰς τὴν ποιητικὴν του ἀξίαν, κατήλθε τὸ πρῶτον τῷ 468 εἰς τὸν δραματικόν

ἀγῶνα καὶ ἀντιμετρηθεὶς πρὸς τὸν παλαίμαχον τραγικὸν ποιητὴν Αἰσχύλον ἐνίκησεν αὐτόν. Κατὰ τὸν ἀγῶνα μάλιστα ἐκείνον, ἐνῶ οἱ μὲν τῶν θεατῶν ἐπευφήμουν τὸν Αἰσχύλον, οἱ δὲ τὸν Σοφοκλέα, εἰσηλθὲν εἰς τὸ θέατρον ὁ Κίμων, ἐπιστρέψας ἐκ τῆς ἐκστρατείας του. Παρακληθεὶς δὲ οὗτος νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κριτῆς μετὰ τῶν συστρατήγων του ἀπένειμε τὸν στέφανον τῆς νίκης εἰς τὸν Σοφοκλέα, οὗτος οὕτως ἐμφανίζεται ὡς νέον ἐπιτέλλον ἄστρον ἐν τῇ δραματικῇ σκηνῇ. Ἐκτοτε ὑπερεῖχε σχεδὸν πάντοτε εἰς τοὺς δραματικούς ἀγῶνας, τῶ δὲ 442 διδάξας τὴν Ἀντιγόνην τοσοῦτον ἠδδοκίμησεν εἰς αὐτήν, ὥστε ἐξελέγη τῶ 440 συστράτηγος τοῦ Περικλέους εἰς τὸν Σαμιακὸν πόλεμον. Καὶ γενικῶς ὁ Σοφοκλῆς ἀνεδείχθη ἀληθὴς καλλιτέχνης τῆς δραματικῆς τέχνης, γράφων ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη ἀριστοτεχνικὰ δράματα μέχρι βαθέος γήρατος αὐτοῦ καὶ συνεχῶς εὐνοούμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ, ἡ καλαισθησία τοῦ ὁποῖου εὗρισκε πάντοτε εἰς τὰ ἔργα του τὴν πληρεστέραν ἱκανοποίησιν αὐτοῦ.

Ὡς ἄνθρωπος ὁ Σοφοκλῆς ἦτο φαιδρός, εὐπροσήγορος καὶ πολὺν προσηνῆς, δὲν παρέλειπε δὲ νὰ διατηρῇ φιλικὰς σχέσεις μετ' ἐξεχόντων προσώπων τῆς ἐποχῆς του, τοῦ Περικλέους, τοῦ Ἡροδότου κ. ἄ. Ἦτο ἐπίσης φιλόθρησκος, τηρητῆς τῶν παραδόσεων καὶ θεοσεβῆς, ἀνευ ὑπερβολῶν καὶ στενότητος πνεύματος, ἀσκήσας μάλιστα καὶ ἱερατικὸν ἀξίωμα. Ἄξιον σημειώσεως ἐπίσης εἶναι, ὡς θὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς τραγωδίας, ὅτι ὅλα τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα εἶχον τὴν ἀπήχησίν των εἰς τὴν βαθεῖαν ἐκείνην ψυχὴν, ἀντιλαμβανομένην μὲ βαθεῖαν πείραν τῆς ζωῆς ὅλους τοὺς βαθμοὺς καὶ τὰς μορφὰς τοῦ πάνθου, τὰ τρυφερὰ αἰσθηματα καὶ τὰς ὑψηλὰς ἐξάρσεις.

Τέλος ὁ Σοφοκλῆς διεκρίνετο διὰ τὴν ἐξαίρετον ἀγάπην του πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας οὐδέποτε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του ἐγκατέλιπε διὰ νὰ ἀποδημήσῃ, ὅπως ἔπραξαν οἱ ἄλλοι δύο τραγικοὶ καὶ ἄλλοι διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς του, εἰς ἄλλας χώρας, καίτοι ἐπανειλημμένως εἶχε κληθῆ ὑπὸ διαφόρων ἡγεμόνων διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς αὐλὰς αὐτῶν.

Καίτοι δὲ ὁ Σοφοκλῆς εἶχεν ἐξ ἰδιοσυγκρασίας εὐθυμον χαρᾶκιτῆρα ἐδοκίμασεν ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ἱκανὰς λύπας, λόγφ οἰκιακῶν διενέξεων, τοῦ νόου του μάλιστα Ἰοφῶντος ἐγγείραντος δίκην παρανοίας κατ' αὐτοῦ. Ἡ καταλαβοῦσα δὲ αὐτὸν βα-

ρονθυμία διαφαίνεται και ἐν τῷ τρίτῳ στασίμῳ τοῦ τελευταίου δράματός του, τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῶν.

Τοιοῦτος ὢν ὁ μέγας τραγικός ἀπέθανε γαλήνιον φυσικὸν θάνατον τῷ 406 π. Χ. ἐν ἡλικίᾳ 90 ἐτῶν.

2. Τὸ δραματικὸν ἔργον τοῦ Σοφοκλέους.

Ὁ Σοφοκλῆς ζήσας εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν αἱ Ἀθηναίαι ἦσαν πνευματικὸν κέντρον ὅλης τῆς Ἑλλάδος (κοινὴ παιδείσις Ἑλλάδος, Ἑλλάς Ἑλλάδος, ὅπως ἐλέγοντο), καὶ ἔχων ὡς ἀνταγωνιστὰς τοῦ δύο μεγάλους ἐπίσης ὁμοτέχνους του, τὸν Αἰσχύλον καὶ τὸν Εὐριπίδην, κατώρθωσε νὰ καινοτομήσῃ εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην καὶ νὰ ἐμφανίσῃ τοιαύτας ιδιότητας, αἵτινες κατέστησαν αὐτὸν ποιητικὸν ἀστέρα πρώτου μεγέθους καὶ ἀνυπέρβλητον τραγικὸν ποιητὴν.

Ἐν πρώτοις ἡ σπουδαιότερα μεταβολὴ ἦτο, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐδίδασκε τρεῖς χωριστὰς τραγωδίας μὲ διάφορον δι' ἑκάστην ὑπόθεσιν, ἀντὶ μιᾶς συνεχομένης τριλογίας μὲ κοινὴν ὑπόθεσιν, ὡς ἔπρατιεν ὁ Αἰσχύλος. Ἠῤῥησεν ὁμοίως τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποκριτῶν ἐκ δύο (τὸν α' εἶχεν εἰσαγάγει ὁ Θέσπις, τὸν β' ὁ Αἰσχύλος) εἰς τρεῖς. Ὁμοίως ἠῤῥησεν τὸν ἀριθμὸν τῶν χορευτῶν δι' ἕκαστον δράμα ἐκ 12 εἰς 15. Ὡσαύτως περιώρισεν τὰ ἄσματα τοῦ χοροῦ, δώσας μεγαλυτέραν ἔκτασιν εἰς τὸν διάλογον.

Ἐξ ἄλλου ὁ Σοφοκλῆς εἶναι ἀπαράμιλλος καλλιτέχνης εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ δράματος. Ἔχει ἀρίστην ἡθοποιίαν, ζωγραφίζων τελείως τοὺς χαρακτήρας τῶν προσώπων του. Ἐπίσης ἐπιτηδεύεται ἄριστα τὴν πλοκὴν τοῦ μύθου, παρεμβάλλων εἰς τὰ δράματά του περιπετείας καὶ ἀγαναγρίσεις, καὶ χρησιμοποιεῖ ἐν πᾶσι τὴν φυσικότητα καὶ τὴν ἁρμονίαν, πὸν πρέπει. Ἀφαιρέσας τὸν ὄγκον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ Αἰσχύλου, ὅστις παρίστανε τὰ πράγματα ἀνώτερα καὶ ὑπερφυσικώτερα τοῦ πραγματικοῦ, καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὸν Εὐριπίδην, ὅστις παρίστανεν αὐτὰ, ὅποια εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι, ὁ Σοφοκλῆς παρίστανεν αὐτὰ ὅποια πρέπει νὰ εἶναι, ἀκολουθῶν τὸ μέτρον, ὅπερ εἶναι ἡ εὐγενεσιότη καὶ χαριεσιότη ἀρετῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἡ γλώσσά του, ὡς θὰ ἐκτιμήσωμεν αὐτὴν, εἶναι πλήρης λεπτότητος καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἁρμονικὴν καὶ σύμμετρον δραματικὴν του τέχνην, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεκάλουν αὐτὸν οἱ

ἀρχαῖοι μέλιτταν, ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ἔλεγεν, ὅτι τὸ στόμα του μέλιτι κεχρισμένον ἦν. Ἄλλὰ καὶ τὰ χορικά του ὄσματα εἶναι περίτεχνα καὶ ὠραῖα, μεστὰ μεγαλοπρεπείας καὶ χάριτος.

Ὅμοίως, ἐνῶ εἰς τὸν Αἰσχύλον τὸ τραγικὸν πραγματοποιεῖται εἰς τὴν στάσιν τῆς Μοίρας ἢ τοῦ Θείου ἐναντι τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πάλην αὐτῶν πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὸν Σοφοκλέα ἢ Μοῖρα ἢ ὁ Θεὸς διευθύνουν μὲν μέχρις ἐνὸς σημείου τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἢ ἐσωτερικὴ δύναμις καὶ ἢ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου εἶναι ἐκείνη, ἢ ὁποῖα παρορμᾷ αὐτὸ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ, ὃν θέτει πρὸ αὐτοῦ.

Διὰ τὰς ἀρετὰς του δὲ αὐτὰς καὶ τὰς ἄλλας, ἃς ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ ἐκτιμήσωμεν ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ἔργων του, δικαίως ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐθεώρει αὐτὸν ὡς τὸν τελειότατον τῶν τραγικῶν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τοὺς κανόνας τῆς τραγικῆς τέχνης ἐκ τῶν τραγωδιῶν κυρίως τοῦ μεγάλου τούτου τραγικοῦ ἔλαβεν

3. Τὰ ἔργα τοῦ Σοφοκλέους.

Ὁ Σοφοκλῆς συγγράφων δι' ὅλον τοῦ βίου ἐποίησε περὶ τὰ 123 δράματα διαφόρων ὑποθέσεων καὶ ἔλαβε τὰς περισσότερας ἐξ ὅλων τῶν τραγικῶν νίκας, ἐκ τῶν δραμάτων δὲ τούτων ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν ἐπτὰ: Ἀντιγόνη, Ἡλέκτρα, Τραχίνιαι, Οἰδίπους Τύραννος, Αἴας, Φιλοκλήτης καὶ Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶν.

Αἱ τραγωδίαι δὲ αὗται ἐπαίζοντο εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις, εἰκόνας καὶ προτομαὶ αὐτοῦ πολλαὶ ἐστήθησαν, καὶ σήμερον τιμῶνται ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὰ ἔργα του, ἀπλήστως ἀναγιγνωσκόμενα καὶ ἐμφανιζόμενα εἰς τὴν σκηνὴν ὑπ' αὐτοῦ.

4. Ἀντιγόνη.

Ὁ Οἰδίπους Τύραννος, τυφλὸν ὄργανον τοῦ μοιραίου, ὡς γνωρίζομεν ἐκ τοῦ σχετικοῦ μύθου, ἐφόνευσεν ἐν ἀγνοίᾳ του τὸν πατέρα Δαῖον καὶ συνεξέυχθη τὴν μητέρα του Ἰοκάστην. Ἐκ τοῦ ἀνοσίου

τούτου γάμου ἐγεννήθησαν τέσσαρα τέκνα, ὁ Ἐτεοκλῆς, ὁ Πολυνείκης, ἡ Ἀντιγόνη καὶ ἡ Ἰσμήνη. Ὅτε ἀπεκαλύφθη τὸ γεγονός τῆς πατροκτονίας καὶ τοῦ μιαινοῦ γάμου, ἡ μὲν μήτηρ καὶ σύζυγος Ἰοκάστη ἀπηγχονίσθη, ὁ δὲ Οἰδίπους, ἀφ' οὗ ἐτύφλωσεν ἑαυτὸν, μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Οἱ υἱοὶ τούτου συνεφώνησαν νὰ βασιλεύῃ ἕκαστος τῶν δύο κατ' ἔτος, ἀλλ' ὅτε παρήλθε τὸ ἔτος τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Ἐτεοκλέους, ἤρνεϊτο οὗτος νὰ παραχωρήσῃ τὴν βασιλείαν εἰς τὸν ἀδελφόν. Τότε ὁ Πολυνείκης μεταβὰς εἰς τὸ Ἄργος καὶ γενόμενος ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Ἄργους Ἀδράστου, ἐκστρατεύει μετὰ τοῦ πενθεροῦ καὶ πέντε ἄλλων ἡγεμόνων ἐναντίον τῶν Θηβῶν. Ἐκαστος τῶν ἐπιτὰ τούτων ἡγεμόνων ἐτάχθη ἕναντι μιᾶς τῶν ἐπτὰ πυλῶν τῆς πόλεως, τὰς ὁποίας ἐπτὰ ἐπίσης Θηβαῖοι ἥρωες ὑπερήσπιζον. Ἐνῶ δὲ τοιοῦτοτρόπως εἶχον ἀντιπαραταχθῆ τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα, ἀπεφασίσθη νὰ κριθῆ ὁ πόλεμος διὰ μονομαχίας τῶν δύο ἀδελφῶν, οἵτινες πίπτουν ἀμφοτέροι κατ' αὐτήν.

Μετὰ τοῦτο τὴν βασιλείαν ἀνέλαβεν ὁ θεῖός των, ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης, Κρέων, ὅστις κατορθώνει, ἀφ' οὗ προσηνέχθη κατὰ συμβουλήν τοῦ μάντεως Τειρεσίου θυμὰ πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θεοῦ Ἄρεως ὁ πρεσβύτερος υἱὸς του Μεγαρέυς, νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς καὶ νὰ τρέψῃ αὐτοὺς εἰς φυγὴν.

Τὸ ὑπὸ ἀνάγνωσιν δράμα, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἄριστον διὰ τὴν ἠθοποιίαν του καὶ ἴσως ἡ ἐνδοξοτάτη τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν τραγωδιῶν, ἀρχεῖται εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κρέοντος ἐκδοσιν τῆς διαταγῆς περὶ τῆς τύχης τῶν νεκρῶν τῶν ἀλληλοφονευθέντων δύο ἀδελφῶν.

Σημείωση σε ποιν. φ. 107

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ᾠ κοινὸν αὐτάδελφον Ἰσμῆνης κάρα,
ἄρ' οἴσθ' ὅ,τι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν
ὁποῖον οὐχὶ νῶν ἔτι ζώσαιν τελεῖ;
οὐδὲν γὰρ οὔτ' ἀλγινὸν οὔτ' ἄτης ἄτερ
οὔτ' αἰσχρὸν οὔτ' ἄτιμόν ἐσθ', ὁποῖον οὐ
τῶν σῶν τε κἀμῶν οὐκ ὅπωπ' ἐγὼ κακῶν.
καὶ νῦν τί τοῦτ' αὖ φασὶ πανδήμῳ πόλει
κῆρυγμα θεῖναι τὸν στρατηγὸν ἀρτίως;
ἔχεις τι κεισῆχουσας; ἢ σε λανθάνει
πρὸς τοὺς φίλους στείχοντα τῶν ἐχθρῶν κακά; X 10

ΙΣΜΗΝΗ

ἔμοι μὲν οὐδεὶς μῦθος, Ἀντιγόνη, φίλων
οὔθ' ἠδὺς οὔτ' ἀλγινὸς ἴκετ', ἐξ ὄτου
δυοῖν ἀδελφοῖν ἐστερήθημεν δύο,
μᾶ θανόντοιν ἡμέρα διπλῆ χειρὶ
ἐπεὶ δὲ φρουρὸς ἐστὶν Ἀργείων στρατὸς
ἐν νυκτὶ τῇ νῦν, οὐδὲν οἶδ' ὑπέρτερον,
οὔτ' εὐτυχοῦσα μᾶλλον οὔτ' ἀτωμένη. X
AN. ἤδη καλῶς, καὶ σ' ἐκτὸς αὐλείων πυλῶν
τοῦδ' οὐνεκ' ἐξέπεμπον, ὡς μόνη κλύοις.

15

- ΙΣ. τί δ' ἔστι; δηλοῖς γάρ τι καλχαίνουσ' ἔπος. 20
 ΑΝ. οὐ γὰρ τάφου νῶν τῷ κασιγνήτῳ Κρέων
 τὸν μὲν προτίσας, τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει;
 Ἐτεοκλέα μὲν, ὡς λέγουσι, σὺν δίκῃ
 χρησθεὶς δικαία καὶ νόμῳ κατὰ χθονός
 ἔκρουσε τοῖς ἔνερθεν ἔντιμον νεκροῖς, 25
 τὸν δ' ἀθλίως θανόντα Πολυνείκους νέκυν
 ἀστοῖσί φασιν ἐκκεκηρῦχθαι τὸ μὴ
 τάφῳ καλύψαι μηδὲ κωκῦσαί τινα,
 ἔαν δ' ἄκλαυτον, ἄταφον, οἰωνοῖς γλυκὴν
 θησαυρὸν εἰσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς. 30
 τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα σοὶ
 κάμοι—λέγω γὰρ κάμῃ—κηρύξαντ' ἔχειν,
 καὶ δεῦρο νεῖσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν
 σαφῆ προκηρύξοντα, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν
 οὐχ ὡς παρ' οὐδέν, ἀλλ' ὅς ἂν τούτων τι δρᾷ, 35
 φόνον προκεῖσθαι δημόλευστον ἐν πόλει.
 οὕτως ἔχει σοὶ ταῦτα, καὶ δείξεις τάχα
 εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακῆ.
 ΙΣ. τί δ', ὦ ταλαῖφρον, εἰ τάδ' ἐν τούτοις, ἐγὼ
 λύουσ' ἂν εἴθ' ἄπτουσα προσθείμην πλέον; 40
 ΑΝ. εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσῃ σκόπει.
 ΙΣ. ποῖόν τι κινδύνευμα; ποῖ γνώμης ποτ' εἶ;
 ΑΝ. εἰ τὸν νεκρὸν ξὺν τῆδε κουφιεῖς χερί.
 ΙΣ. ἦ γὰρ νοεῖς θάπτειν σφ', ἀπόρρητον πόλει;
 ΑΝ. τὸν γοῦν ἐμὸν καὶ τὸν σόν, ἦν σὺ μὴ θέλῃς, 45
 ἀδελφόν· οὐ γὰρ δὴ προδοῦσ' ἀλώσομαι.
 ΙΣ. ὦ σχετλία, Κρέοντος ἀντειρηκός;
 ΑΝ. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ τῶν ἐμῶν μ' εἴργειν μέτα.
 ΙΣ. οἴμοι· φρόνησον, ὦ κασιγνήτη, πατήρ
 ὡς νῶν ἀπεχθὴς δυσκλεῖς τ' ἀπώλετο 50

πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων διπλᾶς
 ὄψεις ἀράξας αὐτὸς αὐτουργῶ χειρὶ
 ἔπειτα μήτηρ καὶ γυνή, διπλοῦν ἔπος,
 πλεκταῖσιν ἀρτάναισι λωβᾶται βίον
 τρίτον δ' ἀδελφῶ δύο μίαν καθ' ἡμέραν
 αὐτοκτονοῦντε τῷ τάλαιπῶρῳ μόρον
 κοινὸν κατειργάσαντ' ἐπαλλήλοιν χειροῖν.

55

νῦν δ' αὖ μόνᾳ δὴ νῶ λειψιμμένα σκόπει
 ὄσφ κάκιστ' ὀλούμεθ', εἰ νόμου βία
 ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν.
 ἀλλ' ἐννοεῖν χρὴ τοῦτο μὲν γυναιχ' ὅτι
 ἔφρυμεν, ὡς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχομένα·
 ἔπειτα δ' οὔνεκ' ἀρχόμεσθ' ἐκ κρεισσόνων,
 καὶ ταῦτ' ἀκούειν κάτι τῶνδ' ἀλγίονα.
 ἐγὼ μὲν οὖν αἰτοῦσα τοὺς ὑπὸ χθονὸς
 ξύγγνοιαν ἴσχειν, ὡς βιάζομαι τάδε,
 τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι· τὸ γὰρ
 περισσὰ πρᾶσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.

60

AN.

οὔτ' ἂν κελεύσαιμ' οὔτ' ἂν, εἰ θέλοις ἔτι
 πρᾶσσειν, ἐμοῦ γ' ἠδέως δρῶνς μετὰ.

70

ἀλλ' ἴσθ' ὁποῖά σοι δοκεῖ· κείνον δ' ἐγὼ
 θάψω· καλὸν μοι τοῦτο ποιούσῃ θανεῖν·
 φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι, φίλου μετὰ,
 ὅσια πανουργήσασ', ἐπεὶ πλείων χρόνος,
 ὃν δεῖ μ' ἀρέσκειν τοῖς κάτω τῶν ἐνθάδε·
 ἐκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι· σοὶ δ' εἰ δοκεῖ,
 τὰ τῶν θεῶν ἔντιμ' ἀτιμάσασ' ἔχε.

75

ΙΣ.

ἐγὼ μὲν οὐκ ἄτιμα ποιοῦμαι, τὸ δὲ
 βία πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος.

AN.

σὺ μὲν τάδ' ἂν προύχοι· ἐγὼ δὲ δὴ τάφον
 χώσουσ' ἀδελφῶ φιλτάτῳ πορεύσομαι.

80

- ΙΣ. οἴμοι ταλαίνης, ὡς ὑπερδέδοικά σου! ✕
- ΑΝ. μὴ ἴμοῦ προτάρβει τὸν σὸν ἐξόρθου πότμον.
- ΙΣ. ἀλλ' οὖν προμηνήσυς γε τοῦτο μηδενὶ
τοῦργον, κρυφῆ δὲ κεῦθε, σὺν δ' αὐτως ἐγώ. 85
- ΑΝ. οἴμοι, καταύδα· πολλὸν ἐχθίων ἔση
σιγῶσ', ἐὰν μὴ πᾶσι κηρύξῃς τάδε.
- ΙΣ. θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις.
- ΑΝ. ἀλλ' οἶδ' ἀρέσκουσ' οἷς μάλισθ' ἄδειν με χροῖ.
- ΙΣ. εἰ καὶ δυνήσῃ γ'· ἀλλ' ἀμηχάνων ἐρᾶς. 90
- ΑΝ. οὐκοῦν, ὅταν δὴ μὴ σθένω, πεπαύσομαι.
- ΙΣ. ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρόπει τὰμήχανα.
- ΑΝ. εἰ ταῦτα λέξεις, ἐχθαρῆ μὲν ἐξ ἔμοῦ,
ἐχθρὰ δὲ τῷ θανόντι προσκείσῃ δίκη.
ἀλλ' ἔα με καὶ τὴν ἐξ ἔμοῦ δυσβουλίαν
παθεῖν τὸ δεινὸν τοῦτο· πείσομαι γὰρ οὐ
τοσοῦτον οὐδέν, ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν.
- ΙΣ. ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, στεῖχε. τοῦτο δ' ἴσθ', ὅτι
ἄνους μὲν ἔρχῃ, τοῖς φίλοις δ' ὀρθῶς φίλη.

ΧΟΡΟΣ

- στροφὴ α' ἀκτὶς ἀελίου, τὸ κάλ- 100
λιστον ἑπταπύλω φανέν
Θήβα τῶν προτέρων φάος,
ἐφάνθης ποτ', ὦ χρυσέας
ἀμέρας βλέφαρον, Δικαί-
ων ὑπὲρ ῥεέθρων μολοῦσα,
τὸν λεύκασπιν Ἄργόθεν
φῶτα βάντα πανσαγία
φνγάδα πρόδρομον ὄξυτέρω
κινήσασα χαλινῶ.

σύστημα α' ὄν ἐφ' ἡμετέρῃ γὰρ Πολυνεΐκης 110
 ἄρθεις νεικέων ἐξ ἀμφιλόγων
 ἤγαγε· κείνος δ' ὄξεα κλάζων
 αἰετὸς εἰς γᾶν ὡς ὑπερέπτα,
 λευκῆς χιόνος πτέρυγι στεγανός, 115
 πολλῶν μεθ' ὄπλων
 ξύν θ' ἵπποκόμοις κορύθεσσιν.

ἀντιστρ. α' σταὶς δ' ὑπὲρ μελάθρων, φρονώ-
 σαισιν ἀμφιχανῶν κύκλω
 λόγχαις ἐπτάπυλον στόμα 120
 ἔβα, πρὶν ποθ' ἀμετέρων
 αἱμάτων γένυσιν πλησθῆ-
 ναί τε καὶ στεφάνωμα πύργων
 πευκάενθ' Ἡφαίστιον ἐλείν.
 τοῖος ἀμφὶ νῶτ' ἐτάθη 125
 πάταγος Ἄρεος, ἀντιπάλω
 δυσχείρωμα δράκοντι.

ἀντισύστ. α' Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους
 ὑπερεχθαίρει, καὶ σφας ἐσιδῶν
 πολλῶν ρεύματι προσνισσομένους κ.† 130
 χρυσοῦ καναχῆς ὑπεροπλίας,
 παλτῶ ριπτεῖ πυρὶ βαλβίδων
 ἐπ' ἄκρων ἦδη
 νίκην ὀρμῶντ' ἀλαλάξαι.

στροφη β' ἀντιτύπα δ' ἐπὶ γὰρ πέσε τανταλωθεὶς
 πυροφόρος, ὃς τότε μαινομένα ξὺν ὀρμᾷ
 βακχεύων ἐπέπνει 135
 ῥιπαῖς ἐχθίστων ἀνέμων.

εἶχε δ' ἄλλα τὰ μὲν,
 ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλοις ἐπενώμα στυφελίζων
 [μέγας Ἄρης
 δεξιόσειρος.]

140

σύστημα β' ἐπὶ λοχαγοὶ γὰρ ἐφ' ἐπὶ πύλαις
 ταχθέντες ἴσοι πρὸς ἴσους ἔλιπον
 Ζηνὶ τροπαίῳ πάγκαλκα τέλη,
 πλὴν τοῖν στυγεροῖν, ὧ πατρός ἐνός
 μητρός τε μιᾶς φύντε καθ' αὐτοῖν
 δικρατεῖς λόγχας στήσαντ' ἔχετον
 κοινοῦ θανάτου μέρος ἄμφω.

145

ἀντιστρ. β' ἀλλὰ γὰρ ἅ μεγαλώνυμος ἦλθε Νίκα
 τᾶ πολυαρμάτῳ ἀντιχαρεῖσα Θήβα,
 ἐκ μὲν δὴ πολέμων
 τῶν νῦν θέσθε λησμοσύναν,
 θεῶν δὲ ναοὺς χοροῖς
 παννυχίοις πάντας ἐπέλθωμεν,
 [ὁ Θήβας δ' ἐλελίχθων
 Βάκχιος ἄρχοι.]

150

ἀντισύστ. β' ἀλλ' ὄδε γὰρ δὴ βασιλεὺς χώρας,
 Κρέων ὁ Μενοικέως, νέον εἰληχῶς
 ἀρχήν, νεοχμὸς νεαραῖσι θεῶν
 ἐπὶ συντυχίαις χωρεῖ, τίνα δὴ
 μῆτιν ἐρέσσω, ὅτι σύγκλητον
 τήνδε γερόντων προύθετο λέσχην.
 κοινῷ κηρύγματι πέμψας;

155

160

Κ Ρ Ε Ω Ν

ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ

πολλῶ σάλφ σείσαντες ὄρθωσαν πάλιν·
 ὑμᾶς δ' ἐγὼ πομποῖσιν ἐκ πάντων δίχα
 ἔστειλ' ἰκέσθαι, τοῦτο μὲν τὰ Λαίου
 σέβοντας εἰδὼς εὖ θρόνων αἰεὶ κράτη, 165
 τοῦτ' αὖθις, ἠνίκ' Οἰδίπους ὄρθου πόλιν,
 κάπει διώλετ', ἀμφὶ τοὺς κείνων ἔτι
 παῖδας μένοντας ἐμπέδοις φρονήμασιν.
 ὅτ' οὖν ἐκείνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν 170
 καθ' ἡμέραν ὄλοντο παίσαντές τε καὶ
 πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι,
 ἐγὼ κράτη δὴ πάντα καὶ θρόνους ἔχω
 γένους κατ' ἀγγιστεῖα τῶν ὀλωλότων. ✕
 « ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν 175
 ψυχὴν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
 ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβῆς φανῆ. »
 ἔμοι γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
 μὴ τῶν ἀρίστων ἄπτεται βουλευμάτων,
 ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλήσας ἔχει, 180
 κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
 καὶ μείζον ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας
 φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
 ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὀρῶν αἰεὶ,
 οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὀρῶν 185
 στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
 οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
 θεῖμην ἐμαντῶ, τοῦτο γινώσκων, ὅτι
 « ἦδ' ἐστὶν ἡ σφίζουσα καὶ ταύτης ἔπι 190
 πλείοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα. »
 τοιοῖσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὔξω πόλιν.
 καὶ νῦν ἀδελφὰ τῶνδε κηρύξας ἔχω
 ἀστοῖσι παίδων τῶν ἀπ' Οἰδίου πέρι.

- Ἐτεοκλέα μὲν, ὃς πόλεως ὑπερμαχῶν
 ὄλωλε τῆσδε, πάντ' ἀριστεύσας δόρει, 195
 τάφῳ τε κρύψαι καὶ τὰ πάντ' ἐφαγνίσαι,
 ἃ τοῖς ἀρίστοις ἔρχεται κάτω νεκροῖς.
 τὸν δ' αὖ ξύναιμον τοῦδε, Πολυνείκην λέγω,
 ὃς γῆν πατρώαν καὶ θεοὺς τοὺς ἐγγενεῖς
 φυγὰς κατελθὼν ἠθέλησε μὲν πυρὶ 200
 προῆσαι κατ' ἄκρας, ἠθέλησε δ' αἵματος
 κοινοῦ πάσασθαι, τοὺς δὲ δουλώσας ἄγειν,
 τοῦτον πόλει τῆδ' ἐκκεκηρῦχθαι λέγω
 μήτε κτερίζειν μήτε κοκῦσαί τινα,
 ἔαν δ' ἄθραπτον καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας 205
 καὶ πρὸς κυνῶν ἐδεστὸν αἰκισθέν τ' ἰδεῖν.
 τοιόνδ' ἐμὸν φρόνημα, κοῦποτ' ἐκ γ' ἐμοῦ
 τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων.
 ἀλλ' ὅστις εὖνους τῆδε τῆ πόλει θανάων
 καὶ ζῶν δ' ὁμοίως ἐκ γ' ἐμοῦ τιμήσεται. 210
- XO. ✕ σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει, παῖ Μενοικέως Κρέον,
 τὸν τῆδε δύσγουν καὶ τὸν εὐμενῆ πόλει·
 νόμῳ δὲ χρῆσθαι παντί πού γ' ἔνεστί σοι
 καὶ τῶν θανόντων χῶπόσοι ζῶμεν πέρι.
- KP. ὡς ἂν σκοποὶ νυν ἦτε τῶν εἰρημένων. 215
- XO. νεωτέρῳ τῷ τοῦτο βαστάζειν πρόθεσ.
- KP. ἀλλ' εἰς' ἐτοῖμοι τοῦ νεκροῦ γ' ἐπίσκοποι.
- XO. τί δῆτ' ἂν ἄλλο τοῦτ' ἐπεντέλλοις ἔτι;
- KP. τὸ μὴ πικωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.
- XO. οὐκ ἔστιν οὕτω μῶρος, ὃς θανεῖν ἐρᾷ. 220
- KP. καὶ μὴν ὁ μισθός γ' οὗτος· ἀλλ' ὑπ' ἐλπίδων
 ἄνδρας τὸ κέρδος πολλακίς διώλεσεν.

ΦΥΛΑΞ

- ἄναξ, ἐρῶ μὲν οὐχ ὅπως τάχους ὑπο
 δύσπνους ἰκάνω κοῦφον ἐξάρας πόδα·
 πολλὰς γὰρ ἔσχον φροντίδων ἐπιστάσεις, 225
 ὁδοῖς κυκλῶν ἑμαυτὸν εἰς ἀναστροφὴν·
 ψυχὴ γὰρ ἠΐδα πολλά μοι μυθουμένη·
 ἴτάλας, τί χωρεῖς, οἱ μολῶν δώσεις δίκην;!
 ἴτλήμων μένεις αὔ; κεῖ τὰδ' εἴσεται Κρέων
 ἄλλου παρ' ἀνδρός; πῶς σὺ δῆτ' οὐκ ἀλγυνῆ;!
 230
 τοιαῦθ' ἐλίσσω ἦνυτον σχολῆ βραδύς,
 χούτως ὁδὸς βραχεῖα γίγνεται μακρά.
 τέλος γε μέντοι δεῦρ' ἐνίκησεν μολεῖν
 σοί· κεῖ τὸ μηδὲν ἐξερῶ, φράσω δ' ὄμως·
 τῆς ἐλπίδος γὰρ ἔρχομαι δεδραγμένος 235
 τὸ μὴ παθεῖν ἄν ἄλλο πλὴν τὸ μόρσιμον.
- ΚΡ. ✓ τί δ' ἔστιν, ἀνθ' οὗ τήνδ' ἔχεις ἀθυμίαν;
- ΦΥ. φράσαι θέλω σοι πρῶτα τὰμαυτοῦ· τὸ γὰρ
 πρᾶγμ' οὔτ' ἔδρασ' οὔτ' εἶδον ὅστις ἦν ὁ δρῶν
 οὐδ' ἄν δικαίως ἐς κακὸν πέσοιμί τι. 240
- ΚΡ. εὔ γε στοχάζῃ κάποφάργγυσαι κύκλω
 τὸ πρᾶγμα· δηλοῖς δ' ὡς τι σημανῶν νέον.
- ΦΥ. < τὰ δεινὰ γὰρ τοι προστίθησ' ὄκνον πολύν. >
- ΚΡ. οὐκουν ἐρεῖς ποτ', εἴτ' ἀπαλλαχθεὶς ἄπει;
- ΦΥ. καὶ δὴ λέγω σοι· τὸν νεκρὸν τις ἀρτίως 245
 θάψας βέβηκε κάπι χρωτὶ διψίαν
 κόνιν παλύνας ἀφαγιστεύσας ἃ χρῆ.
- ΚΡ. τί φῆς; τίς ἀνδρῶν ἦν ὁ τολμήσας τάδε;
- ΦΥ. ✓ οὐκ οἶδ'· ἐκεῖ γὰρ οὔτε του γενῆδος ἦν
 πληγμ', οὐ δικέλλης ἐκβολή, στύφλος δὲ γῆ
 καὶ χέρσος, ἀρρῶξ οὐδ' ἐπημαξευμένη 250
 τροχοῖσιν, ἀλλ' ἄσημος οὐργάτης τις ἦν·

ὅπως δ' ὁ πρῶτος ἡμῖν ἡμεροσκόπος
 δείκνυσι, πᾶσι θαῦμα δυσχερὲς παρῆν·
 ὁ μὲν γὰρ ἠφάνιστο — τυμβήρης μὲν οὐ,
 λεπτή δ', ἄγος φεύγοντος ὡς, ἔπῃν κόνις.
 σημεῖα δ' οὔτε θηρὸς οὔτε του κυνῶν
 ἐλθόντος, οὐ σπάσαντος ἐξεφαίνετο.

255

λόγοι δ' ἐν ἀλλήλοισιν ἐρρόθουν κακοί,
 φύλαξ ἐλέγχων φύλακα, κἄν ἐγίγνετο

260

πληγὴ τελευτῶσ', οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν·
 εἷς γὰρ τις ἦν ἕκαστος οὐξεργασμένος,
 κούδεις ἐναργής, ἀλλ' ἔφευγε μὴ εἰδέναι·
 ἦμεν δ' ἔτοιμοι καὶ μύδρους αἴρειν χεροῖν
 καὶ πῦρ διέρπειν καὶ θεοὺς ὀρκωμοτεῖν,
 τὸ μήτε δρᾶσαι μήτε τῷ ξυνειδέναι

265

τὸ πρᾶγμα βουλευσάντι μὴτ' εἰργασμένῳ.
 τέλος δ' ὅτ' οὐδὲν ἦν ἐρευνῶσιν πλέον,
 λέγει τις εἷς, ὅς πάντας ἐς πέδον κἀρα
 νεῦσαι φόβῳ προύτρειπεν· οὐ γὰρ εἶχομεν

270

οὔτ' ἀντιφωνεῖν οὔθ' ὅπως δρωῶντες καλῶς
 πράξαιμεν· ἦν δ' ὁ μῦθος ὡς ἀνοιστέον
 σοὶ τοῦργον εἶη τοῦτο κούχλι κρυπτέον.
 καὶ ταῦτ' ἐνίκα, κἀμὲ τὸν δυσδαίμονα
 πάλος καθαιρεῖ τοῦτο τάγαθὸν λαβεῖν·
 πάρειμι δ' ἄκων οὐχ ἐκοῦσιν, οἶδ' ὅτι·
 «στέργει γὰρ οὐδεὶς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν.»

275

ΧΟ. ἄναξ, ἐμοί τοι, μὴ τι καὶ θεήλατον
 τοῦργον τόδ', ἡ ξύννοια βουλεύει πάλαι.

ΚΡ. παῦσαι, πρὶν ὀργῆς κἀμὲ μεστῶσαι λέγων,
 μὴ φευρεθῆς ἄνους τε καὶ γέρον ἅμα·
 λέγεις γὰρ οὐκ ἀνεκτά, δαίμονας λέγων
 πρόνοιαν ἴσχειν τοῦδε τοῦ νεκροῦ πέρι.

280

πότερον ὑπερτιμῶντες ὡς εὐεργέτην
 ἔκρυπτον αὐτόν, ὅστις ἀμφικίονας 285
 ναοὺς πυρώσων ἦλθε κάναθήματα
 καὶ γῆν ἐκείνων καὶ νόμους διασκεδῶν ;
 ἢ τοὺς κακοὺς τιμῶντας εἰσορᾷς θεοὺς ;
 οὐκ ἔστιν ἄλλὰ ταῦτα καὶ πάλαι πόλεως
 ἄνδρες μόλις φέροντες ἐρρόθουν ἐμοί, 290
 κρυφῆ κάρᾳ σείοντες, οὐδ' ὑπὸ ζυγῷ
 λόφον δικαίως εἶχον, ὡς στέργειν ἐμέ.
 ἐκ τῶνδε τούτους ἐξεπίσταμαι καλῶς
 παρηγμένους μισθοῖσιν εἰργάσθαι τάδε.
 <οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποισιν οἶον ἄργυρος 295
 κακὸν νόμισμ' ἔβλαστε> τοῦτο καὶ πόλεις
 πορθεῖ, τόδ' ἄνδρας ἐξανίστησιν δόμων,
 τόδ' ἐκδιδάσκει καὶ παραλλάσσει φρένας
 χρηστὰς πρὸς αἰσχροῦ πράγμαθ' ἴστασθαι βροτῶν
 πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν 300
 καὶ παντὸς ἔργου δυσσέβειαν εἶδέναι.
 ὅσοι δὲ μισθαρνοῦντες ἤνυσαν τάδε,
 χρόνῳ ποτ' ἐξέπραξαν ὡς δοῦναι δίκην.
 ἀλλ' εἵπερ ἴσχει Ζεὺς ἔτ' ἐξ ἐμοῦ σέβας,
 εὖ τοῦτ' ἐπίστας, ὄρκιος δέ σοι λέγω, 305
 εἰ μὴ τὸν αὐτόχειρα τοῦδε τοῦ τάφου
 εὐρόντες ἐκφανεῖτ' ἐς ὀφθαλμοὺς ἐμούς,
 οὐχ ὑμῖν Ἄιδης μοῦνος ἀρκέσει, πρὶν ἂν
 ζῶντες κρεμαστοὶ τήνδε δηλώσηθ' ὕβριν,
 ἵν' εἰδότες τὸ κέρδος ἔνθεν οἰστέον 310
 τὸ λοιπὸν ἀρπάζητε καὶ μάθηθ', ὅτι
 οὐκ ἐξ ἅπαντος δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν.
 ἐκ τῶν γὰρ αἰσχροῶν λημμάτων τοὺς πλείονας
 ἀτωμένους ἴδοις ἂν ἢ σεσωσμένους.

- ΦΥ. εἰπεῖν τι δώσεις ἢ στραφεῖς οὕτως ἴω ; 315
 ΚΡ. οὐκ οἶσθα καὶ νῦν ὡς ἀνιαρῶς λέγεις ;
 ΦΥ. ἐν τοῖσιν ὡσὶν ἢ 'πὶ τῇ ψυχῇ δάκνει ; *δακνοῦσα*
 ΚΡ. τί δαὶ ῥυθμίσεις τὴν ἐμὴν λύπην ὄπου ;
 ΦΥ. ὁ δρῶν σ' ἀνιᾶ τὰς φρένας, τὰ δ' ὄτ' ἐγώ.
 ΚΡ. οἴμ' ὡς λάλημα δῆλον ἐκπεφυκὸς εἶ ! 320
 ΦΥ. οὐκουν τό γ' ἔργον τοῦτο ποιήσας ποτέ.
 ΚΡ. καὶ ταῦτ' ἐπ' ἀργύρω γε τὴν ψυχὴν προδούς.
 ΦΥ. φεῦ !
 ἢ δεινὸν ᾧ δοκεῖ γε καὶ ψευδῇ δοκεῖν.
 ΚΡ. κόμπευε νῦν τὴν δόξαν· εἰ δὲ ταῦτα μὴ
 φανεῖτέ μοι τοὺς δρῶντας, ἔξερεῖθ' ὅτι 325
 τὰ δειλὰ κέρδη πημονὰς ἐργάζεται.
 ΦΥ. ἀλλ' εὐρεθεῖη μὲν μάλιστ'· ἐὰν δέ τοι
 ληφθῆ τε καὶ μή, τοῦτο γὰρ τύχη κρινεῖ,
 οὐκ ἔσθ' ὅπως ὄψει σὺ δεῦρ' ἐλθόντα με.
 καὶ νῦν γὰρ ἐκτὸς ἐλπίδος γνώμης τ' ἐμῆς 330
 σωθεῖς ὀφείλω τοῖς θεοῖς πολλὴν χάριν.

*ΧΟΡΟΣ

- στροφὴ α' πολλὰ τὰ δεινὰ κούδεν ἀν-
 θρώπου δεινότερον πέλει >
 τοῦτο καὶ πολιοῦ πέραν
 πόντου χειμερίῳ νότῳ 335
 χωρεῖ, περιβρυχίοισιν
 περῶν ὑπ' οἴδμασιν,
 θεῶν τε τὰν ὑπερτάταν, Γᾶν
 ἄφθιτον, ἀκαμάταν ἀποτρύεται,
 ἰλλομένων ἀρότρων ἔτος εἰς ἔτος, 340
 ἰπτεῖω γένηε πολεύων.

ἀντιστρ. α' κουφονόων τε φύλον ὀρ-
 νίθων ἀμφιβαλῶν ἄγει
 και θηρῶν ἀγρίων ἔθνη
 πόντου τ' εἰναλίαν φύσιν
 σπεύραισι δικτυοκλώστοις,
 περιφραδῆς ἀνήρ!
 κρατεῖ δὲ μηχαναῖς ἀγραύλου
 θηρὸς ὄρεσσιβάτα, λασιαύχενά θ'
 ἵππον ὀχμάζεται ἀμφιλόφω ζυγῶ
 οὔρειόν τ' ἀκμῆτα ταῦρον. ✕

345

350

στροφὴ β' και φθέγμα και ἀνεμόεν
 φρόνημα και ἀστυνόμους
 ὄργας ἐδιδάξατο και δυσάυλων
 πάγων ὑπαίθρια και
 δύσομβρα φεύγειν βέλη,
 παντοπόρος.
 ἄπορος ἔπ' οὐδὲν ἔρχεται
 τὸ μέλλον· Ἔιδα μόνον
 φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται.
 νόσων δ' ἀμηχάνων φυγὰς
 ξυμπέφρασται.

355

360

ἀντιστρ. β' σοφόν τι τὸ μηχανόεν
 τέχνας ὑπὲρ ἐλπίδ' ἔχων
 ποτὲ μὲν κακόν, ἄλλοτ' ἐπ' ἔσθλόν ἔρπει·
 νόμους γεραίρων χθινοῦς
 θεῶν τ' ἔνορκον δίκαν
 ὑψίπολις·
 ἄπολις, ὅτῳ τὸ μὴ καλὸν
 ξύνεστι, τόλμας χάριν·

365

370

μήτε μοι παρέστιος
 γένοιτο μήτ' ἴσον φρονῶν
 ὅς τάδ' ἔρδει.

ἔς δαιμόνιον τέρας ἀμφινόω
 τόδε· πῶς εἰδὼς ἀντιλογήσω
 τήνδ' οὐκ εἶναι παῖδ' Ἀντιγόνην;
 ᾧ δύστηνος
 καὶ δυστήνου πατρὸς Οἰδιπόδα,
 τί ποτ'; οὐ δὴ πού σέ γ' ἀπιστοῦσαν
 τοῖς βασιλείοισιν ἄγουσι νόμοις
 καὶ ἐν ἀφροσύνῃ καθελόγντες;

380

ΦΥ. ἦδ' ἔστ' ἐκείνη τοῦργον ἢ ἔχειρασμένη.
 τήνδ' εἴλομεν θάπτουσαν· ἀλλὰ ποῦ Κρέων;

385

ΧΟ. ὄδ' ἐκ δόμων ἄφορρος εἰς δέον περᾶ.

ΚΡ. τί δ' ἔστι; ποία ξύμμετρος προύβην τύχη;

ΦΥ. ἀναξ, βροτοῖσιν οὐδὲν ἔστ' ἀπώμοτον

ψεύδει γὰρ ἢ ἴπνοια τὴν γνώμην· ἐπεὶ
 σχολῇ ποθ' ἤξειν δεῦρ' ἂν ἐξηύχουν ἐγὼ
 ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς, αἷς ἐχειμάσθην τότε·
 ἀλλ' ἢ γὰρ ἐκτὸς καὶ παρ' ἐλπίδας χαρὰ
 ἔοικεν ἄλλῃ μῆκος οὐδὲν ἠδονῇ,

390

ἦκω, δι' ὄρκων καίπερ ὦν ἀπώμοτος,
 κόρην ἄγων τήνδ', ἣ κατηρέθη τάφον
 κοσμοῦσα. κλῆρος ἐνθάδ' οὐκ ἐπάλλετο,
 ἀλλ' ἔστ' ἐμὸν θυῶμαιον, οὐκ ἄλλου, τόδε.

395

καὶ νῦν, ἀναξ, τήνδ' αὐτός, ὡς θέλεις, λαβῶν
 καὶ κρῖνε ἀξέλεγχ'· ἐγὼ δ' ἐλεύθερος
 δίκαιός εἰμι τῶνδ' ἀπηλλάχθαι κακῶν.

400

ΚΡ. ἄγεις δὲ τήνδε τῶ τρόπῳ πόθεν λαβῶν;

ΦΥ. αὕτη τὸν ἄνδρ' ἔθαπτε· πάντ' ἐπίστασαι.

ΚΡ. ἦ καὶ ξυνιεῖς καὶ λέγεις ὀρθῶς ἃ φῆς;
 ΦΥ. ταύτην γ' ἰδὼν θάπτουσαν ὄν σὺ τὸν νεκρὸν
 ἀπειπας· ἄρ' ἔνδηλα καὶ σαφῆ λέγω; 405
 ΚΡ. καὶ πῶς ὀραῖται κάπληπτος ἡρέθη;
 ΦΥ. τοιοῦτον ἦν τὸ πρᾶγμα· ὅπως γὰρ ἤκομεν,
 πρὸς σοῦ τὰ δεινὰ ἐκεῖν' ἐπηπειλημένοι,
 πᾶσαν κόνιν σήραντες, ἢ κατεῖχε τὸν
 νέκυν, μυδῶν τε σῶμα γυμνώσαντες εὖ, 410
 καθήμεθ' ἄκρων ἐκ πάγων ὑπήνεμοι,
 ὁσμήν ἀπ' αὐτοῦ, μὴ βάλῃ, πεφευγότες,
 ἔγερετι κινῶν ἄνδρ' ἀνήρ' ἐπιρρόθοις
 κακοῖσιν, εἴ τις τοῦδ' ἀκηδήσοι πόνου.
 χρόνον τάδ' ἦν τοσοῦτον, ἔστ' ἐν αἰθέρι 415
 μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος
 καὶ καῦμ' ἔθαλπε· καὶ τότε ἔξαίφνης χθονὸς
 τυφῶς ἀείρας σκηπτὸν, οὐράνιον ἄχος,
 πίμπλησι πεδίον, πᾶσαν αἰκίζων φόβην
 ὕλης πεδιάδος, ἐν δ' ἐμεστώθη μέγας 420
 αἰθήρ· μύσαντες δ' εἶχομεν θεῖαν νόσον.
 καὶ τοῦδ' ἀπαλλαγέντος ἐν χρόνῳ μακρῷ,
 ἢ παῖς ὀραῖται κάνακωκῦει πικρᾶς
 ὄρνιθος ὄξυν φθόγγον, ὡς ὅταν κενῆς
 εὐνῆς νεοσσῶν ὄρφανὸν βλέψη λέχος· 425
 οὕτω δὲ χαῦτη, ψιλὸν ὡς ὀρᾶ νέκυν,
 γόοισιν ἐξώμωξεν, ἐκ δ' ἀράς κακᾶς
 ἠρᾶτο τοῖσι τοῦργον ἐξειργασμένοις.
 καὶ χερσὶν εὐθύς διψίαν φέρει κόνιν,
 ἐκ τ' εὐκροτῆτου χαλκῆας ἄρδην πρόχου 430
 χοαῖσι τρισπόνδοισι τὸν νέκυν στέφει.
 χῆμεῖς ἰδόντες ἰέμεσθα, σὺν δέ νιν
 θηρώμεθ' εὐθύς οὐδὲν ἐκπεπληγμένην,

αἰετῆς γὰρ, ὄνομα αἰετῆς ἀραῖον ἰσχυρὸν ἐπὶ προσδιορισμῶν
 οὐδεὶς ποιεῖται λέγειν γὰρ εἰς τὴν αἰετῆν, οὐκ εἰς τὴν αἰετῆν.

καὶ τὰς τε πρόσθεν τὰς τε νῦν ἠλέγχομεν
 πράξεις· ἄπαρνος δ' οὐδενὸς καθίστατο 435
 ἅμ' ἠδέως ἔμοιγε κάλγεινῶς ἅμα·
 τὸ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐκ κακῶν πεφευγῆναι
 ἦδιστον, ἔς κακὸν δὲ τοὺς φίλους ἄγειν
 ἀλγεινόν· ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ἦσσω λαβεῖν
 ἐμοὶ πέφυκε τῆς ἐμῆς σωτηρίας. 440

KP. ~~Σ~~ σὲ δὴ, σὲ τὴν νεύουσαν εἰς πέδον κἀρα,
 φῆς ἢ καταρῆ μὴ δεδρακῆναι τάδε;

AN. καὶ φημί δρασαι κοῦκ ἄπαρνοῦμαι τὸ μή.

KP. ~~Σ~~ σὺ μὲν κομίζεις ἂν σεαυτὸν οἷ θέλεις
 ἔξω βαρείας αἰτίας ἐλεύθερον· 445
 σὺ δ' εἰπέ μοι, μὴ μῆκος, ἀλλὰ συντόμως,
 ἦδησθα κηρυθέντα μὴ πράσσειν τάδε;

AN. ἦδη· τί δ' οὐκ ἔμελλον; ἐμφανῆ γὰρ ἦν.

KP. καὶ δῆτ' ἐτόλμας τούσδ' ὑπερβαίνειν νόμους;

AN. ~~Σ~~ οὐ γάρ τί μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε, 450
 οὐδ' ἢ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη,
 οἷ τούσδ' ἐν ἀνθρώποισιν ὄρισαν νόμους,
 οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ὄριμην τὰ σὰ
 κηρύγμαθ', ὥστε ἄγραπτα ἀσφαλῆ θεῶν
 νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄνθ' ὑπερδραμεῖν. 455

οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' αἰεὶ ποτε
 ζῆ ταῦτα, κούδεις οἶδεν ἔξ ὄτου φάνη·
 τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς οὐδενὸς
 φρόνημα δείσασ' ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
 δώσειν· θανουμένη γὰρ ἐξῆδη — τί δ' οὐ;
 460
 κεῖ μὴ σὺ προυκήρυξας· εἰ δὲ τοῦ χρόνου
 πρόσθεν θανοῦμαι, κέρδος αὐτ' ἐγὼ λέγω·
 ὅστις γὰρ ἐν πολλοῖσιν ὡς ἐγὼ κακοῖς
 ζῆ, πῶς ὄδ' οὐχὶ κατθανῶν κέρδος φέρει;

Mitwas Padeschdovoi Oikion

οὕτως ἔμοιγε τοῦδε τοῦ μόρου τυχεῖν
 παρ' οὐδὲν ἄλγος· ἀλλ' ἄν, εἰ τὸν ἐξ ἑμῆς
 μητρὸς θανόντ' ἄθραπτον ἠνσχύομην νέκυν,
 κείνοις ἄν ἤλγουν· τοῖσδε δ' οὐκ ἀλγύνομαι.
 σοὶ δ' εἰ δοκῶ νῦν μῶρα δρωῶσα τυγχάνειν,
 σχεδόν τι μῶρω μοῖριαν ὀφλισκάνω. †

470

ΧΟ. † δηλοῖ τὸ γέννημ' ὦμόν ἐξ ὦμοῦ πατρὸς
 τῆς παιδός, εἶκειν δ' οὐκ ἐπίσταται κακοῖς.

ΚΡ. † ἀλλ' ἴσθι τοι τὰ σκληρ' ἄγαν φρονήματα
 πίπτειν μάλιστα, καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
 σίδηρον ὀπτὸν ἐκ πυρὸς περισκελῆ

475

θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλείστ' ἄν εἰσίδοις·
 σμικρῶ χαλινῶ δ' οἶδα τοὺς θυμουμένους
 ἵππους καταρτυθέντας· οὐ γὰρ ἐκπέλει
 φρονεῖν μέγ' ὅστις δοῦλός ἐστι τῶν πέλας·
 αὕτη δ' ὑβρίζειν μὲν τότ' ἐξηπίστατο,

480

νόμους ὑπερβαίνουσα τοὺς προκειμένους,
 ὕβρις δ', ἐπεὶ δέδρακεν, ἦδε δευτέρα,
 τούτοις ἐπανχεῖν καὶ δεδρακυῖαν γελᾶν.
 ἦ νῦν ἐγὼ μὲν οὐκ ἀνήρ, αὕτη δ' ἀνήρ,
 εἰ ταῦτ' ἀνατὶ τῆδε κείσεται κράτη.

485

ἀλλ' εἴτ' ἀδελφῆς εἴθ' ὀμαιμονεστέρα
 τοῦ παντὸς ἡμῖν Ζηνὸς ἐρκεῖον κυρεῖ,
 αὐτὴ τε χῆ ξύναιμος οὐκ ἀλύξετον
 μόρου κακίστου· καὶ γὰρ οὖν κείνην ἴσον
 ἐπαιτιῶμαι τοῦδε βουλευῶσαι τάφου.

490

καὶ νῦν καλεῖτ' ἔσω γὰρ εἶδον ἀρτίως
 λυσῶσαν αὐτὴν οὐδ' ἐπήβολον φρενῶν.
 φιλεῖ δ' ὁ θυμὸς πρόσθεν ἠρησθαι κλοπεδῶν
 τῶν μηδὲν ὀρθῶς ἐν σκότῳ τεχνωμένων·
 μισῶ γε μέντοι χῶταν ἐν κακοῖσί τις

495

- ἄλους ἔπειτα τοῦτο καλλύνειν θέλη. ✓
- AN. θέλεις τι μείζον ἢ κατακτείνειαι μ' ἐλών;
- KP. ἐγὼ μὲν οὐδέν· τοῦτ' ἔχων ἅπαντ' ἔχω.
- AN. τί δῆτα μέλλεις; ὡς ἐμοὶ τῶν σῶν λόγων
ἀρεστόν οὐδὲν μῆδ' ἀρεσθείη ποτέ 500
οὕτω δὲ καὶ σοὶ τᾶμ' ἀφανδάνοντ' ἔφω·
καίτοι πόθεν κλέος γ' ἂν εὐκλεέστερον
κατέσχον ἢ τὸν αὐτάδελφον ἐν τάφω
τιθείσα; τούτοις τοῦτο πᾶσιν ἀνδάνειν
λέγοιτ' ἂν, εἰ μὴ γλώσσαν ἐγκλήοι φόβος. 505
ἀλλ' ἢ τυραννὶς πολλά τ' ἄλλ' εὐδαιμονεῖ
καῖξέστιν αὐτῇ δρᾶν λέγειν θ' ἂ βούλεται.
- KP. σὺ τοῦτο μούνη τῶνδε Καδμείων ὄρᾳς.
- AN. ὄρῳσι χούτοι, σοὶ δ' ὑπίλλουσι στόμα.
- KP. σὺ δ' οὐκ ἐπαιδῆ, τῶνδε χωρὶς εἰ φρονεῖς; 510
- AN. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν τοὺς ὁμοσπλάγγχους σέβειν.
- KP. οὐκουν ὄμαιομος χῶ καταντίον θανών;
- AN. ὄμαιομος, ἐκ μιᾶς τε καὶ ταυτοῦ πατρός.
- KP. πῶς δῆτ' ἐκείνῳ δυσσεβῆ τιμᾶς χάριν;
- AN. οὐ μαρτυρήσει ταῦθ' ὁ κατθανὼν νέκυς. 515
- KP. εἰ τοί σφε τιμᾶς ἐξ ἴσου τῷ δυσσεβεῖ.
- AN. οὐ γάρ τι δοῦλος, ἀλλ' ἀδελφὸς ὄλετο.
- KP. πορθῶν γε τήνδε γῆν· ὁ δ' ἀντιστάς ὑπερ.
- AN. ὄμως ὃ γ' Ἄιδης τοὺς νόμους ἴσους ποθεῖ.
- KP. ἀλλ' οὐχ ὁ χρηστός τῷ κακῷ λαχεῖν ἴσος. 520
- AN. τίς οἶδεν, εἰ κάτωθεν εὐαγῆ τάδε;
- KP. οὗτοι ποθ' οὐχθρός, οὐδ' ὅταν θάνῃ, φίλος.
- AN. οὗτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν.
- KP. κάτω νυν ἐλθοῦσ', εἰ φιλητέον, φίλει
κείνους· ἐμοῦ δὲ ζῶντος οὐκ ἄρξει γυνή. 525
- XO. καὶ μὴν πρὸ πυλῶν ἦδ' Ἰσμήνη,

φιλάδελφα κάτω δάκρυ' εἰβομένη,
 νεφέλη δ' ὀφρύων ὑπερ αἱματόεν
 ῥέθος αἰσχύνει,
 τέγγουσ' εὐῶπα παρειάν.

530

ΚΡ. σὺ δ', ἢ κατ' οἴκους ὡς ἔχιδν' ὑφειμένη
 λήθουσά μ' ἐξέπινες οὐδ' ἐμάνθανον
 τρέφων δὺ' ἄτα κάπαναστάσεις θρόνων,
 φέρ' εἰπὲ δὴ μοι, καὶ σὺ τοῦδε τοῦ τάφου,
 φήσεις μετασχεῖν ἢ ἕξιμι τὸ μὴ εἰδένα;

535

ΙΣ. δέδρακα τοῦργον, εἴπερ ἦδ' ὁμορροθεῖ,
 καὶ ξυμμετίσχω καὶ φέρω τῆς αἰτίας.

ΑΝ. ἀλλ' οὐκ ἐάσει τοῦτό γ' ἢ δίκη σ', ἐπεὶ
 οὔτ' ἠθέλησας οὔτ' ἐγὼ κοινωσάμην.

ΙΣ. ἀλλ' ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσιν οὐκ αἰσχύνομαι
 ξύμπλου ἐμαντήν τοῦ πάθους ποιουμένη.

540

ΑΝ. ὦν τοῦργον Ἄιδης χοὶ κάτω ξυνίστορες
 λόγοις δ' ἐγὼ φιλοῦσαν οὐ στέργω φίλην.

ΙΣ. μήτοι, κασιγνήτη, μ' ἀτιμάσης τὸ μὴ οὐ
 θανεῖν τε σὺν σοὶ τὸν θανόντα θ' ἀγνίσαι.

545

ΑΝ. μή μοι θάνης σὺ κοινά, μηδ' ὃ μὴ ἕτιγες
 ποιῶ σεαυτῆς ἀρχέσω θνήσκουσ' ἐγὼ.

ΙΣ. καὶ τίς βίος μοι σοῦ λελειμμένη φίλος;

ΑΝ. Κρέοντ' ἐρώτα· τοῦδε γὰρ σὺ κηδεμών.

ΙΣ. τί ταῦτ' ἀνιᾶς μ', οὐδὲν ὠφελουμένη;

550

ΑΝ. ἀλγοῦσα μὲν δῆτ', εἰ γέλωτ' ἐν σοὶ γελῶ.

ΙΣ. τί δῆτ' ἂν ἀλλὰ νῦν σ' ἔτ' ὠφελοῖμ' ἐγὼ;

ΑΝ. σῶσον σεαυτήν. οὐ φθονῶ σ' ὑπεκφυγεῖν.

ΙΣ. οἴμοι τάλαινα, κάμπλάκω τοῦ σοῦ μόρου;

ΑΝ. σὺ μὲν γὰρ εἴλου ζῆν, ἐγὼ δὲ κατθανεῖν.

555

ΙΣ. ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρρήτοις γέ τοις ἔμοις λόγοις.

ΑΝ. καλῶς σὺ μὲν τοῖς, τοῖς δ' ἐγὼ δόκουν φρονεῖν.

- ΙΣ. καὶ μὴν ἴση γῶν ἔστιν ἡ ἕξαμαρτία.
- ΑΝ. θάρσει· σὺ μὲν ζῆς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι
τέθνηκεν, ὥστε τοῖς θανοῦσιν ὠφελεῖν. 560
- ΚΡ. τῷ παιδε φημὶ τῷδε, τὴν μὲν ἀρτίως
ἄνουν πεφάνθαι, τὴν δ' ἀφ' οὗ τὰ πρῶτ' ἔφου.
- ΙΣ. οὐ γὰρ ποτ', ὄναξ, οὐδ' ὅς ἂν βλάστη μένει
νοῦς τοῖς κακῶς πράσσουσιν, ἀλλ' ἐξίσταται.
- ΚΡ. σοὶ γοῦν, ὅθ' εἴλου σὺν κακοῖς πράσσειν κακά. 565
- ΙΣ. τί γὰρ μόνη μοὶ τῆσδ' ἄτερ βιώσιμον;
- ΚΡ. ἀλλ', ἤδεις μέντοι μὴ λέγ. οὐ γὰρ ἔστ' ἔτι.
- ΙΣ. ἀλλὰ κτενεῖς νυμφεῖα τοῦ σαυτοῦ τέκνου;
- ΚΡ. ἀρώσιμοι γὰρ χἀτέρων εἰσὶν γυαί.
- ΙΣ. οὐχ ὡς γ' ἐκείνω τῆδέ τ' ἦν ἡμοσμένα. 570
- ΚΡ. κακὰς ἐγὼ γυναῖκας υἱέσι στυγῶ.
- ΙΣ. ὦ φίλταθ' Αἴμον, ὡς σ' ἀτιμάζει πατήρ!
- ΚΡ. ἄγαν γε λυπεῖς καὶ σὺ καὶ τὸ σὸν λέχος.
- ΧΟ. ἦ γὰρ στερήσεις τῆσδε τὸν σαυτοῦ γόνον;
- ΚΡ. Ἄιδης ὁ παύσων τούσδε τοὺς γάμους ἔφου. 575
- ΧΟ. δεδομέν', ὡς ἔοικε, τήνδε κατθανεῖν.
- ΚΡ. καὶ σοὶ γε κάμοί' μὴ τριβὰς ἔτ', ἀλλὰ νιν
κομίζετ' εἴσω, δμῶες, ἐκ δὲ τοῦδε χορῆ
γυναῖκας εἶναι τάσδε μηδ' ἀνειμένας·
φεύγουσι γὰρ τοὶ χοὶ θρασεῖς, ὅταν πέλας 580
ἦδη τὸν Ἄιδην εἰσορῶσι τοῦ βίου.

ΧΟΡΟΣ

- σ τ ρ ο φ ἡ α' εὐδαίμονες οἷσι κακῶν ἄγευστος αἰών
οἷς γὰρ ἂν σεισθῆ θεόθεν δόμος, ἄτας
οὐδὲν ἐλλείπει γενεᾶς ἐπὶ πλῆθος ἔρπον. 585
ὅμοιον ὥστε ποντίαις
οἶδμα δυσπνόις ὅταν

Θρήσαισιν ἔρεβος ὕφαλον ἐπιδράμη πνοαῖς
 κυλίνδει βυσσόθεν κελαινὰν
 θῖνα καὶ δυσάνεμον,
 στόνω βρέμουσι δ' ἀντιπλήγες ἀκταί.

ἀντιστρ. α' ἀρχαῖα τὰ Λαβδακιδᾶν οἴκων ὀρῶμαι
 πῆματα φθιτῶν ἐπὶ πῆμασι πίπτοντ', 595

οὐδ' ἀπαλλάσσει γενεὰν γένος, ἀλλ' ἔρειπει
 θεῶν τις, οὐδ' ἔχει λύσιν·

νῦν γὰρ ἐσχάτας ὑπὲρ
 ῥίζας ἐτέτατο φάος ἐν Οἰδίπου δόμοις. 600

κατ' αὖ νιν φοινία θεῶν τῶν
 νερτέρων ἀμᾶ κοπίς
 λόγου τ' ἄνοια καὶ φρενῶν ἐρινύς.

στροφὴ β' τεάν, Ζεῦ, δύνασιν τίς ἀν-
 δρῶν ὑπερβασία κατάσχοι, 605

τὰν οὐθ' ὕπνος αἰρεῖ ποθ' ὁ πανταγρεὺς οὐτ'
 ἀκάματοι θεόντες

μῆνες; ἀγήρως δὲ χρόνω δυνάστας
 κατέχεις Ὀλύμπου μαρμαρόεσσαν αἴγλαν. 610·
 τό τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον

καὶ τὸ πρὶν ἐπαρκέσει
 νόμος· ὁ δ' οὐδὲν ἔρπει
 θνατῶν βίोटος πάμπολύ γ' ἐκτὸς ἄτας.

ἀντιστρ. β' ἅ γὰρ δὴ πολὺπλαγκτος ἐλ- 615

πίς πολλοῖς μὲν ὄνασις ἀνδρῶν,
 πολλοῖς δι' ἀπάτα κουφονόων ἐρώτων
 εἰδῶτι δ' οὐδὲν ἔρπει,
 πρὶν πυρὶ θερμῶ πόδα τις προσάσση.

σοφία γὰρ ἔκ του κλεινὸν ἔπος πέφανται 620
 τὸ κακὸν δοκεῖν ποτ' ἐσθλὸν
 τῷδ' ἔμμεν, ὅτω φρένας
 θεὸς ἄγει πρὸς ἅταν. 625
 πράσσει δ' ὀλίγιστον χρόνον ἐκτὸς ἅτας.

ὄδε μὴν Αἴμων, παίδων τῶν σῶν
 νέατον γέννημ', ἄρ' ἀχνύμενος
 τῆς μελλογάμου τάλιδος ἦκει
 μόρον Ἀντιγόνης, 630
 ἀπάτας λεχέων ὑπεραλγῶν ;

ΚΡ. τάχ' εἰσόμεισθα μάντεων ὑπέριον.
 ὦ παῖ, τελείαν ψῆφον ἄρα μὴ κλύων
 τῆς μελλονύμφου πατρὶ λυσσαίνων πάρει ;
 ἦ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῆ δρῶντες φίλοι ;

ΑΙΜΩΝ

πάτερ, σὸς εἰμι, καὶ σύ μοι γνώμας ἔχων 635
 χρηστὰς ἀπορροῖς, αἷς ἔγωγ' ἐφέβομαι·
 ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς ἀξιόσεται γάμος
 μείζων φέρεσθαι σοῦ καλῶς ἡγουμένου.

οὔτω γάρ, ὦ παῖ, χρὴ διὰ στέρνων ἔχειν, 640
 γνώμης πατρῶας πάντ' ὀπισθεν ἐστάναι.
 τούτου γὰρ οὐνεκ' ἄνδρες εὐχονται γονὰς
 κατηκόους φύσαντες ἐν δόμοις ἔχειν,
 ὥς καὶ τὸν ἐχθρὸν ἀνταμύνωνται κακοῖς
 καὶ τὸν φίλον τιμῶσιν ἐξ ἴσου πατρί·
 ὅστις δ' ἀνωφέλητα φιλύει τέκνα, 645
 τί τόνδ' ἂν εἴποις ἄλλο πλὴν αὐτῷ πόνους
 φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων ;
 μὴ νῦν ποτ', ὦ παῖ, τάσδ' ὑφ' ἠδονῆς φρένας

γυναικὸς οὐνεκ' ἐκβάλλης, εἰδὼς ὅτι
 ψυχρὸν παραγκάλισμα τοῦτο γίνεται, 650

γυνὴ κακὴ ξύνεννος ἐν δόμοις· τί γὰρ
 γένειτ' ἂν ἔλκος μείζον ἢ φίλος κακός; >>
 ἀλλὰ πτύσας ὥσει τε δυσμενῆ μέθης
 τὴν παῖδ' ἐν Ἄιδου τήνδε νυμφεύειν τινί. 655

ἔπει γὰρ αὐτὴν εἶλον ἐμφανῶς ἐγὼ
 πόλεως ἀπιστήσασαν ἐκ πάσης μόνης,
 ψευδῆ γ' ἑμαυτὸν οὐ καταστήσω πόλει,
 ἀλλὰ κτενῶ. πρὸς ταῦτ' ἐφρμνεῖτω Δία
 ξύναιμον. εἰ γὰρ δὴ τά γ' ἐγγενῆ φύσει
 ἄκοσμα θρέψω, κάρτα τοὺς ἔξω γένους. 660

ἐν τοῖς γὰρ οἰκείοισιν ὅστις ἔστ' ἀνὴρ
 χρηστός, φανεῖται κὰν πόλει δίκαιος ὢν.
 ὅστις δ' ὑπερβὰς ἢ νόμους βιάζεται
 ἢ τοῦπιτάσσειν τοῖς κρατύνουσιν νοεῖ,
 οὐκ ἔστ' ἐπαίνου τοῦτον ἔξ ἐμοῦ τυχεῖν. 665

ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν
 καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τάναντία.
 καὶ τοῦτον ἂν τὸν ἄνδρα θαρσοῖην ἐγὼ
 καλῶς μὲν ἄρχειν, εὖ δ' ἂν ἄρχεσθαι θέλειν,
 δορὸς τ' ἂν ἐν χειμῶνι προστεταγμένον
 μένειν δίκαιον ἀγαθὸν παραστάτην. 670

ἀναρχίας δὲ μείζον οὐκ ἔστιν κακόν·
 αὕτη πόλεις ὄλλυσιν, ἥδ' ἀναστάτους
 οἴκους τίθησιν, ἥδε συμμάχου δορὸς
 τροπὰς καταρρήγνυσι· τῶν δ' ὀρθουμένων
 σφάζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἢ πειθαρχία. 675

οὕτως ἀμυντέ' ἔστι τοῖς κοσμουμένοις,
 κοῦτοι γυναικὸς οὐδαμῶς ἥσσητέα·
 κρεῖσσον γάρ, εἴπερ δεῖ, πρὸς ἄνδρὸς ἐκπεσεῖν,

- κοῦκ ἄν γυναικῶν ἦσσανες καλοίμεθ' ἄν. 680
 ΧΟ. ἡμῖν μὲν, εἰ μὴ τῷ χρόνῳ κεκλέμμεθα,
 λέγειν φρονούντως ὧν λέγεις δοκεῖς πέρι.
 ΑΙ. πάτερ, θεοὶ φύουσιν ἀνθρώποις φρένας,
 πάντων ὅσ' ἔστι χρημάτων ὑπέρτατον. 685
 ἐγὼ δ' ὅπως σὺ μὴ λέγεις ὀρθῶς τάδε,
 οὔτ' ἄν δυναίμην μήτ' ἐπισταίμην λέγειν.
 γένοιτο μεντᾶν χάτέρω καλῶς ἔχον.
 σοῦ δ' οὖν πέφυκα πάντα προσκοπεῖν, ὅσα
 λέγει τις ἢ πράσσει τις ἢ ψέγειν ἔχει 690
 τὸ γὰρ σὸν ὄμμα δεινὸν ἀνδρὶ δημότῃ
 λόγοις τοιούτοις, οἷς σὺ μὴ τέρψη κλύων·
 ἐμοὶ δ' ἀκούειν ἔσθ' ὑπὸ σκότου τάδε,
 τὴν παῖδα ταύτην οἷ' ὀδύρεται πόλις,
 πασῶν γυναικῶν ὡς ἀναξιωτάτη 695
 κάκιστ' ἀπ' ἔργων εὐκλεεστάτων φθίνει,
 ἥτις τὸν αὐτῆς αὐτάδελφον ἐν φοναῖς
 πεπτῶτ' ἄθραπτον μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν κυνῶν
 εἶασ' ὀλέσθαι, μήθ' ὑπ' οἰωνῶν τινος·
 οὐχ ἦδε χρυσῆς ἀξία τιμῆς λαχεῖν;
 τοιάδ' ἐρεμνὴ σῖγ' ἐπέρχεται φάτις. 700
 ἐμοὶ δὲ σοῦ πράσσοντος εὐτυχῶς, πάτερ,
 οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτῆμα τιμιώτερον·
 τί γὰρ πατρὸς θάλλοντος εὐκλείας τέχνους
 ἀγαλμα μεῖζον ἢ τί πρὸς παίδων πατρὶ;
 μὴ νῦν ἐν ἦθος μοῦνον ἐν σαυτῷ φόρει, 705
 ὡς φῆς σύ, κούδὲν ἄλλο, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν·
 ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ
 ἢ γλῶσσαν, ἣν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
 οὔτοι διαπτυχθέντες ὠφθησαν κενοί,
 ἀλλ' ἀνδρα, κεῖ τις ἢ σοφός, τὸ μανθάνειν 710

- πόλλ' αἰσχρὸν οὐδὲν καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν. X
 X ὄρᾳ παρὰ ρεΐθροισι χειμάρροισι ὅσα
 δένδρων ὑπέκει κλῶνας ὡς ἐκσφίζεται,
 τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.
 αὐτως δὲ ναὸς ὅστις ἐγκρατῆ πόδα *καὶ ὡς = σκοπῶν* 715
 τείνας ὑπέκει μηδέν, ὑπίοις κάτω
 στρέψας τὸ λοιπὸν σέλμασιν ναυτίλλεται.
 ἀλλ' εἶκε θυμῷ καὶ μετάστασιν δίδου. 720
 γνώμη γὰρ εἴ τις κάπ' ἐμοῦ νεωτέρου
 πρόσεστι, φήμ' ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ
 φῦναι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπιστήμης πλέων·
 εἰ δ' οὖν, φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτη ῥέπειν,
 καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν.
- XO. X ἄναξ, σέ τ' εἰκός, εἴ τι καίριον λέγει,
 μαθεῖν, σέ τ' αὖ τοῦδ'· εὖ γὰρ εἴρηται διπλῆ. 725
- KP. οἱ τηλικοῖδε καὶ διδαξόμεσθα διη
 φρονεῖν ὑπ' ἀνδρὸς τηλικοῦδε τὴν φύσιν ;
- AI. μηδέν τὸ μὴ δίκαιον· εἰ δ' ἐγὼ νέος,
 οὐ τὸν χρόνον χρὴ μᾶλλον ἢ τᾶρξα σκοπεῖν.
- KP. ἔργον γὰρ ἐστὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας σέβειν ; 730
- AI. οὐδ' ἂν κελεύσαιμ' εὐσεβεῖν εἰς τοὺς κακοὺς.
- KP. οὐχ ἦδε γὰρ τοιαῦδ' ἐπέιληπται νόσφ ;
- AI. οὐ φησι Θήβης τῆσδ' ὀμόπτολις λεώς.
- KP. πόλις γὰρ ἡμῖν, ἀμέ χρὴ τάσσειν, ἐρεῖ ; *καὶ ὡς*
- AI. ὄρᾳ τὸδ' ὡς εἴρηκας ὡς ἄγαν νέος ; 735
- KP. ἄλλω γὰρ ἢ 'μοὶ χρὴ με τῆσδ' ἄρχειν χθονός ; *καὶ ὡς*
- AI. πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ', ἦτις ἀνδρὸς ἐσθ' ἐνός.
- KP. οὐ τοῦ κρατοῦντος ἢ πόλις νομίζεται ;
- AI. καλῶς ἐρήμης γ' ἂν σὺ γῆς ἄρχοις μόνος.
- KP. ὄδ', ὡς ἔοικε, τῇ γυναικὶ συμμαχεῖ.
- AI. εἶπερ γυνὴ σὺ· σοῦ γὰρ οὖν προκίδομαι. 740

- ΚΡ. ὦ παγκάκιστε, διὰ δίκης ἰὼν πατρί ;
 ΑΙ. οὐ γὰρ δίκαιά σ' ἔξαμαρτάνονθ' ὄρω.
 ΚΡ. ἁμαρτάνω γὰρ τὰς ἐμὰς ἀρχὰς σέβων ;
 ΑΙ. οὐ γὰρ σέβεις, τιμὰς γε τὰς θεῶν πατῶν. 745
 ΚΡ. ὦ μιαρὸν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον.
 ΑΙ. οὐ τὰν ἔλοις ἦσσω γε τῶν αἰσχρῶν ἐμέ.
 ΚΡ. ὁ γοῦν λόγος σοι πᾶς, ὑπὲρ κείνης ὄδε.
 ΑΙ. καὶ σοῦ γε κάμου καὶ θεῶν τῶν νεοτέρων.
 ΚΡ. ταύτην ποτ' οὐκ ἔσθ' ὡς ἔτι ζῶσαν γαμεῖς. 750
 ΑΙ. ἦδ' οὖν θανεῖται καὶ θανοῦσ' ὀλεῖ τινα. —
 ΚΡ. ἦ κάπαπειλῶν ὧδ' ἐπεξέροχη θρασύς ;
 ΑΙ. τίς δ' ἔστ' ἀπειλή πρὸς κενὰς γνώμας λέγειν ;
 ΚΡ. κλαίων φρενώσεις, ὧν φρενῶν αὐτὸς κενός.
 ΑΙ. εἰ μὴ πατήρ ἦσθ', εἶπον ἄν σ' οὐκ εὖ φρονεῖν. 755
 ΚΡ. γυναικὸς ὧν δούλευμα, μὴ κώτιλλέ με.
 ΑΙ. βούλει λέγειν τι καὶ λέγων μηδὲν κλύειν ;
 ΚΡ. ἄληθες ; ἀλλ' οὐ τόνδ' Ὀλυμπον, ἴσθ' ὅτι,
 χαίρων ἐπὶ ψόγοισι δεγνάσεις ἐμέ.
 ἄγετε τὸ μῖσος, ὡς κατ' ὄμματ' αὐτίκα 760
 παρόντι θνήσκη πλησία τῷ νυμφίῳ.
 ΑΙ. οὐ δῆτ' ἔμοιγε, τοῦτο μὴ δόξης ποτέ,
 οὐθ' ἦδ' ὀλεῖται πλησία, σύ τ' οὐδαμὰ
 τοῦμὸν προσόψει κρᾶτ' ἐν ὀφθαλμοῖς ὄρων,
 ὡς τοῖς θέλουσι τῶν φίλων μαίνη ξυνών. 765
 ΧΟ. ἀνὴρ, ἄναξ, βέβηκεν ἐξ ὀργῆς ταχύς·
 νοῦς δ' ἐστὶ τηλικούτος ἀλγίστας βαρύς.
 ΚΡ. δράτω, φρονεῖτω μείζον ἢ κατ' ἄνδρ' ἰών·
 τὼ δ' οὖν κόρα τῷδ' οὐκ ἀπαλλάξει μόρου.
 ΧΟ. ἄμφω γὰρ αὐτῶ καὶ κατακτεῖναι νοεῖς ; 770
 ΚΡ. οὐ τήν γε μὴ θιγοῦσαν· εὖ γὰρ οὖν λέγεις.
 ΧΟ. μόρφω δὲ ποίῳ καὶ σφε βουλεύη κτανεῖν ;

ΚΡ. ἄγων ἔρημος ἔνθ' ἂν ἧ βροτῶν στίβος
 κρήψω πετρώδει ζῶσαν ἐν κατώρυχι,
 φορβῆς τοσοῦτον ὡς ἄγος μόνον προθεῖς, 775
 ὅπως μίασμα πᾶσ' ὑπεκφύγη πόλις,
 κάκει τὸν Ἄιδην, ὃν μόνον σέβει θεῶν,
 αἰτουμένη που τεύξεται τὸ μὴ θανεῖν,
 ἧ γνώσεται γοῦν ἀλλὰ τηρικαῦθ', ὅτι
 πόνος περισσός ἐστι τᾶν Ἄιδου σέβειν. 780

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ Ἔρωσ ἀνίκατε μάχαν,
 Ἔρωσ, ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις,
 ὅς ἐν μαλακαῖς παρειαῖς
 νεάνιδος ἐννυχεύεις,
 φοιτᾶς δ' ὑπερπόντιος ἔν τ' ἀγρονόμοις
 [αὐλαῖς· 785
 καί σ' οὔτ' ἀθανάτων φύξιμος οὐδεὶς
 οὐθ' ἀμερίων σέ γ' ἀνθρώπων· ὁ δ' ἔχων
 μέμηνεν. 790

ἀντιστρ. σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους
 φρένας παρασπᾶς ἐπὶ λῶβα·
 σὺ καὶ τόδε νεῖκος ἀνδρῶν
 ξύναιμον ἔχεις ταράξας.
 νικᾷ δ' ἐναργῆς βλεφάρων ἴμερος εὐλέκτρον 795
 νύμφας, τῶν μεγάλων πάρεδρος ἐν ἀρχαῖς
 θεσμῶν· ἄμαχος γὰρ ἐμπαίξει θεός
 [Ἄφροδίτα. 800
 νῦν δ' ἤδη γὰρ καὺτὸς θεσμῶν
 ἔξω φέρομαι τὰδ' ὄρων, ἴσχειν δ'
 οὐκέτι πηγὰς δύναμαι δακρύων,
 τὸν παγκοίταν ὄθ' ὄρω θάλαμον
 τήνδ' Ἀντιγόνην ἀνύτουςαν. 805

AN. στρ. α' ὄρατ' ἔμ', ὃ γὰς πατρίας πολῖται,
 τὰν νεάταν ὁδὸν
 στείχουσας, νεάτον δὲ φέγ-
 γος λεύσσουν ἀελίου,
 κοῦποι' αὔθις· ἀλλὰ μ' ὁ παγ- 810
 κοίτας Ἴαιδας ζῶσαν ἄγει
 τὰν Ἀχέροντος
 ἀκτάν, οὔθ' ὕμεναίων
 ἔγκληρον οὔτ' ἐπινυμφιδίος
 πῶ μέ τις ὕμνος 815
 ὕμνησεν, ἀλλ' Ἀχέροντι νυμφεύσω.

XO. οὐκοῦν κλεινὴ καὶ ἔπαινον ἔχουσ'
 ἐς τόδ' ἀπέρχη κεῦθος νεκύων,
 οὔτε φθινάσιν πληγεῖσα νόσοις
 οὔτε ξιφέων ἐπίχειρα λαχοῦσ',
 ἀλλ' αὐτόνομος, ζῶσα μόνη δὴ 820
 θνατῶν Ἰαίδαν καταβήση.

AN. ἀντ. α' ἤκουσα δὴ λυγροτάταν ὀλέσθαι
 τὰν Φρυγίαν ξέναν
 Ταντάλω Σιπύλῳ πρὸς ἄ- 825
 κρω τὰν κισσὸς ὡς ἀτενῆς
 πετραία βλάστα δάμασεν
 καὶ νιν ὄμβροι τακομένας,
 ὡς φάτις ἀνδρῶν,
 χιών τ' οὐδαμὰ λείπει, 830
 τέγγει δ' ὑπ' ὄφρουσι παγκλαύτοις
 δειράδας· ἄ με
 δαίμων ὁμοιοτάταν κατευνάξει.

XO. ἀλλὰ θεός τοι καὶ θεογεννής,
 ἡμεῖς δὲ βροτοὶ καὶ θνητογενεῖς, 835

καίτοι φθιμένα μέγα τάκοῦσαι
 τοῖς ἰσοθέοις ἔγκληρα λαχεῖν· 835
 (σὲ δὲ καὶ τλήναι πρέπον ὡς κείνην)
 ζῶσαν καὶ ἔπειτα θανοῦσαν.

AN. στρ. β' οἴμοι, γελῶμαι! τί με, πρὸς θεῶν πατρῶων,
 οὐκ οἰχομένην ὑβρίζεις, ἀλλ' ἐπίφαντον; 840
 ὦ πόλις, ὦ πόλεως
 πολυκτήμενες ἄνδρες·
 ἰὼ Διοκαῖαι κρηναί
 Θήβας τ' εὐαρμάτου ἄλσος, ἔμπας 845
 ξυμμάρτυρας ὑμῶν ἐπικτῶμαι,
 οἷα φίλων ἄκλαυτος, οἷοις νόμοις
 πρὸς ἔργμα τυμβόχωστον ἔρχομαι τάφου πο-
 [ταινίου·

ἰὼ δύστανος,
 οὔτ' ἐν βροτοῖσιν οὔτ' ἐν νεκροῖσιν 850
 μέτοικος, οὐ ζῶσιν οὐ θανοῦσιν.

XO. προβᾶσ' ἐπ' ἔσχατον θράσους
 ὑψηλὸν ἐς Δίκας βάθρον
 προσέπεσες, ὦ τέκνον· πολὺν 855
 πατρῶον δ' ἐκτίνεις τιν' ἄθλον.

AN. ἀντ. β' ἔψαυσας ἀλγεινοτάτας ἐμοὶ μερίμνας,
 πατὴρ τριπόλιστον οἶτον τοῦ τε πρόπαντος 860
 ἀμετέρου πότμου
 κλεινοῖς Λαβδακίδαισιν.
 ἰὼ ματρῶναι λέκτρων
 ἄται κοιμήματά τ' αὐτογέννητ'
 ἐμῶ πατρὶ δυσμόρου ματρός, 865
 οἷων ἐγὼ ποθ' ἄ ταλαίφρων ἔφην!

πρὸς οὓς ἀραῖος, ἄγαμος, ἅδ' ἐγὼ μέτοικος
[ἔρχομαι.

ἰὼ δυσπότημων,
κασίγνητε, γάμων κυρήσας, 870
θανῶν ἔτ' οὔσαν κατήναρές με.

ΧΟ. σέβειν μὲν εὐσέβειά τις·
κράτος δ', ὅτῳ κράτος μέλει,
παραβατὸν οὐδαμᾶ πέλει.
σὲ δ' αὐτόγνωτος ὤλεσ' ὀργά. 875

ΑΝ. ἐπ' φ. ἄκλαυτος, ἄφιλος, ἀνυμέναιος ταλαίφρων
[ἄγομαι
τάνδ' ἐτοίμαν ὀδόν.
οὐκέτι μοι τόδε λαμπάδος ἱερὸν ὄμμα 880
θέμις ὄρᾶν ταλαίνα,
τὸν δ' ἐμὸν πότμον ἀδάκρυτον οὐδεὶς φίλων
[στενάζει.

ΚΡ. ἄρ' ἴστ' αἰοιδὰς καὶ γόους πρὸ τοῦ θανεῖν
ὡς οὐδ' ἂν εἰς παύσαιτ' ἂν, εἰ χρεῖη λέγειν;
οὐκ ἄξεθ' ὡς τάχιστα; καὶ κατηρεφεῖ 885
τύμβῳ περιπτύξαντες, ὡς εἶρηκ' ἐγὼ,
ἄφετε μόνην ἔρημον, εἴτε χρῆ θανεῖν,
εἴτ' ἐν τοιαύτῃ ζῶσα τυμβεύειν στέγη·
ἡμεῖς γὰρ ἀγνοῖ τοῦπὶ τήνδε τὴν κόρη·
μετοικίας δ' οὖν τῆς ἄνω στερήσεται. 890

ΑΝ. ὦ τύμβος, ὦ νυμφεῖον, ὦ κατασκαφῆς
οἴκησις αἰείφρουρος, οἷ πορεύομαι
πρὸς τοὺς ἐμαυτῆς, ὧν ἀριθμὸν ἐν νεκροῖς
πλεῖστον δέδεκται Φερσέφασσ' ὀλωλότων·
ὧν λιοισθία ἴγῳ καὶ κάκιστα δὴ μακρῶ 895
κάτειμι, πρὶν μοι μοῖραν ἐξήκειν βίου.

ἐλθοῦσα μέντοι κάρτ' ἐν ἐλπίσιν τρέφω
 φίλη μὲν ἤξειν πατρί, προσφιλῆς δὲ σοί,
 μήτηρ, φίλη δὲ σοί, κασίγνητον κάρα·
 ἐπεὶ θανόντας αὐτόχειρ ὑμᾶς ἐγὼ
 ἔλουσα κἀκόσμησα κἀπιτυμβίους
 χοὰς ἔδωκα. νῦν δέ, Πολύνεικες, τὸ σὸν
 δέμας περιστέλλουσα τοιάδ' ἄρνυμαι.

καίτοι [σ' ἐγὼ ἴμισησά τοῖς φρονοῦσιν εὔ.

οὐ γάρ ποτ' οὔτ' ἄν, εἰ τέκν', ὧν μήτηρ ἔφυν,
 οὔτ' εἰ πόσις μοι κατθανὼν ἐτήκετο,
 βία πολιτῶν τόνδ' ἄν ἠρόμην πόνον.

τίνος νόμου δὴ ταῦτα πρὸς χάριν λέγω ;

πόσις μὲν ἄν μοι κατθανόντος ἄλλος ἦν,
 καὶ παῖς ἄπ' ἄλλου φωτός, εἰ τοῦδ' ἤμπλακον,
 μητρὸς δ' ἐν Αἰδου καὶ πατρὸς κεκευθότιον

οὐκ ἔστ' ἀδελφὸς ὅστις ἄν βλάστοι ποτέ.

τοιῶδε μέντοι σ' ἐκπροτιμήσασ' ἐγὼ
 νόμῳ] Κρέοντι ταῦτ' ἔδοξ' ἀμαρτάνειν
 καὶ δεινὰ τολμᾶν, ὧ κασίγνητον κάρα.

καὶ νῦν ἄγει με διὰ χερῶν οὕτω λαβὼν
 ἄλεκτρον, ἀνυμέναιον, οὔτε του γάμου
 μέρος λαχοῦσαν οὔτε παιδείου τροφῆς,
 ἀλλ' ὧδ' ἔρημος πρὸς φίλων ἢ δύσμορος
 ᾤσομαι εἰς θανόντων ἔρχομαι κατασκαφάς,
 ποῖαν παρεξελθοῦσα δαιμόνων δίκην ;

τί χρή με τὴν δύστηνον εἰς θεοὺς ἔτι
 βλέπειν ; τίνας αὐδᾶν ξυμμάχων ; ἐπεὶ γε δὴ
 τὴν δυσσέβειαν εὐσεβοῦς ἔκτησάμην.

ἀλλ' εἰ μὲν οὖν τάδ' ἐστὶν ἐν θεοῖς καλά,
 παθόντες ἄν ξυγγοῖμεν ἡμαρτηκότες.
 εἰ δ' οἶδ' ἀμαρτάνουσι, μὴ πλείω κακὰ

900

905

910

915

920

925

- πάθοιεν ἢ καὶ δρῶσιν ἐκδίκως ἐμέ.
- ΧΟ. ἔτι τῶν αὐτῶν ἀνέμων αὐταὶ
ψυχῆς ῥίπαι τήνδε γ' ἔχουσιν. 930
- ΚΡ. τοιγὰρ τούτων τοῖσιν ἄγουσιν
κλαύμαθ' ὑπάρξει βραδυτῆτος ὕπερ.
- ΑΝ. οἴμοι, θανάτου τοῦτ' ἐγγυτάτω
τοῦπος ἀφίεται.
- ΧΟ. θαρσεῖν οὐδὲν παραμυθοῦμαι,
μὴ οὐ τάδε ταύτη κατακυροῦσθαι. 935
- ΑΝ. ᾧ γῆς Θήβης ἄστρῳ πατρῶον
καὶ θεοὶ προγενεῖς,
ἄγομαι δὴ κοῦκέτι μέλλω.
λεύσετε, Θήβης οἱ κοιρανίδαι,
τὴν βασιλειδᾶν μούνην λοιπὴν,
οἷα πρὸς οἴων ἀνδρῶν πάσχω
τὴν εὐσεβίαν σεβίσασα. 940

Χ Ο Ρ Ο Σ

- στροφή α' ἔτλα καὶ Δανάας οὐράνιον φῶς
ἀλλάξει δέμας ἐν χαλκοδέτοις αὐλαῖς· 945
κρυπτομένα δ' ἐν τυμβῆρει θαλάμῳ κατ-
[εξεύχθη. *Νυμφαί 880*
Κρησα
- καίτοι καὶ γενεᾷ τίμιος, ᾧ παῖ παῖ,
καὶ Ζηγὸς ταμειέσκε γονὰς χρυσορούτους. 950
ἀλλ' ἅ μοιριδία τις δύνασις δεινά·
οὔτ' ἄν νιν ὄλβος οὔτ' Ἄρης,
οὐ πύργος, οὐχ ἀλίπτυποι
κελαιναὶ νᾶες ἐκφύγοιεν.
- ἀντιστρ. α' ζεύχθη δ' ὀξύχολος παῖς ὁ Δρύαντος 955
Ἡδωνῶν βασιλεύς, κερτομίους ὄργαις,

ἐκ Διονύσου πετρῶδει κατάφαρκτος ἐν δεσμῶ·
 οὔτω τὰς μανίας δεινὸν ἀποστάζει
 ἀνθηρόν τε μένος· κείνος ἐπέγνω μανίας 960
 ψαύων τὸν θεὸν ἐν κερτομίοις γλώσσαις.
 παύεσκε μὲν γὰρ ἐνθέους
 γυναῖκας εὐίον τε πῦρ,
 φιλαύλους τ' ἠρέθιζε Μούσας. 965

στροφὴ β' παρὰ δὲ Κυανέων τελαγέων διδύμας ἄλδος
 ἄκται Βοσπόρια ἰδ' ὁ Θρηκῶν ἄξενος
 Σαλμυδησός, ἴν' ἀγχίπολις Ἄρης 970
 δισσοῖσι Φινεΐδαις
 εἶδεν ἀρατὸν ἔλκος
 τυφλωθὲν ἐξ ἀγρίας δάμαρτος
 ἄλαδὸν ἀλαστόροισιν ὀμμάτων κύκλοις,
 ἀραχθέντων ὑφ' αἱματηραῖς 975
 χεῖρεςσι καὶ κερκίδων ἀκμαῖσιν.

ἀντιστρ. β' κατὰ δὲ τακόμενοι μέλει μελέαν πάθαν
 κλαῖον, ματρὸς ἔχοντες ἀνύμφευτον γονάν. 980
 ἃ δὲ σπέρμα μὲν ἀρχαιογόνων
 ἄντασ' Ἐρεχθεῖδᾶν,
 τηλεπόροις δ' ἐν ἄντροις
 τράφη θυέλλαισιν ἐν πατρώαις
 Βορεὰς ἄμιππος ὀρθόποδος ὑπὲρ πάγου 985
 θεῶν παῖς· ἀλλὰ κἀπ' ἐκείνη
 Μοῖραι μακραιῶνες ἔσχον, ὧ παῖ.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Θήβης ἄνακτες, ἤκομεν κοινὴν ὁδὸν
 δύ' ἐξ ἐνὸς βλέποντες· τοῖς τυφλοῖσι γὰρ
 αὕτη κέλευθος ἐκ προηγητοῦ πέλει. 990

ΚΡ. τί δ' ἔστιν, ὧ γεραιὲ Τειρεσία, νέον;

- TE. ἐγὼ διδάξω, καὶ σὺ τῷ μάντει πιθοῦ.
 KP. οὐκ οὐκ πάρος γε σῆς ἀπεστάτου φρενός.
 TE. τοιγὰρ δι' ὀρθῆς τήνδ' ἐναυκλήρεις πόλιν.
 KP. ἔχω πεπονθὼς μαρτυρεῖν ὄνησιμα. 995
 TE. φρόνει βεβῶς αὖ νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης.
 KP. τί δ' ἔστιν; ὡς ἐγὼ τὸ σὸν φρίσσω στόμα.
 TE. γνώση, τέχνης σημεῖα τῆς ἐμῆς κλύων.
 εἰς γὰρ παλαιὸν θᾶκον ὀρνιθοσκοπὸν
 ἴζων, ἴν' ἦν μοι παντὸς οἰωνοῦ λιμήν, 1000
 ἀγνώτ' ἀκούω φθόγγον ὀρνίθων, κακῶ
 κλάζοντας οἴστρω καὶ βεβαρβαρωμένῳ
 καὶ σπῶντας ἐν χηλαῖσιν ἀλλήλους φοναῖς
 ἔγνων· πτερῶν γὰρ ῥοῖβδος οὐκ ἄσημος ἦν.
 εὐθύς δὲ δείσας ἐμπύρων ἐγευόμην 1005
 βωμοῖσι παμφλέκτοισιν· ἐκ δὲ θυμάτων
 Ἕφαιστος οὐκ ἔλαμπεν, ἀλλ' ἐπὶ σποδῶ
 μυδῶσα κηκίς μηρίων ἐτήκετο
 κάτυφε ἀνέπτυε, καὶ μετάρσιοι
 χολαὶ διεσπείροντο, καὶ καταρροεῖς 1010
 μηροὶ καλυπτῆς ἐξέκειντο πιμελῆς.
 τοιαῦτα παιδὸς τοῦδ' ἐμάνθανον πάρα,
 φθίνοντ' ἀσήμων ὀργίων μαντεύματα·
 ἐμοὶ γὰρ οὗτος ἡγεμών, ἄλλοις δ' ἐγώ.
 καὶ ταῦτα τῆς σῆς ἐκ φρενὸς νοσεῖ πόλις· 1015
 βωμοὶ γὰρ ἡμῖν ἐσχάροι τε παντελεῖς
 πλήρεις ὑπ' οἰωνῶν τε καὶ κυνῶν βορᾶς
 τοῦ δυσμόρου πεπτῶτος Οἰδίου γόνου.
 κατ' οὐ δέχονται θυσιάδας λιτὰς ἔτι
 θεοὶ παρ' ἡμῶν οὐδὲ μηρίων φλόγα, 1020
 οὐδ' ὄρνις εὐσήμους ἀπορροιβδεῖ βοάς,
 ἀνδροφθόρου βεβρωῶτες αἵματος λίπτος.

ταῦτ' οὖν, τέκνον, φρόνησον· ἀνθρώποισι γὰρ
τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοῦ ἔξαμαρτάνειν·
ἐπεὶ δ' ἀμάρτη, κείνος οὐκέτ' ἔστ' ἀνήρ
ἄβουλος οὐδ' ἄνολβος, ὅστις ἐς κακὸν
πεσὼν ἀκῆται μῆδ' ἀκίνητος πέλη.

1025

αὐθαδία τοι σκαιοίτητ' ὀφλισκάνει.
ἀλλ' εἶκε τῷ θανόντι μῆδ' ὀλωλότα
κέντει· τίς ἀλκὴ τὸν θανόντ' ἐπικτανεῖν;
εὗ σοι φρογῆσας εὗ λέγω· τὸ μανθάνειν δ'
ἠδιστον εὗ λέγοντος, εἰ κέρδος λέγοι.

1030

ΚΡ. ὦ πρόσβυ, πάντες ὥστε τοξόται σκοποῦ
τοξεύειτ' ἀνδρὸς τοῦδε, κούδὲ μαντικῆς
ἄπρακτος ὑμῖν εἰμι τῶν ὑπαὶ γένους
ἐξημπόλημαι κάμπεφόρτισμαι πάλαι.

1035

κερδαίνειτ', ἐμπολάτε τ' ἀπὸ Σάρδεων
ἤλεκτρον, εἰ βούλεσθε, καὶ τὸν Ἴνδικὸν
χρυσόν· τάφω δ' ἐκείνον οὐχὶ κρύψετε,
οὐδ' εἰ θέλουσ' οἱ Ζηνὸς αἰετοὶ βορὰν
φέρειν νιν ἀρπάζοντες ἐς Διὸς θρόνους,
οὐδ' ὡς μίασμα τοῦτο μὴ τρέσας ἐγὼ
θάπτειν παρήσω κείνον· εὗ γὰρ οἶδ', ὅτι
θεοὺς μαινεῖν οὔτις ἀνθρώπων σθένει.

1040

πίπτουσι δ', ὦ γεραῖε Τειρεσία, βροτῶν
χοῖ πολλὰ δεινοὶ πτώματ' αἴσχερ', ὅταν λόγους
αἰσχροὺς καλῶς λέγωσιν τοῦ κέρδους χάριν.

1045

ΤΕ. φεῦ,

ἄρ' οἶδεν ἀνθρώπων τις, ἄρα φράζεται;

ΚΡ. τί χρῆμα; ποῖον τοῦτο πάγκοινων λέγεις;

ΤΕ. ὅσῳ κράτιστον κτημάτων εὐβουλία;

1050

ΚΡ. ὅσῳ περ, οἶμαι, μὴ φρονεῖν πλείστη βλάβη.

ΤΕ. ταύτης σὺ μέντοι τῆς νόσου πλήρης ἔφρας.

- ΚΡ. οὐ βούλομαι τὸν μάντιν ἀντειπεῖν κακῶς.
 ΤΕ. καὶ μὴν λέγεις, ψευδῆ με θεσπίζειν λέγων.
- ΚΡ. τὸ μαντικὸν γὰρ πᾶν φιλάργυρον γένος. 1055
 ΤΕ. τὸ δ' ἐκ τυράννων αἰσχροκέρδειαν φιλεῖ.
 ΚΡ. ἄρ' οἴσθα ταγοὺς ὄντας, ἂν λέγῃς λέγων ;
 ΤΕ. οἶδ' ἐξ ἐμοῦ γὰρ τήνδ' ἔχεις σώσας πόλιν.
 ΚΡ. σοφὸς σὺ μάντις, ἀλλὰ τὰδικεῖν φιλῶν·
 ΤΕ. ὄρσεις με τὰκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. 1060
 ΚΡ. κίνει, μόνον δὲ μὴ 'πὶ κέρδεσιν λέγων.
 ΤΕ. οὕτω γὰρ ἤδη καὶ δοκῶ τὸ σὸν μέρος ;
 ΚΡ. ὥς μὴ 'μπολήσων ἴσθι τὴν ἐμὴν φρένα.
 ΤΕ. ἀλλ' εὖ γέ τοι κάτισθι μὴ πολλοὺς ἔτι
 τρόχους ἀμιλλητῆρας ἡλίου τελῶν, 1065
 ἐν οἷσι τῶν σῶν αὐτὸς ἐκ σπλάγγνων ἕνα
 νέκυν νεκρῶν ἀμοιβὸν ἀντιδοὺς ἔση,
 ἀνθ' ὧν ἔχεις μὲν τῶν ἄνω βαλῶν κάτω
 ψυχὴν τ' ἀτίμως ἐν τάφῳ κατάρκισας,
 ἔχεις δὲ τῶν κάτωθεν ἐνθάδ' αὐθιῶν 1070
 ἄμοιον, ἀκτέριστον, ἀνόσιον νέκυν.
 ὧν οὔτε σοὶ μέτεστιν οὔτε τοῖς ἄνω
 θεοῖσιν, ἀλλ' ἐκ σοῦ βιάζονται τάδε.
 τούτων σε λωβητῆρες ὑστεροφθόροι
 λοχῶσιν Ἄιδου καὶ θεῶν Ἐρινύες 1075
 ἐν τοῖσιν αὐτοῖς τοῖσδε ληφθῆναι κακοῖς.
 καὶ ταῦτ' ἄθρησον εἰ κατηργυρωμένος
 λέγω· φανεῖ γὰρ οὐ μακροῦ χρόνου τριβὴ
 ἀνδρῶν γυναικῶν σοῖς δόμοις κοκύματα.
 ἔχθραι δὲ πᾶσαι συνταράσσονται πόλεις, 1080
 ὄσων σπαράγματ' ἢ κύνες καθήγνισαν
 ἢ θῆρες ἢ τις πτηνὸς οἰωνός, φέρων
 ἀνόσιον ὄσμην ἐστιοῦχον ἐς πόλιν.

τοιαῦτά σου, λυπεῖς γάρ, ὥστε τοξότης,
 ἀφῆκά θυμῷ καρδίας τοξεύματα 1085
 βέβαια, τῶν σὺ θάλλπος οὐχ ὑπεκδραμῆ.
 ὦ παῖ, σὺ δ' ἡμᾶς ἄπαγε πρὸς δόμους, ἵνα
 τὸν θυμὸν οὗτος ἐς νεωτέρους ἀφῆ,
 καὶ γνῶ τρέφειν τὴν γλῶσσαν ἡσυχωτέραν
 τὸν νοῦν τ' ἀμείνω τῶν φρενῶν ἢ νῦν φέρει. 1090

XO. ἀνήρ, ἄναξ, βέβηκε δεινὰ θεσπίσας·
 ἐπιστάμεσθα δ' ἐξ ὅτου λευκὴν ἐγὼ
 τήνδ' ἐκ μελαίνης ἀμφιβάλλομαι τρίχα,
 μή πώ ποτ' αὐτὸν ψεῦδος ἐς πόλιν λακεῖν.

KP. ἔγνωκα καὐτὸς καὶ ταράσσομαι φρένας· 1095
 τό τ' εἰκαθεῖν γὰρ δεινόν, ἀντιστάντα τε
 ἄτη πατάξει θυμὸν ἐν δεινῷ πάρα.

XO. εὐβουλίας δεῖ, παῖ Μενοικέως, Κρέον.

KP. τί δῆτα χρὴ δρᾶν; φράζε· πείσομαι δ' ἐγώ.

XO. ἐλθὼν κόρην μὲν ἐκ κατώρουχος στέγης 1100
 ἄνες, κτίσον δὲ τῷ προκειμένῳ τάφον.

KP. καὶ ταῦτ' ἐπαινεῖς καὶ δοκεῖς παρεικαθεῖν;

XO. ὅσον γ', ἄναξ, τάχιστα· συντέμνουσι γὰρ
 θεῶν ποδώκεις τοὺς κακόφρονας βλάβαι.

KP. οἴμοι· μόλις μὲν, καρδίας δ' ἐξίσταμαι 1105
 τὸ δρᾶν, ἀνάγκη δ' οὐχὶ δυσμαχητέον.

XO. δρᾶ νυν τάδ' ἐλθὼν μηδ' ἐπ' ἄλλοισιν τρέπε.

KP. ᾧδ', ὡς ἔχω, στείχοιμ' ἄν. ἴτ', ἴτ', ὀπάονες,

οἱ τ' ὄντες οἱ τ' ἀπόντες, ἀξίνας χειροῖν
 ὀρμᾶσθ' ἐλόντες εἰς ἐπόψιον τόπον 1110
 ἐγὼ δ', ἐπειδὴ δόξα τῆδ' ἐπεστράφη,
 αὐτός τ' ἔδησα καὶ παρὼν ἐκλύσομαι·
 δέδοικα γάρ, μὴ τοὺς καθεστῶτας νόμους
 ἄριστον ἢ σφύζοντα τὸν βίον τελεῖν.

ΧΟΡΟΣ

- στροφὴ α΄ Πολυώνυμε, Καδμείας νύμφας ἄγαλμα 1115
καὶ Διὸς βαρυβρεμέτα γένος,
κλυτὰν ὅς ἀμφέπει
Ἴταλίαν, μέδεις δὲ
παγκοίνοις Ἐλευσινίας 1120
Δηοῦς ἐν κόλποις,
ὦ Βακχεῦ, Βακχᾶν μητρόπολιν Θήβαν
ναιετῶν παρ' ὕγροϊς
Ἴσμηνοῦ ξείθροις ἀγρίου τ'
ἐπὶ σπορᾷ δράκοντος. 1125
- ἀντιστρ. α΄ σὲ δ' ὑπὲρ διλόφου πέτρας στέροψ ὄπωπε
λιγνύς, ἔνθα Κωρούκiai νύμφαι
στείχουσι Βακχίδες
Κασταλίας τε νᾶμα· 1130
καί σε Νυσαίων ὀρέων
κισσήρεις ὄχθαι
γλωρὰ τ' ἀκτὰ πολυστάφυλος πέμπει,
ἀμβρότων ἐπέων
εὐαζόντων, Θηβαίας 1135
ἐπισκοποῦντ' ἀγυιάς.
- στροφὴ β΄ τὰν ἐκ πασᾶν τιμᾷ ὑπερτάταν πόλεων
ματρὶ σὺν κεραυνία·
καὶ νῦν, ὡς βιαίας ἔχεται 1140
πάνδαμος πόλις ἐπὶ νόσου
μολεῖν καθαρσίῳ ποδὶ Παρνασίαν
ὑπὲρ κλιτὺν ἢ στονόεντα πορθμόν. 1145
- ἀντιστρ. β΄ ἰὼ πύρπνων ἄστρον χοραγὲ καὶ νυχίαν
φθεγμάτων ἐπίσκοπε,
παῖ Διὸς γένεθλον, προφάνηθ', 1150

ὄναξ, σαῖς ἅμα περιπόλοις
 Θυίαισιν, αἶ σε μαινόμεναι πάννυχοι
 χορεύουσιν τὸν ταμίαν Ἰακχον.

Α Γ Γ Ε Λ Ο Σ

- √ Κάδμου πάροικοι καὶ δόμων Ἀμφίονος 1155
 οὐκ ἔσθ' ὅποιον στάντ' ἄν ἀνθρώπου βίον
 οὔτ' αἰνέσαιμ' ἄν οὔτε μεμψαίμην ποτέ,
 τύχη γὰρ ὀρθοῖ καὶ τύχη καταρρέπει
 τὸν εὐτυχοῦντα τὸν τε δυστυχοῦντ' ἀεὶ,
 καὶ μάντις οὐδεις τῶν καθεστώτων βροτοῖς. 1160
 Κρέων γὰρ ἦν ζηλωτός, ὡς ἐμοί, ποτέ,
 σώσας μὲν ἐχθρῶν τήνδε Καδμείαν χθόνα
 λαβὼν τε χώρας παντελῆ μοναρχίαν
 ἠϋθυνε, θάλλων εὐγενεῖ τέκνων σπορῶ.
 καὶ νῦν ἀφείται πάντα· τὰς γὰρ ἡδονὰς 1165
 ὅταν προδῶσιν ἄνδρες, οὐ τίθημ' ἐγὼ
 ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμψυχον ἠγοῦμαι νεκρόν.
 πλοῦτει τε γὰρ κατ' οἶκον, εἰ βούλει, μέγα
 καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ' ἔχων· ἐὰν δ' ἀπῆ
 τούτων τὸ χαίρειν, τᾶλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς 1170
 οὐκ ἄν πριαίμην ἀνδρὶ πρὸς τὴν ἡδονήν.
 ΧΟ. τί δ' αὖ τὸδ' ἄχθος βασιλέων ἦκεις φέρων ;
 ΑΓ. τεθνᾶσιν· οἱ δὲ ζῶντες αἴτιοι θανεῖν.
 ΧΟ. καὶ τίς φονεῦει ; τίς δ' ὁ κείμενος ; λέγε.
 ΑΓ. Αἴμων ὄλωλεν, αὐτόχειρ δ' αἰμάσεται. 1175
 ΧΟ. πότρεα πατρός ἢ πρὸς οἰκείας χερός ;
 ΑΓ. αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ, πατρὶ μηνίσας φόνου.
 ΧΟ. ὦ μάντι, τοῦπος ὡς ἄρ' ὀρθὸν ἦνυσας !
 ΑΓ. ὡς ὦδ' ἐχόντων τῶνδε βουλευεῖν πάρα.
 ΧΟ. καὶ μὴν ὀρῶ τάλαιναν Εὐρυδίκην ὁμοῦ 1180

δάμαρτα τὴν Κρέοντος· ἐκ δὲ δωμάτων
ἦτοι κλύουσα παιδὸς ἢ τύχη περᾶ.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ

ὦ πάντες ἄστοί, τῶν λόγων ἐπισηθόμην
πρὸς ἔξοδον στείχουσα, Παλλάδος θεᾶς
ὅπως ἰκοίμην εὐγμάτων προσήγορος. 1185

καὶ τυγχάνω τε κληθρ᾽ ἀνασπαστοῦ πύλης
χαλῶσα καί με φθόγγος οἰκείου κακοῦ
βάλλει δι' ὄτων· ὑπτία δὲ κλίνομαι
δεύσασα πρὸς δμωαῖσι κάποπλήσσομαι.
ἀλλ' ὅστις ἦν ὁ μῦθος, αὖθις εἶπατε· 1190
κακῶν γὰρ οὐκ ἄπειρος οὔσ' ἀκούσομαι.

ΑΓ. ἐγώ, φίλη δέσποινα, καὶ παρῶν ἐρῶ
κοῦδὲν παρήσω τῆς ἀληθείας ἔπος·
τί γάρ σε μαλθάσοιμ' ἄν, ὧν ἐς ὕστερον
ψεῦσται φανούμεθ' ; ὀρθὸν ἀλήθει' αἰί. 1195

ἐγὼ δὲ σῶ ποδαγὸς ἐσπόμην πόσει
πεδῖον ἐπ' ἄκρον, ἔνθ' ἔκειτο νηλεὲς
κυνοσπάρακτον σῶμα Πολυνείκους ἔτι·
καὶ τὸν μὲν, αἰτήσαντες ἐνοδίαν θεὸν
Πλούτωνά τ' ὀργὰς εὐμενεῖς κατασχεθεῖν, 1200
λούσαντες ἄγνὸν λουτρον ἐν νεοσπάσιν
θαλλοῖς, ὃ δὴ ἔλειπτο, συγκατήθομεν,
καὶ τύμβον ὀρθόκρανον οἰκείας χθονὸς
χῶσαντες αὖθις πρὸς λιθόστρωτον κόρης
νυμφεῖον Ἄιδου κοῖλον εἰσεβαίνομεν. 1205

φωνῆς δ' ἄπωθεν ὀρθίων κωκυμάτων
κλύει τις ἀκτέριστον ἀμφὶ παστάδα,
καὶ δεσπότη Κρέοντι σημαίνει μολῶν.

τῷ δ' ἀθλίας ἄσημα περιβαίνει βοῆς
 ἔρποντι μᾶλλον ἄσσον, οἰμῶξας δ' ἔπος 1210
 ἴησι δυσθρήνητον· ὦ τάλας ἐγώ,
 ἄρ' εἰμὶ μάντις; ἄρα δυστυχεστάτην
 κέλευθον ἔρπω τῶν παρελθουσῶν ὁδῶν;
 παιδός με σαίνει φθόγγος· ἀλλά, πρόσπολοι,
 ἴτ' ἄσσον ὠκεῖς καὶ παραστάντες τάφω 1215
 ἀθρήσαθ', ἀρμόν χώματος λιθοσπαδῆ
 δύντες πρὸς αὐτὸ στόμιον, εἰ τὸν Αἴμονος
 φθόγγον συνήμ' ἢ θεοῖσι κλέπτομαι.)
 τάδ' ἐξ ἀθύμου δεσπότου κελευμάτων
 ἠθροῦμεν· ἐν δὲ λοισθίῳ τυμβεύματι 1220
 τὴν μὲν κρεμαστὴν ἀχένης κατείδομεν,
 βρόχῳ μιτώδει σινδόνης καθημμένην,
 τὸν δ' ἀμφὶ μέσση περιπετῆ προσκείμενον,
 εὐνῆς ἀποιμῶζοντα τῆς κάτω φθορᾶν
 καὶ πατρὸς ἔργα καὶ τὸ δύστηνον λέχος. 1225
 ὁ δ' ὡς ὄρᾳ σφε, στυγνὸν οἰμῶξας ἔσω
 χωρεῖ πρὸς αὐτὸν ἀνακωκύσας καλεῖ·
 ὦ τλήμον, οἷον ἔργον εἴργασαι; τίνα
 νοῦν ἔσχες; ἐν τῷ συμφορᾶς διεφθάρης;
 ἔξελθε, τέκνον, ἰκέσιός σε λίσσομαι.) 1230
 τὸν δ' ἀγρίοις ὄσσοισι παπτήνας ὁ παῖς,
 πτύσας προσώπῳ κοῦδὲν ἀντειπῶν, ξίφους
 ἔλκει διπλοῦς κνώδοντας· ἐκ δ' ὀρμωμένου
 πατρὸς φυγαῖσιν ἤμπλακ'. εἴθ' ὁ δύσμορος
 αὐτῷ χολωθεῖς, ὥσπερ εἶχ' ἐπενταθεῖς 1235
 ἠρεισε πλευραῖς μέσσον ἔγχος, ἐς δ' ὑγρὸν
 ἀγκῶν' ἔτ' ἔμφρων παρθένον προσπτύσεται,
 καὶ φυσιῶν ὀξεῖαν ἐκβάλλει ῥοήν
 λευκῇ παρειᾷ φοινίου σταλάγματος.

- κεῖται δὲ νεκρὸς περὶ νεκρῶ, τὰ νυμφικὰ
τέλη λαχὼν δαίλαιος ἔν γ' Ἐιδου δόμοις,
δείξας ἐν ἀνθρώποισι τὴν ἀβουλίαν
ὄσῳ μέγιστον ἀνδρὶ πρόσκειται κακόν. 1240
- ΧΟ. τί τοῦτ' ἂν εἰκάσειας; ἡ γυνὴ πάλιν
φροῦδῃ, πρὶν εἰπεῖν ἐσθλὸν ἢ κακὸν λόγον. 1245
- ΑΓ. καὐτὸς τεθάμβηκ'· ἐλπίσιν δὲ βόσκομαι
ἄχῃ τέκνου κλύουσας ἐς πόλιν γόους
οὐκ ἀξιώσειν, ἀλλ' ὑπὸ στέγῃς ἔσω
δμωαῖς προθήσειν πένθος οἰκεῖον στένειν·
γνώμης γὰρ οὐκ ἄπειρος, ὥσθ' ἁμαρτάνειν. 1250
- ΧΟ. οὐκ οἶδ'· ἐμοὶ δ' οὖν ἢ τ' ἄγαν σιγῇ βαρὺ
δοκεῖ προσεῖναι χῆ μάτην πολλὴ βοή.
- ΑΓ. ἀλλ' εἰσόμεσθα, μὴ τι καὶ κατάσχετον
κρυφῇ καλύπτει καρδίᾳ θυμουμένη,
δόμους παραστείχοντες· εὖ γὰρ οὖν λέγεις· 1255
καὶ τῆς ἄγαν γὰρ ἔστι που σιγῆς βάρους.
- ΧΟ. καὶ μὴν ὄδ' ἄναξ αὐτὸς ἐφήκει
μνῆμ' ἐπίσημον διὰ χειρὸς ἔχων,
εἰ θέμις εἰπεῖν, οὐκ ἄλλοτρίας
ἄτης, ἀλλ' αὐτὸς ἁμαρτῶν. 1260
- ΚΡ. σ τ ρ. ἀ' ἰὼ φρενῶν δυσφρόνων ἁμαρτήματα
στερεά, θανατόεντ',
ὦ κτανόντας τε καὶ
θανόντας βλέποντες ἐμφυλίους,
ὦμοι ἐμῶν ἄνολβα βουλευμάτων! 1265
ἰὼ παῖ, νέος νέφ' ξὺν μόρῳ,
αἰαῖ αἰαῖ,
ἔθανες, ἀπελύθης,
ἐμαῖς οὐδὲ σαῖσι δυσβουλίαις!

- XO. οἴμ', ὡς ἔοικας ὀψὲ τὴν δίκην ἰδεῖν ! 1270
 KP. οἴμοι,
 ἔχω μαθὼν δαίλαιος· ἐν δ' ἐμῷ κᾶρα
 θεὸς τότε ἄρα, τότε μέγα βάρος μ' ἔχων
 ἔπαισεν, ἐν δ' ἔσεισεν ἀγρίαις ὁδοῖς.
 οἴμοι, λακπάτητον ἀντρέπων χαράν ! 1275
 φεῦ φεῦ, ὧ πόνοι βροτῶν δύσπονοι !

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

- ὧ δέσποθ', ὡς ἔχων τε καὶ κεκτημένος,
 τὰ μὲν πρὸ χειρῶν τάδε φέρων, τὰ δ' ἐν δόμοις
 ἔοικας ἦκειν καὶ τάχ' ὄψεσθαι κακά.
 KP. τί δ' ἔστιν αὖ; κᾶκιον ἢ κακῶν ἔτι; 1280
 ΕΞ. γυνὴ τέθνηκε, τοῦδε παμμήτωρ νεκροῦ,
 δύστηνος, ἄρτι νεοτόμοισι πλήγμασιν.
 KP. ἀ ν τ. ἀ' ἰὸ ἰὸ δυσκάθαρος Ἴαιδου λιμήν,
 τί μ' ἄρα, τί μ' ὀλέκεις;
 ὧ κατὰγγελά μοι 1285
 προπέμψας ἄχη, τίνα θροεῖς λόγον;
 αἰαῖ, ὀλωλότ' ἄνδρ' ἐπεξειργάσω.
 τί φῆς, ὧ παῖ, τίνα λέγεις μοι νέον,
 αἰαῖ αἰαῖ, 1290
 σφάγιον ἐπ' ὀλέθρῳ
 γυναικεῖον ἀμφικεῖσθαι μόρον;
 XO. ὀρᾶν πάρεστιν· οὐ γὰρ ἐν μυχοῖς ἔτι.
 KP. οἴμοι,
 κακὸν τόδ' ἄλλο δεύτερον βλέπω τάλας· 1295
 τίς ἄρα, τίς με πότμος ἔτι περιμένει;
 ἔχω μὲν ἐν χεῖρεσσιν ἄρτίως τέκνον,
 τάλας, τὸν δ' ἔναντα προσβλέπω νεκρόν.

- φεῦ φεῦ μᾶτερ ἀθλία, φεῦ τέκνον! 1300
- ΕΞ. ἦδ' ὄξυθήκτω βωμία περι ξίφει
 λυει κελαινὰ βλέφαρα, κωκύσασα μὲν
 τοῦ πρὶν θανόντος Μεγαρέως κλεινὸν λάχος,
 αὔθις δὲ τοῦδε, λοίσθιον δὲ σοὶ κακὰς
 πράξεις ἐφυμνήσασα τῷ παιδοκτόνῳ. 1305
- ΚΡ. σ τ ρ. β' ἀνέπταν φόβῳ. τί μ' οὐκ ἀνταίαν αἰαῖ αἰαῖ,
 ἔπαισέν τις ἀμφιθήκτω ξίφει;
 δείλαιος ἐγώ, αἰαῖ, 1310
 δειλαία δὲ συγκέκραμαι δῦα.
- ΕΞ. ὡς αἰτίαν γε τῶνδε κακείνων ἔχων
 πρὸς τῆς θανούσης τῆσδ' ἐπεσκήπτου μόρων.
- ΚΡ. ποίῳ δὲ ἀπελύσατ' ἐν φοναῖς τρόπῳ;
- ΕΞ. παίσασ' ὑφ' ἧπαρ αὐτόχειρ αὐτήν, ὅπως 1315
 παιδὸς τόδ' ἦσθετ' ὄξυκώκυτον πάθος.
- ΚΡ. ὦμοι μοι, τάδ' οὐκ ἐπ' ἄλλον βροτῶν
 ἐμᾶς ἀρμόσει ποτ' ἐξ αἰτίας.
 ἐγὼ γάρ σ', ἐγὼ ἄκανον, ὦ μέλεος,
 ἐγὼ, φάμ' ἔτυμον· ἰὼ πρόσπολοι, 1320
 ἄγετέ μ' ἐκποδῶν, ἄγετέ μ' ὅτι τάχος
 τὸν οὐκ ὄντα μᾶλλον ἢ μηδένα. 1325
- ΧΘ. κέρδη παραινεῖς, εἰ τι κέρδος ἐν κακοῖς·
 βράχιστα γὰρ κράτιστα τῶν ποσὶν κακὰ.
- ΚΡ. ἀ ν τ. β' ἴτω, ἴτω,
 φανήτω μόρων ὁ κάλλιστ' ἐμῶν 1330
 ἐμοὶ τερμίαν ἄγων ἄμεραν
 ὑπατος ἴτω, ἴτω,
 ὅπως μηκέτ' ἄμαρ ἄλλ' εἰσίδω.
 ΧΘ. μέλλοντα ταῦτα· τῶν προκειμένων τι χορῆ
 πράσσειν μέλει γὰρ τῶνδ' ὅτοισι χορῆ μέλειν.

- ΚΡ. ἄλλ' ὦν ἐρῶ μέν, ταῦτα συγκατηξάμην. 1335
- ΧΟ. μή νυν προσεύχου μηδέν· ὡς περωμένης
οὐκ ἔστι θνητοῖς συμφορᾶς ἀπαλλαγὴ.
- ΚΡ. ἄγοιτ' ἂν μάταιον ἄνδρ' ἐκποδῶν,
ὅς, ὦ παῖ, σέ τ' οὐχ ἐκὼν κατέκτανον, 1340
σέ τ' αὖ τάνδ', ὅμοι μέλεος, οὐδ' ἔχω
πρὸς πότερον ἴδω, πᾶ κλιθῶ· πάντα γὰρ
λέχρια τᾶν χεροῖν, τὰ δ' ἐπὶ κρατί μοι 1345
πότμος δυσκόμιστος εἰσήλατο.
- ΧΟ. πολλῶ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας
πρῶτον ὑπάρχει. χρεὶ δὲ τά γ' εἰς θεοὺς
μηδὲν ἀσεπτεῖν. μεγάλοι δὲ λόγοι 1350
μεγάλας πληγὰς τῶν ὑπεραύχων
ἀποτείσαντες
γῆρα τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πρόλογος (στ. 1-99)

α') στ. 1-10.

Λεξιλογικά. **κοινός** = συνδεδεμένος διὰ κοινῆς καταγωγῆς ἢ συγγενείας, ἰδίως ἐπὶ ἀδελφῶν, ἕμαιμος. **αὐτάδελφος** = ὁ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθεὶς ἀδελφός. **ὅποιον** = ὅποιονδήποτε. **κάρα**, (τὸ) = κεφαλή. **Ἰσμήνης κάρα**· περίφρασις εἰς ἐκδήλωσιν ἀγάπης, ἀντί: Ἰσμήνη. **ἄρ' οἶσθα...** ἡ κανονικὴ πλοκὴ τῶν λέξεων: **ἄρ' οἶσθα ὅ,τι ἐστὶ τῶν ἀπ' Οἰδίου κακῶν, ὅποιον οὐχὶ Ζεὺς τελεῖ νῶν ἔτι ζῶσαι;** **νῶν**, δοτικὴ ἀντιχαριστικὴ. **ἔτι ζῶσαι** = αἱ ὅποια ἐπιζῶμεν, ὑπολειπόμεθα, (μετὰ τὸν θάνατον γονέων καὶ ἀδελφῶν). **ἡ ἄτη** = ἡ ἐκ θείας τιμωρίας σύγχυσις φρενῶν, βλάβη, συμφορὰ. **ἀλγεινός** = λυπηρός. **ἄτερ** = ἄνευ. **ἄτης ἄτερ** (ἐδῶ) = βλαβερόν, καταστρεπτικόν. **αἰσχρόν, ἄτιμον** = πρόξενον αἰσχύνης, ἀτιμίας. **ὅποιον οὐκ...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **ὅποιον οὐκ ὄπωπα ἐγὼ οὐκ ὄν τῶν σῶν τε κάμῶν κακῶν. τῶν κακῶν** (γεν. διατρ.). **καὶ νῦν**· μετάβασις ἀπὸ τῆς γενικῆς εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. **πανδήμῳ πόλει**· ποιητ. ἔκφρασις ἀντὶ τοῦ πάση τῇ πόλει. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **καὶ νῦν τί ἐστὶν αὐτὸ κήρυγμα τοῦτο, ὃ φασὶ θεῖναι ἀρτίως τὸν στρατηγὸν πανδήμῳ πόλει; κήρυγμα θεῖναι** = κηρῦσαι, προκηρῦσαι. **στρατηγόν**· ἔνν. τὸν Κρέοντα. **ἔχω** = γνωρίζω. **ἔχεις τι κείσῃκουσας;** σχῆμα πρῶθύτερον. **λανθάνω** = διαφεύγω τὴν προσοχήν. **φίλους**, ἔνν. τὸν Πολυνείκην. **ἐχθρῶν**, ἔνν. τὸν Κρέοντα, λόγῳ τοῦ δυσμενοῦς διὰ τὸν Πολυνείκην κηρύγματος.

Πραγματικά. Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις πρὸ τῶν ἐν τῇ Καδμείᾳ ἀνακτόρων τῶν Λαβδακιδῶν, τὰ ὅποια εἰκονίζονται διὰ τῆς ἀνάλογου σκηνογραφίας. Ὁ πρόλογος ἀπὸ τοῦ στ. 1-99, περιέχων τὴν πρότασιν τοῦ δράματος, ἐκθέτει δι' ὀλίγων τὰ πρὸ τοῦ δράματος συμβάντα, καὶ εἰσάγει τὸν θεατὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ. Αἱ δύο ἀδελφαὶ ἐξερχονται ἐκ τῆς δεξιᾶς θύρας τῶν ἀνακτόρων, τῆς ἀγούσης εἰς τὴν γυναικωνίτιν, καὶ προσφωνοῦνται διὰ τοῦ ὀνόματός των

ἀμφοτέραι, διὰ τὸ δηλωθῆναι τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἰς τοὺς θεατάς. Προσφώνει δὲ ἡ Ἀντιγόνη μετὰ πολλῆς στοργῆς καὶ τρυφερότητος τὴν Ἰσμήνην, διότι μόνη αὐτὴ ἐξ ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας ἀπέμεινε ὡς σύντροφος καὶ παρήγορος τῆς ζῶης, καὶ διότι θέλει νὰ προσεταιρισθῆ αὐτὴν εἰς κοινὰς ἐνεργείας. Πῶς ἠθοποιεῖται ἡ Ἀντιγόνη εἰς τοὺς πρώτους αὐτοὺς στίχους; τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν· εἶναι τὰ προελθόντα ἐκ τῆς πατροκτονίας καὶ αἰμομειξίας τοῦ Οἰδίπου, προσέτι δὲ καὶ τὸ χυθὲν ναπὸν ἐτι αἷμα τῶν ἀλληλοφονευθέντων ἀδελφῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι γνωστὰ εἰς τοὺς θεατάς ἐκ τοῦ μύθου. Κοινὴ εἶναι ἡ ἀντίληψις ἀρχαίων καὶ νέων Ἑλλήνων, ὅτι τὰ ἁμαρτήματα γονέων παιδεύουσι τέκνα.

β') στ. 11 - 38.

Λεξιλογικά. μὲν=τοῦλάχιστον. μῦθος=λόγος, εἶδησις. Ἀντιγόνη (μέτρο., ἀνάπαιστος). φίλων· ἕξαοτ. ἐκ τοῦ μῦθος, ὡς γεν. ἀντικειμ. =περὶ τῶν φίλων. δυοῖν-δύο· ἐπαλληλία πρὸς μεῖζονα ἔμφασις. μιᾶ-διπλῆ· ἀντίθεσις, εἰς ἣν ἀσμενίζουσιν οἱ τραγικοί. διπλῆ χερὶ=δυοῖν χερσὶ, μιᾶ τοῦ Ἐτεοκλέους καὶ μιᾶ τοῦ Πολυνείκου· φροῦδός ἐστιν (πρὸ-δδός)=ἔφυγεν, ἀπῆλθεν. ἐν νυκτὶ τῇ νῦν, δηλ. τῇ παρελθούσῃ (καθ' ἣν ἀπῆλθον ἐκ τῶν Θηβῶν οἱ Ἀργεῖοι). ὑπέρτερον = πλεόν. ἀτώμαι (ἄτη)=δυστυχῶ. ἦδη· ἀρχαίот. τύπος τοῦ ἦδειν (ἐνν. μηδὲν σε ὑπέρτερον εἰδυῖαν). οὔνεκα (ἐκ τοῦ οὔ ἔνεκα), ὡς πρόθ.=ἔνεκα. ὡς μόνη κλύοις, ἐπεξηγεῖ τό: τοῦδ' ἔνεκα. κλύω = ἀκούω. ἐκπέμπω ἀντὶ τοῦ μέσου ἐκπέμπομαι=προσκαλῶ ἕξω. τί δ' ἔστι; (μετὰ τινος ἐκπλήξεως) = ἀλλὰ τί συμβαίνει; καλχαίνω (μεταφορ. ἐκ τῆς τεταραγμένης θαλάσσης)=κάμνω τι πορφυροῦν. δηλοῖς γάρ τι καλχαίνουσ' ἔπος =διότι φανερὰ δεικνύεις, ὅτι ἔχεις ψυχικὴν ταραχὴν, ἐτοίμη νὰ εἴπῃς κάποιον λόγον. κασίγνητος=ἀδελφός. γάρ· αἰτιολογεῖ ἀποσιωπηθεῖσαν ἀπόκρισιν: ναί, βέβαια. τῶ κασιγνήτω... τὸν μὲν... τὸν δὲ (σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος, μέρη καὶ ὅλον τίθενται ὁμοιοπτότως). νῶν = ἡμῖν. προτίω=κατὰ προτίμησιν τιμῶ (διὰ ταφῆς). ἀτιμάξω τάφου = δὲν θεωρῶ ἄξιον τῆς τιμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ, στειρῶ τῆς τιμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ. Τὸ προτίσας τίθεται ἀπλῶς πρὸς ἀντίθ. πρὸς τὸ ἀτιμάσας. σὺν δίκῃ· τροπ. διορισμός. χρησθεῖς=χρησάμενος (ἐνν. ἀντικ. αὐτῶ): ὡς λέγουσι· ἀρμόζει εἰς τὸ σὺν δίκῃ, δηλ. μετὰ δικαίαν κρίσιν, ὅπως λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, χωρὶς ἐνν. νὰ τὴν παραδέχομαι ἐγὼ ὡς τοιαύτην, ἐφόσον δὲν τιμᾶ δι' ἐνταφιασμοῦ καὶ τὸν Πολυνείκη. ἔνερθε ἦ

ἐνερθεν=κάτω (σημ. τὴν ἐν τόπῳ στάσιν), ἀρμόζει εἰς τό: νεκροῖς.
ἐκρουσε κατὰ χθονὸς=διέταξε νὰ θάψουν ὑποκάτω τῆς γῆς. **ἔντιμον** (προληπτ. κατηγορ.)=ὥστε εἶναι ἔντιμον. **ἀθλίως**=κατὰ τρόπον ἀξιολύπητον. **θανόντα Πολυν. νέκυν** ὑπαλλαγή ἀντί: νέκυν θανόντος Πολυνείκους. **ἐκκηρύττω**=κηρύττω δημοσίᾳ. **τὸ μὴ καλύψαι** ὑποκείμ. τοῦ ἐκκεκηρῦχθαι. **κωκύω**=θρηνώ, κλαίω. **τάφῳ καλύψαι κωκυῖσαι**· σχ. πρωθύστερον (ὁ κωκυτὸς προηγείται τῆς ταφῆς). **οἰωνὸς** =πτηνὸν (ἀρπακτικόν). **θησαυρὸς** =εὔρημα. **εἰσορῶ** =προσβλέπω μετὰ πόθου. **βορᾶ**=τροφή (ἐπὶ σαρκοβόρων θηρίων). **ἄγαθόν**· ἐλέχθη μετὰ τινος πικρῆς εἰρωνείας, διότι οὐσιαστικῶς κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Ἀντιγόνης ὁ τοσοῦτον ἀσεβήσας κατὰ τοῦ θεοῦ δικαίου δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀγαθός, ἀλλὰ τοῦναντίον κακός. **σοὶ κάμοι**· τὸ κήρυγμα ἦτο μὲν βεβαίως γενικὸν διὰ πάντα τὸν λαόν, ἀλλ' ἡ Ἀντιγόνη περιορίζει τοῦτο εἰς τὰς δύο ἀδελφάς, διότι αὐταὶ μόναι εἶναι αἱ στενώτεραι συγγενεῖς του καὶ αὐταὶ εἶχον ἴδιον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ταφὴν τοῦ ἀδελφοῦ. **δεῦρο**· προδηλοῖ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ Κρέοντος. **νέομαι**=ἔρχομαι, μὲ σημ. μέλλοντος,=ὄτι θὰ ἔλθῃ. **προκηρύσσω**=δημοσίᾳ κηρύττω (ἢ προθ. **πρὸ** τίθεται πρὸς δήλωσιν δημοσιότητας, ὅπως καὶ ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα τὴν λέξιν προκήρυξιν). **ἄγω**=θεωρῶ, νομίζω. **τὸ πρᾶγμα**, δηλ. τὸ τάφῳ καλύψαι καὶ κωκυῖσαι τινα. **οὐχ ὡς παρ' οὐδὲν**=οὐχὶ ὡς ἀσήμαντον. **φόνος**=θάνατος. **δημόλευστος** (λεύω=λιθοβολῶ)=γινόμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ δημοσίου λιθοβολισμοῦ. **ἐν πόλει**=ἐνώπιον τῆς πόλεως, δημοσίᾳ. **προκείσθαι**=ὄτι ἐπικρέμαται, ἀπειλεῖται. **σοὶ**· δοτ. ἠθικῆ. **τάχα**=ταχέως. **εὐγενής**=γενναία τὸ ἦθος (ἔχουσα εὐγενῆ καταγωγὴν). **ἐσθλῶν**=ἕξ ἐσθλῶν (εὐγενῶν γονέων).

Πραγματικά. Ἀργείων· ὁ Πολυνείκης, ὡς γνωστόν, ἐξεστράτευσε μετὰ συμμάχων τῶν Ἀργείων, τῶν ὁποίων βασιλεὺς ἦτο ὁ Ἄδραστος, πενθερὸς αὐτοῦ. **ἔντιμον**· ἐπιστεύετο, ὅτι ὁ ἄταφος καὶ μὴ τυχὸν ὑπὸ τῶν ζώντων τῶν νενομισμένων τιμῶν ἠτιμᾶζετο καὶ ἐν Ἀθῆναις. **αὐλείων πυλῶν**· αὐλίοι πύλαι ἦσαν αἱ κείμεναι πρὸς τὴν ὁδόν, ὅπως φαίνεται ἐκ τοῦ: ὡς μόνη κλύσις. Αὐλῖος μὲν πύλη ἦτο ἡ κειμένη ἐν τῷ τοίχῳ τῷ περιβάλλοντι τὸν οἶκον μετὰ τῆς αὐλῆς· ἡ πύλη δέ, ἡ ὁποία ὠδήγει ἐκ τῆς αὐλῆς εἰς τὸν οἶκον, ἐλέγετο μέταυλος. **τάφῳ καλύψαι**· ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος ἐπεκράτει ἡ ἰδέα, ὅτι ἄταφος νεκρὸς οὐδόλως ἦτο δεκτὸς εἰς τὸν Ἄδην, ἀλλ' ἐταλαιπωρεῖτο καὶ ἐπλανᾶτο

δίκην φαντάσματος. Πρβλ. Ἰλιάδ. Ψ, στίχ. 65 καὶ ἐξῆς, ἔνθα ἡ ψυχὴ τοῦ Πατρόκλου ἐμφανίζεται εἰς τὸν κοιμώμενον Ἀχιλλέα καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸν θάψῃ, διότι περιπλανᾶται, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν τὴν ἐμποδίζουν νὰ πλησιάσῃ εἰς Ἄδην κτλ. **κωκῦσαι**· ὁ θρῆνος τοῦ ἀποθανόντος ἦτο ἀπαραίτητον καθήκον τῶν οἰκειῶν του· **εἰσορῶσι**· θέλει νὰ ἐξάσῃ τὸ ἀνεὲς καὶ λαίμαργον βλέμμα τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν. **λέγω γὰρ κάμέ**· δι' αὐτῶν ἠθοποιεῖται ἡ Ἀντιγόνη καὶ προβλέπεται ἡ σύγκρουσις αὐτῆς πρὸς τὸν Κρέοντα, ἐξ ἄλλου δὲ γίνεται προσπάθεια ὑπ' αὐτῆς νὰ διεγείρῃ τὴν φιλοτιμίαν τῆς Ἰσμήνης, ὥστε νὰ μὴ ὑπολειφθῇ αὐτὴ εἰς τὰς προσπάθειάς της. **φόνος δημόλευστος**· οἱ ἀρχαῖοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ποινῶν ἐπέβαλλον καὶ τὴν διὰ δημοσίου λιθοβολισμοῦ θανατικὴν τιμωρίαν εἰς ἄτομα κηρυσσόμενα ἐκτὸς νόμου διὰ προδοσίαν ἢ προσβολὴν κοινοῦ συμφέροντος ἢ ἱεροσυλίαν· ὁ κατάδικος ὠδηγεῖτο εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, οἱ μάρτυρες δὲ πρῶτοι ἔρριπτον τοὺς λίθους καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἄλλοι παρευρισκόμενοι ἐκεῖ. Διὰ τοιαύτης τιμωρίας ἐτιμωρήθη καὶ ὁ Παλαμήδης ἐν Τροίᾳ. **ἐσθλῶν**· ἀναφέρει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν της, διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν φιλοτιμίαν τῆς Ἰσμήνης καὶ νὰ παρακινήσῃ ἔτι περισσότερον αὐτὴν εἰς σύμπραξιν.

γ') στ. 39—68.

Λεξιλογικαί. ταλαίφρων = τολμηρός. **εἰ τάδ' ἐν τούτοις** (= ἐν τοιαύτῃ καταστάσει) **ἐστί. εἴθ' ἄπτουσα** = εἴτε δεσμοῦσα (ἢ φράσις λύουσα εἴθ' ἄπτουσα ἦτο ἐν χρήσει ἐπὶ μεγάλης ἀμχανίας περὶ τοῦ πρακτέου). **ξυμπονῶ** = συγκοπιᾶζω (γενικώτερον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου ῥήμ.). **εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσῃ**· πλάγαι ἐρωτ. προτ.· πόθεν ἐξαρτῶνται; **κινδύνευμα** = ἐπικίνδυνος πράξις. **εἴ** (μέλ. τοῦ ἔρχομαι) = θὰ φθάσῃς, θὰ ῥιφθῆς· ἡ κανονικὴ σειρὰ τῆς προηγουμένης προτάσεως εἶναι: **ποιόν τι κινδύνευμα λέγεις σκοπεῖν με εἰ ξυμπονήσω καὶ ξυνεργάσομαι; κουφίζω** = ἀναιροῦμαι = σηκῶν πρὸς ταφὴν, θάπτω. **εἰ κουφιεῖς**· πлаг. ἐρωτημ. πρότ. ἐκ τοῦ ἐννοουμ. σκόπει. **ξὺν τῆδε χειρὶ** = σὺν ἐμῇ χειρὶ = σὺν ἐμοί· (ὁ ὑποκριτὴς λέγων ταῦτα σηκῶναι καταλλήλως τὴν χεῖρα διὰ νὰ δείξῃ). **ἦ γάρ**; = ἄρά γε λοιπόν; **σφὲ** = αὐτόν. **ἀπόρρητον** (ἐνν. ἢ μετ. ὄν, παραθ. εἰς τὸ θάπτειν) = πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶναι ἀπηγορευμένον. **τὸν γοῦν ἐμὸν** = τὸν γ' ἐμὸν = τὸν ἰδικόν μου τοῦλάχιστον. **οὐχ**

άλώσομαι = οὐκ ἐλεγχθήσομαι, δὲν θὰ εὐρεθῶ. **προδοῦσα** (κατη-
γορ. μετ.) = ὅτι ἐπρόδωσα. **σχέτλιος** (ἐκ τοῦ ἄορ. β' σχεθεῖν τοῦ ἔχω)
= ὁ δεινὰ τολμῶν, ἔπειτα δέ, ὡς ἐδῶ, ὁ δεινὰ πάσχων, ὁ δυστυχι-
σμένος. **ἀντειρηκτός**· ἐναντιωμ. μετ., ἐννοεῖται ἡ πρότ. νοεῖς θά-
πτειν σφε. (Διαφαίνεται καὶ πάλιν τὸ ἦθος τῆς Ἰσμήνης). **ἀλλ' οὐ-**
δὲν μέτα = μέτεστι. Ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἀλλ' οὐδὲν μέτεστιν**
αὐτῷ εἶργειν με τῶν ἐμῶν (καθηκόντων) = ἀλλ' οὐδὲν δικαίωμα
ἔχει αὐτὸς νὰ μὲ ἐμποδίξῃ ἀπὸ τῆς ἐκκληρώσεως τῶν ἰδικῶν μου κα-
θηκόντων. **φρόνησον** = σκέφθητι, ἀναλογίσου. **νῶν'** δοτ. ἦθ. ὡς
ἀπεχθῆς (ἐνν. πᾶσι), = πόσον μισητός. **δυσκλεῆς** = μὲ κακὴν φήμην
(λόγῳ τῶν ἀνοσιουργημάτων του). **ἀπώλετο** = ἐχάθη (ἠθικῶς). **αὐτό-**
φωρος (αὐτὸς - φῶρ, φωρὸς = κλέπτης) = ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεὶς.
ἀμπλάκημα = ἀμάρτημα. **πρὸς αὐτοφ.** **ἀμπλακημάτων** = ἔνεκεν
ἀμαρτημάτων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀποκαλυφθέντων. **ἀράσσω** =
κτυπῶ, κρούω ἰσχυρῶς (τυφλώνω). **αὐτουργῶ χειρὶ** = ἰδία χειρὶ.
αὐτὸς αὐτουργῶ· σχῆμα ἐπαλληλίας. **ἔπειτα**· δὲν ἐκφράζει δι' αὐτοῦ
χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλὰ θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν σειράν τῆς διηγῆ-
σεως τῶν γεγονότων, ἀναφέρων πρῶτον τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν πατέρα,
ἀκολούθως τὰ εἰς τὴν μητέρα κ. ο. κ. **διπλοῦν ἔπος** = διπλοῦν ὄνομα
(παραθ. τῶν: μήτηρ καὶ γυνή), = ἡ ἔχουσα τὸ διπλοῦν τοῦτο ὄνομα.
λωβάομαι-ῶμαι = βλάπτω, κακομεταχειρίζομαι. **ἀρτάνη** (ἐκ τοῦ ἀρ-
τάω) = σχοινίον, ἀγχόνη. **λωβᾶται βίον** = ἀτίμως τελευτᾷ, θέτει ἀτι-
μοτικὸν τέρμα εἰς τὸν βίον τῆς. **δύο-μίαν'** ἀντίθεσις. **αὐτοκτονῶ** =
ἀλληλοκτονῶ. **κοινὸν μόρον** = ἀμοιβαῖον θάνατον. **ἐπαλλήλοιν χε-**
ροῖν (δοτ. ὄργαν.) = μὲ χεῖρας ὑψωθείσας ἐναντίον ἀλλήλων. **ὄσφ**
κάκιστα ὀλούμεθα (πλαγ. ἔρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ σκόπει) = ὅποιον
οἰκτροτάτον τέλος, ποῖον θάνατον θὰ ἔχωμεν. **νόμου βία** = παραβιά-
ζουσαι τὸν νόμον. **εἰ παρέξιμεν** (ῥῆμ. παρέξιμι) = ἐὰν θὰ παραβῶ-
μεν. **ψῆφον** = ὄρισμένην ἀπόφασιν, ἐνῶ διὰ τοῦ **κράτη** ἐννοεῖ τὴν
καθόλου βασιλικὴν ἐξουσίαν. **γυναῖχ'** = γυναῖκε. ὡς οὐ **μαχουμένα** =
ὡς μὴ δυνάμεναι νὰ πολεμήσωμεν. **ἔπειτα δέ'** ἀντι: τοῦτο δέ. **ἐκ**
κρείσσόνων = ὑπὸ ἰσχυροτέρων. **ἀκούειν ταῦτα**· ἀπαρέμφ. ἀκολου-
θίας = ὥστε νὰ ὑπακούωμεν εἰς ταῦτα. **ἀλγίονα** (ἀλγινός) = λυπηρό-
τερα, χειρότερα. **αἰτοῦσα** = παρακαλοῦσα. **τοὺς ὑπὸ χθονός** (ὄντας)
ἐννοεῖ τὸν Πολυνείκη καὶ τοὺς ὑποχθονίους θεοὺς. **ξυγγνοίαν**
ἴσχω (περίφρ.) = ξυγγινώσκω = συγχωρῶ. **βιάζομαι τάδε** = παρὰ τὴν

θέλησίν μου πράττω αὐτὰ ἐδῶ. **τέλος** = ἀρχή, ἀξίωμα. **οἱ ἐν τέλει ὄντες** (καὶ ποιητ. βεβῶτες) = οἱ ἄρχοντες. **περισσός** = ὑπερβολικός, ὑπερβαίων τὴν δύναμιν. **νοῦν οὐδένα** = κανὲν νόημα. τ. ἔ. εἶναι ὅλως διόλου ἀνόητον.

Πραγματικά· κινδύνεμα· ἡ λέξις ὑποδηλοῖ μικροψυχίαν τῆς Ἰσμήνης. **ᾠλετο·** δὲν ἐννοεῖ ἀπέθανε μετὰ τὴν τύφλωσιν, ἀλλ' ἠθικῶς ἐχάθη μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς πατροκτονίας καὶ αἰμομειξίας. **ἀμπλακήματα·** ἐννοεῖ τὰ ἀνοσιουργήματά του αὐτά. **πλεκταῖσιν ἀρτάνισαι·** ἐννοεῖ τὴν ἀγχόνην, δι' ἧς ἀπηγχοῖσθη ἡ μήτηρ τῶν Ἰοκάστη.

δ') στ. 69—99.

Λεξιλογικά. κελεύσαιμ' ἄν· ἐνν. ὡς ἀντικ. τὸ προηγ. πράσσειν. **ἔτι**=(τόρα) πλέον, τ. ἔ. μετὰ τοὺς τελευταίους λόγους σου, οἱ ὅποιοι ἐφανέρωσαν τὰ φρονήματά σου. **δρῶ μετὰ τινος**=συμπράττω μετὰ τινος. **μετ' ἐμοῦ γε δρώης ἄν ἠδέως**=ἠθέλες συμπράξει βεβαίως μὲ ἐμὲ κατὰ τρόπον εὐχάριστον (εἰς ἐμέ); τίνος εἴδους λόγος εἶναι ἐδῶ: **δοκεῖ** (ἐνν. εἰδέναι). **κεῖνον δ' ἐγὼ ἀντί: ἐγὼ δ' ἐκεῖνον·** προηγείται τὸ **ἐκεῖνον** πρὸς ἔμφασιν (εἶναι ἀντίθεσις). **καλόν... φίλη... ἀσύνδετα**, πρὸς ἔμφασιν. **ῥοσια**=θεῖα, δίκαια. **πανουργήσασα** (ῥ. πανουργέω-ῶ)=ἀποτολμήσασα δίκαιον ἔγκλημα (σχ. δξύμωρον, διότι ἡ Ἀντιγόνη θάπτουσα τὸν Πολυνεΐκην παραβαίνει μὲν τὸν νόμον, ὅπερ ἦτο πανούργημα, ἀλλ' ἐκτελεῖ ἔργον εὐσεβές). **ὄν = καθ' ὄν. τοῖς κάτω**=τοῖς χθονίοις θεοῖς. **τῶν ἐνθάδε·** συγκρ. γεν. ἀντί: ἢ τοῖς ἐνθάδε (δηλ. τῷ Κρέοντι καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώποις). **δοκεῖ** (ἐνν. τό: ἀτιμάσαι...). **τὰ τῶν θεῶν ἐντιμα**=τὰ παρὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐντιμα. **ἄτιμα ποιοῦμαι**=θεοῶ ἄτιμα. **ἀμήχανος**=ἄπορος, ἀνίκανος. **τὸ δρᾶν·** προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς, πλεοναστ. ἐτέθη τὸ ἄρθρον. **προέχομαι**=προφασίζομαι. **ἄν προὔχοιο**=(ἀντί προστακτ.). **ἐγὼ δὲ·** ἰσχυρ. ἀντίθεσις: (σοῦ) **ταλαίνης·** γεν. τῆς αἰτίας. **προταρβέω-ῶ**=φοβοῦμαι ὑπὲρ τινος. **ἐξορθῶ-ῶ**=ἀνορθῶ, (ἐδῶ) ἐξασφαλίζω (ἀποπειρ. ἐνεστώς). **πότμος** (πίπτω)=μοῖρα. **κευθή**=ἀποκρούπτω. **κρυφῆ κεῦθε** (πλεονασμός) = τήρησέ το μυστικόν. **σὺν δ' αὐτως** = ὡσαύτως δέ. **καταυδάω-ῶ** = ὀμιλῶ, λέγω φανερά. **ἐχθίων** = μισητοτέρα. **σιγῶσ', ἐὰν μὴ πᾶσι κηρύξης τάδε·** καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν πρὸς μείζονα ἔμφασιν καὶ ἔξαρσιν τοῦ πάθους τῆς Ἀντιγόνης. **θερμῆν·**

ψυχροῖσι· χάριν τῆς ἀντιθ. ἔθηκε ψυχροῖς ἀντί δεινοῖς. **ἀδεῖν·** ἀορ. β' τοῦ ῥ. ἀνδάνω = ἀρέσκω. **οἷς·** ἔνν. τὸν Πολυνεΐκην καὶ τοὺς χθονίους θεοὺς. **εἰ καὶ δυνήση γε** (ἔνν. ἀρέσεις) = θὰ εἶσαι ἀρεστή εἰς αὐτοὺς βεβαίως (τό γε), ἀν καὶ θὰ δυνηθῆς νὰ εἶσαι ἀρεστή (θάπτουσα). **ἐράω-ῶ** = (μετὰ γεν.) = ἐπιθυμῶ. **ἀμήχανα** = ἀδύνατα. **ἀμηχάνων ἐράῳς·** ἡ φράσις αὕτη εἶναι παροιμιώδης, ὅπως καὶ ἡ: **ἀδύνατα θηράς. πεπαύσομαι** (ἀντι ἀπλ. μέλλοντος) = θὰ παύσω ὀριστικῶς, θὰ παραιτηθῶ ἀσφαλῶς τοῦ ἐγχειρήματος. **ἀρχὴν οὐ** = οὐδαμῶς. **ἐχθαίρομαι** = μισοῦμαι· ἐτέθη ὁ μέσ. μέλλον ἀντι παθητ. **ἐξ** = ὑπό. **προσκέειση** = ἔσει (μετὰ θάνατον). **δίκη** = δικαίως. **δυσβουλία** = ἀφροσύνη. **πεῖσομαι**, τοῦ πάσχω. **τοσοῦτον** = τόσον μέγα. **ἔα** (μέτρ., συνίλησις). **μὲ καὶ τὴν ἐξ ἐμοῦ δυσβουλίαν·** τὸ ὅλον συνάπτ. μὲ τὸ μέρος ἢ μὲ ιδιότητα αὐτοῦ. **μὴ οὐ καλῶς** (μετρικῶς τὸ **μὴ οὐ** πάσχει συνίλησιν) = οἰχί ἐντίμως, μετ' ἄρνησιν τίθενται καὶ τὰ δύο ἄρνητικά μόρια. **στείχω** = βαδίζω, πηγαίνω. **ἔρη** = ἀπέρχεσθαι. **ἄνους** = ἀπερίσκεπτος. **ὀρθῶς** = εἰλικρινῶς.

Πραγματικά. οὐτ' εἰ θέλοις ἔτι πράττειν, ἠδέως δρῶης ἄν... ἡ Ἀντιγόνη ἐξαντλήσασα προηγουμένως ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά της διὰ νὰ ἐπιτύχη τὴν σύμπραξιν τῆς Ἰσμήνης, καὶ μὴ ἐπιτυχοῦσα ταύτης, ἄρχεται πλέον αἰσθανομένη ἀντιπάθειαν πρὸς αὐτήν, ὡς ἐπιλήσιμονα τῶν καθηκόντων της καὶ δειλὴν, καὶ μὴ θέλουσα τὴν συνεργασίαν της. **πλείων χρόνος, ἐκεῖ γὰρ ἀεὶ κείσομαι·** οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν αἰωνιότητα τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς ἐν τῷ Ἄδῃ. **πολλὸν ἐχθίων ἔση σιγῶσα** κτλ. ὁποῖον διαφαίνεται πάλιν τὸ ἦθος τῆς Ἀντιγόνης; **ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν·** μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ μὲν Ἀντιγόνη ἐξέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου, ἵνα ἐξελθοῦσα τῆς πόλεως προβῆ εἰς τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ, ἡ δὲ Ἰσμήνη διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ τοιοῦτοτρόπως κενοῦται ἡ σκηνή.

Οὕτως ἐν τέλει τοῦ προλόγου αἱ δύο ἀδελφαὶ ἐξακρατηρίσθησαν δι' ὀλίγων καὶ ἐδηλώθη ἡ ὅλη δέσις τοῦ δράματος.

Πάρδος (στ. 100—161)

Λεξιλογικά. στρ. α'. ἀκτίς· συνεκδοχ. ἀντι ἀκτίνες. **ἀκτίς ἀελίου** = ἀκτινοβολε ἤλιε. Ἡ κανονικὴ σειρά τῶν λέξων: ἀκτίς ἀελίου, φάος φανὲν ἐπταπύλω Θήβα τὸ κάλλιστον τῶν προτέρων. **ποτέ** = τέλος πάν-

των, ἐπὶ τέλους. Δι' αὐτοῦ θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν μακρὰν ἐναγώνιον προσδοκίαν. **φανὲν φάος ἐφάνθης**· παρήχησις χάριν ἐμφάσεως. **ἀμέρας βλέφαρον** (περίφρασις)=ἡμέρας ὀφθαλμέ· τὸ βλέφαρον ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἥτοι τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὄλου· τὰ πολλὰ συνώνυμα **ἀκτὶς ἀελίου, τὸ κάλλιστον φάος, βλέφαρον** ὀφείλονται εἰς τὰ καταπλημμυροῦντα τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν αἰσθήματα χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. **μολούσα** (δῆμ. βλώσκω)=ἐλθοῦσα. **φῶς**, φωτὸς (ὁ)=ἀνῆρ. **τὸν λεύκασπιν φῶτα**=τὸν ἔχοντα λευκὰς ἀσπίδας στρατόν, διότι τὸ φῶς λαμβάνεται περιληπτ. καὶ ἐννοεῖ ὄλον τὸν στρατόν· ἦσαν δὲ αἱ Ἀργολικαὶ ἀσπίδες λευκαὶ καὶ στοργύλαι. **πανσαγία** (πᾶν-σάγη=ὀπλισμὸς)=μὲ πανοπλίαν, πάνοπλον. **φυγάδα** (κατηγορ. κατὰ πρόληψιν)=ὥστε εἶναι φυγάδα. **πρόδρομον** ἐπιρρηματικὸς προσδιορ. τοῦ φυγάδα, σημ. προτροπάδην. **κινήσασα**· μετχ. χρονικὴ, προσδιορίζουσα χρον. τὸ μολούσα, ἥτοι ἀφοῦ ἐκίνησε (πρότερον), ἀφοῦ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν. **ὄξυτέρῳ χαλινῷ**=σὺν ὄξυτέρῳ χαλινῷ. Ἀνῆκει εἰς τὸ φυγάδα καὶ σημαίνει σὺν ταχύτερῳ ἄρματι, διότι τὴν ιδιότητα ὄξυτέρῳ ἀπέδωκεν εἰς τὸ μέρος χαλινῷ, ἀντὶ εἰς τὸ ὄλον ἄρματι, ἥτο δὲ ταχύτερον, διότι οἱ Ἀργεῖοι διωκόμενοι κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἔφευγον ταχύτερον παρὰ κατὰ τὴν νύκτα.

σ Ὑ σ τ ἦ μ α ᾿. **αἴρομαι**=παρακινούμαι, ἐξάπτομαι. (τὸ) **νεῖκος**=ἔρις, φιλονικία. **ἀμφίλογος**=ἀμφίβολος, προκαλῶν ἀμφισβητήσεις (διότι ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνείκης ἐφιλονίκουν, ἀμφισβητοῦντες περὶ τῆς βασιλείας). **ὄξεα κλάζων**=ἐκβάλλον ὄξεις κρωγμοὺς. **ὑπερέπτα** (ὑπερπέτομαι)=ἐπέταξεν ὑπεράνω (τῆς πόλεώς μας). **αἰετὸς εἰς γᾶν ὡς ὑπερέπτα**=ὡς αἰετὸς ὑπερέπτα εἰς γᾶν. **στεγανὸς**=ἐστεγασμένος, κεκαλυμμένος. **λευκῆς χιόνος**· ἡ γεν. ἀντὶ ἐπιθέτου **χιονῶδει** (πτέρυγι)=μὲ πτέρυγας χιονολεύκου. **ἰππόκομος**=ὁ κομῶν θριξίν ἵππου. **κόρυς ἰππόκομος**=περικεφαλαία ἔχουσα λόφον ἐξ οὐρᾶς ἵππου.

ἀ ν τ ι σ τ ρ . ᾿. **στάς ὑπὲρ μελάθρων**=σταθεῖς (λαβῶν θέσιν) ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν ἡμῶν. **φονώσαισι** (ἐκ τοῦ φόνος, φονή). **λόγχαις**=μὲ λόγχας αἰμοδιψεῖς (προσωποπ.). **ἀμφιχάσκω**=ἀνοίγω τὸ στόμα περίξ, περιτριγυρίζω μὲ ἀνοικτὸν στόμα (θέλει νὰ δηλώσῃ διὰ τούτου τὴν μεγάλην μανίαν τῶν Ἀργείων). **ἔβα**=ἀπῆλθε (πρὶν δηλ. ἐκτελέσῃ τὸν σκοπὸν του). Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: στάς δ' ὑπὲρ μελάθρων φονώσαισι λόγχαις, ἀμφιχανῶν στόμα κύκλω ἐπτάπυλον ἔβα· ἡ μετ. στάς

προσδιορίζει χρον. τὴν μετ. ἀμφιχανών. **γένυσιν**· ἐτέθη δοτ. ὄργαν. ἀντὶ τῆς αἰτιατ. γένυς, οὗ ὄνομαστ. εἶναι **γένυς**=κυρίως ἢ κάτω σιαγών, ἐν δὲ τῷ πληθυντ. γένυες καὶ συνηρ. **γένυς**=αἱ σιαγόνες ἢ τὸ στόμα μετὰ τῶν ὀδόντων. **πλησθῆναι**· ἄορ. τοῦ πίμπλαμαι = χορταίνω. **στεφάνωμα πύργων**=πύργους στεφανώνοντας τὴν πόλιν, τὸν πυργωτὸν περιβολόν. **πενκάεις Ἡφαιστος**=τὸ ἐκ καιομένων πενκίων δάδων πῦρ (μετωνυμία, ὅπως εἶναι: Ἄρης ἀντὶ πόλεμος, Ἄφροδίτη ἀντὶ ἔρωσ, Ἀμφιτρίτη ἀντὶ θάλασσα κλπ.). **πρὶν ἐλεῖν**=πρὸ τοῦ νὰ καταλάβῃ, περιλάβῃ. **τοῖος**=διότι τοιοῦτος (αἰτιολογεῖται τὸ διατὶ ἔφυγον προτροπάδην οἱ Ἀργεῖοι). **ἐτάθη**=συντόνως ἔγινεν, ἠγγέθη. **πάταγος Ἄρεος**=παταγώδης μάχη. **δυσχείρωμα**=τὸ δυσκόλως χειρούμενον=δυσκόλως νικηθεῖσα (κερδηθεῖσα), δύσκολος κατάκτησις· εἶναι παράθεσις εἰς τὸ πάταγος Ἄρεος. **ἀντιπάλῳ δράκοντι**· ποιητ. αἴτιον.

ἀντισύστ. **α'· μεγάλης γλώσσης κόμπους**=τὰς μεγαλαυχίας, τὰς μεγάλας κομπορημοσύνας. **ὑπερχθαίρω**=ὑπερβολικὰ μισῶ. **σφᾶς**=τοὺς Ἀργεῖους. **πολλῷ ῥεύματι**=μὲ πολλὴν ὀρμὴν (ἐπιτυχῆς μεταφορὰ ἐκ τοῦ χειμᾶρου). **προσνίσσομαι**=προσφέρομαι, ἐπέρχομαι (ἐναντίον τοῦ τείχους ἡμῶν). **καναχή** (ἐκ τοῦ κανάσσω)=ὄξυς ἤχος, κλαγγή (ἰδίᾳ μετάλλου). **χρυσοῦ**=χρυσῶν ὄπλων· ἢ γεν. εἶναι ὑποκειμενικὴ εἰς τὸ καναχή καὶ αἰτιολογεῖ τὸ ὑπεροπλίας=λόγῳ κλαγγῆς τῶν χρυσοποικίλων ὄπλων. **ὑπεροπλία**=ὑπερβολικὴ πεποίθησις εἰς τὰ ὄπλα, ὑπεροψία. **παλτὸν πῦρ**=ὁ κεραυνὸς (ὁ παλλόμενος ἄνωθεν). **παλτῷ πυρὶ**=διὰ τοῦ ἐκσφενδονισθέντος ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ Διὸς) κερανοῦ· τίνος εἴδους δοτικὴ εἶναι; **ῥίπτει** (ἱστορ. ἐν.)=ἔρριψε, κατεκρήμισε· τὸ **ὑπερχθαίρει** καὶ τὸ **ῥίπτει** ἐτέθησαν παρατακτικῶς ἀντὶ νὰ τεθῆ: ὑπερχθαίρων (αἰτιολ. μετ.) ῥίπτει. **βαλβίς**· ἴδε πραγματ. **ἐπ' ἄκρων βαλβίδων**=ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ τείχους· προσδιορίζει τοπικῶς τὸ ὀρμῶντα· ἄκρα βαλβίδες κυρίως εἶναι τὰ ἄκρα τοῦ τείχους, εἰς τὰ ὁποῖα διὰ κλίμακος ἀνέβη ὁ Καπανεύς. **νίκην**=νικητήριον κραυγὴν. **ἀλαλάζω**=κραυγᾶζω ἰσχυρῶς· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: ῥίπτει (τοῦτον τὸν Καπανέα) παλτῷ πυρὶ ὀρμῶντα ἤδη ἀλαλάξει νίκην ἐπ' ἄκρων βαλβίδων.

στρ. β'. **ἀντιτύπα δ' ἐπὶ γᾶ**=ἐπάνω δὲ εἰς τὴν γῆν, ἥτις ἀνταπέδωκε τὸ κτύπημα. **τανταλόομαι**=διασεῖομαι, τρανάζομαι. **πυρφόρος ὄς**=ὄς πυρφ. (ὑπέρθεις). **βακχεύω**=μαίνομαι. **ἐπιπνέω**=

(μεταφορ. ἀπὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῆς θυέλλης) = ἐφορμῶ (κατὰ τῆς πόλεως). **ῥίπαις...** ἀντί: **ἄμα ῥίπαις ἀνέμων** = μετὰ τῆς αὐτῆς πρὸς τοὺς ἀνέμους ὁρμῆς καὶ ταχύτητος. **ἄλλα** τροπ. = κατ' ἄλλον τρόπον (παρὰ ὅπως ἤλπιζεν). **τὰ μὲν** = τὰ μὲν σχέδιά του, ὅσα ἀνέμενε (νὰ γίνουν), ὅσα ἀνειρευέτο. **ἄλλα δὲ** = (ἐνν. κακά), **ἐπ' ἄλλοις** = ἐναντίον ἄλλων (ἡρώων τῶν Ἀργείων). **ἐπινωμάω-ῶ** = ἐπισωρεύω, προξενῶ. **στυφελίζω** (ἐκ τοῦ στυφελός = τραχύς, σκληρός) = κτυπῶ ἰσχυρῶς, πατάσσω. **δεξιόσειρος** (περὶ τῆς λέξ. ἴδ. πραγματικά) = ἰσχυρὸς καὶ γενναῖος συμβοηθός.

σύστ. β'. **λοχαγός** = ἡγεμών. **τέλη** = φόρους, προσφορὰς (ἐδῶ πρὸς τὸν Δία). **τροπαῖος** = ὁ τὴν τροπὴν τῶν ἐχθρῶν προκαλέσας, ὁ δοτὴρ τῆς νίκης (εἶναι εἰρωνεῖα διὰ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἀργείων, οἱ ὅποιοι, οἶονεῖ οἱ ἴδιοι, προσέφεραν τὰ πάγκαλα ὄπλα των διὰ νὰ στηθῆ τὸ τροπαῖον). **στυγερός** = τολαίπωρος, ἄθλιος. **ῶ** (δυϊκ.) = οἶ. **φύντε'** ἐναντιωμ. μετ. (ἀόρ. β' ἔφυν τοῦ ῥ. φύομαι = γεννώμαι). **καθ' αὐτοῖν** = ἐναντίον ἄλλήλων. **στήσαντε** = ἐγειραντες. **δικρατεῖς** = καὶ τὰς δύο νικησάσας, διττῶς φονικάς. **ἔχετον** (ἱστορ. ἐνεστ.). **μέρος κοινοῦ θανάτου** = μεταλαμβάνουν, μετέχουν (μετέσχον) κοινοῦ θανάτου.

ἀντισιτρ. β'. **ἀλλὰ γὰρ** = ἀλλ' ἐπειδή. **μεγαλῶνυμος** = πολυῦμνητος. **ἀντιχαρεῖσα Θήβα** = χαρεῖσα ἐξ ἴσου πρὸς τὴν... (δηλ. πρὸς τὴν χαρεῖσαν Θ. ἦλθε καὶ ἡ Νίκη πλήρης χαρᾶς). **ἐκ μὲν δὴ πολέμων** = κατόπιν τοῦ τελευταίου τώρα πολέμου. **τίθεμαι λημοσύνην** = λησμονῶ ἀντικεῖμ. ἐνν. τὰς παρελθούσας συμφορὰς. **παννύχιος καὶ πάννυχος** = ὀλονύκτιος, ἀντίθ. τοῦ πανημέριος. **ἐλελίχθων** (ἐκ τοῦ ἐλελίξω = ποιῶ τι τρέμειν ἢ σείσθαι) = ὁ σείων καὶ κινῶν τὸ ἔδαφος (ἐνν. διὰ τῶν χοροπηδημάτων). **Θήβας** γεν. ἀντικ. **ἐπέρχομαι** = ἐπισκέπτομαι. **ἄρχοι** = εἶθε νὰ ἐξάρχη τοῦ χοροῦ.

ἀντισύστ. β'. **ᾧδε** = ἰδοῦ. **ἀλλὰ γὰρ** = ἀλλ' ὅμως (ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμενον: ἀλλὰ στῶμεν). **νέον εἰληχῶς** (τοῦ ρ. λαγγάω) = νεωστὶ ἀναλαβόν. **νεοχμὸς** = νέος, πρόσφατος. **ἐπὶ νεαραῖσι συντυχίας θεῶν** = μετὰ τὰ νεωστὶ συμβάντα ἐκ τῶν θεῶν σχετίζεται τοῦτο οὐχὶ πρὸς τὸ χωρεῖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ βασιλεὺς νεοχμὸς. **νεαρὰς συντυχίας** ἀποκαλεῖ τὸν τελευταῖον θάνατον τῶν ἀδελφῶν, ὁ ὁποῖος ἦτο μὲν κακός, ἀλλ' ὑπῆρξεν εὐμενὴς εἰς τὸν Κρόοντα. **δὴ** = ἀρά γε. **μῆτις** = σκέψις. **ἐρέσσω** (μεταφορ. ἐκ τῶν κωπηλατῶν) = ἀνακινῶ ἐν τῷ νῶ, ἀναλογίζομαι. **ὄτι** = διότι. **λέσχη** = ὁμίλια, εἶτα ὁ τόπος ὅπου ὁμίλουν, ἐδῶ

συνέλευσις. **σύγκλητος**—ἕκτακτος (ἴδε πραγματικά). **προτίθεμαι**—συγκαλῶ δημοσίᾳ. **πέμψας**—μεταπεμφάμενος—στείλας καὶ προσκαλέσας.

Πραγματικά. Ἐκ τοῦ στίχου 100-161 εἶναι ἡ πάροδος τοῦ χοροῦ ἀποτελουμένου ἐκ 15 προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουν δύο ἡμιχόρια, ἕξ ἐπτά προσώπων ἕκαστον, καὶ τὸν κορυφαῖον τοῦ χοροῦ. Ὁ χορὸς συγκείμενος ἕξ ἐπισημῶν γερόντων Θηβαίων εἰσέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, κατεχόμενος ὑπὸ αἰσθημάτων χαρᾶς διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐξωτερικῶν ταῦτα διὰ τῆς ὤδῃς του. Εὐλογον δὲ ἦτο μετὰ τὸν μέγαν τῆς προτεραίας κίνδυνον νὰ προσαγορευθῆ ἡ πρώτη τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, τὸν ὁποῖον δὲν ἠλπίζεν ὅτι θὰ ἐπανέβλεπε μὲ τόσην χαρὰν, κατόπιν τῶν φοβερῶν τῶν πολεμίων ἀπειλῶν. **Θήβα**· ἡ πόλις ἐλέγετο Θήβη καὶ Θῆβαι, ἐλέγετο δὲ ἐπτάπυλος πρὸς διακρίσιν ἀπὸ τῶν ἑκατομύλων Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου. **Διρκαίων**· ἡ Δίρκη κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτο θυγάτηρ τοῦ ἡλίου καὶ γυνὴ τοῦ Λύκου, τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν, ἐπειδὴ δὲ αὐτὴ ἐδειχθῆ σκληρὰ πρὸς τὴν πρώτην γυναῖκα τοῦ Λύκου, τὴν Ἀντιόπην, τὴν προσέδεσαν οἱ ἕκ τοῦ Διὸς υἱοὶ αὐτῆς, Ζῆθος καὶ Ἀμφίων, εἰς κέρατα ἀγρίου ταύρου, ἀφ' ὧν κρημισθεῖσα αὐτὴ εἰς τὴν κρήνην, ἔδωκε τὸ ὄνομά της εἰς αὐτήν. Προετίμησε δὲ ὁ ποιητὴς τὴν Δίρκην ἀντὶ τοῦ ἀνατολικώτερον ὄροντος Ἰσμηνοῦ ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀναφέρῃ, διότι αὐτὴ ἦτο ἐπισημοτέρα εἰς τοὺς μῦθους. **δράκοντι**· ἐνῶ οἱ Ἀργεῖοι παραβάλλονται πρὸς αἰτόν, οἱ Θηβαῖοι παραβάλλονται πρὸς δράκοντα, ἀφ' ἑνὸς μὲν, διότι ὁ δράκων εἶναι φύσει πολέμιος τοῦ αἰτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δέ, διότι, ὡς ἀναφέρει ὁ μῦθος, οἱ Θηβαῖοι ἦσαν δρακοντογενεῖς, ἦτοι ἐγεννήθησαν ἕξ ὀδόντων δράκοντος, τοὺς ὁποῖους εἶχε σπείρει ὁ ἰδρυτὴς τῆς Καδμείας Κάδμος, φονεύσας τὸ θηρίον. **Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης...** πρὸς ποῖον παρόμοιον ζητὸν χριστιανικὸν ἀντιστοιχεῖ τοῦτο; **χρυσῶν**· ἔννοεῖ χρυσοποικίλων καὶ οὐχὶ χρυσῶν. **νίκην ἤδη ὀρμῶντα**· πρόκειται περὶ τοῦ ἥρωος Καπαγέως, ὁ ὁποῖος ἦτο πατήρ τοῦ ὀμηρικοῦ Σθενέλου καὶ ἦτο ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει εἰς ἕκ τῶν ἐπτά ἡγεμόνων, τῶν ἐκστρατευσάντων κατὰ τῶν Θηβῶν, ἐκεραυνοβολήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Διός, διότι ἐκαυχῆθη, ὅτι θὰ κατασκάψῃ τὰς Θήβας, εἴτε τὸ ἠθέλεν, εἴτε μή, ὁ Ζεὺς. **βαλβίδων**· βαλβίς καὶ βαλβίδες ἦτο τὸ μέρος τοῦ σταδίου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἤρχιζεν ὁ δρόμος τῶν

ἀγωνιζομένων και τὸ ὁποῖον εἰς τὸν ἰππόδρομον ἐλέγετο **ἄφεςις ἢ ἀφετηρία**· ἐνίστε ὅμως ἐσήμαινε και τὸ τέρμα, ἐπειδὴ οἱ ἀγωνιζόμενοι διάυλον ἐπανήρχοντο εἰς τὰς βαλβίδας. Ἐδῶ δὲ σημαίνουν τὰ ἄκρα τοῦ τείχους, τὰς ἐπάλλξεις αὐτοῦ. **δεξιόσειρος*** μεταφορ. ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς τεθρίπτοις ἄρμασι δεξιῶν παρασειρών ἵππων. Παράσειροι δὲ ἵπποι ἦσαν οἱ βοηθητικοὶ τῶν δύο κυρίως ἵππων ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ἄρματος, τῶν καλουμένων ζυγίων, οἱ λεγόμενοι σειραῖοι ἢ παρήροροι (παρ' ἡμῖν λέγονται γεντέκια). Ἐπειδὴ ὅμως ὁ δεξιὸς τοιοῦτος ὄφειλε κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἄρματοδρομιῶν, κάμπτων τὴν νύσσαν πρὸς τὰ ἀριστερά, νὰ διατρέχη τὸν μεγαλύτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους κύκλον, ἔπρεπε νὰ εἶναι γενναῖος και ἰσχυρὸς. **ἐπτὰ λοχαγοί**· ἐπτὰ πύλαι ἦσαν, ἐπτὰ οἱ ἡγεμόνες τῶν Ἀργείων και ἐπτὰ οἱ Θηβαῖοι ἡγεμόνες. **Ζηνὶ τροπαίῳ**· ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ δοτὴρ τῆς νίκης, ὁ τροπαῖος, τρόπαιον δὲ ἦτο τὸ σύμβολον τῆς τροπῆς τοῦ ἐχθροῦ, τὸ μνημεῖον τῆς νίκης, σχηματιζόμενον ὑπὸ τῶν νικητῶν ἐξ ἀσπίδων, περικεφαλαίων και ἄλλων ὄπλων τῶν ἠτιμημένων. **Νίκαια**· ἐτιμᾶτο ὡς ἰδία θεά, ἔχουσα πτερὰ και φέρουσα συνήθως στέφανον ἢ κλάδον νίκης· ὡραιότατην παράστασιν αὐτῆς ἔχομεν τὴν νίκην τοῦ Παιωνίου· **πολυαρμάτω Θήβαι**· ἐλέγετο πολυάρματος, διότι εἶχε πολλὰ και ὡραῖα ἄρματα, διὰ τοῦτο και ὁ Πίνδαρος τὴν ἀποκαλεῖ φιλάρματον, εὐάρματον, χρυσάρματον κτλ. **Βάκχιος** ἀντὶ Βάχχος, γεννηθεὶς ἐν Θήβαις ὑπὸ τοῦ Διὸς και τῆς Σεμέλης, θυγατρὸς τοῦ Κάδμου, και διὰ τοῦτο ἰδιαίτερος λατρευόμενος ἐν αὐταῖς, συνεχόρευε δὲ οὗτος διευθύνων τοὺς χοροὺς, ὅπως ἐπιστεῦετο, και παρίστατο διὰ πολλῶν ἔργων τέχνης. **ἀλλ' ὅδε γάρ...** οἱ ἐν τοῖς τελευταίοις στίχ. 155-161 ἀπαγγελλόμενοι ὑπὸ τοῦ κορυφαίου τοῦ χοροῦ ἀνάπαιστοι ἠσυχάζουσι τὸ βῆμα τοῦ ἐξερχομένου ἐκ τῶν ἀνακτόρων Κρέοντος. **σύγκλητος λέσχη**· ἀναχρονιστικῶς εἶναι ἢ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους γινομένη ἔκτακτος συνέλευσις τῆς Ἐκκλησίας, διεκρίνοντο δὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰς τακτικάς, γινομένας κατὰ μῆνα και καλουμένας **κυρίας**, και εἰς τὰς ἐκτάκτους, τὰς ὁποίας συνεκρότου δι' ἐπειγουσὰς και ἐκτάκτους ἀνάγκας, και τὰς ὁποίας ἐκάλουσαν **ἐκτάκτους**· συμφώνως λοιπὸν πρὸς αὐτὰς λέγει ἐδῶ ὁ Σοφοκλῆς σύγκλητον τὴν συνέλευσιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ και διὰ τοῦτο λέγει **κοινῶ κηρύγματι**, διότι δημοσίᾳ εἰδοποίησεν, ὅπως δημοσίᾳ ἐκαλεῖτο και ἡ ἔκτακτος συνέλευσις τοῦ δήμου.

Πρώτον Ἐπεισόδιον (στ. 162-331)

α') στ. 162—222.

Λεξιλογικαί. ἀσφαλῶς προσδιορ. τὸ ὄρθωσαν καὶ κάμνει ἀντίθεσιν πρὸς τὸ σάλῳ. **σάλῳ** = μὲ θαλασσοταραχὴν (μεταφορὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, παραβαλλομένης τῆς πολιτείας πρὸς σαλευθὸν σκάφος). **σεΐσαντες** = συγκλονίσαντες. **πομπὸς** = ἀπεσταλμένος, κλητῆρ. **δίχα ἐκ πάντων** = ξεχωριστά, κατ' ἐκλογὴν ἀπ' ὅλους. **ἔσταιλ' ἰκέσθαι** = μετεπεμφάμην = ἔστειλα καὶ σᾶς προσεκάλεσα. **εἰδῶς** (αἰτιολ.). **κράτη θρόνων** = τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν (ὁ πληθυντ. ἀριθ. πρὸς ἐκδήλωσιν μεγαλοπρεπειας). **ὠρθου** = ἐκυβέρινα, ὠδήγει ὀρθῶς. **διώλετο** = ἐχάθη. **μένοντας ἔμπ. φρονήμασιν** = ὅτι παρεμένετε μὲ σταθερὰ φρονήματα (ὅτι ἐμένετε πιστοί). Ἡ σειρά τῶν λέξεων: εὖ εἰδῶς τοῦτο μὲν σέβοντας αἰεὶ τὰ κράτη θρόνων Λαΐου, τοῦτ' αὐθις, ἡνίκα Οἰδίπους ὠρθου πόλιν, κάπει διώλετο, μένοντας ἔτι ἔμπ. φρονήμασιν ἀμφὶ τοὺς κείνων (Λαΐου καὶ Οἰδίπ.) παῖδας. **πρὸς διπλῆς μοίρας** = ἀπὸ κοινὴν μοῖραν (θανάτου). **παΐσαντες καὶ πληγέντες** = κτυπήσαντες καὶ κτυπηθέντες, φονεύσαντες καὶ φονευθέντες. **σὺν αὐτόχειρι μιάσματι** = σὺν μιάσματι αὐτοχειρίας = δι' ἰδιοχείρου μισαῶς πράξεως. **κράτη καὶ θρόνους** σχῆμ. ἔν δια δυοῖν (θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν ὅλην ἔξουσίαν). **δῆ** = ὡς εἶναι γνωστόν. **κατ' ἀγχιστεῖα γένους τῶν ὀλωλότων** (ἐτέθη οὐδ. ἀγχιστεῖα ἀντὶ θηλ. ἀγχιστεῖαν) = σύμφωνα μὲ τὴν πλησιεστάτην συγγένειαν πρὸς τοὺς φονευθέντας. **ἀμήχανον** = ἀδύνατον. **παντὸς ἀνδρὸς** (ἐνν. ἄρχοντος). **ἐκμαθεῖν** (ὑποκ. τινά) = νὰ μάθῃ τις ἀκριβῶς. **γνώμην** = τὰς ιδέας. Ἡ ἐπαλληλία τῶν πολλῶν συνωνύμων **ψυχῆν, φρόνημα, γνώμην** διὰ νὰ δηλωθῇ τὸ ὅλον καὶ ἀληθὲς φρόνημα. **πρὶν ἂν** ἢ σύνταξις τοῦ πρὶν μεθ' ὑποτακτ. (φανῆ), λόγῳ τῆς προηγ. ἀρηνηκτικῆς ἐννοίας, ἀμήχανον κλπ. **ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν** = ἐν τῇ ἰκανότητι τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ νομοθετεῖν (εἰς τὴν γνώμην τοῦ Βίαντος τοῦ Πριηνέως «ἀρχὴ ἄνδρα δεῖκνυσι», προσθέτει ὁ Σοφοκλῆς καὶ τὴν νομοθετικὴν ἰκανότητα τοῦ ἄρχοντος). **ἐντριβῆς φανῆ** = δοκιμασθῆ. **ἐμοὶ γάρ...** Ὁ Κρέων ἄρχετοι ἀναπτύσσων τὸ βασιλικὸν πρόγραμμα του. **ὅστις μὴ ἄπτεται** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.) = εἰάν τις δὲν ἐπιλαμβάνηται. **ἐγκλήσας ἔχει** = ἔχει κλεισμένην (ἐκ φόβου), δὲν ὁμιλεῖ μετὰ παρρησίας. **δοκεῖ**· ἐξ αὐτοῦ ἢ ἐν ἀρχῇ δοτ. προσωπ. ἐμοί. Εἰς τὸ ὅ. τοῦτο ἀνήκει τὸ νῦν, ἐνῶ εἰς τὸ πάλαι θὰ ἐννοηθῇ ὁ παρατατ. ἐδόκει, δηλ. πάλαι τε ἐδόκει

καὶ νῦν δοκεῖ. **μεῖζον**—ἀνώτερον, πολυτιμότερον πράγμα (χρησιμ. ὡς κατηγορ. τοῦ φίλου). **ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας**· β' ὄρος τῆς συγκρίσεως = ἢ τὴν αὐτοῦ πάτραν. **οὐδαμοῦ λέγω** (ἐνν. εἶναι) = οὐδὲν τὸν ὑπολογίζω, οὐδὲν τὸν ἐκτιμῶ· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: καὶ ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει μεῖζον, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. Τὰ κατωτέρω: ἴστω Ζεὺς... μέχρι τοῦ στίχ. 187 εἶναι διὰ μέσου καὶ περιγράφουν τὸν ἐπίσημον ὄρκον, ὃν κάμνει ὁ Κρέων εἰς τὸν Δία. **ἴστω** (οἶδα) = ἄς εἶναι μάρτυς. **οὐτ' ἂν σιωπήσαιμι**, εἶναι ἀπόδοσις τῆς ὑποθετ. μετ. **ὄρων** = εἶ ὄρων. **ἄτη** (ἦ) = ὄλεθρος, καταστροφή. **τοῦτο** = τὸ ἐξῆς. **γιγνώσκω** = ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν. ἦδε, ἢ πόλις. **πλέοντες** (ὑποθ.)· μεταφορὰ ἀπὸ τῶν πλοίων. **ποιούμεθα** = ἀποκτῶμεν. **ὄρθῆς** = εὐτυχούσης, οὔσης σώας. **τοιιοῖδε νόμοισι** = ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων προγραμματικῶν ἀρχῶν. **αὔξω** = μεγαλύνω, μεγαλντέραν καὶ ἐνδοξότεραν καθιστῶ. **ἀδελφὰ τῶνδε** = σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχάς μου αὐτάς. **πάντ' ἀριστεύσας δόρει** = καθ' ὅλα ἄριστος δειχθεὶς ἐν τῇ μάχῃ. **τὰ παντ' ἐφαγνίσαι** (ἐξαορ. ἐκ τοῦ κηρύξας ἔχω) = νὰ προσφέρωμεν πάσας τὰς νεομισμένας τιμὰς (δηλ. σπονδὰς, κτερίσματα κτλ.). **ὅσα ἔρχεται κάτω** = ὅσα κατέρχονται κάτω ὑπὸ τὴν γῆν. **Πολυνείκην λέγω**· παράθεσις τοῦ ξύναιμον. **ἐγγενεῖς** = ἐγγωρούς. **φυγὰς κατελθὼν** = ἐπανελθὼν ἐκ τῆς φυγῆς. **πρήσαι** (πρήθω) = νὰ κατακαύσῃ. **κατ' ἄκρας** (κυρίως ἀπὸ κορυφῆς ἕως κάτω) = καθ' ὀλοκληρίαν. **κοινοῦ πάσασθαι** (πατέομαι) = νὰ γενθῆ ἀδελφικοῦ ἢ συγγενικοῦ αἵματος. **τοὺς δέ**· ἐνν. πολίτας. **κτερίζω** = προσφέρω κτέρεια ἢ κτερίσματα, κηδεύω μὲ πᾶσαν τιμὴν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς νεκρούς. **πρὸς οἰωνῶν**· ποιητ. αἴτιον. **ἐδεστὸν** = ἐδεσθὲν = κατασπαραχθέν. **αἰκίζω καὶ αἰκίζομαι** = μεταχειρίζομαι κακῶς, κακοποιῶ. **φρόνημα** = θέλησις· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: **ἔαν δ' ἄθαρπτον καὶ ἰδεῖν δέμας** (Πολυνείκου) **ἐδεστὸν καὶ αἰκισθὲν πρὸς οἰωνῶν καὶ κυνῶν. κοῦποτ' ἐκ γ' ἐμοῦ τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων** = καὶ οὐδέποτε ἀπὸ ἐμὲ τοῦλάχιστον θὰ τύχωσι μεγαλντέρας τιμῆς οἱ κακοὶ ἀπὸ τοὺς δικαίους (δὲν πρόκειται βεβαίως ἐνταῦθα περὶ ἀποδόσεως μεγαλντέρας τιμῆς εἰς τὸν Πολυνείκην, ἀλλὰ περὶ ἴσης, ἀλλ' ὁ Κρέων ἐννοεῖ διὰ τούτων, ὅτι ὅταν δοθῆ ἴση τιμὴ, τότε οἱ ἀγαθοὶ τιμῶνται ἐξ ἴσου, ἐνῶ αὐτοὶ δικαιοῦνται μεγαλντέρας τιμῆς, ὁμοίως οἱ κακοὶ τιμῶνται ἐξ ἴσου, ἐνῶ οὐδεμιὰς

δικαιοῦνται τιμῆς). **θανῶν καὶ ζῶν**· πρωθιύστερον. **τὸν δύσνονν καὶ εὐμενῆ**· προσδιορ. ἀναφορᾶς. **δύσνονν**= δυσμενῆς, ἐχθρός. **που**=ὡς νομίζω. **ἔνεστι σοι**=εἶναι δικαίωμά σου. **νόμῳ χρῆσθαι**= νομοθετεῖν. ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: σοὶ γέ που ἔνεστι παντὶ νόμῳ χρῆσθαι καὶ περὶ τῶν θανόντων καὶ περὶ ἡμῶν, ὁπόσοι ζῶμεν. **ὡς ἂν σκοποὶ ἦτε** (εἶναι πλαγ. ἐρωτ. πρώτασις ἔξαρχ. ἐκ τοῦ ὄρατε ἢ σκοπεῖτε) **τῶν εἰρημένων**=προσέξατε, πῶς θὰ φυλάξετε τὰ διατεταγμένα ὑπ' ἐμοῦ. **νὺν**=λοιπὸν. **βαστάζειν** (μεταφ. ἀπὸ τοῦ φορτίου)=νὰ ἀναλάβῃ τὸ βάρος τῆς φυλάξεως. **προτίθημι**=ἀναθέτω. **ἐπίσκοπος**=σκοπός, φρουρός. **ἐπεντέλλω**=πρὸς τούτοις διατάσσω· ἡ κανονικὴ διατύπωσις τῆς φράσεως θὰ ἦτο: **τί δῆτ' ἐστὶ τοῦτο τὸ ἄλλο, ὃ ἐπεντέλλοις ἔτι ἂν**; ἀλλὰ τί λοιπὸν εἶναι τοῦτο τὸ ἄλλο, τὸ ὁποῖον προσέτι ἤθελες διατάξει εἰς ἐμὲ γὰ ἐκτελέσω; ἢ δύναται τὸ **ἄλλο** νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον τοῦ **τοῦτο** καὶ νὰ ἐξηγηθῆ ἐπὶ πλέον, δηλ. τί ἄλλο ἐπὶ πλέον ἤθελες διατάξει; **ἐπιχωρῶ**=ἐπιτρέπω. **τὸ μὴ ἐπιχωρεῖν** ἀντ. τοῦ ἐπεντέλλω. **ἀπιστῶ**=ἀπειθαρχῶ. **τάδε**=τὰ κεκηρυγμένα, τὰ διατεταγμένα. **ὃς ἐρᾷ...** ἀναφορ. συμπερ. πρότ.=ὅστε οὗτος νὰ ἐπιθυμῆ. **καὶ μὴν**=καὶ ἀληθῶς. **μισθός** (εἰρων). **ὑπ' ἐλπίδων** (ἀναγκ. αἴτιον). **τὸ κέρδος**=ἡ ἐλπίς τοῦ κέρδους. **διώλεσεν**· γνωμ. ἀορ.=συνήθως καταστρέφει.

Πραγματικά. ἄνδρες· Ἐξεληθὼν μετὰ πολλῆς μεγαλοπρεπείας διὰ τῆς μέσης (βασιλικῆς) πύλης τοῦ ἀνακτόρου ὁ Κρέων καὶ κρατῶν σκηπτρον προχωρεῖ ἐν συνοδείᾳ τῶν δορυφόρων του μὲ ἑνθυμὸν σύμφωνον πρὸς τοὺς ἀναπαιστικoὺς στίχους 155-156 τοῦ κορυφαίου τοῦ Χοροῦ. Λαβὼν δὲ ἀκολούθως θέσει εἰς τὸ προσκίηνιον, προσφωνεῖ μετὰ τινος ὑπερφροσύνης τοὺς γέροντας, τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν χορὸν, ἀπλῶς καὶ συντόμως διὰ τοῦ «ἄνδρες», ἀνακοινοῖ τὰς ἀρχὰς τοῦ προγράμματός του καὶ ἐξαγγέλλει τὸ προκηρυχθὲν διάταγμα αὐτοῦ περὶ τῶν ἀδελφῶν Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους. **ὅτι ἤδ' ἐστὶν ἡ σφύρουσα** κλπ. Τὴν ὠραίαν αὐτὴν ιδέαν τοῦ Κρέοντος, ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ σκάφος τῆς πολιτείας πλέει καλῶς, ἀποκτῶμεν καὶ τοὺς φίλους, ἦτοι ἂν ἔχωμεν πατρίδα, ἔχομεν καὶ φίλους, ἂν δὲ δὲν ἔχωμεν πατρίδα, οὐδὲν ἔχομεν, ἐξέφρασε δι' ἄλλων λόγων καὶ ὁ Περικλῆς (Θουκ. Π, 60) «ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθομένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλομένην...».

ἃ ἔρχεται τοῖς κάτω νεκροῖς· παρ' ἀρχαίοις ἐπεκράτει ἡ ἀντίληψις ὅτι αἱ ἐπιτύμβιοι χοαὶ εἰσέδνουν ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ἔφθανον μέχρι τῶν νεκρῶν. **τοὺς ἐγγενεῖς**—τοὺς λατρευομένους καὶ τιμωμένους ἔν τινι τόπῳ. Λέγεται δέ, **πρῆσαι**, ὑπερβολικῶς διὰ τοὺς θεοὺς, διότι θὰ ἐκαίοντο μόνον τὰ ἱερά των καὶ οὐχὶ καὶ οἱ θεοί. "Ἄξιον ἔν τέλει παρατηρήσεως ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Κρέοντος λεχθέντων εἶναι, ὅτι κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους ὁ λαὸς καλούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἤκουε τὰς γνώμης αὐτοῦ, χωρὶς νὰ φέρῃ ἀντιρροήσεις, ἀλλὰ μόνον συμβουλευτικὰς γνώμης διατυπῶν.

β') στ. 223—277.

Λεξιλογικαί. ὄπως=ὄτι. ὑπὸ τάχους=ἔνεκα ταχύτητος. **δύσπνους**=δυσκόλως ἀναπνέων, ἀσθμαίνων. **ἰκάνω** (σημασ. παρακ.)=ἔχω ἔλθει. **κοῦφον ἐξάρας πόδα** (τὸ κοῦφον προληπτ. κατηγορ., ἢ δὲ μετοχ. αἰτιολ.)=μετεωρίσας τὸν πόδα μου (συνεκδ. ἀντὶ πληθυντ.), ὥστε νὰ εἶναι ἐλαφρὸς, βαδίσας πολὺ ταχέως. **φροντίδων**· γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ ἐπιστάσεις, ὅπερ σημαίνει σταθμούς· **πολλὰς γὰρ ἔσχον φροντίδων ἐπιστάσεις**=διότι αἱ διάφοροι σκέψεις μὲ ἠνάγκασαν νὰ κάμω πολλοὺς σταθμούς. **κυκλῶν ἐμαυτὸν ὁδοῖς εἰς ἀναστροφὴν**=κάμνων πολλὰς στροφὰς εἰς τὰ διάφορα σημεία τῆς ὁδοῦ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιστρέψω (τοῦτο λέγεται περὶ τῶν ἀναποφασίστων). **αὐδάω -ῶ**=λέγω. **ἠῦδα μυθουμένη, πλεονασμός.** **οἶ**=ἔκει ὄπου. **δίδωμι δίκην** (παθ. τοῦ λαμβάνω δίκην)=τιμωροῦμαι. **μολῶν** (βλώσκω) ὑποθετ. μετ. **τλήμων**=ἄθλιος. **τάδε**=τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήμα. **οὐκ ἀलगυνῆ;** (δὲν θὰ λυπηθῆς)=δὲν θὰ τιμωρηθῆς; **ἐλίσσω**=ἀνελίσσω εἰς τὸν νοῦν μου. **ἀνύτω** καὶ **ἀνύω**=διανύω, διατρέχω. **σχολῆ βραδύς**=βραδέως καὶ μετὰ δυσκολίας. **βραχεῖα μακρά**· ὀξύμωρον σχῆμα. **ἐνίκησεν**=ἐπεκράτησεν, ὑπερίσχυσεν ἢ γνώμη, ὑποκ. αὐτοῦ τὸ: δεῦρο μολεῖν. **κεί τὸ μηδὲν ἐξερῶ**=καὶ ἂν θὰ εἶπω ἔν μηδενικόν, καὶ ἂν θὰ σοῦ ἀνακοινώσω ἔν τίποτε. **δράττομαί τινος**=πιάνομαι ἢ κρατοῦμαι ἀπὸ τι. **τὸ μὴ παθεῖν ἂν ἄλλο πλὴν τὸ μόρσιμον**=ὄτι δὲν θέλω πάθει ἄλλο τι ἢ τὸ πεπωμένον. **ἀνθ' οὔ**· ἀναγκ. αἴτιον. **ἀδυμία**=ἐναγώνιος λύπη. **τάμαυτοῦ**=τὰ ἀφορῶντα εἰς ἐμέ. **γὰρ** (διασαρ.) **ὄστις ἦν ὁ δρῶν** (ὁ δράστης)· πλαγ. ἔρωτ. πρότ. **οὐδ' ἂν διακαίως...**=καὶ ἐπομένως δὲν... **στοχάζομαι**=σκοπεύω. **εὔ γε στοχάζῃ**=ἀληθῶς καλὰ ἀποβλέπεις πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ σου. **ἀποφάργγουσαι κύκλω τὸ πρᾶγμα**=προφυλάσσεισαι ὀλόγουρα πρὸς ἀπο-

φυγὴν τῆς εὐθύνης τοῦ πράγματος. ὡς σημανῶν νέον τι=ὅτι πρόκειται ν' ἀνακοινώσης σοβαρόν τι. γάρ· αἰτιολογ. τὰ ἐννοούμενα ἐκ τῶν προηγουμένων, εὖ στοχάζῃ κάποφάργγυσαι τὸ πρᾶγμα... τὰ δεινὰ=τὰ φοβερὰ (ἐννοεῖ τὴν τιμωρίαν τοῦ θανάτου). προστίθησ' ὄκνον πολὺν=ἐμβάλλουν μεγάλην δειλίαν. οὐκουν ἔρεῖς ποτε; =δὲν θὰ εἶπης τέλος πάντων; ἢ ἐρώτησις μετὰ τῆς ἀρνήσεως ἰσοδυναμεῖ μὲ ἐντονον κατάφασιν: εἰπὲ τέλος πάντων' ὁμοίως καὶ τὸ εἶτ' ἀπαλλαχθεῖς ἄπει (περίφρασις) =καὶ ἔπειτα κρημνίσου νὰ φύγῃς. καὶ δὴ=καὶ ἰδοὺ λοιπόν. βαίνω=ἀπέροχμαι. καπὶ χρωτὶ=(χρῶς-τὸς)=καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος. δίψιος=ξηρός. παλύνω=ἐπιπάσσω, πασπαλίζω. ἐφαγιστεύω καὶ ἐφαγνίζω=κάμνω νεκρικὴν τελετήν. ἃ χρῆ=τὰ νενομισμένα, τὰ ἐπιβεβλημένα. τίς ἀνδρῶν' τραγικῆ εἰρω-νεΐα' οὐδόλως φαντάζεται ὁ Κρέων, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι γυνὴ ὁ δρᾶστης. (ἡ) γενῆς, γενῆδος=ἀξίνη. δίκελλα=σκαπάνη ἔχουσα δύο ὀδόντας (μάκελλα δὲ εἶναι ἡ ἔχουσα ἓνα). πλήγμα=κτύπημα, ἐκ τούτου ἢ γεν. ὑποκ. γενῆδος. ἐκβολή=ἐκβεβλημένον χῶμα (ὑπὸ τῆς δικέλλης). στύφος = σκληρός. ἀρρῶξ (ἀ-ῤήγνυμι) = ἄσχιτος, μὴ ἐσκαμμένη. ἐπαμαξεύω (ἀντὶ ἐφαμαξεύω) τροχοῖσι = χαράσσω διὰ τροχῶν ἀμάξης. ἄσημος = ἄγνωστος· κατ' ἄλλην ἐρμην. : δὲν ἀφῆκεν ἴχνη, σημειόν τι. ὅπως· χρόν.=μόλις (τὸ παρ' ἡμῖν, καθῶς). ἡμεροσκόπος=σκοπὸς τῆς ἡμέρας. δυσχερὲς=δυσσερμῆνευτον. ὁ μὲν' ἐνν. νεκρός. τυμβήρης=τεθαμμένος, τυμβόχωστος. ὡς φεύγοντος (ἐνν. τοῦ ἐργάτου, τοῦ δρᾶστου)=ὡς ἐὰν ἤθελε ν' ἀποφύγῃ. ἄγος=τὸ μῖασμα, τὸ ἐγκλημα τῆς ἀσεβείας. (ὁ) θῆρ-θηρὸς=ἄγριον θηρίον (σαρκοβόρον). σπάω-ῶ=σπαράσσω (ἐὰν ἦτο θηρίον ἢ κύων, θὰ ἐφαίνοντο πάντως ἴχνη τῶν ποδῶν του ἐπὶ τοῦ χώματος ἢ ἴχνη ὀδόντων καὶ ὀνύχων ἐπὶ τοῦ πτώματος). ῥοθέω—ῶ=κάμνω ῥόθιον, βοὴν (λέγεται ἐπὶ κυμάτων ἢ κωπηλασίας), θορυβῶ. λόγοι ἐρροθῶν κακοὶ=ἀνηλλάσσοντο ὑβριστικοί, ὀργίλοι λόγοι. φύλαξ ἐλέγχων· σχῆμα ἀνακόλουθον, ἀντὶ γεν. ἀπολ. μετοχῆς. κἄν ἐγίγνετο πληγὴ τελευτώσα (ἐνικ. ἀντὶ πληθ.)=καὶ ἢ ὑπόθεσις θὰ κατέληγεν εἰς ἀμοιβαία κτυπήματα· εἶναι ἀπόδοσις τῆς ἐκ τῶν κατωτέρω: λέγει, ἐννοουμένης ὑποθ. εἰ μὴ τις ἔλεγε, ἣτις δὲν ἐτέθη, ἐπειδὴ παρενεβλήθησαν ἄλλαι προτάσεις. εἷς γὰρ τις ἦν ἕκαστος οὐξεργασμένος=διότι εἷς ἕκαστος ἔξ ἡμῶν, οἰοσθήποτε (τό: τις) καὶ ἂν ἦτο, ἦτο κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὁ διαπραῖξας τὸ ἔργον. καὶ οὐδεὶς ἐναργῆς=καὶ οὐδεὶς ἐφα-

νερόνετο ὡς ἀληθινὸς δράστης. **ἀλλ' ἔφευγε μὴ εἰδέναι**—ἀλλ' ἤρνεϊτο, ὅτι ἐγνώριζε (πλεον. ὁ μὴ). **μύδρος**—σίδηρος πεπυρακτωμένος. **πῦρ διέρπειν**—καὶ νὰ διερχόμεθα διὰ μέσου τοῦ πυρός. **ὄρκωμοτῶ θεοῦς**—ἐπικαλοῦμαι μεθ' ὄρκου τοὺς θεοὺς· **τὸ μῆτε δράσαι μῆτε τῷ ξυνειδέναι**—ὅτι οὔτε ἐπράξαμεν τὸ ἔργον οὔτε ὅτι ἔχομεν γῶσιν περὶ τίνος (ὅτι κ. τ. λ.). **βουλευσάντι**· ἔνν. καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ μῆτε—μῆτε ὅτι τὸ διανοήθη (αἰ μετοχαὶ κατηγορ.). **ὄτε** (αἰτιολ.). **οὐδὲν ἦν ἡμῖν πλέον ἐρευνῶσιν**—οὐδὲν κέρδος (οὐδεμίαν ὠφέλειαν) εἴχομεν, ἂν καὶ ἐκάμνομεν πρὸς τοῦτο ἐρεῦνας. **πέδον**—τὸ ἔδαφος. **νεύω**—κλίνω κάτω. **καλῶς πράττω**—εὖ πράττω—εὐτυχῶ, σφίζομαι. **ὅπως πράξαιμεν**· πλαγ. ἐρώτ., ἐξαρτ. ἐκ ῥήμ. γνώσεως σημαντ. (ἐγγινώσκομεν), ὅπερ κατὰ ζεύγμα ἔννοεῖται ἐκ τοῦ εἴχομεν (=ἠδυνάμεθα). **μῦθος**—λόγος. **ἀνοιστέον** (ἀναφέρω). **τοῦργον**—τὴν ταφὴν τοῦ Πολυνείκους. **καὶ ταῦτ' ἐνίκα**—καὶ ὑπερίσχυεν ἡ γνώμη αὕτη. **ὁ πάλος** (ἐκ τοῦ πᾶλλω) = ὁ κλῆρος. **καθαίρει** = κατεδίκασε. **τάγαθὸν** (εἰρων.). **οὐχ ἐκοῦσιν**. (ἔνν. ὑμῖν, πληθ. ἀντὶ ἐνικοῦ) = χωρὶς νὰ μὲ θέλετε.

Πραγματικά. ἀναξ... ὁ φύλαξ εἰσηλθε διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου ἀσθμαίνων καὶ πνευστιῶν ἠθογραφεῖται λαμπρὰ ὡς ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, προσπαθῶν διὰ γνωμολογιῶν καὶ μακρολογιῶν νὰ σώσῃ πρωτίστως ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς ἐπαπειλουμένης μεγάλης τιμωρίας. Ὁ ποιητὴς σκοπεῖ διὰ τοῦ ταπεινοῦ τούτου τύπου νὰ ἐξάρῃ τὸ ἰδανικὸν ὕψος τῆς Ἀντιγόνης. **τὸ μόρσιμον**· οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἀποδίδουν ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὸ πεπρωμένον, τὸ ὅποιον κατ' αὐτοὺς διέπει τὰ ἀνθρώπινα. **παλύνας διψίαν κόνιν κάφαγιστεύσας**· δηλ. ἀπλῶς ἐπασπάσισε διὰ χόματος τὸ πτῶμα τοῦ νεκροῦ, τοῦτο δὲ κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐν ἀνάγκῃ ἀνεπλήρωσε τὴν κανονικὴν ταφὴν· διὰ τοῦ **ἐφαγιστεύσας** δὲ ἔννοεῖ τὰς νενομισμένας νεκρῶν τρισπόνδους χοάς. **ὁ πρῶτος ἡμεροσκοπός**· οἱ φύλακες εἶχον ἀναλάβει τὴν φρούρησιν τοῦ νεκροῦ καθ' ὁρισμένα χρονικὰ διαστήματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Ὁ πρῶτος δὲ ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε λίαν πρῶτὴν τὴν φρούρησιν, διότι αὐτὴν τὴν ἡμέραν τὸ πρῶτον ἀνέλαβον τὴν ὑπηρεσίαν οἱ φύλακες· ἐκ τούτου συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ Ἀντιγόνη λίαν πρῶτὴν ἐλθοῦσα ἔθαψε τὸν νεκρὸν, οἱ δὲ φύλακες ἢ λόγῳ τοῦ σκότους δὲν ἀντελήφθησαν αὐτὴν θάπτουσαν ἢ ἦλθον ἐκεῖ μετὰ τὸ γενόμενον. **ἄγος φεύγον-**

τος· ὑπῆρχεν ἔθος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νὰ θεωρῆται ἀσεβῆς ἐκεῖνος, ὅστις εὗρισκεν ἄταφον πτώμα καὶ δὲν ἔρριπτε τοῦλάχιστον κόνιν ἐπ' αὐτοῦ. (Διὰ τῆς φράσεως αὐτῆς τοῦ φύλακος ἐπιρριπτεται λεληθότως μορφή κατὰ τοῦ Κρέοντος, διατάξαντος νὰ μὴ ταφῆ τὸ πτώμα). **ἦμεν δ' ἔτοιμοι καὶ μύδρους**· αὐτὰ ἦσαν εἶδος θεοκρισιῶν ἢ θεοδικιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑφίσταντο ἐν τῇ πραγματικότητι καὶ εἰς παλαιότερας τῆς τοῦ Σοφοκλέους ἐποχάς. Κατὰ ταύτας ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἐνοχῆς τινος, ὁ θεωρούμενος ἔνοχος ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας τεμάχια πελυρακτωμένου σιδήρου ἢ διήρχετο δι' ἀνθρώκων ἀνημμένων κλπ., ἔπρεπε δὲ νὰ ἐξέλθῃ σώως καὶ ἀβλαβῆς ἐὰν ἦτο ἀθῶς. **ὄρκωμοτεῖν**· αἱ ἀρχαῖοι τόσον εἰς τὰς εὐχάς, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ὄρκους των, ἐπεκαλοῦντο τοὺς θεοὺς. **κάμῃ τὸν δυσδαίμονα πάλος καθαιρεῖ**. Ἡ κλήρωσις παρ' ἀρχαίοις ἐγένετο ὡς ἑξῆς: ἔθετον τοὺς κλήρους ἐντὸς κυνῆς (δερματίνου καλύμματος τῆς κεφαλῆς) ἢ ἀγγείου καὶ ἔπαλλον αὐτοὺς, μέχρις ὅτου ἐξεπήδα εἷς κλῆρος, ὁ ὁποῖος ἀνῆκεν εἰς τὸν λαχόντα.

γ') στ. 278-331.

Λεξιλογικαί. θεήλαττον=ὑπὸ τοῦ θεοῦ πραχθέν, πεμφθέν. **μή τι**· πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ βουλευεῖ. **ξύννοια** = διαλογισμός. **πάλαι**, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤκουσεν ἀπὸ τὸν φύλακα τὰ τῆς ταφῆς. **πρὶν καὶ μεστῶσαί με ὄργῆς** = πρὸ τοῦ καὶ νὰ με πληρώσῃ θυμοῦ (τὸ κοινῶς λεγόμεν. πρὶν καὶ νὰ με παραφουσκώσῃς). διὰ τοῦ **κάμῃ** ποιεῖται συμμετρικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ **ἐμοί τι** τοῦ χοροῦ. **ἄνους τε καὶ γέρων ἄμα**, ἀντὶ νὰ εἴπῃ: **ἄνους καίπερ γέρων ὦν** = ἀπερίσκεπτος, ἂν καὶ εἶσαι γέρων (ἐπειδὴ τὸ γῆρας καὶ ἡ ἀπερισκεψία εἶναι ἀσυμβίβαστα). **ὑπερτιμῶ** (ἡ μετοχ. αἰτιολ.) = ἐξαιρετικὰ τιμῶ. **κρύπτω** = θάπτω. **ἀμφικίων** = περιστυλος. **πυρῶω -ῶ** = καίω. **διασκεδάννυμι** = καταλύω (συνάπτεται πρὸς τὸ νόμος), ἐξ αὐτοῦ δὲ κατὰ ζευγμα θὰ ἐννοήσ., καταπατήσων τὴν γῆν· ἡ σειρά τῶν λέξεων τῆς ἐπομ. πρότ.: **ἢ εἰσορᾶς θεοὺς τιμῶντας τοὺς κακοὺς; ταῦτα** = τὰ κηρύγματά του ταῦτα (ἀντικ. τοῦ φέροντες). **καὶ πάλαι**· ἐνν. οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πάλαι. **μόλις φέρω** = μετὰ δυσκολίας ἀνέχομαι. **ῥοθῶ τινι** = ψιθυρίζων ἀποδίδω ὕβρεις κατὰ τινος. **λόφος** = τράχηλος. **λόφον ὑπὸ ζυγῶ** (μεταφορὰ ἐκ τῶν ὑποζυγίων)· διὰ τούτου εἰκονίζεται τὸ αὐταρχικὸν τοῦ Κρέοντος. **δικαίως** = ὅπως ἐπέβαλλε τὸ δίκαιον. **ὡς στέργειν ἐμέ** = ὥστε νὰ δεικνύωσι

τὸν ὀφειλόμενον εἰς ἐμὲ σεβασμόν. **ἐκ τῶνδε** = ὑπὸ τούτων. **τούτους** (τοὺς φύλακας, δεικνύει τὸν παρόντα). **ἐξεπίσταμαι καλῶς** (πλεονασμ.) ἢ πρόθ. ἐκ καὶ τὸ καλῶς, διὰ τὸ νὰ δείξῃ τὴν ἀπόλυτον πεποιθησίν του. **παράγομαι** = παρασύρομαι. **παρηγμένους** ἢ κατηγορ. μετ., ὅτε τὸ εἰργάσθαι ἔξαργτ. ἐξ αὐτῆς, ὡς ἀπαρέμφ. ἀκολουθίας, ἢ αἰτιολ. ὅτε τὸ εἰργάσθαι ἔξαργτ. ἐκ τοῦ ἐπίσταμαι. **τάδε** = τὴν ταφήν. **νόμισμα** = τὸ νομιζόμενον καὶ χρησιμοποιούμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. **κακὸν νόμισμα** = κακὸν κατασκευάσμα, θέσισμα (δὲν κατακρίνει τὴν χρῆσιν τοῦ νομίσματος, ἀλλὰ τὴν κακὴν χρῆσιν αὐτοῦ)· τοῦτο, τὸ νόμισμα, ἀντί: οὗτος ὁ ἄργυρος. **ἐξανίστημι** = ἀναστατώνων ἐκβάλλω (ἐκ τῶν δόμων). **ἐκδιδάσκω** = διδάσκω καλῶς, καθοδηγῶ. **παραλλάσσω** = μεταστρέφω. **ἴστασθαι** = ὥστε νὰ προσχωροῦν, νὰ λαμβάνουν κατεύθυνσιν. **πανουργίας ἔχειν** = νὰ ἀσχολοῦνται εἰς ἔργα πονηρά. **ἔδειξεν**· γνωμ. ἀόρ. **δυσσέβεια παντὸς ἔργου** = πᾶν ἔργον ἀσεβές. **μισθαρνέω** (μισθὸν ἄρнуμαι) = λαμβάνω μισθόν, δωροδοκοῦμαι. **ἀνύω ἢ ἀνύτω** = ἐκτελῶ, πράττω. **ἦνυσαν-ἐξέπραξαν** (γνωμ. ἀόριστοι)· τὸ β' ῥῆμ. = συνήθως κατορθώνουν. **ἴσχω σέβας** (παθητ. τοῦ σέβω καὶ σέβομαι) = τυγχάνω σεβασμοῦ. **ὄρκιος** = μεθ' ὄρκου. **αὐτόχειρ** = αὐτουργός. **ἐκφαίνω** = παρουσιάζω. **μόνος Ἔιδης** = μόνη ἢ τιμωρία τοῦ θανάτου, ὁ μόνος ὁ ἀπλοῦς θάνατος. Ἡ πλοκὴ τοῦ λόγου θὰ ἦτο ὁμαλωτέρα, ἐὰν ἐξεφέρετο ὧδε: οὐχ ὑμῖν Ἔιδης μῶνος ἀρκέσει, ἀλλὰ πρότερον ζῶντες κρεμασθήσεσθε, μέχρις ἂν τήνδε δηλώσῃθ' ὕβριν. **τὴν ὕβριν** = τὴν προᾶξιν τῆς θρασείας αὐτῆς ἀσεβείας καὶ τὸν δράστην αὐτῆς. **ὄθεν οἰστέον** (ῥῆμ. φέρω) **τὸ κέρδος** (πλαγ. ἔρωτ. πρότ.) = πόθεν πρέπει νὰ λαμβάνετε τὸ κέρδος. **τὸ λοιπὸν** (ἐπιρρ.) = εἰς τὸ ἔξης. **ἐξ ἅπαντος** = ἐκ παντὸς ἐν γένει πράγματος. **ἐκ τῶν αἰσχροῶν λημμάτων** (ἀναγκ. αἰτ.) = ἐκ τῶν αἰσχροῶν κερδῶν. **ἀτώμαι** = δυστυχῶ. Αἰ μετ. κατηγορημ. **δώσεις** = θὰ ἐπιτρέψῃς. **οὕτως** = ἔτσι, ἀναπολόγητος. **καὶ νῦν ὡς ἀνιαρῶς λέγεις**; = ὡς καὶ νῦν... = ὅτι καὶ τώρα ὁμῖλεις, προκαλῶν δυσἀρεσειάν μου, ὅτι καὶ τώρα οἱ λόγοι σου μοῦ εἶναι δυσἀρεστοί; **δάκνω** = δαγκῶνω, ἐδῶ, λυπῶ. **ἐν τοῖσιν ὠσὶν ἢ 'πί...** προσδ. ἀναφορᾶς. **τί δαί** = ἀλλὰ πῶς. **ῥυθμιζῶ** = κανονίζω, σταθμίζω. **τὴν ἐμὴν λύπην ὄπου**· πρόληψις, ἀντὶ ποῦ ἐστὶν ἢ ἐμὴ λύπη = ποῦ ἔχει τὴν ἕδραν της. . **σὲ τὰς φρένας**· σχ. καθ' ὄλον καὶ μέρος. **λάλημα** = φλύαρον. **ἐκπεφυκός** (ἀντι - κώς

πρὸς τὸ ὑποκείμενον σὺ) = ὅτι εἶσαι ἐκ φύσεως φλύαρος· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: οἴμ' ὡς δῆλον εἶ ἐκπεφυκὸς λάλημα. **οὐκ οὖν τό γ' ἔργον τοῦτο ποιήσας (εἰμὶ) ποτὲ** = ἴσως εἶμαι φλύαρος, ἀλλ' ἐν οἰαδῆποτε περιπτώσει τοῦτο τοῦλάχιστον τὸ ἔργον οὐδέποτε ἔχω κάμει. **καὶ ταῦτα** (προσδιορ. τοῦ προδουῶ) = καὶ μάλιστα. **ἢ δεινὸν** = ἀλήθεια φοβερὸν εἶναι. **ψευδῆ δοκεῖν** = νὰ σχηματίζῃ ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις. **ᾧ δοκεῖ γε** = τοῦλάχιστον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος λαμβάνει ἀποφάσεις (ὡστε ἡ σημ. τοῦ δοκεῖν εἶναι διάφορος ἐνταῦθα). ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: **ἢ δεινὸν ἐστὶ δοκεῖν τούτῳ ψευδῆ ᾧ γε δοκεῖ**. Θέλει νὰ τονίσῃ ἐνταῦθα ὅτι εἶναι φοβερὸν ν' ἀπατάται εἰς τὰς ἀντιλήψεις του ὁ ἄρχων. **κόμψευε τὴν δόξαν** = εὐφρολῶγει λογοπαικτῶν μὲ τὴν λέξιν **δοκεῖν**· εἰς τὴν κομψολογίαν τοῦ φύλακος συντείνει καὶ ἡ ἐπαλληλία τοῦ γράμματος **δ. τοὺς δρώντας** (δὲν ἐννοεῖ τοὺς πολλοὺς) = τὸν δράστην, οἷοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι. **ἐξερω** (τοῦ ἐξαγορεύω) = θὰ διακηρύξω. **δειλὰ κέρδη** = τὰ κέρδη, τὰ ἔχοντα κακὰ (σκότια) ἐλατήρια. **πημοναί** = συμφοραί· (ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα ὁ Κρέων ἀπῆλθε διὰ τῆς μέσης θύρας εἰς τὰ ἀνάκτορα). **ἀλλ' εὐρεθείη μὲν μάλιστα** = ἀλλὰ πρὸ παντὸς μὲν ἄλλου εὐχομαι νὰ εὐρεθῇ ὁ δράστης. **ἐὰν ληφθῆτε καὶ μὴ ἀντί**: εἴτε ληφθῆ εἴτε μὴ. **οὐκ ἔσθ' ὅπως** = κατ' οὐδένα τρόπον, οὐδόλως. **ἐκτὸς ἐλπίδος γνώμης τ' ἐμῆς** = παρ' ἐλπίδα καὶ παρὰ τὴν πεποίθησίν μου. (Τὰ ἀπὸ τοῦ 327 λεχθέντα εἶπεν ὁ φύλαξ, καθ' ὃν χρόνον εἶχε φύγει ὁ Κρέων).

Πραγματικά... παῦσαι παρατηρητέα ἢ αὐταρχικὴ καὶ δεσποτικὴ στάσις τοῦ Κρέοντος, προσιδιάζουσα εἰς τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους. **πότερον...** μεταχειρίζεται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης του, ὅτι δὲν εἶναι θεήλατος ἢ ταφή, τὸ ἐξῆς δίλημμα: διὰ νὰ εἶναι θεήλατος τὸ ἔργον τῆς ταφῆς, ἔπρεπεν οἱ θεοὶ ἢ νὰ τιμῶσι τὸν Πολυνεΐκην, ὡς εὐεργέτην αὐτῶν, ἢ νὰ τιμῶσι τοὺς κακοὺς· ἀλλὰ τὸ πρῶτον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀληθεύῃ, διότι αὐτὸς ἦλθε νὰ καύσῃ τοὺς ναοὺς των... ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἀφ' ἐαντοῦ ἀναιρεῖται. **πόλεως ἄνδρες μόλις φέροντες**· ἴδιον τῶν τυράννων εἶναι νὰ ὑποπτεύωσι συνωμοσίας καὶ σκευωρίας πρὸς ἀνατροπὴν αὐτῶν. **κρεμαστοί**· συνηθίζετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα νὰ ὑποβάλλωνται οἱ δοῦλοι εἰς βασάνους, διὰ νὰ μαρτυρήσωσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ γενικῶς πᾶσα μαρτυρία αὐτῶν καὶ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων κατόπιν διαφόρων βασάνων ἐθεωρεῖτο ἔγκυρος.

Πρώτον Στάσιμον (στ. 332· 375)

Λεξιλογικαί. στρ. α' τὰ δεινὰ=τὰ ἐκπληκτικά, τὰ ὑπερφυσικά (τὰ ὑπερβαίνοντα τὸ σύννηθες μέτρον ἐπὶ τε καλοῦ καὶ κακοῦ) ἢ σύνταξις παρατακτική, ἀντὶ νὰ εἴπῃ: «πολλῶν τῶν δεινῶν ὄντων, οὐδὲν ἔστιν ἀνθρώπου δεινότερον». **κοῦδέν** = καὶ ὅμως τίποτε. **δεινότερον** (διὰ τὴν σοφίαν καὶ τόλμην του). **πέλω** = ὑπάρχω. **τοῦτο** ἀντὶ **οὗτος**. **πέραν πολιοῦ πόντου χωρεῖ** = διαπερᾶ τὸ πολιδὸν πέλαγος. **χειμερίῳ νότῳ** = ἐν καιρῷ τρικυμιώδους νότου. **ὑπ' οἴδμασι περιβρυχίοισι** = ἔπο τὰ κύματα τὰ ὁποῖα τὸν περικυλύουσιν. **ὑπερτάτα** = μεγαλειοτάτη. **ἄφθιτος** = ἀφθαρτος, αἰωνία. **ἀκαμάτα** = ἀκαταπόνητος (ἢ οὐδέποτε ἀποκάνουσα ἐν τῇ παροχῇ δώρων, προϊόντων). **ἀποτρύομαι** = κατατρίβω, καταπονῶ πρὸς ὠφέλειάν μου (ἢ ἔννοια τοῦ ἀποτρέπεται ἀποτελεῖ μεγάλην ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ὑπερτάτα, ἀφθιτον κλπ.). **ἴλλομαι** = περιστρέφομαι (βουστροφηδὸν κινουῖμαι). **πολεύω** = ἀροτριῶ, καλλιεργῶ. **ἰππεῖω γένει** δηλ. δι' ἴππων καὶ ἡμιόνων.

ἀντιστρ. α'. **κουφόνους** = ὁ ἔχων κοῦφον νοῦν, ἐλαφρόμυαλος. **φῦλον** = σμῆνος. **ὀρνίθων** = πτηνῶν. Τὸ **ἀμφιβάλλω** ὅπως καὶ τὸ **περιβάλλω** χρησιμοπ. ἐν τῇ θηρευτικῇ καὶ ἀλιευτικῇ = συλλαμβάνω. **ἄγει** = ἀπάγει (ἀπὸ τῆς ἐνέδρας οἴκαδε). **ἔθνη** = γένη. **εἰναλίαν τε φύσιν** = καὶ τὰ θαλάσσια εἶδη (τοὺς ἰχθῦς κτλ.). **πόντου εἰναλίαν** πλεονασμός· τὰ φῦλον, ἔθνη, φύσιν χρησιμ. ὡς ἀντικείμε. τοῦ ἀμφιβαλὸν ἄγει. **σπεῖρα δικτύοκλωστος** = δίκτυον νηματόκλωστον. **περιφραδῆς** = πολυμήχανος, περίουτος (φραδῆς = συνेतός). **κρατεῖ** = ἐξουσιάζει, δαμάζει. **μηχαναῖς** (δοτ. ὄργαν.) = διὰ διαφορῶν τεχνασμάτων (δι' ὧν ὁ ἀνθρώπος συλλαμβάνει καὶ τιθασσεύει τὰ ἄγρια θηρία). **ἄγραυλος** = ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐλιζόμενος, ὁ ἀγροδίαιτος. **ὄρεσιβάτης** = ὄρεσίβιος. **λασιαύχην** = ὁ ἔχων λάσιον (δασὺν) αὐχένα. **ὀχμάζομαι** (ἐκ τῆς ῥίζ. ἔχ. τοῦ ἔχω) = δαμάζω πρὸς ὠφέλειάν μου. **ἀμφίλοχον ζυγόν** = διὰ τοῦ περιτραχήλου ζυγοῦ. **ἀκμῆς** (ἀ-κάμνω) = ἀκαταπόνητος.

στρ. β'. **φθέγμα** = τὴν ἔναρθρον φωνήν, τὴν γλῶσσαν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀναρθρον τῶν ζῴων. **ἀνεμόεις** = ταχὺς ὡς ἄνεμος. **φρόνημα** = σκέψις, ἰδέα. **ὀργῆ** = ὀργή, ῥοπή. **ἀστυνόμοι ὄργαι** = ἡ ὀργὴ πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ὁρμηθῶν πολιτειῶν, αἰσθήματα καὶ διαθέσεις τῆς κατὰ νόμους κοινωνικῆς διαβιώσεως. **ἐδίδαξατο** = ἐδίδα-

ξεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον (ἀμοιβαίως ἐδιδάχθησαν). **δύσαυλος** = ὁ καθιστῶν δύσκολον τὸν καταυλισμόν, τὴν διαμονήν. **ὑπαίθριος** = εἷς τὸ ὑπαίθριον. **πάγος** = παγετός. **δύσομβρα βέλη** = τὰς προσβολὰς τῶν θυελλωδῶν βροχῶν· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἐδιδάξατο φθέγμα καὶ ἀνεμὸν φρόνημα καὶ ἀστυνόμους ὄργας καὶ φεύγειν (ἐθίκεν ἀπαρέμφ. ἀντὶ οὐσ. φυγὰς) ὑπαίθρια βέλη δυσάυλων πάγων (ἀντὶ ὑπαίθριων δυσάυλων πάγων βέλη) καὶ δύσομβρα βέλη. **παντοπόρος** (ἐπιφωνηματικῶς ἐν τέλει ἐτέθη πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως διὰ τὰς προηγουμένας ἐφευρέσεις αὐτοῦ) = ὁ παμμήχανος. **ἄπορος** (ἐτέθη πλησίον τοῦ παντοπόρος, πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀντιθ.) = ἄοπλος, ἀμήχανος. **τὸ μέλλον** (ἐνν. συμβήσεσθαι). **Ἄιδα φεῦξιν** = τὴν ἀποφυγὴν τοῦ θανάτου. **ἐπάγομαι** = κατορθώνω. **ἀμήχανος** = ἀθεράπευτος. **συμφράζομαι** = ἐπινοῶ, ἐφευρίσκω· ἡ σὺν ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν. **φυγὰς νόσων** = διαφόρους τρόπους ἀποφυγῆς ἀπὸ τῶν νόσων (τ. ἔ. τὴν ἰατρικὴν, τὰ διάφορα φάρμακα, τὴν δίαιταν, τὴν γυμναστικὴν κτλ.).

ἀντιστρ. β'. **τὸ μηχανόεν τέχνας** = τὸ ἐπινοητικὸν τέχνης, τὴν δύναμιν τῆς ἐπινοήσεως διαφόρων μηχανημάτων. **κακόν**· ἐνν. καὶ πρὸ αὐτοῦ ἡ **ἐπί. ἐσθλόν** = ἀγαθόν. **ἔρω** = βαδίζω. **γεραίρω** = τιμῶ. (ἢ μετ. ὑποθ.). **νόμους χθονός** = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. **θεῶν τ' ἔνορκον δίκαν** = καὶ τὸ δι' ὄρκου πρὸς τοὺς θεοὺς κεκυρωμένον δίκαιον. **ὑψίπολις** (ἐνν. ἐστὶ) = ἀπολαύει μεγάλης τιμῆς ἐν τῇ πόλει. **ἄπολις** = οὐχὶ ἀγαθὸς πολίτης. **ὅτῳ ξύνεστι** (ἀναφορ. ὑποθ. πρῶτ.) **τὸ μὴ καλὸν** (προσωπ.) = ὅστις τῷ μὴ καλῷ ξύνεστι = εἰάν τις ἀναστρέφεται τὸ κακόν. **τόλμας** (λαμβάν. ἐπὶ κακῆς σημασ.) **χάριν** = λόγῳ τῆς ἀλογίστου τόλμης του. **παρέστιος** = σύνοικος. **μήτ' ἴσον φρονῶν** = μήτ' ἔχων τὰς αὐτὰς πρὸς ἐμὲ πολιτικὰς γνώμας δι' ἀμφοτέρων θέλει νὰ δηλώσῃ, ὅτι ἀποστέργει πᾶσαν σχέσιν πρὸς αὐτὸν ἐν τε τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ). **τάδε** = αὐτὰ (ποῦ ἀνέφερα ἀνωτέρω, τὰ ἀσεβῆ καὶ κακά).

Πραγματικά. **πολλὰ τὰ δεινά...** πόθεν λαμβάνει ἀφορμὴν ὁ χορὸς νὰ ἔσῃ τὸ πρῶτον στάσιμον καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν δεινότητα τοῦ ἀνθρώπου ; καὶ **πολιοῦ πέραν πόντου χειμερίῳ νότῳ περιβρῦχοίσι** **ὑπ' οἴδμασιν**· πόσας προόδους καὶ γιγαντιαία ἄλματα δὲν ἐπετέλεσεν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ναυσιπλοίᾳ ; λέγει δὲ **χειμερίῳ νότῳ**, διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ναυσιπλοεῖ καὶ ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι πολὺ

τρικυμώδης και τεταραγμένη, τοιαύτην δὲ ἐν Ἑλλάδι καθιστᾷ κυρίως ὁ νότιος ἄνεμος. **Γᾶν** ὀνομάζει αὐτὴν ὑπερτάταν ἀφ' ἑνὸς μὲν, διότι τὴν θεωρεῖ πρεσβυτάτην, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὡς ταυτιζομένην πρὸς τὴν μητέρα τῶν θεῶν Ρέα καὶ Κυβέλην, τὴν γεννήτορα τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ ἐν τῇ ἰδιότητί της, ὡς τὰ πάντα φυούσης καὶ ἀποδιδούσης ὄλους τοὺς καρπούς· προεκάλει δὲ τὴν κατάπληξιν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀνεξάντλητον γονιμότητα καὶ τὴν ἀφθαρσίαν της. **ἰλλομένων ἀρότρων, ἰππεῖω γένει πολέων**· οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο ἐν τῇ γεωργίᾳ τὸ ἄροτρον ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων, χρησιμοποιοῦντες πρὸς τοῦτο τὰς ἡμιόνους, αἱ ὁποῖα μετὰ τοὺς βούς ἐθεωροῦντο αἰρετώτεραι τῶν ἵππων, οἵτινες ἦσαν ἀφιερωμένοι καὶ εἰς ἄλλας ὑπηρεσίας. **φθέγμα**· ἔνν. βεβαίως τὴν διὰ φθόγγων ἔκφρασιν τῶν σκέψεων τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἔναρθρον λόγον, τὸν ὁποῖον ὁ Σοφοκλῆς θεωρεῖ οὐχὶ ὡς φυσικὸν δῶρον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐπίκτητον ἐπινόημα καὶ δημιουργημα αὐτοῦ, ὡς ἐπρέσβευον καὶ πολλοὶ φιλόσοφοι, οἱ Ἐλεᾶται, ὁ Πυθαγόρας κλπ., λέγει δὲ **ἀνεμόεν τὸ φρόνημα**, δηλ. τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἰδέας τοῦ ἀνθρώπου, λόγῳ τῆς μεγάλης ταχύτητος καὶ εὐκινησίας τοῦ νοῦ εἰς τὸ συλλαμβάνειν αὐτάς. **ἀστυνόμους ὄργας**· ὅ,τι εἶπε περὶ προφορικῶν καὶ ἐνδιαθέτου λόγου ἐφαρμόζεται καὶ ἐνταῦθα, δηλ. ὅτι εἶναι μὲν φύσει ὁ ἀνθρώπος πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς, ὡς ἐτόνισε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὰς ἰδιότητας ταύτας, καὶ ἰδίᾳ τὰς πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ὀφύμισιν πολιτειῶν, ἐτελειοποίησαν καὶ μετέδωσαν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀλλήλους διὰ τῆς πολιτικῆς ἀνατροφῆς καὶ διδασκαλίας. **ἐδιδάξατο δὲ καὶ φεύγειν βέλη**... ἐπενόησε δηλ. οἰκίας, τελειοποιήσας αὐτὰς μέχρι τοῦ σημερινοῦ σημείου τελειότητος, ἐνῶ πρότερον κατηνλίζετο εἰς τὸ ὑπαιθρον, κακουχούμενος ἀπὸ τὰ ψύχη καὶ τὰς ἄλλας ἐναντιότητος τῆς φύσεως. Ἐπίσης ἐφεῦρε τὰ κατάλληλα ἐνδύματα καὶ τὰ ἄλλα προφυλακτικὰ μέσα ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν βροχῶν, ἀφ' οὗ ἦλθε γυμνὸς ἐπὶ τῆς γῆς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα. **νόσων δὲ φυγὰς συμπέφρασται**· Ἄιδα μόνον φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται· πῶς παλαίει ὁ ἀνθρώπος διαρκῶς πρὸς τὰς ἀσθενείας καὶ τὸν θάνατον; σχετικῶς δὲ μὲ τὸν θάνατον ὁ λαὸς λέγει σήμερον **«μόνον τὸν χάρον δὲν μπορεῖ ὁ ἀνθρώπος νὰ ἀποφύγη»**. νόμους χθινοῦ, θεῶν **δίκαν**· ἔννοεῖ βεβαίως τὸ τε ἀνθρώπινον καὶ θεῖον ἢ φυσικὸν δίκαιον, τὰ ὁποῖα ὁ τέλειος πολίτης ὀφείλει νὰ εὐλαβῆται καὶ νὰ τηρῇ.

Δεύτερον Ἐπεισόδιον (στ. 376-581)

α') στ. 376-440.

Λεξιλογικά. δαιμόνιον τέρας = ὑπερφυσικὸν (ἐκκληρικὸν) θαῦμα (κατηγορ. τοῦ τότε). ἀμφινοῶ = μετ' ἀμφιβολίας προσβλέπω, ἀπορῶ, ἂν δύναμαι νὰ πιστεύσω. Βραχυλογία, τὸ κανονικὸν θὰ ἦτο: δαιμόνιον τέρας ἐστὶ τότε, ἐς ὃ ἀμφινοῶ. πῶς ἀντιλογήσω (ἀπορημ. ὑποτ.) = πῶς ν' ἀντίπω. εἰδῶς· ἕναυτ. μετ. Οἰδιπόδα = Οἰδίποδος, τὸ α' εἶναι τύπος Δωρ. τί ποτε (ἐστίν); = τί ἄρα γε συμβαίνει; οὐκ ἄγουσί σε γε ἀπιστοῦσαν δὴ που τοῖς βασιλείοις νόμοις; = δὲν σε ὀδηγοῦσι βέβαια, διότι προφανῶς, ὡς νομίζω, ἀπειθαρχεῖς εἰς τὰ βασιλικά προστάγματα; καθαιρῶ = συλλαμβάνω ἐπ' αὐτοφώρῳ. ἐν ἀφροσύνῃ = ἐν ἄφρονι καταστάσει ἢ ἀσύνετα πράττουσαν. ἦδ' ἔστ' ἐκεῖνη... ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: ἐκεῖνη, ἢ ἕξειργασμένη τοῦρον (τὴν ταφήν), ἐστὶν ἦδε. θάπτουσαν· μετ. κατηγορημ. ὄδε = ἰδοῦ. ἄψορος = (ἄψ-ῥέω) = πάλιν. ἐς δέον = εἰς δέοντα καιρὸν = ἐπικαιρῶς. τί δ' ἔστιν; (ἐκκληξίς). ξύμμετρος (ἐπιρορημ. κατηγοροῦμ.). ποῖα τύχη; = ταῦτοχρόνως (ἐν συμπτώσει) μὲ ποῖον περιστατικόν; προὔβην = ἦλθον. οὐδὲν ἐστ' ἀπώμοτον = τίποτε δὲν ὑπάρχει, τὸ ὁποῖον δύναται κανεῖς ν' ἀρηνηθῆ μετ' ὄρκου, ὅτι δὲν θὰ γίνῃ. ψεύδω = διαψεύδω. ἡ πίνοια = ἡ δευτέρα γνώμη. τὴν γνώμην = τὴν πρώτην γνώμην. σχολῆ = μετὰ δυσκολίας, οὐδύλως. ἐξαυχῶ = σφόδρα αἰχῶ, διακηρύττω. ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς· ἀναγκ. αἴτιον· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: ἐπεὶ ἐξηύχουν ἐγὼ σχολῆ ποθ' ἂν ἤξουν δεῦρο... χειμάζομαι = πάσχω μεγάλως, καταταράσσομαι, δοκιμάζω μεγάλην λύπην. οὐδὲν ἔοικεν = οὐδύλως ὁμοιάζει. μῆκος = κατὰ τὸ μέγεθος. χαρὰν (ἐννοεῖ τὴν μεγάλην χαρὰν τοῦ ἐπὶ τῇ ἀνευρέσει τοῦ δράστου τῆς ταφῆς). καίπερ ὦν ἀπώμοτος δι' ὄρκων (πλεονασ.) = ἂν καὶ εἶχον ὀρκισθῆ (ὅτι δὲν θὰ ἔλθω). καθηρέθη, ἴδε τὸ ἀνωτέρω καθαιρῶ. τάφον κοσμοῦσα (μετ. κατηγορ.) = τὴν ταφήν εὐτροπέζουσα, θάπτουσα. κληῖρος ἐνθάδ' οὐκ ἐπάλλετο = δὲν ἔγινε κλήρωσις αὐτὴν τὴν φορὰν (ὅπως τὴν πρώτην φορὰν). θοῦρμαιον = τὸ ἔρμαιον = τὸ εὔρημα. κρῖνω = ἀνακρῖνω. ἐξελέγγω = ἐξετάζω. δίκαιός εἰμι (προσ. σύνταξις ἀντὶ τίνος ἀπροσ. ;) = δικαιοῦμαι. ἐλεύθερος ἀπηλλάχθαι (πλεον.). τῶνδε κακῶν = τῶν ἀπειληθεισῶν ἑναντίον μου τιμωριῶν διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἐδῶ. τῷ τρόπῳ = τίνι τρόπῳ.

πόθεν· ἐτέθη ἀντὶ ἐπιροήμ. ἐν τόπῳ στάσεως, διότι ἐνυπάρχει κίνησις. **ἢ καὶ ξυνιεῖς**; = ἄρα γε ἔχεις σαφῆ συνειδησιν τῶν λεγομένων σου; **ὀρθῶς** = ἀκριβῶς. **ιδῶν**· αἰτιολ. τὸ πρὸ αὐτῆς ἐννοητέον ἐκ τῶν προηγουμένων: ὀρθῶς λέγω. Ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ιδῶν** ταύτην θάπτουσαν τὸν νεκρὸν, ὃν σὺ ἀπειπας θάπτειν. **ἀπειπας**, τοῦ ἀπαγορεύω. **ἐπίληπτος** = ἐπ' αὐτοφῶρῳ, ἐπ' αὐτῷ τῷ ἔργῳ εἰλημμένη. **ὅπως γὰρ ἤκομεν** (ἀντὶ ἤκον ἐγὼ) = μόλις δηλ. ἐπανήλθομεν. **τὰ δεῖν' ἐκεῖν' ἐπηπειλημένοι** = ἔχοντες λάβει τὰς φοβεράς ἐκείνας ἀπειλὰς (ἐν τῇ πραγματικότητι ἠπειλήθη καὶ ἐπανήλθε μόνον ὁ φύλαξ ἐκεῖνος, οἱ δὲ ἄλλοι ἀναμένοντες ἐπανήλθον μετ' αὐτοῦ καὶ ἔσηραν τὴν κόνιν). **σαίρω** = σαρώνω, ἀποκαθαίρω. **κατέχω** = καλύπτω. **μυδάω** = εἶμαι ὑγρός, καὶ ἐπὶ πτώματος ἔδῳ = σιάζω ἐκ σήψεως. **ἄκρων ἐκ πάγων** = ἐπὶ τῶν ἄκρων πάγων (τὸ ἄκρων κατηγορ. καὶ ὄχι ἐπιθ. διορ.) = εἰς τὰ πλευρὰ τῶν κορυφῶν τῶν βράχων. **ὑπήνεμος** = ἔχων τὰ νῶτα πρὸς τὸν ἄνεμον καὶ προφυλαττόμενος ἀπ' αὐτοῦ. **ὄσμην**... ἡ σειρά τῶν λέξεων: πεφηνγότες ὄσμην ἐπ' αὐτοῦ, μὴ βάλῃ, δηλ. ἀποφεύγοντες μήπως προσβάλῃ τὰς ὄνινας ἡμῶν ἢ ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ πτώματος) ἐκπεπομένη ὄσμη. **ἐγερετὶ** = ἀγρύπνως, ἐγρηγορτί. **ἐπίροθος** = ὑβριστικός. **κακοῖσιν** = ὀνειδεσι, κακολογίαις. **ἀκηδῶ τινος** = παραμελῶ τι. **εἴ τις ἀκηδήσοι**· πλαγ. ἔρωτ. πρὸτ. ἔξαοτ. ἔξ ἐννοουμένου φόβου σημαίν. ὄημ. **πόνος** = ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἐπιπόνου ἔργου (τῆς φρουρᾶς τοῦ πτώματος). **ἦν** = ἐλάμβανον χώραν. **ἔστε** = ἔως ὅτου. **μέσῳ**· κατηγορ. **ἐν αἰθέρι μέσῳ** = εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ (πρόκειται περὶ τῆς μεσημβρίας). **θάλλω** = καίω (ὡς ἀμετάβατ. ἔδῳ). **τυφῶς** = μανιώδης, καταγιδῶδης ἄνεμος, θύελλα. **σκηπτὸς** = ἀνεμοστρόβιλος. **οὐράνιον ἄχος** (παράθ. τοῦ προηγουμένου) = θεομηγία. **πίμπλησι** (ἐνν. τοῦ σκηπτοῦ τὴν πεδιάδα). **αἰκίζω** = κακοποιῶ, ἀποκόπτω. **φόβη** = φύλλωμα. **ὔλης πεδιάδος** = τῶν δένδρων τῆς πεδ. **ἐν δέ**, ἐπιρρηματ. = προσέτι δέ. **ἐμεστῶθη** (αὐτοῦ τοῦ ἀνεμοστρόβιλου) = ἐπληρώθη. **μύω** = κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς (ἔδῳ, πρὸς τὸν σηκωθέντα κονιορτόν). **εἴχομεν τὴν θεῖαν νόσον** = ὑπεμένομεν, ἀναμένοντες νὰ παρέλθῃ ἡ θεομηγία. **καὶ τοῦδ' ἀπαλλαγέντος** = καὶ ἀφ' οὗ αὐτὸ τὸ κακὸν (ὁ ἀνεμοστρόβιλος) ἔπαυσεν. **ἐν χρόνῳ μακρῷ** = μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου. **κἀνακακῶκει πικρᾶς ὄρνιθος ὄξυν φθόγγον** = καὶ ἐκβάλλει μετὰ θρήνου ὀξεῖαν κραυγὴν πικραμένου (ἔξωργισμένου) πτηνοῦ. **λέχος εὐνῆς** = τὴν κλίνην τῆς φωλεῖς της. **ὄρφανὸν** = ἔστερημένην.

κενῆς (προληπτ. κατηγορ. τοῦ εὐνῆς) = ὥστε νὰ εἶναι κενή. ὄρφανὸν κενῆς (πλεον.). ψιλὸν = γυμνὸν (τῆς κόνεως). γόοισιν ἐξώμωξε = γοερῶς ἐστέναξεν. ἐκ δ' ἀράς (τμησιν) ἤρατο = ἐξέφερε δὲ φοβερὰς κατάρας. εὐκρότης = καλῶς ἐσφυρηλατημένος, σφυρηλάτος. ἄρδην = σηκώσασα αὐτήν. πρόχους (ἦ) = ὑδρία, τὸ κανάτι. χοαί = σπονδαί. στέφει = στεφανώνει, περιρραίνει. ἰέμεσθα (ἐνεστ.) = φερόμεθα κατ' ἐπάνω της. σύν-θηρώμεθά (τμησιν) νιν = συλλαμβάνομεν ταυτοχρόνως αὐτήν. ἠλέγχομεν = ἀνεκρίνομεν. ἄπαρνος καθίσταμαι = ἀρνοῦμαι. ἄμ' ἠδέως ἔμοιγε κ' ἀλγεινῶς ἄμα = συγχρόνως πρὸς εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λύπην ἐμοῦ τοῦλάχιστον. ἦδιστον καὶ ἀλγεινόν* κατηγορούμενα τῶν : τὸ πεφευγῆναι καὶ τὸ ἄγειν... φίλους, ἔνν. τὴν Ἀντιγόνην, ὡς βασιλοπαιδα. ἐμοὶ πέφυκε = εἶναι φυσικὸν εἰς ἐμέ, εἶναι ἴδιον τοῦ χαρακτῆρός μου. ἦσσω = κατώτερα. λαβεῖν = ὑπολαβεῖν = νὰ θεωρήσω. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἀλλ' ἐμοὶ πέφυκε λαβεῖν πάντα ταῦτα (δηλ. τό : εἰς κακὸν τοὺς φίλους ἄγειν ἀλγεινόν) ἦσσω τῆς ἐμῆς σωτηρίας.

Πραγματικά. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἐπεισοδίῳ γίνεται ἡ συνάντησις Κρέοντος καὶ Ἀντιγόνης καὶ ἡ ταύτην ἐπακολουθήσασα δεινὴ σύγκρουσις αὐτῶν. Ὁ χορὸς εἰς τοὺς στίχους 276-383 δι' ἀναπαίστων, ῥυθμιζόντων τὸ βῆμα αὐτῆς, ἀναγγέλλει τὴν εἴσοδον τῆς Ἀντιγόνης ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τοὺς θεατάς, συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ φύλακος. ἐς δαιμόνιον τέρας... διατί ὁ χορὸς αἰσθάνεται ἔκκληξιν ; Οἰδιπόδα* ἀναφέρει τοῦτον ὁ ποιητὴς διὰ νὰ δηλώσῃ, ὅτι ἡ δυστυχία τῆς Ἀντιγόνης προέρχεται οἰονεὶ ἐκ κληρονομίας τοῦ πατρὸς. ἦδ' ἐστ' ἐκέινη... μετὰ ποίας ἐκδηλώσεως αἰσθημάτων ὁμιλεῖ τώρα ὁ φύλαξ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐμφάνισιν ; ἀναξ βροτοῖσιν οὐδέν ἐστ' ἀπώμοτον* πῶς ὁμιλεῖ καὶ πάλιν ἐν ἀρχῇ ὁ φύλαξ ; ἔρμαιον* ἐλέγετο οὕτω τὸ εὐτυχὲς εὖρημα, τὸ ὁποῖον ὤφειλετο εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο, ὁσάκις οἱ Ἀρχαῖοι εὕρισκον τυχαίως τοιοῦτον ἀντικείμενον, ἀνεφώνουν «κοινὸς Ἑρμῆς». τυφῶς ἀείρας σκηπτόν... ἡ φοβερὰ περιγραφὴ τοῦ τυφῶνος ἐξαίρει τὸ ἀτρόμητον τῆς Ἀντιγόνης, ἀφ' οὗ ἐφοβήθησαν μὲν ἄνδρες, οὐχὶ ὅμως καὶ αὐτή. χοαῖσι τρισπόνδοισι* αἱ τριπλαῖ σπονδαὶ ἦσαν, ἡ μὲν ἀπὸ μελίκρατον (γάλα μὲ μέλι), ἡ ἄλλη ἀπὸ οἶνον, καὶ ἡ τρίτη ἀπὸ ὕδωρ* ἄλλοτε πάλιν, ἡ μὲν α' συνέκειτο ἀπὸ γάλα, ἡ β' ἀπὸ οἶνον καὶ ἡ γ' ἀπὸ μέλι μὲ

ὔδωρ. Στρεφόμενοι πρὸς δυσμὰς ἔχουν αὐτὰς ἢ χωριστὰ ἐκάστην ἢ ὅλας ὁμοῦ, ὅπως ἔκαμε τώρα ἡ Ἄντιγόνη, ἔχουσα μίαν πρόχουν, ἀφοῦ τὰς ἀνέμειξεν ἐντὸς αὐτῆς. Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ ἱερεὺς χύνει ἐπὶ τοῦ νεκροῦ εἰς τὸν τάφον τρεῖς χοὰς ἐλαίου καὶ ὕδατος. ἦσσω λαβεῖν τῆς ἐμῆς σωτηρίας· παρατηρητέα ἡ μεγάλη ἀντίθεσις τοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἄντιγόνης καὶ τοῦ φύλακος.

β') στ. 441—525.

Λεξιλογικαί. σέ, ἔνν. τὸ λέγω ἢ κρίνω. νεύω=κλίνω (ἡ Ἄντιγόνη καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς παρουσίας της πρὸ τοῦ Κρέοντος ἴσταται σιωπηλῇ καὶ ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ κάτω). φῆς=ὁμολογεῖς. καταρνεόμαι· οὐμαι = ἀρνοῦμαι ἰσχυρῶς, ἐπιμένω ἀρνούμενος. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: φῆς ἢ καταρνεῖ μὴ δεδρακέναι τάδε; καὶ φημί κοῦκ... σχῆμα ἐκ παραλλήλου πρὸς μείζονα ἔμφασιν. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ἐρώτησιν, οὕσα τοιουτοτρόπως πειρακτικῇ διὰ τὸν Κρέοντα. τὸ μὴ (ἔνν. δρᾶσαι). οἶ = ὅπου. αἰτία = κατηγορία. ἔξω ἐλεύθερον (πλέον.). Κατόπιν τούτου ἀπέρχεται ὁ φύλαξ διὰ νὰ ἐπανέλθῃ βραδύτερον μεταμφιεσνύμενος ὡς Ἴσμήνη. μὴ μῆκος = οὐχὶ ἐν ἐκτάσει. ἤδησθα· ἀρχαιοπρεπέστερος τύπος τοῦ ἦδεις (οἶδα). τάδε=τὰ παραθέντα ὑπ' αὐτῆς. τί δ' οὐκ ἔμελλον (ἔνν. εἰδέναι) = καὶ διατί ὄχι. καὶ δῆτα (ὁ Κρέων ὀργίζεται) = καὶ ὁμως (μολονότι δηλ. ἐγνώριζες). γάρ· αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοοῦμ. ναί, ἐτόλμων ὑπερβαίνειν... ἐν ἀνθρώποισι = μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· σθένειν τοσοῦτον = ὅτι ἔχουν τόσον μεγάλην ἰσχύν. τὰ σὰ κηρύγματα, τὸ λέγει μετὰ τινος περιφρονήσεως. ἀσφαλῆ = ἀσάλευτα, στερεὰ (διότι εἶναι ἐντετυπαμένα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. θνητὸν ὄντα· ἔναντ. μετ. ὥσθ' ὑπερδραμεῖν (τοῦ ὀήμ. ὑπερτρέχω) = ὥστε νὰ τὰ παραβῆς. ζῆ=ἰσχύουν, ἔχουν κῦρος. ἐξ ὅτου ἴφάνη (πλαγ. ἐρωτ.) = ἀπὸ πότε ἐφάνησαν· τούτων (βραχυλογ.), διὰ τὴν παράβασιν αὐτῶν τῶν νομίμων, τῶν ἀγράφων, (ἀναγκ. αἰτιον). οὐκ ἔμελλον = δὲν εἶχον σκοπόν. δείσασα (δέδοικα). φρόνημα = θέλησις, διάθεσις. ἐν θεοῖσι = ἐνώπιον τῶν θεῶν ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: οὐκ ἔμελλον ἐγὼ οὐδενὸς ἀνδρὸς φρόνημα δείσασα ἐν θεοῖσι δώσειν δίκην τούτων. ἐξῆδη (ἔξοιδα) = ἐγνώριζον καλῶς. θανουμένη = κατηγορημ. μετ. πρόσθεν τοῦ χρόνου = πρὸ τοῦ πεπωμένου χρόνου. αὐτε = τοῦναντίον (ἐγὼ ἐν ἀντιθέσει πρὸς σέ). ὅστις γάρ... (ὁ γὰρ δικαιολογεῖ

τὸ ἐννοοῦμ. : καὶ λέγω ἐγὼ κέρδος). **ἐν πολλοῖς κακοῖς** = ἐν μέσῳ πολλῶν κακῶν (ἐννοεῖ τὰς δυστυχίας τῆς οἰκογενείας τῆς, πατρός, μητρός, ἀδελφῶν τῆς). **κατθανών** ὑποθ. **φέρει** = λαμβάνει, ἀποκομίζει. **οὕτως** = κατὰ ταῦτα, κατόπιν τούτων. **παρ' οὐδὲν ἄλλος ἐστὶ** = οὐδόλως μὲ λυπεῖ. **τὸ τυχεῖν τούδε...** εἶναι ὑποκείμε. τῆς προτάσεως αὐτῆς, τὸ δὲ **παρ' οὐδὲν ἄλλος** κατηγορ. αὐτοῦ. **κείνοις ἂν ἤλγουν** (ὁ ἂν ἐτέθη δῖς· τίνος εἶδους ὑποθ. λόγ. εἶναι καὶ τίς ἢ ἀπόδοσις ;). **τὸν ἐξ ἐμῆς μητρός** (ἐνν. γεγῶτα, γεννηθέντα) **ἄθαρπτον νέκυν**, κατηγορ. τοῦ προηγουμένου. **εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς μητρός θανόντ' ἄθαρπτον ἠνσχόμην νέκυν** = ἐὰν ἤθελον ἀνεχθῆ, ὥστε ὁ ἐκ τῆς ἰδικῆς μου μητρός γεννηθεὶς (ὁ ἀδελφός μου) μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ μείνῃ νεκρὸς ἀταφος. **τοῖσδε** = δι' αὐτό. **ἀλγύνομαι** = θλιβόμαι, λυποῦμαι διὰ τι. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **εἰ δὲ δοκῶ σοι νῦν τυγχάνειν δρῶσα μῶρα... σχεδόν τι μῶρῳ μωρίαν ὀφλισκάνω** (τὸ σχεδόν τι φαίνεται μὲν, ὅτι μετριάζει τὴν δεινὴν ὕβριν τοῦ μωροῦ, κυρίως δ' ὅμως ἐνέχει εἰρωνείαν διὰ τὸν Κρέοντα) = ἴσως θεωροῦμαι μωρὰ ἀπὸ σὲ μωρόν. **τὸ γέννημα** = ἡ ἰδιοσυγκρασία, ὁ χαρακτήρ. ὤμων (ἐνν. ὄν) = ὅτι εἶναι σκληρός, ὡς παρελθὼν ἐκ... **εἴκω** = ὑποχωρῶ, ἐνδίδω. **κακοῖς** = τοῖς ἀτυχήμασι (εἰς τὰ δεινὰ συμβεβηκότα). **τὰ σκλήρ' ἄγαν** = τὰ λίαν ἄκαμπτα. **πίπτειν** (ἀντὶ κατηγορ. μετ. ἐκ τοῦ ἴσθι). **μάλιστα** = ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον ταπεινοῦνται. **ἐγκρατῆς** = ἰσχυρός. **ὀπτὸν ἐκ πυρός** (ὄργαν.) = πυρακτωθέντα. **περισκελῆ** (κατηγ.) = ὥστε νὰ σκληρυνθῆ πολὺ. **θραυσθέντα**, ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : εἰσίδοις ἂν καὶ τὸν ἐγκρατέστατον σίδηρον, (ὄντια) ὀπτὸν ἐκ πυρός, περισκελῆ, θραυσθέντα πλεῖστα (σύστ. ἀντικ.) = εἰς πάρα πολλὰ τεμάχια. **θυμοῦμαι** = ἐξαγριοῦμαι, εἶμαι θυμοειδής. **καταρτύομαι** = σφραγίζομαι, πειθαρχῶ. **γάρ** αἰτιολ. τὸ ἐννοοῦμ. ἐκ τοῦ προηγουμένου : τοῦτο θὰ πάθῃ καὶ αὐτὴ (ἡ Ἀντιγόνη), διότι... **οὐκ ἐκπέλει** = δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον. **μέγα φρονεῖν** = μεγαλόφρονεῖν. **δοῦλος** (ἀντὶ ὑπῆκοος)· δὲν ἀρμόζει εἰς βασιλόπαιδα, ἀλλ' ὀφείλεται εἰς τὸ πάθος τοῦ Κρέοντος. **οἱ πέλας** = οἱ ἄλλοι. **ὑβρίζω** = παρεκτρέπομαι. **τότε** (συμπληρ. διὰ τῆς μετ. ὑπερβαίνουσα) = ὅτε παρέβαινε. **ἐπεὶ δέδρακεν** = ἀφ' οὗ ἔκαμε τὴν πράξιν (τὴν ταφήν). ἤδε· καθ' ἑλξιν πρὸς τὸ ὕβρις, ἀντὶ τούτου, ἐπεξηγεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἀμέσως ἐπομένων : **τούτοις ἐπαυχεῖν καὶ δεδρακυῖαν γελᾶν** = νὰ κανχησιολογῆ, διότι διέπραξε ταῦτα, καί, ἂν καὶ τὰ ἔπραξε, νὰ φέρεται

σκαπτικῶς. ἦ = ἀλήθεια, εἰς τὸ α' ἀνὴρ ἔνν. εἰμί, εἰς δὲ τὸ β' ἔσται. **ἀνατί** (ἐκ τοῦ ἀνατος, τὸ ὁποῖον γίνεται ἐκ τοῦ ἀ στερητ. καὶ ἄτη = βλάβη) = ἄνευ τιμωρίας. **ταῦτα** = ἡ βασιλική μου αὕτη ἔξουσία. **κείσεται** = θὰ ἐξακολουθῆ νὰ ταπεινοῦται. **τῆδε** (ποιητ. αἰτ.) = ὑπ' αὐτῆς ἐδῶ. **ἀλλ' εἴτε κυρεῖ** (τυγχάνει κόρη) **τῆς ἀδελφῆς μου, εἴθ' ὅμαιμονεστέρα** = εἴτε πλησιεστέρα συγγενῆς. **τοῦ παντός ἡμῖν Ζηνός ἐρκειού** (ἔρκος) γεν. μεριστ. = ἐκ τοῦ ὄλου ἡμῶν συγγενικοῦ κύκλου. Τὸ Ζηνός ἐρκειού ἐτέθη κατὰ μετων. ἀντὶ τῆς συγγενείας, τὸ δὲ ἡμῖν ἀντὶ τοῦ ἡμῶν. **ἀλύσκω μόρον** = διαφεύγω τὸν θάνατον. **ἴσον ἐπαιτιῶμαι** = ἐξ ἴσου κατηγορῶ. **τοῦδε τάφου** γεν. αἰτίας. **βουλεῦσαι** (ἐπεξήγ.) = ὅτι δηλ. ἐσκέφθη καὶ ἐπρομελέτησεν, ἀπεφάσισεν αὐτὸ (τὴν ταφήν). Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀμέσως εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα δορυφόρος, διὰ νὰ φέρῃ τὴν Ἰσμήνην. **νῖν** = αὐτήν. **λυσσάω - ῶ** = μαίνομαι, εἶμαι σφόδρα τεταραγμένος. **ἐπήβολός τινος** = κύριός τινος. **φιλεῖ** = συνηθίζει. **θυμός** = ἡ ψυχή. **ἠρησθαι** = νὰ ἔχη συλληφθῆ ἐπ' αὐτοφώρῳ. **κλοπεὺς** = λαθραῖος δρᾶστης. **πρόσθεν** = πρωτύτερα (πρὶν δηλ. ἐπιχειρηθῆ τὸ κακόν). **τῶν μηδὲν ὀρθῶς ἐν σκότῳ τεχνωμένων** = ἐκείνων, οἱ ὅποιοι οὐδὲν καλὸν μηχανεύονται ἐν τῷ κρυπτῷ. **μισῶ γε μέντοι** = ἀλλ' ὅμως μισῶ. **ἀλούς τις ἐν κακοῖς** = συλληφθεὶς τις ἐπ' αὐτοφώρῳ διαπράττων τὸ κακόν. **καλλύνω** = παριστῶ ὡς καλόν. **τοῦτο** = τὴν σύλληψιν ἐπὶ κακῷ. **ἢ κατακτεῖναί μ' ἐλών** = ἢ νὰ μὲ πιάσῃ καὶ νὰ μὲ σκοτώσῃ. **οὐδὲν** (ἐνν. θέλω μείζον). **μὲν** = τοῦλάχιστον. **τοῦτο** = τὸ ἐλεῖν σε, τὸ ὅτι σὲ ἔχω πιάσει. **μέλλεις** (ἐνν. κατακτεῖναι) = ἀναβάλλεις, βραδύνεις. **ἀφανδάνω** = ἀπαρέσκω. **καὶ σοὶ τάμᾳ ἀφανδάνοντ' ἔφν** = οἱ λόγοι μου καὶ ἐν γένει ἢ συμπεριφορὰ μου δὲν ὑπῆρξαν ἀρεστὰ εἰς σέ. **κατέσχον γ' ἄν** = ἤθελον τοῦλάχιστον ἀποκτήσει. **πόθεν** = ἐκ τίνος ἄλλου γεγονότος. **κλέος**· μέση λέξις, ἐπὶ καλοῦ καὶ κακοῦ. **εὐκλεέστερον κλέος** = μεγαλυτέραν δόξαν. **ἢ τιθεῖσα** = ἢ εἰ ἐτίθην. **τούτοις**, τοῖς ἀποτελοῦσι τὸν χορόν, ἀντικ. **τοῦ ἀνδάνειν** = ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ ποιητ. αἴτιον τοῦ λέγοιτ' ἄν. **τούτοις λέγοιτ' ἄν τοῦτο πᾶσιν ἀνδάνειν** = τοῦτο ἤθελεν ὁμολογηθῆ καὶ ὑπὸ πάντων τούτων (τοῦ χοροῦ), ὅτι εἶναι ἀρεστὸν εἰς αὐτοὺς (ὅτι ἐπιδοκιμάζεται ὑπ' αὐτῶν). Τίνος εἵδους λόγος εἶναι ἐδῶ; **ἐγκλείω γλῶσσαν** = δένω τὴν γλῶσσαν. **ἢ τυραννίς** (τὸ ἀφηρ. ἀντὶ τοῦ συγκεκρι.) = ὁ τύραννος. **πολλά τ' ἄλλα εὐδαιμονεῖ** = καὶ ὑπὸ

πολλὰς ἄλλας ἐπόψεις πλεονεκτεῖ. **τοῦτο**· τὸ ὅτι εἶναι καλὸν νὰ γίνῃ ἡ ταφή τοῦ Πολυνείκους. Τὸ **ὀρώσι**, ὅπως καὶ τὸ προηγουμέν. ὀρᾶς, ἔχουσι γνωμικὴν σημασίαν. = γινώσκουσι, φρονοῦσιν. **ὑπίλλω** (ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν κυνῶν, οἱ ὅποιοι φοβούμενοι συστέλλουν ὑπὸ τὰ σκέλη των τὴν οὐρὰν) = συμμαζεύω ἐκ φόβου. **στόμα** = τὴν γλῶσσαν. **ἐπαιδοῦμαι** = αἰσχύνομαι. **χωρὶς τῶνδε** = διαφορητικὰ ἀπ' αὐτούς, διαφωνοῦσα πρὸς τὴν γνώμην αὐτῶν ἐδῶ, δηλ. τῶν γερόντων τοῦ χοροῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν πάντων τῶν Θηβαίων, οὓς ἐκπροσωποῦσιν οὗτοι. **εἰ φρονεῖς** = ἐὰν (διότι) σκέπτεσαι καὶ ἐκτελεῖς τὰς σκέψεις σου· (δηλ. οἱ ἀποτελοῦντες τὸν χορὸν δυνατὸν νὰ ἔχουν τὰς ἰδίας μὲ σε σκέψεις; ἀλλὰ δὲν προβαίνουν εἰς ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἀλλ' ὑπακούουν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἄρχοντος). **γάρ**· αἰτιολογ. τὸ ἐννοοῦμαι. οὐκ ἐπαιδοῦμαι. **οὐδὲν αἰσχρὸν** = οὐδεμία εἶναι αἰσχρὴ. **ὁμόσπλαγχνος** = ὁμογάστριος = ἀδελφός. **ὁ καταντίον** = ὁ ἐναντίον τοῦ Πολυνείκους (ὁ Ἐτεοκλῆς). **μιᾶς τε** (μητροῦς) ἐνν. γεγώς. **πῶς δῆτ' ἐκεῖνῳ δυσσεβῆ τιμᾶς χάριν** = πῶς δῆτα τιμᾶς (Πολυνείκην) χάριν δυσσεβῆ ἐκεῖνῳ; = πῶς λοιπὸν ἀποδίδεις τιμὴν εἰς τὸν Πολυνείκην, ἡ ὁποία μαρτυρεῖ ἀσέβειαν εἰς ἐκεῖνον (τὸν Ἐτεοκλέαν); **ταῦτα** = ὅτι ἀποδίδων τιμὴν εἰς τὸν Πολυνείκην δεικνύω ἀσέβειαν εἰς τὸν Ἐτεοκλέαν... **εἴ τοί σφε τιμᾶς**, ἐνν. ὡς κύριον ὄημα μαρτυρήσει ταῦτα... **σφέ**· τὸν Ἐτεοκλέαν. **πορῶν...** ἐνν. ὄλετο ἀδελφός. **ὑπερ** = ὑπὲρ, ὑπὲρ αὐτῆς. **τοὺς νόμους ἴσους ποθεῖ** = ἔχει τὴν ἀξίωσιν οἱ διεπόντες τὴν ταφὴν νόμοι νὰ εἶναι ἴσοι δι' ὅλους (νὰ ἐφαρμόζονται ἐξ ἴσου δι' ὅλους). **ἴσους** = εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ μοίρῳ. **λαχεῖν** = ὥστε νὰ τύχη τῆς αὐτῆς τιμῆς. **εὐαγῆ** = εὐσεβῆ. **τάδε** = αἱ τοιαῦτα διακρίσεις περὶ τοὺς ἀποθανόντας. **συνέχθω** = συμμίσθω, μετέχω τοῦ μίσους τῶν ἄλλων. **συμφιλῶ** = συναγαπῶ, μετέχω τῆς ἀγάπης. **οὔτοι ἔφυν** = δὲν εἶμαι βεβαίως τοιαύτη κατὰ τὴν φύσιν. **νὺν** = λοιπόν. **κείνους**· τοὺς ἐν Ἄδῃ καὶ μάλιστα τὸν Πολυνείκην. **ἐμοῦ δὲ ζῶντος...** εἰς τὰ ὥραια ἐπιχειρήματα τῆς Ἀντιγόνης ὁ Κρέων ἀπαντᾷ διὰ σατραπικοῦ ἀξιώματος.

Πραγματικά. καὶ φημι δρᾶσαι... ἡ κατὰ τοιοῦτον διττὸν τρόπον καὶ μετὰ σθένους βεβαίως τῆς πράξεως ὑπὸ τῆς Ἀντιγόνης πῶς χαρακτηρίζει τὸ ἦθος αὐτῆς; ἀσφαλῶς μᾶς προδικάζει τὴν μέλλουσαν νὰ λάβῃ χώραν σοβαρὰν σύγκρουσιν αὐτῆς πρὸς τὸν Κρέοντα καὶ ἀνα-

δεικνύει ταύτην ἀληθῆ ἥρωίδα. οὐ γὰρ τί μοι Ζεὺς· θέλει νὰ εἴπη, ὅτι μόνον ἂν ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Δίκη, οἱ ὅποιοι καθώρισαν τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ θάπτουν τοὺς νεκρούς, διέτασσαν τὰ ἐναντία ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, τότε θὰ ὑπῆκουεν εἰς αὐτούς, θεωρεῖ δηλ. τὸ θεῖον καὶ φυσικὸν δίκαιον ὑπέρτερον τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ θεοῦ. **Δίκη** ἦτο θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος. Εἶναι σύνεδρος τοῦ Διὸς καὶ παρακολουθοῦσα ἀγρύπτως τὰ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ συμβαίνοντα ἀναφέρει ἐκάστοτε εἰς τὸν Δία διὰ τὴν τιμωρίαν τῶν παραβαινόντων τοὺς διέποντας τὰ τοῦ κόσμου κανόνας καὶ σχέσεις. **οὐ γὰρ τι νῦν γε κάχθές...** τὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ αἰωνίου κύρους τοῦ φυσικοῦ δικαίου εἶχον ἀνέκαθεν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. **σχεδὸν τι μῶρω...** ἡ στάσις τῆς Ἀντιγόνης διὰ τῶν λόγων αὐτῆς ἀπὸ ὑψηλόφρονος καὶ ἀνδροπρεποῦς γίνεται αὐστηρὰ καὶ περιφρονητικῆ, ἐπιβάλλουσα νὰ σχηματίσωμεν τὴν γνώμην, ὅτι οὐδεμία συνεννόησις πλέον εἶναι δυνατὴ μεταξὺ τῶν δύο. **τὰ σκλήρ' ἄγαν φρονήματα...** τραγικὴ εἰρωνεία διὰ τὸν Κρέοντα, εἰς τὸν ὅποιον ἐφαρμοσθήσονται ταῦτα ἐν τέλει τοῦ δράματος. **Ζηνὸς ἐρκεῖου** ὀνομάζεται οὕτω, διότι ὁ βωμὸς αὐτοῦ ἔκειτο εἰς τὸ προαύλιον (τὸ ἔρκος) πάσης οἰκίας. **οὐ γὰρ τι δούλος**· ἴδε τὰς ἀντιλήψεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου περὶ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως, τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων, τὴν ὁποίαν κατήγγησεν ὁ χριστιανισμὸς. Ἐκ πάντων ὅμως τῶν ἀρχαίων λαῶν οἱ Ἕλληνες, καὶ δὴ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐφέροντο σχετικῶς ἠπιώτερον πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν καὶ προστατευτικούς νόμους εἶχον θεσπίσει ὑπὲρ αὐτῶν. **οὔτοι ποθ' οὐχθρός...** ὑπῆρχεν ἡ ἰδέα, ὅτι τὰ ψυχικὰ πάθη ἐξηκολούθουν νὰ ὑφίστανται καὶ εἰς τὸν Ἄδην καὶ διὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος, ὡς βλέπομεν ἐν Ὀδυσσεΐα (λ 583), ἀπηξίωσε τὸν Ὀδυσσεά πάσης συνομιλίας, ὅτε οὗτος κατέβη ἐκεῖ. **οὔτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν**· καὶ διὰ μόνου τούτου τοῦ περιέχοντος ἀρίστην καὶ ἠθικωτάτην γνώμην σίχου, δύναται ἄριστα νὰ χαρακτηρισθῆ τὸ ἦθος τῆς Ἀντιγόνης.

γ') στ. 526 — 581.

Λεξιλογικαί. καὶ μὴν = ἀλλ' ἰδοὺ (τὰς λέξεις ταύτας μεταχειρίζεται συνήθως ὁ Σοφοκλῆς περὶ τῶν εἰσαγομένων προσώπων). **εἴβω** καὶ **εἴβω** = χύνω. **φιλάδελφα δάκρυα** = δάκρυα ἀδελφικῆς ἀγάπης. **νεφέλη** = θλίψις, κατήφεια (μεταφ. ἀπὸ τῆς νεφέλης τοῦ

οὐρανοῦ, ἢ ὁποία καθιστᾷ κατηφῆ τὴν ἡμέραν καὶ ἐπιφέρει τὴν βροχὴν). **ὑπὲρ ὀφρῶν** (ἐνν. οὐσα = ἐπικαθημένη). **νεφέλη δ' ὀφρῶν ὑπερ** = κατήφεια δὲ ὡσάν νεφέλη ἐπικαθημένη ὑπεράνω τῶν ὀφρῶν αὐτῆς. **αἰσχύνω** = ἀσχημίζω. **αἱματόεις** = αἱματόχρους, κατακόκκινος (λόγῳ τῶν κλαυμάτων καὶ τῆς μεγάλης στενοχωρίας διὰ τὴν περιπέτειαν τῆς ἀδελφῆς τῆς). **ῥέθος** (ῥέθεια παρ' Ὀμήρῳ = τὰ μέλη τοῦ σώματος) = τὸ πρόσωπον. **τέγγω** = βρέχω. **εὐὼψ** - εὐῶπος = ὁ ἔχων καλὴν ὄψιν, ὠραῖος (ἐκ τῆς αἰτιατ. εὐῶπα προῆλθε καὶ ἡ σημερινὴ λέξις γόπα (τὸ ψάρι τὸ ἔχον μεγάλους καὶ ὠραίους ὀφθαλμούς). **ὑφειμένη** (ῥ. ὑφίμαι) = ἐλλοχῶσα. **κατ' οἴκου** = σύνοικος οὐσα. **λήθουσα** = χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶ. **μ' ἐξέπινες** = μοῦ ἔπινες τὸ αἶμα (μεταφορ. ἀπὸ τῆς βδέλλας, διότι ἡ ἔχιδνα δὲν πίνει αἶμα). **δύ' ἅτα κάπαναστάσεις** (ἐτέθησαν τὰ ἀφρημένα ἀντὶ τῶν συγκεκριμένων) = δύο συμφορᾶς (πανοῦκλες) καὶ ἐπαναστάτιδας. **ἡ ἔξομη** (ἐξέμνημι) = ἡ θὰ ἀρνηθῆς μεθ' ὄρκου. **ὁμορροθῶ** (ἐκ μεταφορᾶς ἐκ τοῦ ῥόθου = τοῦ κρότου τοῦ παραγομένου ὑπὸ τῶν κωπηλατῶν, συγχρόνως κωπηλατούντων) = συμφωνῶ. **ξυμμετίσχω τῆς αἰτίας καὶ φέρω** = συμμετέχω τῆς κατηγορίας, ἀναλαμβάνουσα καὶ ἐγὼ τὴν εὐθύνην τῆς πράξεως. **ἀλλ' οὐκ ἐάσει γέ σοι τοῦτο ἡ δίκη** = ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ βέβαια τοῦτο ἡ δικαιοσύνη εἰς σέ. **κοινοῦμαι τινα** = λαμβάνω τινὰ συμμέτοχον. **ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσι** = ἐν τῇ δυστυχίᾳ σου. **ξύμπλους** = συμμέτοχος. **τοῦ πάθους** = τοῦ παθήματός του. **ὦν τίνων** (ἐνν. εἰσί, πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ ξυνίστορες). **ξυνίστορές εἰσι** = ξυνίσασι = γνωρίζουσι καλῶς. **στέργω** = ἀγαπῶ. **ἀτιμάζω** = στεροῶ τῆς τιμῆς. **μὴ οὐ** (ἔθηκε δύο ἀρνήσεις λόγῳ ἐξαορτήσεως ἐξ ἀρνητικῆς ἐννοίας μὴ ἀτιμάσης) = ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ. **ἀγνίζω** = ἐξαγνίζω, ἐξιλεώνω. **μοὶ κοινὰ** (= κοινῆ) = ἀπὸ κοινοῦ μὲ ἐμέ. **ἔθιγες** (θιγγάνω) = ἤγγισες, ἔβαλες χέρι. **ποιοῦμαι ἐμαυτοῦ** = οἰκειοποιοῦμαι, θεωρῶ ἰδικά μου. **ἀρκέσω** . . . ἀντὶ τῆς ἀπροσ. συντάξ. = ἀρκετὸν ἔσται θνήσκειν ἐμέ. **λελειμμένη σου** (ὑποθ. μετ.) = ἐὰν ὑπολειφθῶ σοῦ, ἐὰν στερηθῶ σοῦ. **κηδεμῶν** (ἐνν. εἶ) = ἐνδιαφέρεσαι. **ταυτ' ἀνιᾶς με** (συντάσ. διπλῆ αἰτιατ.) = μὲ αὐτὰ μὲ λυπεῖς. **ἀλγοῦσα μὲν δῆτα** (ἐνν. τὸ ῥῆμα ἀνιῶ σε) = ὅπωςδῆποτε ὁμως αἰσθανομένη θλίψιν. **γέλωτα ἐν τινι γελῶ** = περιγελῶ τινα. **τί δῆτα** . . . ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: (εἰ μὴ πρότερον ὠφέλησά σε) ἀλλὰ νῦν δῆτα τί ἂν σ' ἔτι ὠφελοῖμ' ἐγώ; = ἀλλὰ τώρα τοῦλάχιστον εἰς τί

δύναμαι νὰ ὀφελήσω σε. **οὐ φθονῶ** = δὲν ἄρνούμαι. **ὑπεκφυγεῖν σε**, ἔνν. τὸν θάνατον. **ἀμπλάκω** (ἄορ. τοῦ ἀμπλακίσκω) ἀπορηματ. ὑποτ. = ν' ἀποτύχω, νὰ στερηθῶ τῆς τιμῆς νὰ μετάσχω. **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὸ ἔννοοῦμ. **ναί**. **αἰρούμαι** = προτιμῶ. **ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἄρρητοῖς** = ἀλλ' οὐχὶ χωρὶς νὰ εἶπω τοὺς λόγους (τὰς ἰδέας ποὺ μὲ ὄθησαν). **τοῖς**· δοτ. προσσωπ. ἐκ τοῦ ἔννοουμένου ἐδόκεις (διὰ τοῦ: **τοῖς μὲν** ἔνν. τὸν Κρέοντα, διὰ τοῦ **τοῖς δέ**, τὸν Πολυνείκην καὶ τοὺς κάτω θεούς). **σὺ μὲν τοῖς — τοῖς δ' ἐγώ**· σχ. χιαστόν. **καὶ μὴν ἡ ἔξαμαρτία ἴση ἐστὶν νῶν** = καὶ ὅμως ἡ παρεκτροπὴ, τὸ ἀμάρτημά μας εἶναι ὅμοιον (ἐπειδὴ ἡ μὲν Ἀντιγόνη προέβη εἰς τὴν πράξιν, ἡ δὲ Ἰσμήνη συνεφώνει μὲν κατ' ἀοχήν, ἀλλὰ τῇ ἔλειπε τὸ ἐπιβαλλόμενον θάρρος). **ζῆς** = δικαιοῦσαι νὰ ζῆς. **τῷ παιδε — τὴν μὲν, τὴν δέ**, σχῆμα κατ' ὅλον καὶ μέρος. **ἀφ' οὗ τὰ πρῶτ' ἔφω** = ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς γεννήσεώς της (χαρακτηρίζει τὴν Ἀντιγόνην ὡς ἀνέκαθεν ἀπειθαρχον). **οὐδ' ὅς ἂν βλάστη . . .** (ἐπίδοσις) = ὅχι μόνον ὁ τῶν ἄλλων πεπειραμένος νοῦς, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἤθελε γεννηθῆ καλῶς φρονῶν, παραμένει τοιοῦτος εἰς τοὺς δυστυχοῦντας, ἀλλὰ σαλεύει (βγαίνει ἀπὸ τὴν θέσιν του). **σοὶ γοῦν** (ἔνν. ἐξέστη) = σοῦ λοιπὸν ἐσάλειψεν ὁ νοῦς. **ὄτε** = ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατ' ἦν. **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὸ ἔννοοῦμ. : **ναί**, πράσσω κακῶς (=δυστυχῶ), ὅπερ ἡ Ἰσμήνη ἐκ παρανοήσεως ἐκ τοῦ πράσσειν κακὰ εἶπε. **ἄτερ τῆσδε** = ἄνευ αὐτῆς. **ἦδε** (ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ προηγούμενον τῆσδε) = αὕτη ἐδῶ (ὡς παροῦσα καὶ ζῶσα, ἐνῶ εἶναι ἀποθαμένη). **νυμφεῖα** = ὁ γάμος, καὶ κατὰ μετωνυμίαν = ἡ νύμφη. **ἀρώσιμος** = δυνάμενος νὰ ἀρωθῆ, νὰ σπαρῆ. **γύης** = ἀγρὸς (ἐδῶ ἔνν. κόρη). **οὐχ ὡς γ' ἐκείνῳ τῆδὲ τ' ἦν ἡρμοσμένα** = ἀλλὰ τὰ τοῦ γάμου οὐκ ἔσται ἡρμοσμένα, ὡς γ' ἐκείνῳ . . . = ἀλλ' ὁ γάμος μετ' ἄλλης δὲν θὰ εἶναι εὐάρμοστος εἰς τὸν ἴδιον βαθμόν, ὅπως ἦτο εὐάρμοστος μεταξὺ αὐτῆς ἐδῶ καὶ ἐκείνου. **υἰέσι**, ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ. **στυγῶ** = μισῶ. **τὸ σὸν λέχος** = ὁ περὶ τοῦ γάμου λόγος σου, ἡ νύμφη, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖς (τοῦτο λέγεται μετὰ σκληροῦ ὑπαινιγμοῦ). **σ' ἀτιμάζει**· ὁ Κρέων ὑβρίζειν τὴν μνηστὴν τοῦ Αἴμονος καὶ ἄρνούμενος τὸν μετ' αὐτῆς γάμον του, ὑβρίζει αὐτὸν τοῦτον τὸν υἱόν του. **ὁ παύσων** = ὁ μέλλον νὰ διαλύσῃ (ἔνν. διὰ τοῦ θανάτου τῆς Ἀντιγόνης' τραγ. εἰρωνεία, διότι ἡ διάλυσις θὰ γίνῃ διὰ τοῦ θανάτου καὶ αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ του Αἴμονος). **ἔφω** = προώρισται, ἐστὶ. **δεδογμένα ἐστὶ** = εἶναι ἀποφασισμένον. **καὶ σοὶ γε**

κάμοι' ποιητ. αἴτια εἰς τό: δεδομένα ἐστί. (Διότι καὶ ὁ χορὸς ἐν στίχ. 213 εἶχεν ἀποφανθῆ ὑπὲρ τῆς τιμωρίας τοῦ ἀποκαλυφθησομένου ὡς δραστοῦ τῆς ταφῆς). **μὴ τριβὰς ἔτι** (ἐνν. τριβὰς χρόνου ποιεῖσθε) = μὴ βραδύνετε, μὴ χρονοτριβεῖτε πλέον. **νιν** = αὐτάς. **ἐκ δὲ τοῦδε** = ἀπ' ἐδῶ δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. **μὴδ' ἀνειμένους** = καὶ μὴ χειραφετημένας, ἀπολύτως ἐλευθέρους. **θρασὺς** = τολμηρός. **τὸν Ἄδην πέλας τοῦ βίου** = τὸν Ἄδην προσεγγίζοντα τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἐπομένως, ἐπικείμενον τὸν θάνατον. Μετὰ τοῦτο ἀπάγονται αἱ δύο ἀδελφαὶ εἰς τὴν γυναικωνίτιν ὑπὸ τῶν δύο δορυφόρων τοῦ Κρέοντος.

Πραγματικά. ἐπαναστάσεις θρόνων' ἡ τυραννὶς πάντοτε ὑποπτέυει συνωμοσίας καὶ ἀνατροπὰς. **οὔτ' ἠθέλησας**, ὅτε δηλ. τῇ ἔκαμε τὴν πρότασιν νὰ μετάρχη τῆς ταφῆς, πρὶν προβῆ εἰς ταύτην. **ξύμπλουν'** οἱ Ἀθηναῖοι ὡς λαὸς ναυτικός, ἔχαιρον ἀκούοντες ναυτικὰς λέξεις, ὅπως ὁμοροθεῖ κλπ. **τοῦδε γὰρ σὺ κηδεμών'** ἐννοεῖ, ὅτι ἡ Ἰσμήνη, μὴ θελήσασα νὰ μετάρχη τοῦ ἔργου τῆς ταφῆς καὶ ὑπακούσασα τυφλῶς εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Κρέοντος, ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπομένως ἐνδιαφέρεται. **τί ταῦτ' ἀνίξ μ' οὐδὲν ὠφελουμένη;** τὸ παράπονον τοῦτο τῆς Ἰσμήνης εἶχεν ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα, τὸ μὲν, διότι ἡ Ἀντιγόνη καθίσταται ἐφεξῆς ἠπιωτέρα, τὸ δέ, διότι σφάζεται ἐκ τῆς καταδίκης ἡ Ἰσμήνη, ἐφ' ὅσον ἐναντι αὐτῆς αὐστηρῶς προσηνέχθη ἡ Ἀντιγόνη παρουσία τοῦ Κρέοντος. **σὺ μὲν ζῆς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι τέθνηκε'** μεγάλη ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν, τῆς μὲν Ἰσμήνης ἐχούσης δικαιώματα ἐπὶ τῆς γηίνης αὐτῆς ζωῆς, ἧς τὰς ἰδέας ἠκολούθησε, τῆς δὲ Ἀντιγόνης, ὡς ἡρωίδος, λόγῳ τῶν ὑψηλῶν καὶ θείων ἀντιλήψεων της, πρὸ πολλοῦ ἀνηκούσης εἰς ἄλλας σφαίρας ὑψηλοτέρας καὶ εὐγενεστέρας, εἰς τὴν ἄλλην ὑπερκόσμιον ζωὴν. **ἀρώσιμοι γὰρ χατέρων γυαί'** λέγει τοῦτο, διότι, ὅπως ἡ γῆ παράγει καρποὺς διὰ τῆς ἀρόσεως, οὕτω καὶ ἡ γυνὴ εἶναι κατάλληλος πρὸς τεκνοποιίαν. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ὁ Κρέων, παραγναρίζων ἐν τῇ ὀργῇ του τὴν ἔνωσιν δύο εὐγενῶν ὑπάρξεων, συναισθηματικῶς συνδεδεμένων, θεωρεῖ τὸν γάμον ὡς ἀποκλειστικὸν μέσον διὰ τὴν γέννησιν παιδῶν κλπ. **ὦ φίλταθ' Αἴμον'** ὁ Αἴμων ἦτο δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Κρέοντος, τοῦ πρώτου υἱοῦ του, τοῦ Μεγαρέως, θυσιασθέντος τῇ προτάσει τοῦ μάντεως Τειρεσίου χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως, προσφωνεῖ δὲ τοῦτον περιπαθῶς φίλτατον ἢ Ἰσμήνη ὡς ἐξάδελφον καὶ

μνηστήρα τῆς ἀδελφῆς της καὶ ὡς ὑβριζόμενον ὑπὸ τοῦ πατρός του. **γυναίκα**ς εἶναι **μηδ' ἀνείμενας**· ὁμιλεῖ ἀναχρονιστικῶς ἐνταῦθα ὁ Σοφοκλῆς περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἱστορικῶν χρόνων, αἱ ὅποια ὄντως εἰς τὰς Ἰωνικὰς φυλάς, καὶ δὴ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἦσαν ὑποτεταγμένα ὑπάρξεις, προορισμὸν ἔχουσαι νὰ γενῶσι τέκνα καὶ νὰ τηρῶσιν ἐν τάξει τὰ τοῦ οἴκου των. Οὐδέποτε ὅμως ἡ γυνὴ καὶ τότε ἐταπεινώθη ἔναντι τοῦ ἀνδρός εἰς ἀνδραποδώδη ὑποταγὴν καὶ ἐξάρτησιν, ὅπως παρὰ τοῖς βαρβάροις λαοῖς τῆς Ἀσίας. Τοῦναντίον, κατὰ τοὺς ἥρωικούς χρόνους ἡ γυνὴ ἀπῆλαυε πολλῆς ἐκτιμήσεως, ὡς βλέπομεν εἰς τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα, καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἢ θέσεις αὐτῆς ἦτο ἰσοδύναμος πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρός.

Δεύτερον Στάσιμον (στίχ. 582-625)

Λεξιλογικαί. σ τ ρ. α'. ἄγευστος (μετ' ἐνεργ. διαθ.)=ὁ μὴ γευθείς, ὁ μὴ δοκιμάσας. **αἰῶν** = βίος. **οἷς** = ὄν. **δόμος** = οἶκος. **ἄτα**, δωρ. (ἄτη)=συμφορὰ γεν. διαθ. τοῦ οὐδὲν=οὐδεμία συμφορὰ. **ἐπὶ πλήθος γενεᾶς** = ἐπὶ πολλὰς γενεὰς (δὲν σταματᾷ εἰς μίαν γενεάν, ἀλλὰ μεταβαίνει ἀπὸ τῆς μᾶς εἰς τὴν ἄλλην). Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: οἷς γὰρ ἂν δόμος σεισθῆ θεόθεν, (τούτοις) οὐδὲν ἐλλείπει ἔρπον ἐπὶ πλήθος γενεᾶς. **ὅμοιον** (ἐνν. ἐστί). ὥστε=ὅπως. **ποντίαις δυσπνόοις Θρηῆσαισι πνοαῖς** (ἀναγκ. αἷτ.) = ἔνεκα τῶν διὰ τοῦ πόντου πνεόντων μανιωδῶν Θρακικῶν ἀνέμων. **ὑφαλον ἔρεβος** = τὰ σκοτεινὰ ὑφαλα στρώματα (τῆς θαλάσσης). **ἐπιδράμη** = διαδράμη ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: ὅμοιον ἐστί (τὸ πρᾶγμα), ὥστε ὅταν οἰδμὰ δυσπνόοις ποντίαις Θρηῆσαισι πνοαῖς ἐπιδράμη ὑφαλον ἔρεβος. **βυσσόθεν** = ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τοῦ πυθμένος. **κελαινὸς** = μαῦρος, ἔχων σκοτεινὸν χροῶμα. **κυλίνδω** = ἀνασκάπτω, ἀνασκαλεύω. ἢ **θις** - θινὸς = ἡ ἀμμώδης ἀκτὴ τῆς θαλάσσης καὶ ὁ πυθμὴν αὐτῆς. **δυσάνεμος** = ὑπὸ κακῶν ἀνέμων ταρασσομένη, ἀνεμόδαρτος. **βρέμω** = ἀντηγῶ. **στόνος** = στεναγμός, μνηθημός. **στόνω βρέμουσι** = στενάζουσαι ἀντηχοῦσιν. **ἀντιπλήγες** = αἱ ἀντιπληττόμεναι.

ἀ ν τ ι σ τ ρ. α'. **ἀρχαῖα** (ἐπιρρηματικῶς) = παλαιόθεν. **πήματα** = δυστυχήματα. **ἐπὶ πήμασι φθιτῶν** = ἐπάνω εἰς τὰ δυστυχήματα τῶν ἐξαφανισθειῶν γενεῶν ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: ὀρῶμαι (ἀντὶ ὀρῶ) τὰ πήματα τῶν Λαβδ. οἴκων πίπτοντα ἐπὶ πήμασι βροτῶν παρήχησις τοῦ **π. οὐδ' ἀπαλλάσσει** = καὶ δὲν ἀπολυτρώνει (ἀπὸ τῶν δυστυχημάτων).

γενεὰν γένος=ἡ προηγουμένη γενεὰ τὴν ἐπομένην. **ἔρείπω** = κατακρημνίζω, καταβάλλω, φθείρω. **οὐδ' ἔχει λύσιν** = οὐδ' ἔχει τέλος (δὲν παύουν) αἱ συμφοραί. **νῦν γὰρ** = διότι τώρα ἐπὶ παραδείγματι. **ὑπὲρ ἐσχάτας ῥίξας** = ὑπεράνω τῆς τελευταίας ῥίξης (ἐνν. τὰς δύο ἀδελφὰς καὶ ἰδίᾳ τὴν Ἀντιγόνην, ἐκ τοῦ γάμου τῆς ὁποίας, ὡς ἀπὸ ῥίξης, θὰ προήρχοντο νέοι κλάδοι τοῦ οἰκογενειακοῦ δένδρου). **ἐτέτατο φάος** = εἶχεν ἀκτινοβολήσει ἀκτὶς σωτηρίας (ἐλπίδος). **κατ' ἀμᾶ** (τμησις) = καταμᾶ = κατακόπτει, θερίζει. **φοινία κοπίς νερτέρων θεῶν** = ἡ φοινικὴ μάχαιρα τῶν κάτω θεῶν. **λόγου ἄνοια καὶ φρενῶν ἐρινὺς** (ἐπεξήγ. τοῦ προηγουμ.) = ἀσυνεσία καὶ διατάραξις φρενῶν (ἐνν. τὴν Ἀντιγόνην, ἣτις λόγῳ ἀσυνεσίας περιεφρόνησε τὸ κήρυγμα τοῦ Κρέοντος, ὁμοίως δὲ λόγῳ φρενοβλαβείας ἐπεσκοτίσθη ὁ νοῦς αὐτῆς).

στ ρ. β'. **δύνασις** = δύναμις. **ὑπερβασία** = παράβασις, ἀμάρτημα, κατ' ἄλλην ἔρμην. : ἀλαζονεία, ἔπαρσις. **τὰν** = ἦν. **κατάσχοι** = ἤθελε καταβάλλει. **πανταγρεὺς** (πάντα - ἀγρεύω) = ὁ τὰ πάντα κυριεύων, ὁ πανδαμάτωρ. **ἀκάματοι**, κατηγορ., ἐξηγεῖται ἐπιρρημ. = ἀκούραστα. **μῆνες** = χρόνος. **ἀγήρω** = ἀγήραστος. **χρόνω** = ἐκ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου. **δυνάστας** = ὡς κυρίαρχος. **κατέχεις** = ἔχεις ὡς ἔδραν. **Ὀλύμπου μαρμαρόεσσα αἶγλα** = ὁ ἀκτινοβόλος λάμπων Ὀλυμπος. **τό τ' ἔπειτα** = καὶ κατὰ τὸ ἐγγὺς μέλλον (ἐπομένως καὶ κατ' αὐτὸ τὸ παρόν). **καὶ τὸ μέλλον καὶ τὸ πρὶν** = καὶ κατὰ τὸ ἀπώτερον μέλλον καὶ κατὰ τὸ παρελθόν. **ἐπαρκεῖ νόμος** = ἰσχύει, ἐπικρατεῖ ὁ νόμος οὗτος. **οὐδὲν ἔρπει** = οὐδόλως προχωρεῖ. **πάμπολυ** = πάρα πολὺ ἢ σειρά τῶν λέξεων : ὁ δὲ βίωτος θνατῶν οὐδὲν ἔρπει πάμπολύ γ' ἐκτὸς ἄτας.

ἀντιστρ. β'. **πολύπλαγκτος** = πολυπλάνητος (πολὴν - πλάζω = πλανῶ), ἀβεβαία. **ὄνασις** (ἐκ τοῦ ὀνήνημι = ὠφέλω) ἐστὶν = εἶναι ὠφέλεια. **κουφόνους ἔρως** = ἀνόητος ἐπιθυμία. **κουφον-έρ.** γεν. ὑποκ. εἰς τὸ ἀπάτα, τὴν ὁποίαν προκαλοῦσιν ἀνόητοι ἐπιθυμιαί. **οὐδὲν δ' εἰδότει** (τινὶ) = χωρὶς δὲ οὐδόλως νὰ γνωρίζῃ. **ἔρπει** = ἀνεπαισθητῶς ὑπείσέρχεται. **πρὶν** = ἕως οὔτου. **προσαύω** = προσκαίω, ζηματίζω. **πρὶν προσαύση πόδα** = πρὶν ζηματισθῆ (δηλ. πρὶν πάθη δεινόν τι καὶ τοιουτοτρόπως σωφρονισθῆ). **σοφία**· μετὰ σοφίας. **ἐκ του**· ποιητ. αἶτ. **πέφανται** = ἔχει φανερωθῆ, λεχθῆ. **κλεινὸν ἔπος** = τὸ περιφημον ῥητόν. **ἐσθλὸν** = ἀγαθόν. **ἔμμεν** (Ὀμηρ. τύπος) = εἶναι. **ἴτω**· δοτ. ἀντιχαριστ. **θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν** = ὁ θεὸς ὁδηγεῖ πρὸς δια-

στρέβλωσιν· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων : κλεινὸν ἔπος πέφανται δοκεῖν εἶναι ποτ' ἔσθλόν τῷδ' ὄτῳ φρένας θεὸς ἄγει πρὸς ἅταν. **πράσσει ἐκτὸς ἄτας** = διάγει ἐκτὸς δυστυχίας· ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν φράσιν : εὖ πράσσει.

Πραγματικά. Ὀδηγηθεῖσῶν τῶν δύο ἀδελφῶν ὑπὸ δορυφόρων εἰς τὴν θύραν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, καὶ τοῦ Κρέοντος μείναντος μόνου ἐν τῇ σκηνῇ καὶ σκεπτομένου, ὁ χορὸς ἐν τῷ δευτέρῳ στασίμῳ, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς καταδίκης τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπελθούσης δεινῆς συμφορᾶς ὄλου τοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν, προβαίνει εἰς τὴν διατύπωσιν γενικῆς γνώμης περὶ τοῦ ἀστάτου τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας κ.τ.λ. **εὐδαίμονες οἴσι** κ.τ.λ. τὸ ἀνύπαρκτον τῆς διὰ βίου εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου ἐτόνισαν πάντες σχεδὸν οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ ποιηταὶ κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· πρβλ. καὶ τό : τέρας ἔστιν εἴ τις ἠτύχησε διὰ βίου. **Θρήσσαισι πνοαῖς**· ἐπειδὴ ἐκ βορρᾶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πνέουσιν οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι, καὶ δὴ ἐκ Θοράκης, διὰ τοῦτο ἐθεώρουν οἱ Ἕλληνες πατριδα τούτων τὴν Θοράκην, οἱ Ἀθηναῖοι δὲ μάλιστα ἐτίμων ἰδιαίτερος τὸν Βορέαν καὶ εἶχον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ βωμὸν παρὰ τῷ Ἴλισσῷ, ἀπὸ ὅπου ἐμυθολογεῖτο, ὅτι ἦρπασε τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἐρεχθέως Ὁρείθυιαν καὶ μετήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Θοράκην. **Λαβδακιδῶν οἴκων**· ὁ Λάβδακος ἦτο πατὴρ τοῦ Λαῖου, πατὴρ δὲ τοῦ Λαβδάκου ἦτο ὁ Πολύδωρος καὶ τούτου πατὴρ ὁ Κάδμος, αἱ συμφοραὶ ὅμως ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ Λαῖου καὶ ἐξῆς. **οὐδ' ἔχει λύσιν**· ἐκάστη γενεὰ ἠδύνατο ν' ἀπολυτρώσῃ ἀπὸ τῶν δεινῶν τὴν ἐπομένην γενεὰν μόνον διὰ τῆς θείας δυνάμεως, ἂν κατέφευγεν εἰς ἐξιλέωσιν αὐτῆς. Τοιοῦτόν τι δὲ ἔκαμεν ἡ γενεὰ τοῦ Ὁρέστου, ὅστις τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς ἐξιλέωσε τοὺς θεοὺς καὶ ἀπῆλλαξε τοὺς ἀπογόνους του ἀπὸ τῆς ἀρᾶς τῶν Τανταλιδῶν. **θεῶν κοπίς**· ἀποδίδονται εἰς τοὺς θεοὺς ξίφη, μάχαιραι, ἔγχη κλπ. **ὑπνος πανταγρεῦς**· ὁ ὑπνος καταλαμβάνει πάντα τὰ ἔμψυχα καὶ διὰ τοῦτο πανδαμάτωρ ἐλέγετο καὶ δίδυμος ἀδελφὸς τοῦ θανάτου ἐθεωρεῖτο. **ὄτῳ φρένας θεὸς ἄγει πρὸς ἅταν**· τοῦτο εἶναι παρεμφερέες πρὸς τὸ χριστιανικὸν ἠητόν : μοραίνει Κύριος, ὃν βούλετ' ἀπολέσαι.

Τρίτον Ἐπεισόδιον (στ. 626 — 780)

α') στ. 626 - 680

Λεξιλογικά. **νέατος**=νεώτατος, τελευταῖος. **ἄχνυμαι**=λυποῦμαι. **μόρον** (ἔχει θέσιν ἀναγκ. αἰτ.)=διὰ τὸν θάνατον. **τάλις**-ιδος=

μελλονύμφος, μνηστή. **ἀπάτας** (αἰτιατ.) = διὰ τὴν στέρησιν, διὰ τὴν ἀποτυχίαν. **λεχέων** = τοῦ γάμου. **ὑπεραλγῶ** = ὑπερβολικὰ λυποῦμαι. **τάχα** = ταχέως. **ὑπέρτερον** = ἀκριβέστερον. **τελεία** = τελεσίδικος (τοῦτο λέγει διὰ τὸ νὰ δείξῃ εἰς τὸν Αἷμονα, ὅτι ἡ ἀπόφασίς του εἶναι τελεσίδικος καὶ ἐπομένως ἀνέκκλητος). **ψῆφον τῆς μελλονύμφου** (γενικ. ἀντικειμ.) = ἀπόφασιν κατὰ τῆς μελλονύμφου. **λυσσαίνω** = ὀργίζομαι ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: ἄρα μὴ πάρει (ἔχεις ἔλθει) λυσσαίνων πατρί, κλύων (αἰτιολ.) τελείαν ψῆφον τῆς μελλονύμφου; **πανταχῇ δρῶντες** = καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ ἂν πράττωμεν. **ἔχων** κατὰ τὸν Κρέοντα μὲν αἰτιολ., κατὰ δὲ τὸν Αἷμονα ὑποθετ. **μετοχ. ἀπορθοῖς** ὁμοίως κατὰ μὲν τὸν Κρέοντα ὀριστ. ἐγγλίσ., κατὰ δὲ τὸν Αἷμονα εὐκτικῆς. **ἀπορθόω** = κατευθύνω εἰς τὸ ὀρθόν, ὀρθῶς καθοδηγῶ. **ἀξιώσεται** = κριθῆσεται ἄξιος. **έμοί'** ποιητ. αἰτ. **μείζων** = σπουδαιότερος, πολυτιμότερος. **φέρεσθαι** = ὥστε νὰ ἔχω αὐτόν. **σοῦ ἡγουμένου** (ὑποθ. μετ.) β'. ὄρ. συγκρ. = παρὰ ἐὰν σύ, ἀφ' ὅτι σύ νομίζεις καλόν, ἀπὸ τὰς καλὰς σου συμβουλὰς. **οὕτω γάρ'** ὁ γὰρ αἰτιολ. τὸ ὑπονοούμενον: καλῶς ὁμιλεῖς, συμφωνῶ εἰς ὅσα εἶπες. **διὰ στέρων ἔχων** = ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχω, φρονῶ τοιαῦται φράσεις μετὰ τῆς προθ. διὰ ἀπαντῶνται καὶ ἄλλαι: διὰ χειρός, διὰ στόματος ἔχω κ. ἄ. **πάντα ἐστάναι ὀπισθεν πατρῶας γνώμης** (ἐπεξηγ. τὸ οὕτω χορή...) = δηλαδὴ νὰ ἀκολουθῇ τις καθ' ὅλα (πιστῶς) τὴν πατρικὴν γνώμην. **τούτου ἔνεκα** τελ. αἰτ. **γοναὶ** = τέκνα. **κατήκοος** = εὐπειθής: τὸ α' εἶναι ἀντικ. τοῦ φύσαντες, ἀμφοτέρα δὲ ἀντικ. τοῦ ἔχειν. **ἀνταμύνονται κακοῖς** = ἀποκρούουσιν ἀποδίδοντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ. **ἀνωφέλητος** = ἀνωφελής, παρήκοος. **φιτύω** = γεννῶ. **πόνους** = βάσανα, στενοχωρίας. **τόνδε** = τοῦτον (τὸν γεννήσαντα). **γέλων** = ἀφορμὴν γέλωτος. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: εἵποις ἂν φῦσαι τόνδε τί ἄλλο πλὴν πόνους ἑαυτῷ, πολὺν δὲ γέλωτα τοῖς ἐχθροῖς. **νὺν** = λοιπόν. **ὑφ' ἡδονῆς** ἀναγκ. αἰτιον, ἐνῶ τὸ **οὔνεκα γυναικός**, τελ. αἰτ. **ψυχρὸς** = παγερός, ἀηδής. **παραγκάλισμα** = τὸ ἐν ἀγκάλαισιν λαμβανόμενον ἀγαπητόν, τὸ ἀντικείμενον περιπτύξεως. **τοῦτο**, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκολουθοῦν: **γυνὴ ξύνεννος** (σύζυγος). **ἔλκος** = πληγὴ, λύπη. **φίλος** = οἰκιακὸς φίλος. **πτύω** = ἀποπτύω (ἀποστρέφομαι), σιχαίνομαι. **ὡσεὶ τε** = ὡς. **μέθες** = ἄφες. **ἐν Ἄιδου νυμφεύειν** (σχ. δξύμωρον). **σίρῳ ἐμφανῶς** = συλλαμβάνω ἐπ' αὐτοφόρῳ. **ἐκ πόλεως πάσης** = ἐξ ὅλων τῶν πολιτῶν. **ἀπιστῶ** = ἀπειθαρχῶ. **πρὸς ταῦτα** =

ἐναντι τούτων, (κατὰ τῆς ἀποφάσεώς μου ταύτης). ἐφρυνῶ=ἐπικαλοῦμαι πρὸς βοήθειαν. **ξύναιμος**=ἕφορος τῆς συγγενείας. **τὰ φύσει ἐγγενῆ** =τοὺς ἐκ φύσεως συγγενεῖς. **ἄκοσμα** (προληπτ. κατηγορ.)=ὥστε νὰ εἶναι ἀπειθάρχῃα. **κάρτα**=παρὰ πολὺ. **τοὺς ἔξω γένους** (ὄντας)=τοὺς μὴ συγγενεῖς ἐνν. ἀκόσμους ποιήσω ἢ θήσω. **ἐν οἰκείοισιν**=ἐν μέσῳ τῶν οἰκείων του. **δίκαιος**=ἀμερόληπτος, εὐσυνείδητος. **ὑπερβᾶς**=ὑπερβᾶς τὰ ὄρια ἐξ ἀλαζονείας. **ὅστις βιάζεται** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.)=ἐάν τις παραβιάζῃ. **οὐκ' ἔστ' ἐπαίνου τυχεῖν'** σχ. λιτότητος, ἀντί: δεῖ τοῦτον τῆς μεγίστης τιμωρίας τυχεῖν. **ὄν στήσειε**=ὄν ἂν στήσῃ =οἰονδήποτε ἀνακηρύξῃ, καταστήσῃ ἄρχοντα. **τοῦδε χρῆ κλύειν**=εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ ὑπακούῃ τις. **καὶ τάναντία**=καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων, ἦτοι τὰ μεγάλα καὶ ἄδिका. **θαρσῶ**=ἔχω πεποίθησιν· ἐκ τοῦ θέλειν ἐξαστ. τὰ ἀπαρέμφοτα ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· ἢ δὲ σειρὰ τῶν λέξεων: καὶ θαρσοῖν ἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἄνδρα θέλειν ἂν καλῶς μὲν ἄρχειν, εὖ δ' ἄρχεσθαι... **ἐν χειμῶνι δὲ δορὸς**=ἐν τῇ σφοδρότητι δὲ τῆς μάχης, ἐν τῇ θυελλώδει μάχῃ. **προστεταγμένους**=ἐὰν ἔχη ταχθῆ πλησίον. **μένειν** (ἂν), ἐξαριτάται ἐκ τοῦ θαρσοῖν ἂν. **κάγαθὸν παραστάτην**=καὶ γενναῖον συστρατιώτην, σύντροφον, βοηθόν. **αὕτη-ἦδε-ἦδε**, ἢ ἀναφορὰ αὕτη, διὰ νὰ ἐξάρῃ τὴν μεγάλην καταστρεπτικὴν δύναμιν τῆς ἀναρχίας. **ἀναστάτους τίθησι**=ἀναστατώνουσα καταστρέφει. **συμμάχου δορὸς**=συμμάχων πολεμιστῶν, συμμαχικῶν στρατευμάτων. **τροπᾶς καταροήγνυμι**=καταροηγνύουσα (διασπῶσα) τὰς τάξεις τοῦ συμμαχ. στρατοῦ ποιεῖ αὐτὰς φεύγειν. **τῶν ὀρθουμένων** (ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον ἀναρχίαν)=τῶν ἀρχομένων καλῶς, τῶν πειθαρχούντων. **τὰ πολλὰ σώματα**=τοὺς πολλοὺς. **οὕτως**=τούτων οὕτως ἐχόντων. **ἀμύνω'** συντάσσεται δοτικῇ, ὅπως καὶ τὰ συνώνυμα αὐτοῦ: βοηθῶ, ἐπικουρῶ, τιμωρῶ, ἀρήγω. **ἀμυντέα ἐστὶ** (ὁ πληθ. ἀντὶ ἐνικ.). **τοῖς κοσμουμένοις** (οὐδ. γεν.)=πρέπει νὰ ὑπερασπίξῃ τις τὰ διατασσόμενα, τὰ νομοθετούμενα, τοὺς νόμους. **οὐδαμῶς ἡσηστέα** (ἡσῶμαι, ἡτῶμαι)=ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ γίνεταί τις κατώτερος (ἡττων) μᾶς γυναικός. **ἐκπεσεῖν** (τῆς ἀρχῆς)=νὰ ἐκθρονισθῶ. **εἴπερ δεῖ**=ἐνν. ἐκπεσεῖν πρὸς τιнос.

Πραγματικά. νέατον· Ὁ Αἴμων ἦτο ὁ τελευταῖος, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, υἱὸς τοῦ Κρέοντος. **τάλιδος**· τάλις ἐλέγετο παρ' Ἀρχαίοις ἢ εἰς ὄραν γάμου παρθένος καὶ κατονομασθεῖσα εἷς τινα νύμφη. **μάν-**

τεων υπέρτερον· δεικνύεται ἡ δυσμένειά του πρὸς τὸ γένος τῶν μάντεων, τὴν φράσιν δὲ αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι ἐλάμβανον ἐκ παροιμίας, ὅτε ἤθελον νὰ δηλώσουν, ὅτι ἐγνωρίζον τι ἐξ αὐτοψίας καὶ οὐχὶ ἐκ στοχασμῶν, ὅπως ἔπραττον. οἱ μάντεις. **ὡς καὶ τὸν ἐχθρὸν ἀνταμύνωνται**· τὸ ὠφελεῖν τὸν φίλον καὶ καταδιώκειν τὸν ἐχθρὸν, κακῶς ποιεῖν τὸν ἐχθρὸν καὶ εὖ ποιεῖν τὸν φίλον, ἐπεκράτει εἰς τὴν ἀρχαιότητα γενικῶς πρὸ τοῦ Σωκράτους, ὅστις πρῶτος ἐδίδαξε χριστιανικὰς ὄντως ἀληθείας, λέγων «μηδαμῶς ἀδικεῖν» καὶ «εἰ αἰροίμην ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν, ἐλοίμην ἂν ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν». Παρατηρητέα ὁμοίως ἡ μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ Κρέοντος, εἰπόντος τὰ ἀνωτέρω, καὶ τῆς Ἀντιγόνης εἰπούσης τὴν ἠθικωτάτην ἐκείνην ἤθισιν (στίχ. 523) «οὐτοὶ συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν». **ἀλλ' ὄν πόλις στήσεις**· ἀναχρονιστικῶς ὁ Σοφοκλῆς ὁμιλεῖ περὶ ἐκλογῆς τοῦ ἡγεμόνος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ μόνον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τοῦτο ἴσχυεν, ἐνῶ κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους, εἰς οὓς ἀναφέρεται τὸ δράμα, οἱ βασιλεῖς ἐγίνοντο τοιοῦτοι κληρονομικῶς δικαίωματι. **δικαία καὶ τάναντία**· τοῦτο ἐφαρμοζόμενον προϋποθέτει λαὸν δουλοπρεπῆ καὶ στερούμενον καθ' ὄλοκληρίαν φιλελευθέρων φρονημάτων.

β') στ. 681 - 723.

Λεξιλογικαί. τῷ χρόνῳ = λόγῳ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς, ἔνεκα τοῦ βαθέος γήρατός μας. **κεκλέμμεθα** = ἔχομεν στερηθῆ, ἔχομεν χάσει. Ἀντικειμ. εἶναι: τὰς φρένας. **λέγω φρονούντως** = ὁμιλῶ σοφρόνως, συνετῶς. **υπερτάτον** = πολυτιμώτατον. **ὅπως** (εἰδικ.) = ὅτι. **τάδε** = ἐνν. τὰ προηγουμένως διακηρυχθέντα ὑπὸ τοῦ Κρέοντος. **μητ' ἐπισταίμην** = μήτε εὐχομαι νὰ γνωρίζω. **μεντᾶν** = μέντοι ἂν, ὁ δὲ ἂν ἀρμόζει τῇ εὐκτικῇ γένοιτο = δύναται ὅμως νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ ἄλλου συνετῆ τις σκέψις. **δ' οὖν** = ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα. **πέφυκα** = ἔχω ἐκ τῆς φύσεως τῆς θέσεώς μου τὴν ιδιότητα. **προσκοπεῖν** = σκοπεῖν πρὸ σοῦ = νὰ ἐξετάζω πρὸ σοῦ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον σου. **λόγοις τοιούτοις** (δηλοῦται τὸ αἷτιον τοῦ φόβου τοῦ δημότου) = λέγοντι τοιούτους λόγους = ἐὰν λέγῃ τοιούτους λόγους. **οἷς μὴ τέρψει** (ἀναφ. συμπερ. πρότ.) = ὥστε σὺ νὰ μὴ εὐχαριστήσαι ἀκούων τούτους. **ὑπὸ σκότου** (ἀναγκ. αἷτ.) = ἔνεκα τῆς ἀσημότητος τῆς θέσεώς μου (ὡς βασιλόπαιδος). **τὴν παῖδα ταύτην** (ἀναγκ. αἷτ.). **οἶα** (σύστ. ἀντικ. τοῦ ῥήμ.). **ὀδύρεται πόλις** = πόσον

θρηνεῖ ἐξ αἰτίας τῆς κόρης αὐτῆς. ὡς ἀναξιοτάτη = πῶς ἀναξιότατα, ἐλάχιστα ἄξια τιμωρίας. ἀπ' ἔργων εὐκλεεστάτων ἀναγκ. αἰτ. ἦτις... ἀναφορ. αἰτιολ. πρότ. (αἰτιολ. τὸ ἀπ' ἔργ. εὐκλ.). ἐν φωναῖς πεπτῶτα = ἐν φονικοῖς πλήγμασι πεπτωκότα = φονευθέντα. ὠμηστῆς = ὠμοφάγος. μῆθ' ὑπ' ὠμηστῶν... ἦτις οὐκ εἶασεν (ἄδαιπτον) ὀλέσθαι μῆθ' ὑπ' ὠμηστῶν κυνῶν, μῆθ' ὑπ' οἰωνῶν τινος. χρουσῆς τὸ ἐπίθ. τοῦτο ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κατὰ μεταφορὰν ἐπὶ λαμπρῶν καὶ ἐξαιρέτων πραγμάτων, ὅπως καὶ ὑφ' ἡμῶν: χρουσὸς ἀνθρωπος, χρουσῆ καρδιά κτλ. τιμῆς' ἐξαοτ. ἐκ τοῦ λαχεῖν. ἐρεμνός (ἐκ τοῦ ἔρεβος, ἐρεβεννός, ἐρεμνός) = σκοτεινός. σίγα = λεληθότως. ἐπέροχεται = διαδίδεται ἀνά τὴν πόλιν. εὐτυχῶς πρᾶσσω = εὐτυχῶ. Ἡ μετοχ. ὑποθετ., ἐπέχουσα θέσιν β' ὄρου συγκρ. = τῆς ἰδικῆς σου εὐτυχίας. τιμώτερον = πολυτιμότερον. εὐκλείας, β' ὄρου συγκρ. εἰς τὸ μείζον ἄγαλμα. ἄγαλμα = κόσμος, εὐχαρίστησις. θάλλω = εὐτυχῶ. πρὸς παίδων = ἐκ μέρους παίδων (ἐτέθη ἀντὶ τοῦ: εὐκλείας παίδων θαλλόντων) ἢ σειρά τῶν λέξε. : ἢ τί ἄγαλμα μείζον ἔστι πατρὶ πρὸς παίδων θαλλόντων; νῦν' ἀντὶ νῦν = λοιπόν. ἐν μῦνον ἦθος = ἓνα μόνον τρόπον σκέψεως, μίαν γνώμην. ἐν σαυτῷ φέρει = ἐν τῇ ψυχῇ σου ἔχε, δηλ. μὴ σχηματίζεις γνώμας μονοτρόπως. ὡς φῆς σὺ = ὃ σὺ λέγεις' ἢ σειρά τῶν λέξεων: μὴ νῦν ἐν ἦθος μῦνον ἐν σαυτῷ φέρει, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν, ὡς φῆς κοῦδὲν ἄλλο. τὸ ὄστις ἐν περιλ. ἐννοία. φρονεῖν = ὅτι σκέπτεται ὀρθῶς, συνειτῶς, διαπτύσσομαι = διανοίγομαι ὡς καρπός, ἐξετάζομαι ἀκριβέστερον (κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν καρπῶν). ὥφθησαν (γνωμ. ἀόρ.) = συνήθως φαίνονται, ἀποκαλύπτονται. μὴ τείνειν ἄγαν' (μεταφορ. ἀπὸ τῶν σχοινίων καὶ τῶν χορδῶν τοῦ τόξου, αἱ ὁποῖα τεντωνόμενα πολὺ θραύονται) = νὰ μὴ τὸ παρατεντώνη, νὰ μὴ ἰσχυρογνομῆ ὑπερβολικὰ, νὰ μὴ εἶναι ὑπερβολικὰ αὐθάδης' ἢ κανον. πλοκὴ τῶν λέξε. : ἄλλ' οὐδὲν αἰσχρόν ἔστι τὸ μανθάνειν τὸν ἄνδρα πολλά, καὶ τις ἢ σοφός, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν. παρὰ ῥείθροις χειμάρροις = πλησίον τῶν χειμάρρων. ὑπέικω = ἐνδίδω, ὑποχωρῶ. ὡς ἐκσφίζεται = πῶς διασφίζον. ἀντιτείνω = ἀνθίσταμαι. αὐτόπρεμνα (αὐτοῖς πρέμνοις, πρέμνον δὲ εἶναι ὁ κορμός, τὸ στέλεχος, ἢ ῥίζα) = αὐτόρριζα, σύρριζα. αὐτως = ὡσαύτως. πόδα = σκόταν' ταύτην ἀπετέλουν τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἰστίου καὶ τὰ εἰς αὐτὰ προσδεδεμένα σχοινία, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται, ὡς ἐπὶ ποδός, τὸ ἰστίον τοῦ πλοίου. ναὸς =

νεός· ἢ γεν. αὕτη εἶναι κτητικὴ τοῦ πόδα, ὁμοίως δὲ γεν. ἀντικειμ. τοῦ ἐγκρατῆ· τὸ δὲ ἐγκρατῆ προληπ. κατηγορ. = ὥστε εἶναι ἐγκρατῆ, ὥστε νὰ ἐξουσιάζῃ, νὰ κανονίζῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου· ἢ σειρά τῶν λέξεων: ὅστις τείνας πόδα ναὸς ἐγκρατῆ ὑπέικει μηδὲν = εἰάν τις τεντώσας τὴν σκόταν τοῦ ἱστίου τοῦ πλοίου, ὥστε νὰ εἶναι κυρία αὐτοῦ, οὐδὲν ἄλλως χαλαρώνῃ αὐτήν. **κάτω στρέψας** = ἀναστρέψας. **τὸ λοιπὸν** = εἰς τὸ ἐξῆς. **ὑπτίοις σέλμασι ναυτίλλεται** = μὲ ἀνεστραμμένα τὰ σανιδώματα ναυσιπλοεῖ (δηλ. καταποντίζεται). **καὶ μετάστασιν δίδου** = καὶ δίδε μεταβολὴν τῆς ψυχικῆς σου καταστάσεως, καὶ μετάβαλε γνώμην. **κάπ' ἐμοῦ** = καὶ ἐκ μέρους ἐμοῦ (ἐκδήλωσις μετριοφροσύνης). **πρόσεσι** = δύναται νὰ προστεθῆ. **προσβεύω** = ὑπερέχω. **πάντ' ἐπιστήμης πλέως** = παντεπιστήμων. **πάντα**· ἐπιρρηματ. Ἡ σειρά τῶν λέξεων: **φήμ' ἔγωγε πολὺ προσβεύειν φῦναι τὸν ἄνδρα πάντα πλέων ἐπιστήμης. φῦναι τὸν ἄνδρα** = τὸ νὰ εἶναι τις ἐκ φύσεως. **εἰ δ' οὖν** = εἰ δὲ μὴ συμβαίνει τοῦτο, εἰ δὲ μή, δηλ. εἰ μὴ ἔφυ ἐπιστήμης πλέως. **φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτη ῥέπειν** (μεταφ. ἐκ τοῦ ζυγοῦ) = διότι τοῦτο συνειθίζει νὰ μὴ κλίνῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, νὰ μὴ ἔχη τοιοῦτο τρόπον τὸ πράγμα. **καὶ τῶν λεγόντων εὖ** = καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμιλοῦντας ὀρθῶς.

Πραγματικά. οὐδὲν αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ τὸ μάνθάνειν πολλά· Πρβλ. καὶ τὸ ὠραῖον ῥητὸν τοῦ Σόλωνος «γηράσκω δ' αἶε πολλὰ διδασκόμενος». ὅσα δένδρων ὑπέικει κλπ. παρεμφερῆ γνώμην ἐξέφρασεν ὁ Κρέων ἐν στίχ. 473, ὅτε ὠμίλησεν, ὅτι καὶ τὰ σκληρὰ φρονήματα ταπεινοῦνται καὶ ὁ σίδηρος θραύεται εἰς πλεῖστα τεμάχια κ.τ.λ.

γ') στ. 724-780.

Λεξιλογικά. **καίριον**=ὀρθόν. **λέγει**· ὁ Αἴμων. **σέ τε**· ἐνν. τὸν Αἴμονα. **τοῦδε**· τοῦ Κρέοντος. **μαθεῖν**· συνετάχθη μετὰ γεν. κατὰ τὸ ἀκούειν. **διπλῆ** = καὶ ἀπὸ τοὺς δύο. **οἱ τηλικοῖδε**· μέση λέξις ἐπὶ μεγάλης καὶ μικρᾶς ἡλικίας· διὰ μὲν τὸν Κρέοντα σημ. οἱ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν, διὰ δὲ τὸν Αἴμονα **τηλικοῦδε** = τοσοῦτον νέου. **διδαξόμεσθα** ἀντὶ διδαχθῆσόμεθα. **μηδὲν τὸ μὴ δίκαιον**· ἀντικ. τοῦ ἐννοουμένου διδάσκου. **τὸν χρόνον** = τὴν ἡλικίαν. **τὰ ἔργα** = τὰς πράξεις (ἐνν. τὴν ἐνέργειάν του πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ δικαίου τῆς

Ἐργον γάρ ἐστι... εἶναι λοιπὸν (καλὸν) ἔργον... τοὺς ἀκοσμοῦντας = τοὺς ἀπειθαρχοῦντας. οὐδὲ (ἐπιδοτ.) κελεύομαι ἄν = οὐ μόνον δὲν δεικνύω σεβασμὸν εἰς τοὺς ἀπειθαρχοῦντας, ἀλλ' οὔτε καὶ ἄλλους ἤθελον προτρέψει νὰ σέβωνται τοὺς κακοὺς. ἦδε· μετὰ τινος περιφρονήσεως ἀναφέρει τὴν Ἐπιγονήν. τοιαῦτα ἐπέλιπται νόσφ = ἔχει ἀποκαλυφθῆ (ἔχει συλληφθῆ ἐπ' αὐτοφώρῳ), ὅτι περιέπεσεν εἰς τοιαύτην παρεκτροπὴν (δηλ. νὰ εὐσεβῆ εἰς τοὺς κακοὺς). νόσφ = αὐτῷ τῷ ἐκγλήματι. οὐ φησι = δὲν ὁμολογεῖ (δὲν παραδέχεται) τοῦτο. ὁμόπτολις λεῶς = ὄλος ἐν γένει ὁ λαὸς τῆς πόλεως. ἡμῖν (ὁ πληθυντ. χάριν τῆς μεγαλοπρεπειᾶς). ἐρεῖ = θὰ ὑπαγορεύσῃ εἰς ἡμᾶς. ἀμὲ = ἃ ἐμέ. τάσσειν = προστάσσειν. ἄλλω ἢ μοι = ἐπ' ὀνόματι ἄλλου (κατὰ τὴν γνώμην ἄλλου) ἢ ἐπ' ὀνόματι ἐμοῦ. πόλις γάρ· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμενον: σοὶ καὶ τῷ λαῷ δεῖ σε ἄρχειν. ἦτις ἔσθ' ἐνὸς ἀνδρὸς (ἀναφορ. ὑποθ. πρότ.). τοῦ κρατοῦντος· ἐνν. κτῆμα. νομίζεται = θεωρεῖται κατὰ γενικὴν γνώμην. καλῶς = ὠραῖα (εἰρων.). ὄδ' ὡς ἔοικε... μετὰ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Αἴμωνος, ὁ Κρέων ἀλλάσσει θέμα καὶ στρέφεται εἰς τοὺς παρεστῶτας, ὁμιλῶν περιφρονητικῶς περὶ αὐτοῦ. εἶπερ γυνῆ (ἐνν. εἶ). προκῆδομαι = προνοῶ ὑπὲρ. ὦ παγκάκιστε· ἐνν. τὸ ρῆμ. προκῆδει μου. διὰ δίκης ἰέναι τινί = εἶναι ἀντίδικον πρὸς τινα. οὐ δίκαια ἔξαμαρτάνω = λαμβάνω ἀποφάσεις μὴ συμφωνούσας πρὸς τὸ δίκαιον. ἀρχὰς = ἀρχήν, ἀξίωμα. οὐ γὰρ σέβεις· αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοοῦμ. ἀμαρτάνεις. πατῶν = καταπατῶν, περιφρονῶν (ἀσεβῶν εἰς τοὺς θεοὺς). ἦθος = χαρακτῆρ. ὕστερον = κατώτερον, ὄργανον μιᾶς γυναικός. οὐ τοι ἂν ἔλοις γε ἦσσω = (ἴσως εἶμαι κατώτερος γυναικός) ἀλλὰ δὲν δύνασαι τοιλάχιστον νὰ μὲ εὔρησ κατώτερον (ὑποχείριον) αἰσχροῶν πράξεων. ἐμέ· ἐτέθη εἰς προέχουσαν θέσιν (ἐν τέλει) τοῦ στίχ., ἵνα δηλωθῆ ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸν Κρέοντα. γοῦν = τοιλάχιστον. ὑπὲρ ἐκείνης καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπὲρ τῶν αἰσχροῶν κατὰ τὸν Κρέοντα πράξεων, ἃς ἔπραξεν ἐκείνη. οὐκ ἔσθ' ὡς = οὐκ' ἔσθ' ὅπως = κατ' οὐδένα τρόπον, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ. γαμεις· χρόν. μέλλ. ὀλεῖ τινα = θὰ γίνῃ αἴτιος ν' ἀποθάνῃ τις (ὁ Αἴμων ὑπονοεῖ βεβαίως ἑαυτόν, μέλλοντα ν' αὐτοκτονήσῃ, ἀλλ' ὁ Κρέων νομίζει, ὅτι τὸν ἀπειλεῖ). κάπαπειλῶν = καὶ ἐπαπειλῶν = καὶ μετ' ἀπειλῶν ἀκόμη. ἐπεξέρχη ὧδε θρασὺς = ἐπέρχεσαι ἐναντίον μου μετὰ τόσον μεγάλῃς θρασυτήτος. κενὸς = κοῦφος, μωρός· φρενώ· ὦ = νουθετῶ, συννετίζω. κλαίων

= οὐχὶ ἀτιμωρητί, κατόπιν τιμωρίας. **εἰ μὴ...** τίς λόγος εἶναι ἐδῶ ; **ὦν** (ἐναντιωμ.). **δοῦλευμα**=δοῦλος, ὄργανον. **κωτίλλω**=κολακευτικῶς προσαγορεύω (πατέρα). **λέγων μηδὲν κλύειν**· ἀντίθεσις· δηλ. θέλεις νὰ λέγῃς καὶ ὄχι νὰ ἀκούῃς, τ. ἔ. χάνει κανεὶς τὰ λόγια του ὁμιλῶν πρὸς σέ. **ἄληθες**;=ἀλήθεια; (εἰρων.). **οὐ** (ἀρμόζει εἰς τὸ **χαίρων**)=οὐχὶ ἀτιμωρητί. **δεννάζω**=ὑβρίζω, περιπαίζω· ἐν τοῖς προηγουμένοις στίχοις, ἰδίᾳ ἐν τῷ 735 καὶ 753 διείδεν ὁ Κρέων ψόγον ἐκ μέρους τοῦ Αἴμονος, ἐν δὲ τῷ στίχ. 755 καὶ 757 ἀντελήφθη εἰρωνεῖαν ἐκ μέρους αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτὸ ὠργίσθη. **ἐπὶ ψόγοισι**=μετὰ τοὺς ψόγους σου. **ἄγετε**=ἀπομακρύνετε (τὴν παραγγελίαν δίδει εἰς τοὺς συνοδοὺς τῆς Ἀντιγόνης). **τὸ μῖσος** (τὸ ἀφρημ. ἀντὶ τοῦ συγκεκρμ.)=τὴν μισητήν. **κατ' ὄμματα πλησία τῷ νυμφίῳ παρόντι**=ἐνώπιον καὶ πλησίον τοῦ νυμφίου παρόντος. **ἔμοιγε** (ἐκ τοῦ πλησίον)=πλησίον ἐμοῦ τοῦλάχιστον. **οὐδαμὰ**=οὐδόλως. **τοῦμόν κρατά**=τὴν κεφαλὴν μου, τὸ πρόσωπόν μου, ἐμέ. **προσόψει ἐν ὀφθαλμ. ὄρῶν**· καὶ ὁ Αἴμων, ὅπως ἀνωτέρω ὁ πατήρ, χρησιμοποιεῖ πλεονασμὸν πρὸς ἔξαρσιν τῶν λεγομένων του. **ὡς (τελ.) μαίνη ξυνὼν τοῖς θέλουσι τῶν φίλων**=ἵνα ἐπιδεικνύῃς τὴν μαίαν σου ἀναστρεφόμενος μὲ τοὺς θέλοντας ἐκ τῶν φίλων σου νὰ ἀντικρούζουν αὐτήν. **νοῦς τηλικούτος**=νοῦς τηλικούτου=τοσοῦτον νέου. **βαρὺς**=ἐπικίνδυνος (εὐεπίφορος εἰς κινδύνους). **ἀλγήσας**· ὑποθ. μετ. **φρονεῖτω μείζον ἢ κατ' ἄνδρ' ἰὼν** (ἢ πρόθ. κατὰ σημ. ἐδῶ συμφωνίαν)=ὡς μεγαλοφρονῆ περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἀρμόζει εἰς ἄνδρα. **τὸ δ' οὖν κόρα** (ὁ δὲ πρὸς δήλωσιν ἀντιθέσεως μεταξὺ τοῦ Αἴμονος, ὅστις δύναται νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κρέοντος διὰ τὴν καταταδίκην τῶν δύο κορῶν)=ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει τὰς κόρας. **καὶ κατακτεῖναι**· ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός· ὄχι μόνον κατεδικάσας, ἀλλὰ καὶ σκοπεύεις... **οὐ** (ἐνν. οὐ νοῶ κατακτεῖναι). **γε**=τοῦλάχιστον. **εὗ γὰρ οὖν λέγεις**=διότι ἀληθῶς καλὰ μοῦ τὸ ὑπενθύμισες σφε=αὐτήν. **στίβος** (ὁ)=ὁδός. **κρύψω**=θὰ βάλω νὰ θάψουν. **κατῶρυξ-υχος**· ὡς ἐπιθ.=ὑπόγειος, ἐνταῦθα ὡς οὐσιαστ.=ὄρυγμα, λάκκος. **φορβή**=νομή, βοσκή ἐπὶ ζώων, ἐπὶ ἀνθρώπων δὲ τροφή. **τοσοῦτον**=τόσον ὀλίγον. **ἄγος**· ἢ λέξις αὕτη ἐσήμαινε τὴν κάθαρσιν, τὴν ἀποτροπὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁμαρτίαν, τὸ μίasma· τὴν πρώτην σημασίαν ἔχει ἐδῶ, ἐνῶ ἐν τῷ στίχῳ 256 ἔχει τὴν δευτέραν. **τό: ὡς ἄγος μόνον** (ἐνν. εἶναι)=ὥστε νὰ εἶναι ἱκανὸν

πρὸς κάθαρσιν μόνον. **προτίθημι** = θέτω ἔμπρός, παραθέτω. **ὄν μόνον σέβει θεῶν** (διότι χάριν αὐτοῦ παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ ἄρχοντος). **τεύξεταί που** = θὰ τύχη πιθανῶς (εἰρων.). τὸ ρῆμα συντάσ. ἐδῶ μετ' αἰτιατικῆς. **τηνικαῦτα** = τότε. **πόνος περισσὸς** = μάταιος κόπος.

Πραγματικά. ἄλλω γὰρ ἢ μοὶ χρὴ ἄρχειν... ἴδε ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Κρέοντος τὰς ἀπολυταρχικὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀρχόντων κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους, τὴν αὐτὴν δ' ἔννοιαν ἔχει καὶ ὁ στίχ· 738, ἐνῶ ὁ Αἴμων ἀντιπροσωπεύει διὰ τῶν γνωμῶν του πολίτην τῶν ἱστορικῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐπεκράτουν ἀρχαὶ μᾶλλον φιλελεύθεραι. **πετρῶδει κατώρυχι**· ἔννοεὶ ὑπόγειον θολωτὸν τάφον, οἷοι ἦσαν καὶ οἱ λεγόμενοι θησαυροὶ ἐν Μυκῆναις. **ἄγος** = ἦτο ἀρχαία συνήθεια νὰ παραθέτουν εἰς τὸν καταδικασθέντα εἰς θάνατον ὀλίγην τροφήν, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ ἐκ πείνης, ὅπερ ἦτο μιᾶρὸν δι' ὀλόκληρον τὴν πόλιν καὶ δὲν ἦτο ἀνεκτὸν ὑπὸ τῶν θεῶν.

Τρίτον Στάσιμον (στ. 781 — 800)

Λεξιλογικά. **στρ. ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις** (τὸ : ἐν κτήμασι ἐτέθη προληπτικῶς) = ὅς ποιεῖς κτήματα ἐκείνους, οἷς ἂν ἐμπέσης = ὁ ὅποιος καθιστᾷς κτήματά σου ἐκείνους, εἰς ὅσους ἤθελες ἐμπέσει. **Ἔρωσ'** ἢ λέξις αὕτη, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀντιστροφῇ ἢ λέξις **σύ**, τιθέμεναι ἐν ἀναφορᾷ καὶ ἐν ἀρχῇ στίχου προσδίδουσι μείζονα ἔμφασιν καὶ ἐνάργειαν. **μαλακὸς** = τρυφερὸς. **νεάνιδος**· συνεκδ. ἀντὶ πληθ. **ἐννουχεύω** = διανυκτερεύω. **ὑπερπόντιος**· κατηγορούμενον, ἐξηγούμενον δι' ἐμπροσθέντος προσδιορισμοῦ. **ἐν ἀγρονόμοις αὐλαῖς** = ἐν αὐλαῖς ἀγρονόμων = εἰς τὰς αὐλὰς (καὶ ἐπομένως εἰς τὰς κατοικίας) ἀνθρώπων ἀγροδαιτῶν. **οὐδεὶς σε φύξιμος** (μεταβατ.) οὐδεὶς δύναται νὰ σὲ διαφύγῃ. **ἀμέριος** = ἐφήμερος (ἀντίθ. τοῦ ἀθανάτου). Ἡ ἐπανάληψις τοῦ **σὲ** χάριν ἐμφάσεως. **ὁ ἔχων σε** = ὁ κατεχόμενος ὑπὸ σοῦ. **μαίνομαι** = καταλαμβάνομαι ὑπὸ μανίας.

ἀντιστρ. ἀδίκους (προληπτ. κατηγορ.) = ὥστε νὰ γίνωνται ἄδικοι. **παρασπῶ** = παραπλανῶ, παρασύρω. **ἐπὶ λῶβῳ** (τελ. αἴτιον) = πρὸς βλάβην, πρὸς καταστροφὴν. **τὸ νεῖκος** = φιλονικία, εἶναι δὲ ἐδῶ σχῆμα ὑπαλλαγῆς: **τόδε νεῖκος ἀνδρῶν ξυναίμων** (ἦτοι υἱοῦ πρὸς πατέρα). **ἔχεις ταράξας** = ἔχεις ἐγείρει. **ὁ ἴμερος** = ὁ πόθος. **εὖλεκτρος** = ἡ καλὸν λέκτρον (κλίνην) ἔχουσα, ἢ ἐμφανίζουσα καλὸν γάμον,

ἡ ὥραία. **βλεφάρων**· γεν. ὑποκειμ. ἐκ τοῦ ἡμερος. **νύμφας**· κτητ. εἰς τὸ βλεφάρων. **ἐναργῆς** (κατηγορ. ἐπιρρημ.) = ἐναργῶς, ὀλοφάνερα. **πάρεδρος** (παράθεσις τοῦ ἔρωσ, ἡμερος) = συμπάρεδρος. **τῶν μεγάλων ἐν ἀρχαῖς θεσμῶν** = τῶν μεγάλων ἠθικῶν νόμων τῆς διακυβερνήσεως τοῦ κόσμου. **ἄμαχος** = ἀκαταγώνιστος. **ἐμπαίζει** = παίζει ἐν τοῖς βλεφάροις τῆς νύμφης.

Πραγματικά. Ἔρωσ· ὡς θεὸς ἐθεωρεῖτο γενικῶς υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως, κατ' ἄλλους δὲ μύθους τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Ἑρμοῦ. Παρίστατο ὑπὸ τῆς τέχνης κατ' ἀρχὰς μὲν, ὡς χαριέστατος πρόσηβος νεανίας, βραδυτέρον δέ, ὡς ὥραϊον καὶ πονηρὸν ὑπόπτερον παιδίον, φέρον τόξον καὶ βέλη ἐντὸς φαρέτρας ἢ ἐνίοτε καὶ δῶδα, καὶ τοιοντοτρόπως εἰκονίζετο πάντοτε ὡς τοξότης καὶ πύκτης καὶ ἐν γένει ὡς μαχητής. Εἶναι δὲ τὸ τρίτον τοῦτο στάσιμον τοῦ χοροῦ ἕνας ἐπινίκιος ὕμνος εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Ἐρωτος. Λέγει δὲ ἀνίκητον τοῦτον, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιπτώσεων καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Αἴμονος ἐνίκησεν οὗτος τὰ πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἄρχοντα καθήκοντα τοῦ υἱοῦ. **ὑπερπόντιος ἐν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς**· ἐννοεῖ βεβαίως πᾶσαν τὴν χερσαίαν καὶ θαλασσίαν φύσιν. Πρὸβλ. καὶ τοὺς στίχους τοῦ ποιήματος τοῦ νεωτέρου Ἑλληνος ποιητοῦ Ἄθ. Χριστοπούλου «ἐσὺ θεοῦς κ' αἰθέρια, οὐράνια καὶ ἀέρια κρατεῖς καὶ βασιλεύεις». **τῶν μεγάλων θεσμῶν**· ὁ Ἔρωσ, ὡς ἐπηρεάζων τὰς σκέψεις καὶ ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων, θεωρεῖται ὡς δύναμις ἴση πρὸς τοὺς ἄλλους ἠθικοὺς νόμους, τοὺς διέποντας τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν θεωρεῖται ὡς συμπάρεδρος καὶ συνάρχων τῶν ἄλλων ἠθικῶν νόμων.

Τέταρτον Ἐπεισόδιον (στ. 801 - 943)

(Ἐν τούτῳ περιλαμβάνεται καὶ κομμὸς στ. 806 - 882)

α') στ. 801 - 882.

Λεξιλογικά. **ἔξω θεσμῶν** = ἔξω τῶν νομίμων, τῆς καθιερωμένης τάξεως τῶν πραγμάτων. **ὄρων καὶ ὄθ' ὄρω**· ἐκφράζεται αἰτιολογία. **παγκοίτας** = ὁ τοὺς πάντας κοιμίζων. **ἀνύτω καὶ ἀνύω**. **θάλαμον** = διανύω τὴν ὁδὸν εἰς τὸν κοιτῶνα (ἐνν. τὸν Ἄδην).

στ ρ φ α'. **νεάταν** (νέος) = τὴν τελευταίαν ὁδόν. **νεάτον**· ἐπιρρημ.

προσδιορ. = διὰ τελευταίαν φορὰν. **ἔγκληρος** = μέτοχος. **ἐπινυμφίδιος** = ἄδόμενος χάριν τῆς νύμφης ἐπὶ τῷ νυμφῶνι, τὸ ἐπιθαλάμιον ἕσμα. **κεῦθος** (τὸ) = ὁ κευθμών, ἡ κρύπτη. **φθινάδες νόσοι** = νόσοι φθαρτικά, φθίσις. **ἐπίχειρα ξιφῶν** (ἡ γεν. ὑποκειμ.) = ἀμοιβὴ παρεχομένη ὑπὸ τοῦ ξίφους, ὁ διὰ ξίφους θάνατος (τοῦτον ἐσκόπει ἀρχικῶς νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ Κρέων, ἴδε στίχ. 760 καὶ 761). **αὐτόνομος** = ἀνθαίρετος, οἰκεία θελήσει. **μόνη** ἀναφέρεται εἰς τὸ ζῶσα.

ἀντιστρ. α'. **λυγροτάταν** (ἐπίρρημ. κατηγ.) = οἰκτρότατα, κατὰ τρόπον λυπηρότατον. **πρὸς ἄκρω Σιπύλῳ** = παρὰ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Σιπύλου (κυρίως εἶναι εἰς τὸ μέσον τοῦ κρημοῦ). **δαμάζω** = ἀπολιθώνω. **πετραία βλάστα** = βλάστησις (προεξοχή) τοῦ βράχου. **ὡς ἀτενῆς κισσός** = ὡς κισσός ἰσχυρῶς περιτετυλιγμένος, ὅπως δηλ. ὁ κισσός, σφιγκτὰ περιφυόμενος εἰς τὸ δένδρον, ἀφανὲς καθιστᾷ αὐτό, οὕτω καὶ ὁ βράχος ἰσχυρῶς περιπεπλεγμένος ἀπελιθώσῃ τὴν Νιόβην. **ὡς φάτις ἀνδρῶν** = ὡς λέγεται· **τάκομαι** = τήκομαι = λειάνω, μαραινομαι ἐκ λύπης. **λείπει** καθ' ἐνικόν, ὡς συνταχθὲν πρὸς τὸ πλησιέστερον. **χιών**· χιών ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς παραγομένου ὕδατος· διὰ τούτου μᾶς ἐρμηνεύει, πόθεν προέρχονται τὰ δάκρυα τῆς Νιόβης. **δειράς - ἄδος** = ὁ λαιμὸς τοῦ σώματος. Τοῦτο λέγεται καὶ περὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ὄρους, ὅπως καὶ αἱ ὀφρύες (ἐδῶ ὀφθαλμοὶ) λέγεται καὶ ἐπὶ ὄρους καὶ ἐπὶ ἀνθρωπίνου σώματος. **παγκλαύτοις** = ταῖς αἰ κλαιούσαις. **ἧ με ὁμοιοτάταν** (ἐπιρρ. κατηγορ.) = πρὸς αὐτὴν δὲ ἐμὲ καθ' ὁμοιότατον τρόπον (δηλ. καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ὑπὸ βράχου περιβάλλονται). **κατευνάζω** = κοιμίζω, θανατώνω. **θεογεννῆς** = γεννηθεῖσα ἐκ θεῶν (ἡ Νιόβη). **καίτοι** = καὶ ὅμως. **φθιμένα** (τινὶ) = ὅταν ἀποθάνῃ τις. **ἀκούω** = νομίζομαι, φημίζομαι. **ἔγκληρα** = κοινά, ὅμοια. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **καίτοι τάκοῦσαι ἔγκληρα τοῖς ἰσοθέοις λαχεῖν μέγα ἐστὶ τινὶ φθιμένα** = καὶ ὅμως τὸ νὰ γίνῃ φήμη περὶ τίνος, ὅτι, ὅτε ἀπέθανεν, ἔτυχε τῆς αὐτῆς μοίρας πρὸς τοὺς ἰσοθέους, εἶναι σπουδαῖον. **τλάω** = ὑπομένω.

στροφ. β'. **γελῶμαι** = περιπαιζομαι (ἡ Ἀντιγόνη λέγει τοῦτο εἶτε, διότι ἠρμήνευσε τὴν λέξιν τλῆναι διὰ τοῦ παθεῖν, εἶτε διότι δὲν ἔβλεπε τὸν λόγον νὰ παροβληθῇ πρὸς τὴν Νιόβην, θεωρήσασα εἰρωνικὰ εἰς βάρος της τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ χοροῦ). **οἷχομαι** = φεύγω, ἀποθνήσκω. **ἐπίφαντος** = ὀρωμένη, ζῶσα. **πολυκτῆμονες** = πλούσιοι (εἰς οὓς περιλαμβάνεται καὶ ὁ τίτλος εὐγενείας). **ὑμμε** (αἰολικὸς

τύπος) = ἡμᾶς. **ἔμπας** = μ' ὅλα ταῦτα (ἄν καὶ οὐδὲν κερδίζω). **ἐπι-
κτώμαι** = ἐπικαλοῦμαι μάρτυρας. **οἶα...** **ἔρχομαι** πлаг. ἔρωτ. πρότ.
= ὑπὸ ποίας συνθήκας... Ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ: φίλων ἄκλαυτος.
οἷσι νόμοις (ἐνν. ἀνοσίοις) = μὲ ποίους ἀνοσίους νόμους. **ἔργμα**
εἰργνυμι, εἰργω) = εἰρκτή, τάφος. **τυμβόχωστος** = ὡσάν τύμβος
κεχωσμένος. **ποταίνιος** = νέος, πρωτάκουστος (καινοφανής, διότι
πρόκειται νὰ κλεισθῇ ἐν αὐτῷ ζωντανή). **πρὸς ἔργμα τυμβόχ.**
ἔρχομαι τάφου ποταίνιου = πηγαίνω εἰς εἰρκτήν πρωτακούστου
τάφου, ὡσάν τύμβον ἐπικεχωσμένην. **μέτοικος** = ζῶσα, κατοικοῦσα
μεταξύ. **προσέπεσες** = προσέκρουσες (ἔκφρασις ποιητική), βαρέως
ἤμαρτες. **βάθρον δίκας** = βᾶσιν (θρόνον) τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς
Δικαιοσύνης. **ἐκτίνω** = πληρώνω. **πατρῶς** = ὑπὸ τοῦ πατρὸς κλη-
ροδοτηθεῖς. **πολὺν τινα** = παρὰ πολὺν (φοβερόν). **ἄθλος** = ἀγών,
δυστύχημα.

ἀντιστο. β'. **ψαύω** (συντάσσ. ἐδῶ μετ. αἰτιατ.) = ἐγγίζω, ὑπομι-
νήσκω. **τριπόλιτος** = (τρις-πολίζω ἢ πολέω = ἀροτριῶ, στρέφω) =
τρις (δηλ. ἐπανελημμένως) λεγόμενος, καὶ ἐπομένως διαβόητος. **οἶτος**
(ἐκ ρίζ. οἶ τοῦ οἶσω, τοῦ ρήμ. φέρω) = μοιραῖον, τύχη (χρησιμ. ὡς
ἐπεξ. τοῦ μερίμνας). **πρόπαντος** = ὀλοκλήρου ἐν γένει. (ἢ πρὸ ἐπι-
τείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ παντός). **κλεινοῖς Λαβδακ.** ἀντι γενικῆς ἐτέθη
ἢ δοτ. ἐκ τοῦ πότμου (πίπτω) = τοῦ πεσόντος ἡμῖν κλπ., χρησιμ. δὲ
ἢ δοτικῆ αὐτῆ ὡς ἐπεξήγησις τοῦ: ἀμετέρου. **ματρῶνι λέκτρων**
ἄται = ἄται ματρῶν λέκτρων = δυστυχήματα (συμφοραὶ) προσελ-
θόντα ἐκ τοῦ γάμου τῆς μητρὸς μας. **κοιμήματα δυσμόρου μητρὸς**
(γεν. ὑποκ.) = περιπτύξεις, πλαγιάσματα τῆς... **αὐτογέννητα** (ὑπαλ-
λαγή) ἀντι αὐτογεννήτω πατρὶ = μὲ τὸν πατέρα, ὃν αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ ἐγέν-
νησεν. **οἶων** = ἀπὸ ποίους γονεῖς. **ἀραῖος** = ἐπικατάρατος. **μέτοι-
κος** = ἵνα συνοικήσω μετ' αὐτῶν. **δύσποτμος** = κακότυχος. **κυρέω-
ῶ** = τυγχάνω. **κατήναρες** ἀορ. β'. τοῦ ἀποθ. ῥήμ. κατεναίρομαι =
φονεύω. **εὐσέβεια** = εἶναι τεκμήριον εὐσεβῶν φρονημάτων. **κράτος**
δὲ (τούτου) **ᾧ κράτος μέλει, οὐδαμὰ παραβατὸν πέλει** = ἢ
ἐξουσία δὲ ἐκείνου, ὅστις εἶναι ἐπιτετραμμένος αὐτήν, κατ' οὐδένα
τρόπον εἶναι παραβατή. **αὐτόγνωτος ὄργα** = αὐτόβουλος ὄρη, αὐ-
θαίρετος σπουδή. **τάνδε** = δι' αὐτῆς ἐδῶ. **οὐκέτι μοι θέμις** (ἐστὶ)
= δὲν εἶναι πλέον ἐπιτετραμμένον εἰς ἐμέ. **λαμπάδος** = τοῦ ἡλίου.
πότμος (ὀ) = μοῖρα. **ἀδάκρυτος** = ἄκλαυτος.

Πραγματικά. ἔξω φέρομαι τῶν θεσμῶν· ἐξέροχεται τῆς κεκα-
 νονισμένης τάξεως τῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ διὰ τῶν δακρύων του δει-
 κνύει συμπάθειαν πρὸς τὴν καταδικασθεῖσαν βασιλόπαιδα. Ἐν τῷ
 κομμῷ, στίχ. 806—882, ἡ Ἀντιγόνη, ἥτις, ὡς ἡρώϊς ὑπὲρ τοὺς
 ἄλλους κοινούς ἀνθρώπους, ἐθυσίασε ζωὴν καὶ πᾶν ἀγαθὸν χάριν τῆς
 ἐκπληρώσεως ἐνὸς ὑπερτάτου καθήκοντος, τώρα, ὅτε ἐπετελέσθη τοῦτο
 καὶ βλέπει ἔμπρὸς τῆς τῆς φάσμα τοῦ θανάτου καὶ ἀναλογίζεται τὴν
 στέρησιν τοῦ γάμου, ὅστις ἦτο καὶ εἶναι ὁ φυσικὸς τῆς γυναικὸς προο-
 ρισμὸς, λυπεῖται ὑπερβολικὰ ὡς ἄνθρωπος κ.τ.λ.· ποῖα ἄλλα παρό-
 μοια παραδείγματα ἔχομεν; **Ἀχέρων**· ποταμὸς ἐν Θεσπρωτῖα τῆς
 Ἡπείρου· πηγάζων οὗτος ἀπὸ τὰ βουνὰ τοῦ Σουλίου διαρρέει τὴν
 Ἀχερουσίαν λίμνην, βυθίζεται ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ἐκρέει ἀκολούθως εἰς
 τὴν Ἰόνιον θάλασσαν. Τὸ ἄγριον καὶ τραχὺ καὶ μυστηριῶδες τῶν τό-
 πων, δι' ὧν διέρχεται, τὰ σκοτεινὰ καὶ λασπώδη νερὰ τῆς λίμνης, αἱ
 ἐξαφανίσεις καὶ ἐπανεμφανίσεις αὐτοῦ, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς παλαιο-
 τάτας τοπικὰς παραδόσεις καὶ ἔπλασαν τὸν ὁμώνυμον τοῦ Ἄδου πο-
 ταμόν. **ὕμεναίων**· οἱ ὕμεναιοὶ ἦσαν ἄσματα ἀδόμενα κατὰ τοὺς γά-
 μους, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν πομπήν, ἐν συνοδείᾳ αὐλοῦ. Ὁ δ' ἐπιθα-
 λάμιος ὕμνος ἐψάλλετο ἔξωθι τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου πρὸς τι-
 μὴν τῆς νύμφης ὑπὸ παρθένων ἔξωθι τοῦ νυμφῶνος ἐσταμένων. **ζῶσα
 μὴν δὴ...** ὁ χορὸς θέλων νὰ παρηγορήσῃ τὴν τεθλιμμένην Ἀντιγό-
 νην εὐρίσκει πρόχειρον δικαιολογίαν, ὅτι μὴν αὐτὴ κατ' ἐξαίρεσιν,
 χωρὶς νὰ ἀσθενήσῃ κλπ., ζωντανὴ κατέρχεται εἰς τὸν Ἄδην. **Φρυ-
 γίαν ξέναν**· πρόκειται περὶ τῆς Νιόβης, τῆς θυγατρὸς τοῦ περιβοή-
 του Ταντάλου, ὁ μῦθος τοῦ ὁποίου καὶ τῆς Νιόβης εἶναι γνωστός, ἡ
 δὲ ἀπολίθωσις αὐτῆς κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐγένετο ἐκεῖ παρὰ τὸ ὄρος
 Σίπυλον τῆς Λυδίας ἐν Μ. Ἀσίᾳ, ὅπου ὑπάρχει ἀνάγλυφος φυσικὴ
 ἐκ πέτρας γυναικεία μορφή καθημένη, ἐπιγέννημα μὲν αὐτῆς τῆς φύ-
 σεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τέχνης καταλλήλως διασκευασθεῖσα, ὥστε νὰ
 μὴ παραλλάσῃ τῆς μορφῆς γυναικὸς καθημένης καὶ διακρουροοῦσης,
 δάκρυα δὲ εἶναι τὰ ὄμβρια καὶ τὰ ἐκ τῆς τηχομένης χιόνος κατα-
 ρέοντα ὕδατα. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἀναφέρει καὶ ὁ περιηγητὴς Παν-
 σανίας, ὅτι εἶδεν. Φαίνεται, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἦτο καθιερωμένον εἰς τὴν
 Ἀσιανὴν θεὰν Κυβέλην καὶ ὕστερον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλασθῇ ὁ
 μῦθος τῆς Νιόβης, μὲ τὸν ὁποῖον ἠσχολήθη ἡ ἐπική, λυρική καὶ δρα-
 ματικὴ ποίησις. **θεογεννῆς** ὡς καταγομένη ἐκ τοῦ Διός, οὗ υἱὸς ἦτο

ὁ πατὴρ Τάνταλος. **Δικραΐαι κρηναί**· ἐτέθη πληθ., διότι ἡ Δίραχη ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν πηγῶν, ἔκειντο δὲ αὐταὶ πλησίον τῶν Θηβῶν. **συμμάρτυρας ἐπικτώμαι**· συχνάκις ἐγένετο παρ' ἀρχαίοις ἐπὶ κλησὶς τῆς πέριξ φύσεως, τῆς θαλάσσης, τῶν ὀρέων, τῶν ποταμῶν κ. τ. λ. **δυσπότμων γάμων**· ἡ ὑπόμνησις τοῦ ἀτυχοῦς γάμου τῶν γονέων τῆς ἀνέμνησεν αὐτὴν καὶ τὸν ἀτυχῆ γάμον τοῦ ἀδελφοῦ Πολυνείκου, νυμφευθέντος τὴν κόρην τοῦ Ἀδράστου, ὅστις γάμος πρὸς τοὺς ἄλλοις ὑπῆρξεν αἰτία τῆς ἐκστρατείας αὐτοῦ ἐναντίον τῶν Θηβῶν, τοῦ ὀλέθρου τοῦ καὶ τῆς καταδίκης εἰς θάνατον τῆς Ἀντιγόνης. **ἄκλαυτος, ἄφιλος** κλπ. ἐν τῇ ἐπιφθῶ ἡ Ἀντιγόνη ἐπαναλαμβάνει δι' ὀλίγων τὰ λεχθέντα ἐν τῷ κομμῶ, προσθέτουσα μόνον τὸ ἄκλαυτον ὑπὸ τῶν φίλων.

β') στ. 883-943.

Λεξιλογικαί. Ὁ Κρέων ἐξεληθὼν τῶν ἀνακτόρων καὶ ἰδὼν ἐκκληκτος, ὅτι ἐκεῖ ἦτο ἀκόμη ἡ Ἀντιγόνη, ὀργίζεται κ.τ.λ. **ἄοιδῆ** = θρηῆνος. **εἰ χρεῖη** = ἐὰν ἤθελε παραστῆ ἀνάγκη, ἤθελε προκύψει ὠφέλεια· ἡ σειρά τῶν λέξεων: ἄρ' ἴσθ' ὡς, εἰ χρεῖη λέγειν πρὸ τοῦ θανεῖν (= ἐνώπιον τοῦ θανάτου) αἰοιδὰς καὶ γόους, οὐδ' ἂν εἰς παύσαιτ' ἂν λέγειν; **οὐκ ἄξεθ' ὡς τάχιστα;** ἰσοδυν. πρὸς ἔντονον προσταγὴν = ἀπαγάγετέ τὴν τάχιστα. **κατηρεφῆς τύμβος** = θολωτὸς τάφος (ἐστεγασμένος ἄνωθεν). **περιπτύσσω** = περικλείω, περιβάλλω. **χεῖ** (τοῦ ῥήμ. χράω) = θέλω, χρεῖζω. **τυμβεύω** (ἀμετάβ.) = διάγω ἐν τύμβῳ, κατοικῶ ἐντὸς τάφου. **τούπι τήνδε τὴν κόρην** (προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς) = ὅσον ἀφορᾶ εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν κόρην. **ἀγνοί**· λέγει οὕτω, διότι δὲν φονεῖ αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν ἀφήνει ζῶσαν μετὰ τινος τροφῆς, ὡς εἶπεν καὶ ἐν στίχ. 775 (φορβῆς τοσοῦτον). **δ' οὖν** = ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει. **μετοικίας τῆς ἄνω** = τοῦ δικαιώματος νὰ κατοικῆ (νὰ εἶναι) μεταξύ ἡμῶν τῶν ζώντων ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς. **νυμφεῖον** = νυμφικὸς θάλαμος (μετὰ πολλῆς πικρίας λέγει τὸν ἀπαίσιον τάφον τῆς νυμφικὸν θάλαμον). **κατασκαφῆς** = κοῖλος, ὑπόγειος. **ἀείφρουρος** = διότι ἐπρόκειτο μέχρι τέλους τῆς ζωῆς νὰ φυλάττῃ τὴν Ἀντιγόνην. **οἱ πορεύομαι πρὸς τοὺς ἐμαντῆς** = ὅπου πορευομένη πηγαῖνω πρὸς τοὺς ἰδικούς μου. **ὦν...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: ὦν ὀλωλότων πλεῖστον ἀριθμόν. **Φερσέφασσα** = ἡ Περσεφόνη. **ὦν λωισθία** (ἡ ὦν γεν. διαιρ.) = ἐσχάτη. **μακρῶ** (ἐπιτείνει τὸ) **κάμισα** = μὲ ὑπερβο-

λικὰ οἰκτροτάτον θάνατον (διότι θάπτεται ἀθώα, νέα καὶ ζωντανή). **πρίν μοι μοῖραν ἐξήκειν βίου** (ποία ἡ σύνταξις τοῦ πρίν;) = πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέμα ὃ εἰμαρμένος εἰς ἐμὲ χρόνος τῆς ζωῆς. **κάρατ' ἐν ἐλπίσιν τρέφω** = διατηρῶ παρὰ πολὺ μεγάλην ἐλπίδα. **φίλη—προσφιλῆς—φίλη** ἡ ἀναφορὰ χάριν ἐμφάσεως. **κασίγνητον κάρα**· οὕτως ἀποκαλεῖ τὸν Ἑτεοκλέα. **περιστέλλω** (χυρίως) = ἐνδύω τὸν νεκρὸν, εἶτα κηδεύω, θάπτω. **τοιὰδ' ἄρνυμαι** = τοιαύτην λαμβάνω ἀμοιβήν. **τοῖς φρονοῦσιν** (δοτ. τῆς κρίσεως) = κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὑγιῶς φρονοῦντων. τὸ **εὖ** ἀνήκει εἰς τὸ ῥ. ἐτίμησα' διὰ τὰ ἀπό: **σ' ἐγὼ τίμησα...** μέχρι: **νόμῳ**, ἴδε πραγματ. παρατηρήσεις. **ἐτήκετο** = ἔλειωνεν, ἐσήπετο ἄταφος. **εἰ τέκνα** ἔνν. τὸ ἐτήκοντο. **βία** = παρὰ τὴν θέλησιν. **ἂν ἠρόμην τόνδε πόνον** = θὰ ἀνελάμβανον τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐπιπόνου, ὡς αὐτοῦ ἐδῶ, ἔργου. **πρὸς χάριν τίνος νόμου;** = πρὸς χάριν ποίας ἠθικῆς ἀρχῆς, τίνος ἠθικοῦ ἀξιώματος; Ἡ μετ. **καθθανόντος** εἶναι ὑποθ. **ἀμπλακίσκω** = στεροῦμαι. **τοῦδε**, δηλ. παιδός. **κεκευθότοιιν** (τοῦ ῥήμ. κεύθω ὡς ἀμεταβ.) = ἐὰν ἤθελον ἀποθάνει. **οὐκ ἔστιν ὅστις** = οὐδεὶς. **βλάστοι** τοῦ ῥ. βλαστάνω. **τοιῶδε μέντοι νόμῳ** = ἐπὶ τῇ βίσει ὅμως τοιαύτης ἀρχῆς (περὶ ἧς ὠμίλησα ἀνωτέρω). **ἐκπροτιμήσασα** = προτιμήσασα ἀπὸ τούτους ἄλλους πατέρα καὶ υἱόν. **ταῦτα ἔδοξ' ἀμαρτάνειν** = ἐφάνην, ὅτι ἔπεσα εἰς αὐτὸ (ποῦ μοῦ ἀπεδόθη) τὸ ἔγκλημα. **διὰ χειρῶν οὕτω** = διὰ τῆς βίας ἔτσι. **ἄγει με** = διέταξε τοὺς δορυφόρους νὰ μὲ ὀδηγήσῃ. **μὴ λαχοῦσαν μέρος οὔτε γάμου του οὔτε παιδείου τροφῆς** = χωρὶς νὰ μετάσχω οὔτε γάμου τινός (χωρὶς νὰ νυμφευθῶ) οὔτε καὶ ἀνατροφῆς τέκνων. **ἔρημος πρὸς** = ἐγκαταλελειμμένη ὑπό. **εἰς κατασκαφὰς θανόντων** = εἰς κοῖλον τάφον. **ποῖαν παρεξελθούσα δαιμόνων δίκην** = διότι ποῖον θεῖον δίκαιον παρέβην; **βλέπειν** = προσβλέπειν. **αὐδᾶν** = προσφωνεῖν, ἐπικαλεῖσθαι. **ἐπεὶ γε δὴ εὐσεβοῦσα τὴν δυσσέβειαν ἐκτησάμην** = ἐπειδὴ, ὡς γνωστόν, πράττουσα εὐσεβῆ πράξιν ἀπέκτησα κατηγορίαν (καὶ τιμωρίαν) ἐπὶ ἀσεβείᾳ. **τάδε** = τᾶνατέρω (δηλ. ἡ ἀπόκτησις τῆς κατηγορίας... διὰ τὴν εὐσεβῆ μου πράξιν). **Ξυγγιγνώσκω** = λαμβάνω γνώσιν, διδάσκομαι. **παθόντες Ξυγγνοῖμεν ἂν ἡμαρτηκότες** = ἀφ' οὗ πάθωμεν θέλομεν μάθει, ὅτι ἐσφάλαμεν (πρὸβλ. τὴν λαϊκὴν ῥῆσιν: ὁ παθὸς μαθός). **οἶδε**· ὁ Κρέων καὶ οἱ ὁμόφρονές του. **μὴ πλείω ἢ καὶ** = ἴσα, ὅμοια πρὸς ὅσα. **ἐκδίκως** = ἀδίκως. **ἔτι**

αὐταὶ ῥίπαι τῶν αὐτῶν ἀνέμων ψυχῆς τήνδε γ' ἔχουσι = ἀκόμη ἢ ἰδία ψυχικὴ ταραχὴ (ἔξαψις) κατέχει αὐτὴν δὰ τοῦλάχιστον. **τοιγὰρ** = διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. **κλαύμαθ' ὑπάρξει** = θὰ τιμωρηθῶσι. **ὑπὲρ βραδυτήτος**· λόγῳ τῆς βραδύτητος νὰ τὴν ἀπαγάγουν. **θανάτου ἐγγυτάτω** = πλησιέστατα πρὸς τὸν θάνατον. **ἀφίκται** = ἔχει ἐκφρασθῆ (δηλ. ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ Κρόντος ἔχει ἐκστομισθῆ, δεικνύων, ὅτι προσεγγίζει ὁ θάνατος). **οὐδὲν παραμυθούμαι** = οὐδὲ ὡς σὲ συμβουλεύω. **μὴ οὐ τάδε ταύτη κατακυροῦσθαι** = ὅτι ταῦτα ἐδῶ, δηλ. αἱ ἀπειλαὶ (ἀποφάσεις) τοῦ περὶ τοῦ θανάτου, δὲν θὰ ἐπικυρωθῶσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. **προγενεῖς** = προγονικοί. **ἄγομαι δὴ κοῦκέτι μέλλω** (ἐνγ. ἰέναι). **κοιρανίδαι** = τύραννοι, βασιλεῖς, ἡγεμόνες. **βασιλειδᾶν** = βασιλειδῶν, τῶν βασιλοπαίδων. **τὴν εὐσεβίαν σεβίσασα** = ἐπειδὴ ἐτίμησα τὸ ἔργον τῆς εὐσεβείας.

Πραγματικά. Φερσέφασσα· ἡ Περσεφόνη λέγεται καὶ Περσεφόνηια, Περσέφασσα κλπ. Κατὰ τὸν μῦθον ἦτο κόρη τῆς θεᾶς Δήμητρος καὶ τοῦ Διὸς καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος, θεοῦ τοῦ Ἅδου. Αὕτη ἔζη ἐπὶ ἕξ μῆνας εἰς τὸν κάτω κόσμον μετὰ τοῦ ἀνδρός της καὶ ἐπὶ ἕξ μῆνας ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τῆς μητρός της. Τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ συμβολικὴ παράστασις τοῦ σπόρου τοῦ σίτου, ὁ ὁποῖος χάνεται εἰς τὴν γῆν καὶ φνιτρώνει πάλιν. Τὰ ἀπὸ τοῦ στίχ. 904: **σ' ἐγὼ τίμησα**... μέχρι τοῦ ἐν τῷ στίχ. 914: **νόμῳ**, κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν (τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ποιητοῦ Goethe καὶ ἄλλων ἡμετέρων καὶ ξένων) δὲν ἦσαν τοῦ Σοφοκλέους, ἀλλὰ προσετέθησαν ὑπ' ἄλλης χειρός, διότι οἱ λόγοι οὗτοι τῆς Ἀντιγόνης ἀντιφάσκουσι πρὸς τὰς πράξεις καὶ τοὺς προηγουμένους λόγους καὶ ἀρχὰς αὐτῆς. Ἐνῶ δηλ. προηγουμένως ἐδικαιολογεῖ τὴν πράξιν της, λέγουσα, ὅτι παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ ἄρχοντος χάριν τῶν θεῶν νόμων, τώρα θεωρεῖ τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους ὑπερτέρους τῶν θεῶν καὶ ὁμολογεῖ, ὅτι θὰ παρήκουεν εἰς τοὺς νόμους τῆς πολιτείας χάριν ὀρισμένου μόνον συγγενοῦς, τοῦ ἀδελφοῦ. Τὸ χωρίον τοῦτο λοιπὸν κατὰ τὴν γνώμην των δὲν εἶναι γνήσιον, ἀλλὰ προσετέθη μεταγενεστέρως, παραληφθὲν ἐξ ἐνὸς διηγήματος τοῦ Ἡροδότου, κατὰ τὸ ὁποῖον, ὅτε συνελήφθη, ὡς αἰχμάλωτος, ὑπὸ τοῦ Δαρείου ὁ Ἰνταφέρνης καὶ κατεδικάσθη μεθ' ὄλων τῶν περὶ αὐτὸν εἰς θάνατον, ἐπροτάθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου εἰς τὴν σύζυγόν του νὰ ἐκλέξῃ, ποῖον θέλει νὰ σώσῃ ἐκ τῶν οἰκείων της, αὕτη δὲ ἔσπευσε νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἀδελφόν της, διότι, ὡς εἶπεν, ἂν ὁ

θεὸς ἤθελεν, ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ ἄλλον σύζυγον ἢ υἱόν, ἂν ἤθελον ἀποθάνει ἐκεῖνοι, ἐνῶ ἀδελφὸν δὲν ἠδῆνατο νὰ ἀποκτήσῃ ἄλλον, διότι εἶχον ἀποθάνει οἱ γονεῖς αὐτῆς. Ἄλλωστε, ὡς εἶναι λογικόν, ὁ Πολυνεΐκης δὲν ἔζη, ὥστε νὰ προτιμήσῃ ἢ Ἀντιγόνη τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ τῆς τῶν ἄλλων· τινὲς ὁμῶς παραδέχονται, ὅτι οἱ ἀνωτέρω στίχοι εἶναι γνήσιοι τοῦ Σοφοκλέους, μαρτυροῦντες ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ προτίμησιν τῆς πατροπαράδοτου παρ' Ἑλλήσιν ἀδελφικῆς ἀγάπης, καὶ ἀφ' ἐτέρου τὴν στενὴν συνάφειαν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τοῦ Ἡροδότου καὶ Σοφοκλέους, οἵτινες ἦσαν σύγχρονοι καὶ φιλικώτατα συνεδέοντο πρὸς ἀλλήλους. **προγενεῖς**· ἐννοεῖ τοὺς ἀρχαίους ἐπιχωρίους θεοὺς. **κοιρανίδαι**· οὕτω προσφωνοῦνται οἱ ἀποτελοῦντες τὸν χορόν, ὅπως καὶ ἀλλαγῶ ἀποκαλοῦνται ἄνακτες· τὴν ἐπωνυμίαν δὲ αὐτὴν εἶχον οὐ μόνον οἱ βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ εὐγενεῖς ἐκ τῶν πολιτῶν.

Τέταρτον Στάσιμον (στ. 944-987)

Λεξιλογικαί. στρ. α'. **Ἔτλα καὶ**=ὑπέστη τὴν αὐτὴν τύχην (ο. τλάω=ὑπομένω, καρτερῶ). Πρὸ αὐτοῦ δέον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ ἐκ μέρους τοῦ χοροῦ παραινετικὸν πρὸς τὴν Ἀντιγόνην «τέτλαθι». — **Δαγάνης δέμας** (περίφρασις)=ἡ Δανάη. **ἀλλάξαι**=νὰ ἀνταλλάξῃ τὸ οὐράνιον φῶς πρὸς τὸ σκότος τῆς εἰρκτῆς (ἐν τῷ κατωγείῳ οἰκοδομήματι). **χαλκόδετοι αὐλαὶ**=διωμάτιον, εἰς τοὺς τοίχους τοῦ ὁποίου εἶναι προσηροσμέναι διὰ χαλκῶν ἤλων χαλκαὶ πλάκες. **ἐν τυμβ. θαλάμῳ**· ἐπέξηγεῖ τὸ χαλκοδ. αὐλαῖς. **κατεξεύχθη**=ὑπέκλυεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς εἰμαρμένης. **τίμιος γενεᾶ**=εὐγενῆς τὴν καταγωγὴν. **ταμιεύσκεν** (μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ταμιῶν, οἵτινες φυλάσσουν τὸν θησαυρὸν τῆς πόλεως ἢ ναοῦ)=ἐφύλασσε ἐν τῇ κοιλίᾳ. **χρυσορῦτους** (δι' ἐνὸς ὁ χάριν τοῦ μέτρου). **γονὰς**=τὸν ὑπὸ μορφὴν χρυσοῦ βροχῆς χυθέντα εἰς αὐτὴν γόνον. **ἅ μοιριδία δύνασις**=ἡ δύναμις τῆς μοίρας. **δεινά τις**=ἔξοχος ἰσχυρά. **Ἄρης** (μετωνυμ.)=πολεμικὴ δύναμις. **πύργος**· ἐνν. οὔτε καὶ ἂν τις ἐγκλεισθῇ ἐν πύργῳ. **ἀλίκυπος**=ὁ ὑπὸ τῆς θαλάσσης κτυπόμενος. **κελαινός**=ὁ ἔχων σκοτεινὸν χρῶμα.

ἀντιστρ. α'. **ζεύχθη**=ἐδαμάσθη (ὑπέκλυε καὶ οὗτος εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς εἰμαρμένης). **ὀξύχολος**=ὀξύθυμος. **κερτομίσις ὀργαῖς**=λόγῳ τῶν πειρακτικῶν, σκωπτικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ὀργῆς του. **ἐκ Διονύ-**

σου' ποιητ. αἴτ. **κατάφαρκτος ἐν πετρώδει δεσμῶ** = κατάφαρκτος (ἐγκάθειρκτος) εἰς πετρωδες δεσμοτήριον. (Ἔνν. τὸ ἄντρον τοῦ Παγγαίου ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδέθη ὁ Λυκοῦργος). **οὕτω** = τοιουτοτρόπως (δηλ. ἐν τοιαύτῃ καθείρξει, λόγῳ τοιαύτης καθείρξεως). **ἀποστάζει** = βαθμηδὸν ἐξαφανίζεται (καταρρέουσα κατὰ σταγόνας)· μεταφορὰ ἐκ τοῦ ἀποστήματος, ὅπερ, ὅταν ὠριμάσῃ, διαρρηγνύεται καὶ ἐκρέει. **δεινὸν ἀνθηρόν τε μένος μανίας** = ἡ φοβερὰ καὶ φλογερὰ ἐξαψὶς τῆς μανίας· **ἐπέγνω** = ἦλθεν εἰς ἐπίγνωσιν, κατενόησεν. **μανίαις ψαύων** = ὅτι ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μανίας ἠρέθιζε τὸν θεόν. **ἐν κερτομίοις γλώσσαις** = μὲ πειρακτικὸς λόγους. **παύεσκε** = διέκοπτεν, ἠνάγκαζε νὰ παύουν. **ἔνθεος** = θεόληπτος, ἐνθουσιῶν. **εὖιον πῦρ** = τὰς δᾶδας, αἵτινες ἐκαίοντο ὑπ' αὐτῶν (τῶν μαινάδων) ἐν συνοδείᾳ τῶν φωνῶν εὐοῖ, εὐοῖ. **φίλανλος** = ὁ ἀγαπῶν τὸν αὐλόν.

σ τ ρ. β'. **κυανέων** = σκοτεινῶν (ἴδε πραγματ.). **διδύμας ἀλὸς** = τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Θορακικοῦ Βοσπόρου. **ἀκταί**, ἐνν. εἰσί, κεῖνται. **ἴδ'** = ἰδὲ = ἦδὲ = καί. **ἄξενος** = ἀφιλόξενος. **ἵνα** = ὅπου. **ἀγχίπολις** = ὁ (παρὰ τὴν πόλιν Σαλμυθησσὸν) πάροικος, γείτων. **ἀρατὸν** = ἐπάρατον, ἀποτρόπαιον. **ἔλκος τυφλωθὲν** = ἔλκος γενόμενον διὰ τυφλώσεως (ἐνῶ τὸ ἔλκος ὑπῆρξε τὸ αἴτιον τῆς τυφλώσεως). **δάμαρτος** (ἦ) = σύζυγος. **ἀλαὸν** (κατηγορ.) = ὥστε γενέσθαι τυφλὸν (τὸ συνῆψε πρὸς τὸ ἔλκος ἀντὶ τῶν ὀμμάτων). **κύκλοι ὀμμάτων** = αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν. **Τά: δισσοῖσι Φινεΐδαις καὶ κύκλοις ὀμμάτων** ἀποτελοῦσι σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Ἡ δοτ. δισσοῖσι Φιν. ἀντὶ γενικῆς κτητικῆς τοῦ κύκλοις ὀμμάτων. **ἀλάστοροι** = (οἱ ἀλαστα παθόντες) = οἱ ἀπαιτοῦντες ἐκδίκησιν (ἐκ τοῦ: ἀλάστωρ-ορος = ἡ τιμωροῦσα τὸ ἔγκλημα θεότης). **ἀράσσω** = κτυπῶ ἰσχυρῶς. **αἱματηραῖς** (ἐτέθη κατὰ πρόληψιν) = ὥστε νὰ αἱματώσουν, νὰ γίνουν αἱμόφυρτοι. **ἀκμαὶ κερκίδων** = αἱ ἄκραι τῶν κερκίδων (κερκὶς δὲ ἦτο τὸ ὑφαντικὸν ἐργαλεῖον δι' οὗ αἱ γυναῖκες κτυπῶσαι ἐπύκνωνον τὸ ὕφασμα). **ὑφ' αἱματηραῖς χεῖρεσσι κ.λ.π.** δοτ. ὀργανικῆ· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων ἀπὸ τοῦ: **ἴν' ἀγχίπολις...** ἔχει οὕτως: ἵνα ἀγχίπολις Ἄρης εἶδεν ἀρατὸν ἔλκος τυφλωθὲν ἀλαὸν (ἀντὶ, τυφλωθέντων ἀλαῶν πρὸς τὸ: ὀμμάτων) ἀλαστόροισι κύκλοις ὀμμάτων δισσοῖσι Φινεΐδαις, ἀραχθέντων ὑφ' αἱματηραῖς χεῖρεσσι καὶ ἀκμαῖσι κερκίδων ἐξ ἀγρίας δάμαρτος.

ἀ ν τ ι σ τ ρ. β'. **κατὰ δὲ τακόμενοι** (τιμῆσις) = κατατηρόμενοι δέ. **μέλεος** = δυστυχῆς. **μελέαν πάθαν** = τὴν οἰκτρὰν συμφορὰν. **ἀνύμ-**

φευτος = ἐπὶ κακῷ νυμφευθεῖσα. **ἀνύμφευτον γονᾶν** = καταγωγὴν ἀπὸ μητρὸς ἐπὶ κακῷ νυμφευθείσης. **ἄντασε** (ρ. ἀντάω = συναντῶ) = μετέχω, κοινωνῶ. **σπέρμα** = καταγωγή, γένος (προσδιορ. ἀναφορᾶς). **ἀρχαιόγονος** = πρωτόγονος, πανάρχαιος. **ἃ δὲ...** = αὕτη δὲ κατὰ μὲν τὸ γένος μετέσχεν (ἐκοινωνήσεν) τῶν παναρχαίων Ἐρεχθ. **τηλέπορα ἄντρα** = τὰ ἔχοντα μακρὸν ἢ εὐρὴν πόρον, δηλ. τὰ μεγάλα. **Βορέας** = ἡ κόρη τοῦ Βορέου (ἡ Κλεοπάτρα). **ἄμππος** = ἡ τρέχουσα σύμφωνα μὲ τοὺς ἵππους (ταχύτατα). **πάγος** = πέτρα, ὄρος. **ὀρθόπους πάγος** = ἀπόκρημνον ὄρος. **ὑπὲρ** = ἐπὶ. **θεῶν παῖς**· διότι ὁ πατὴρ τῆς Κλεοπάτρας Βορέας καὶ ὁ πάππος Ἐρεχθεὺς ἦσαν θεοί. **κάπ' ἐκείνη ἔσχον** (τριῆσις) = καὶ ἐκείνη ἐπέσχον = καὶ κατ' ἐκείνης ἐστράφησαν. **μακραιών** = πολυχρόνιος (ἅτε ὑπάρχων ἀρχαιοῖεν).

Πραγματικά. Ἐν τῷ στασίμῳ τούτῳ τρία παραδείγματα φέρει ὁ χορὸς καὶ ἄλλων προσώπων, ὑποστάντων τὴν μοιραίαν ἀνάγκην, διὰ τὰ παραμυθήσῃ τὴν Ἀντιγόνην καὶ διὰ τὰ παραστήσῃ τὸ ἀναπόφευκτον τοῦ μοιραίου. Εἰς τοὺς στίχους 949 καὶ 987 δις προσαγορεύει τὴν Ἀντιγόνην: ὦ παῖ, παῖ, καίπερ ἀποῦσαν, οἰονεὶ παρακολουθῶν αὐτὴν βαίνουσαν εἰς τὸν Ἄδην. **Δανάας**· ἦτο κόρη τοῦ βασιλέως τοῦ Ἄργους Ἀκρυσίου, ὅστις εἶχε λάβει χρησμόν, ὅτι ἐὰν ἡ κόρη του γεννήσῃ υἱόν, οὗτος θὰ φονεύσῃ τὸν πάππον. Διὰ τοῦτο ὁ τελευταῖος οὗτος ἐνέκλεισε τὴν κόρην του εἰς ἓνα ὑπόγειον τοῦ ἀνακτόρου χαλκοῦν θάλαμον, διὰ τὰ ἀποφυγῆ αὕτη τὸν γάμον, ἀλλ' ὁ Ζεὺς ὡς χρυσῇ βροχῇ μετ' αὐτῆς ἐγέννησε τὸν Περσέα. Κατόπιν τούτου ὁ Ἀκρυσίος ἐνέβαλε τὴν Δανάην καὶ τὸν Περσέα εἰς λάρνακα καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν. **Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἡδωνῶν**· ὁ υἱὸς τοῦ Δρύαντος, ὀνόματι Λυκοῦργος, βασιλεὺς τῶν παρὰ τὸν Στρυμόνα Θρακῶν Ἡδωνῶν, κατεδίωξε τὸν Διόνυσον μετὰ τῶν συντρόφων του Μαινάδων καὶ διὰ τοῦτο ἐδέθη καὶ ἐσπαράχθη ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους εἰς βραχῶδες σπῆλαιον ὑπὸ τοῦ θεοῦ. **Μούσας**· αὗται κατ' ἀρχὰς ἠκολούθουν τὸν κιθαροδὸν Ἀπόλλωνα, διὸ καὶ μουσηγέτης οὗτος ἐπεκαλεῖτο. Ὑστερον δέ, ὅτε ἐπεκράτησεν ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου καὶ ἐγεννήθη τὸ δρᾶμα, ἔγιναν καὶ τοῦ Διονύσου ἀκόλουθοι καὶ μετεχειρίζοντο τοὺς αὐλοὺς. **Κυανέων**· τοιουτοτρόπως λέγονται ἀπὸ τῶν Κυανέων πετρῶν, αἵτινες ἦσαν δύο νησίδια κείμενα κατὰ τὸ πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον στόμιον τοῦ Βοσπόρου. Κατὰ τὸν μῦθον ἐκινοῦντο κατ' ἀρχὰς καὶ

συνεκροούοντο, διὸ καὶ Συμπληγάδες ἐλέγοντο, ἀλλ' ὅτε διέπλευσαν οἱ Ἄργοναῦται, ἔμειναν ἀκίνητοι πλέον. **Σαλμυδησός**· πόλις καὶ παρὰ Β.Δ. τοῦ Βοσπόρου. **ἀγχίπολις Ἄρης**· ἐπιστεύετο, ὅτι οὗτος κατῴκει ἐν Θράκῃ, ὅπου καὶ πολὺ ἐτιμᾶτο, ὡς πολεμικὸς δὲ θεὸς ἠὲ χαριστεῖτο, παριστάμενος μάρτυς αἰματοχυσιῶν καὶ τῶν κατωτέρω ἐκτεθησομένων μυσαρῶν πράξεων, τὰς ὁποίας παρηκολούθει ὡς ἐπιχώριος ἐκεῖ θεός. Ἀπὸ τοῦ στίχ. 966 φέρει τρίτον παράδειγμα, τὸ πάθημα τῆς **Κλεοπάτρας** καὶ τῶν παιδῶν αὐτῆς. Ὁ περὶ αὐτῆς μῦθος ἔχει ὡς ἑξῆς: ὁ περρωτὸς θεὸς Βορέας ἀπήγαγέ ποτε ἐξ Ἀθηνῶν ἀρπάσας παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ποταμὸν τὴν κόρην τοῦ Ἐρεχθῆως βασιλέως, καλουμένην Ὠρείθυιαν, καὶ ὠδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν Σαρπηδόνα πέτραν τοῦ ὄρους Αἴμου, γεννήσας μετ' αὐτῆς τοὺς περρωτοὺς υἱοὺς Ζήτην καὶ Κάλαιν καὶ τὴν Κλεοπάτραν. Ταύτην ἐνυμφεύθη ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλμυδησοῦ Φινεὺς καὶ ἀπέκτησε δύο υἱοὺς. Ἄλλ' ὁ Φινεὺς ἐγκαθειρξάς τὴν Κλεοπάτραν ἔλαβεν ἄλλην σύζυγον, τὴν Εἰδοθέαν, ἀδελφὴν τοῦ Κάδμου, αὕτη δὲ ὡς μητριὰ εὐτύφλωσε τοὺς Φινεΐδας ἐν συμπράξει μετὰ τοῦ Φινέως καὶ καθειρξεν αὐτούς. **δάμαρτος**· ἐνν. τὴν Εἰδοθέαν. **ἀρχαιογόνων Ἐρεχθιδῶν**· διότι οὗτοι ἦσαν αὐτόχθονες, τοῦ Ἐρεχθῆως ὄντος υἱοῦ τῆς Γῆς καὶ ἀνατραφέντος κατὰ τὸν μῦθον ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἔτι δὲ τιμωμένου μετ' αὐτῆς ἐν τῷ Ἐρεχθείῳ. **τηλέπορα ἄντρα**· ταῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνετράφη ἡ Κλεοπάτρα, ἐκείντο ἐν Σαρπηδόνι πέτρῳ τῆς Θράκης· **ἄμιππος**· καὶ ἡ Κλεοπάτρα, ὅπως ὁ Ζήτης καὶ ὁ Κάλαις, ἀν καὶ ἦτο ἄπτερος, δὲν καθυστερεῖ εἰς ταχύτητα.

Πέμπτον Ἐπεισόδιον (στ. 988.. 1114)

α') στ. 988 - 1032.

Λεξιλογικαί. Θήβης ἄνακτες· ὁ Τειρεσίας εἰσέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου ἀγόμενος ὡς τυφλὸς ὑπὸ παιδὸς καὶ προσφωνεῖ οὕτω τὸν Κρέοντα καὶ τοὺς χορευτάς. **ἐξ ἐνός** (προσδιορ. ὄργαν.) = δι' ἐνός. **κέλευθος** (ἢ) ὁδός. **προηγητῆς** = ὁδηγός. **οὐκουν ἀπεστάτων** = ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπεμακρυνόμεν. **φρενός** = μαντείας, γνώμης. **πάρος γε**· ἐννοεῖ καὶ τὰς ἄλλας περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑπήκουσε προθύμως εἰς τοὺς μάντεις, καὶ δὴ κατὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐθυσιάσε τὸν πρῶτον υἱὸν τοῦ Μεγαρέα ἢ Μενοικέα χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος.

τοιγάρ = διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. **ναυκληρῶ** = διευθύνω ὡς κυβερνήτης.
ὀνήσιμος (ὀ. ὀνίνημι=ὠφελῶ)=ὠφέλιμος. **πάσχω ὀνήσιμα**=ὠφε-
 λουῖμαι. Ἡ σειρά τῶν λέξεων : **πεπονθῶς ὀνήσιμα ἔχω** (=δύναμαι)
μαρτυρεῖν (ταῦτα). βεβίως· κατηγ. μετ. ἐκ τοῦ φρόνει. **ἐπὶ ξυροῦ**
τύχης=εἰς τὸ κρισιμώτατον σημεῖον τῆς τύχης. (Ἐκφρασις παρομιαικῆ
 ληφθεῖσα κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ ξυραφίου, ἐπὶ τῆς λεπτοτάτης κο-
 ρυφῆς τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἰσορροπεῖ, ἀλλὰ κλίνει πρὸς τὴν μίαν τῶν
 πλευρῶν αὐτοῦ· λέγεται καί : ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς). **ὡς φρίσσω** = διότι
 μὲ καταλαμβάνει φρίκη ἀπὸ τὰ λεγόμενά σου. **θάκος** = ἔδρα. **ὄρني-
 θοσκοπός** = τοῦ οἰωνοσκοπείου. **ἴνα** = ἔνθα. **λιμῆν**=τόπος καταφυ-
 γῆς. **οἰωνός** καὶ κατωτέρω **ὄρνις** = πτηνόν, ὄρνεον. ἦν ἀντι. ἐστί, ἐ-
 πειδὴ πρόκειται περὶ διηγήσεως, ὅτε καὶ συχνάκις ἀπαντᾷ τοῦτο. **ἀγνώως**
-ώτος=δυσδιάγνωστος, δυσκατάληπτος. **κλάζω**=ἐκβάλλω κρωγμούς.
οἴστρος (ὀ) = **μανία**. **βεβαρβαρωμένος**=ἀνερμηένυτος, ξενότροπος.
 Ἡ σειρά τῶν λέξεων : **ἀκούω φθόγγον ὄρνιθων κλάζοντας** (ἀντι
 κλαζόντων, ἐτέθη κατὰ τὸ νοούμενον σχῆμα, ὡς ἐὰν δηλ. προηγεῖτο,
 ὄρνιθας). **κακῶ οἴστρον καὶ βεβαρβαρωμένον** = ἀκούω φωνὰς ὄρ-
 νέων, τὰ ὁποῖα ἐξέβαλλον κρωγμούς μετὰ μανίας ἀγρίας καὶ ἀνερμη-
 ενύτου. **σπάω**=σπαράττω. **φονός**=φονικός. (Ῥίζ. φεν. τοῦ ἀχρήστου
 φένω). **χηλή** (ῆ) = ὄνυξ. **ἐν χηλαῖς** (προσδιορ. ὄργαν.). **γάρ**· αἰτιο-
 λογεῖ τὸ ἔγνω (ὡς τυφλός). **ῥοῖβδος** (ὀ) (συγγεν. πρὸς τὸ ῥοῖζος) =
 ὁ ὄρμητικὸς ἦχος, ὁ προκαλούμενος ἐκ τῆς βιαίας κινήσεως τῶν πε-
 ρῶν τῶν ὄρνέων. **οὐκ ἄσημος** (σχῆμα λιτότητος)=πολὺ σαφής. **δεῖσας**·
 ῥημ. δέδοικα. **γεύομαι** = ἀποπειρῶμαι, δοκιμάζω. **ἔμπυρα** = ἡ διὰ
 πυρὸς θυσία. **πάμφλεκτος** (τὸ πᾶς ἐν συνθέσει παρὰ τοῖς τραγικοῖς
 δηλοῖ μεγάλην ποσότητα ἢ μέγαν βαθμὸν) = ὀλόγυρα φλέγων. **Ἡφαι-
 στος**· μετων. ἀντι πῦρ. **σποδός** (ῆ) = τέφρα. **κηκίς - ίδος** = λιπαρὰ
 οὐσία ἐξερχομένη ἐκ καιόμενων σωμάτων. Ῥῆμ. **κηκίω**=ἐκρέω, ἀνα-
 βλάζω. **μυδάω** = διαλύομαι, καθ' ὑπαλλαγὴν ἀρμόζει εἰς τὸ **μηρίων**
 δηλ. **μυδώντων μηρίων** = ἐκ τῆς διαλύσεως τῶν μηρίων· **μηρία**
 δὲ ἦσαν τὰ ὀστά τῶν μηρῶν μετὰ μεγάλου ἢ μικροῦ μέρους τῶν σαρ-
 κῶν αὐτῶν (περιεβάλλοντο δὲ ταῦτα καὶ ὑπὸ διπλοῦ λίπους). **τύφω** =
 καπνίζω. **ἀναπτύω** = πετῶ μόρια (ἐκ τοῦ λίπους). **μετάρσιοι** (με-
 ταίρω) κατηγορ. = μετεωριζόμενοι (ὑπὸ τῆς θερμότητος βέβαια). **κα-
 ταρρνεῖς**· ὑπαλλαγὴ ἀντι καταρρνεῖσης πιμελῆς. **ἔκκειμαι** = κεῖμαι
 ἔξω, ἔδῳ : ἀπογυμνοῦμαι· ἡ σειρά τῶν λέξεων : **καὶ μηροὶ ἐξέκειντο**

καταρρευείς (ἀντι καταρρευείσης) **καλυπτῆς πιμελής** = καὶ τὰ ὄστᾶ τῶν μηρῶν ἀπεγυμνοῦντο (ἦσαν γυμνά), καταρρευσάσης τῆς περιβαλλούσης αὐτὰ πιμελής. **φθίνοντα** (μετ. κατηγορημ.) **μαντεύματα ἀσήμων ὀργίων** = ὅτι αἱ μαντεῖαι ἐχάνοντο ἔνεκα τῶν ἀσαφῶν θυσιῶν. Ὁ στίχος δὲ οὗτος 1013 εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς προηγουμένης λέξε. : **τοιαῦτα. ἡγεμῶν** = ὄδηγος (ὁ ὀδηγῶν αὐτὸν παῖς). **ἐκ σῆς φρενός** (ἀναγκ. αἰτ.) = ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς σου ἰσχυρογνωμοσύνης. **παντελεῖς** = ὅλαι ἐν γένει· ἀνήκει καὶ εἰς τὸ ἐσχάροι (= στρογγύλαι ἐπὶ τῆς γῆς ἐστία), καὶ εἰς τὸ βωμοί. **πλήρεις βορᾶς τοῦ πεπτῶτος δυσμόρου γόνου Οἰδίπου ὑπ' οἰωνῶν τε καὶ κυνῶν** = εἶναι γεμᾶται ἀπὸ ἐσπαραγμένα μέλη τοῦ ἀποθανόντος ἀτυχοῦς υἱοῦ τοῦ Οἰδίποδος ὑπὸ ὀρνέων καὶ κυνῶν, ὥστε τό : **ὑπ' οἰωνῶν** κλπ. εἶναι ποιητ. αἰτ. τοῦ βορᾶς. **κᾶτα** χρον. μὲν προσδιορ., ἀλλ' ἐνταῦθα ἔχει αἰτιολ. ἔννοιαν = καὶ διὰ τοῦτο. **λιτῆ θυστάς** = ἡ διὰ θυσιῶν γενομένη παράκλησις. **ἀπορροιβδέω - ῶ** = ἀφίνω, ἐκβάλλω. **εὐσημος** = σαφής, εὐδηλος. **βεβρωῖτες λίπος αἵματος ἀνδροφθόρου** = ἐπειδὴ ἔχουσι φάγει λιπαρὸν αἷμα ἀνδρὸς φθαρέντος. **ἐπεὶ δ' ἀμάρτη** (παρλείπεται, ὅπως καὶ ἀλλαγῶν, τὸ ἄν) = ὁσάκις δὲ ἠθέλειν ὑποπέσει εἰς ἀμάρτημα. **ἄνολβος** = ἄθλιος, κακόμοιρος, (ὄπὸ διανοητικὴν ἔποψιν) = μωρός, ἀπερίσκεπτος. **ἀκέομαι - οὔμαι** = θεραπεύω, διορθώνω (ἐνν. ἀντικείμεν. αὐτὸ τὸ κακόν): **ἀκίνητος** = ἀμετάπειστος, ἀκαμπτος. **αὐθαδία** (αὐτὸς - ἴδομαι) = αὐθάδεια, ἰσχυρογνωμοσύνη. **σκαιότητ' ὀφλισκάνει** = αἰτίαν σκαιότητος ὀφλισκάνει = θεωρεῖται ἀνόητος. (Παρόμ. φράσεις : κακίαν, δειλίαν, μωρίαν, ὀφλισκάνω). **εἶκω τινὶ** = ὑποχωρῶ εἰς τινα. (Δηλ. ἄφησε νὰ λάβῃ ὅ,τι τοῦ ἀνήκει). **κεντῶ** = πλήττω. **ἀλκή** = ἐνδειξις ἀνδρείας. **ἐπικτείνω** = φωνεύω διὰ δευτέραν φοράν. **εὖ φρονῶ τινι** = σκέπτομαι πρὸς τὸ συμφέρον τινός. **κέρδος** = κερδαλέα, ἐπωφελῆ.

Πραγματικά. Τὸ ε' ἐπεισόδιον περιέχει περιπέτειαν· ποῦ βλέπομεν αὐτήν; **Τειρεσίας**, ἦτο περίφημος μάντις τῆς ἀρχαιότητος, Θηβαῖος τὴν καταγωγὴν καὶ τυφλὸς ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας του, διότι ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν βουλήν τῶν θεῶν. Ὁ Ζεὺς ὁμως ἀντὶ τῆς τυφλώσεώς του ἔδωκε τὸ χάρισμα τῆς μαντικῆς καὶ τὴν ἰδιότητα νὰ ἐννοῇ τὴν φωνὴν τῶν πτηνῶν καὶ νὰ προβλέπῃ καὶ νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα, ἔτι δὲ τῷ ἔχρισε τὴν μακροβιότητα ἐπὶ

ἑπτὰ ἢ ἑννέα γενεάς. **ὄρνιθοσκοπὸν**· πολλὰ εἶδη μαντικῆς ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐκ τούτων ἡ **οἰωνοσκοπία** ἢ ὄρνεοσκοπία συνίστατο εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς πῆψεως ἢ τοῦ λαλήματος καὶ τῶν ἄλλων κινήσεων τῶν πτηνῶν. Οἱ ὄρνιθοσκόποι ἢ οἰωνοσκόποι ἐκάθητο πρὸς παρατήρησιν εἰς τὸ οἰωνιστήριον ἢ ὄρνιθοσκοπεῖον, ὅπερ ἐλέγето καὶ θῶκος ἢ θᾶκος ὄρνιθοσκόπος, καὶ ἦσαν ἐνδεδυμένοι λευκὰ ἱμάτια καὶ ἔφερον στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ πίνακας εἰς τὰς χεῖρας, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνέγραφον τὰς παρατηρήσεις των. Τὸ οἰωνοσκοπεῖον τοῦ Τειρεσίου ἐδεικνύετο καὶ μ.Χ., ὡς ἀναγράφει ὁ Πausanias (Πaus. 9,16,1). **Ἐμπυρομαντεία** δὲ ἦτο ἡ παρατήρησις ἐκείνη, καθ' ἣν παρετήρουν, πῶς ἦναιπε τὸ πῦρ, ὁποῖον εἶδους φλόγα εἶχεν, ἂν περιεκύκλωνε τὸ θῦμα κλπ. **βωμοῖσι παμφλέκτοισιν**, **Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπε**. Μολονότι πανταχόθεν ἐφλέγοντο τὰ θύματα, ὅμως δὲν ἐκαίοντο. Τοῦτο ἦτο δεῖγμα, ὅτι δὲν ἦτο ἡ θυσία εὐπρόσδεκτος ὑπὸ τῶν θεῶν. **χολαὶ διεσπεύροντο**· ἡ χολὴ ἦτο μέρος τῶν σπλάγχων, ὅτε δὲ ἡ θυσία ἦτο καλή, ἡ χολὴ ἔλειωνε σιγὰ, σιγὰ καὶ δὲν διερρηγνύετο, ὅπως ἐδῶ. **καὶ ταῦτα τῆς σῆς ἐκ φρενὸς** κλπ. Ἄφ' οὗ αἱ φωναὶ τῶν ὄρνέων καὶ τὰ τῆς θυσίας ἦσαν ἀκατάληπτα εἰς τὸν μάντιν, ἀντελήφθη πλέον οὗτος, ὅτι τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὰς ἀνθαιρέτους ἐκείνας ἐνεργείας τοῦ Κρόντος.

β') στ. 1033—1063.

Λεξιλογικαί. ὥστε = ὡς. **ἄνδρὸς τοῦδε** = ἐμοῦ. **σκοποῦ** = στόχου. **κουδὲ ἄπρακτὸς εἰμι μαντικῆς ὑμῖν** = καὶ δὲν ἔμεινα ἀνεπιβούλευτος, ἀκακοποίητος ἀπὸ τὴν μαντικὴν τέχνην σας. **τῶν** = ὧν (δηλ. τῶν μάντεων). **ὑπαί** = ὑπό. **γένος** = σωματεῖον, σύλλογος. **ἔξεμπολόμαι - ὦμαι** = πωλοῦμαι ὡς ἐμπόρευμα. **ἐμφορτίζομαι** = φορτάνομαι (ὡς ἐμπόρευμα). **ἐμπολόω - ὦ** = ἐμπορευομαι. **τάφω δ' οὐχὶ κρύψετε...** = ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει δὲν θὰ ἐνταφιάσητε. **τρέω** = φοβοῦμαι. **οὐδ' ὡς μίασμα τοῦτο μὴ τρέσας ἐγὼ παρήσω θάπτειν κείνον** = οὐδ' ὡς μὴ παρήσω θάπτειν ἐκείνον τρέσας τὸ μίασμα τοῦτο = οὔτε καὶ ὑπάρχει φόβος ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μήπως ἐγὼ, φοβηθεὶς τὸ μίασμα τοῦτο, ἐπιτρέψω νὰ θάπτουν ἐκείνον. **πίπτουσι δ' αἰσχροὰ πτώματα** = ὑφίστανται δὲ ἐπονειδίστους πτώσεις. **χοὶ πολλὰ δεινοὶ** = καὶ οἱ δεινότατοι, οἱ πολὺ ἐπιτήδειοι. **φράζομαι** = σκέπτομαι. **χρῆμα** = πρᾶγμα. **ποῖον τοῦτο...** σύμ-

πτυξις τῶν δύο προτάσεων: **ποιόν ἐστι τοῦτο τὸ πάγκοινον, ὃ λέγεις; εὐβουλία** = σύνεσις, ὀρθὴ σκέψις. **μὴ φρονεῖν** = ἡ ἀφροσύνη, ἡ ἀσυνεσία. **τῆς νόσου** = τοῦ μὴ φρονεῖν. **ἀντιλέγω κακῶς** = ἀντικακολογῶ. **θεσπίζω** = μαντεύω. **τὸ δ' ἐκ τυράννων** = τὸ δὲ καταγόμενον ἐκ τυράννων, οἱ τύραννοι. **ταγὸς** = ἡγεμών, ἄρχων. Ἡ σύνταξις: **ἄρ' οἶσθα λέγων ταγούς ὄντας ἃ ἂν λέγῃς;** ἄρα γε γνωρίζεις, ὅτι λέγεις πρὸς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἡγεμόνες σου, ὅσαδήποτε λέγεις; **ὄρσεις** = θὰ μὲ ἀναγκάσῃς. **τάκινητα διὰ φρενῶν**—τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ἀπόρρητα. **κίνει** = λέγε τα. **μόνον δὲ μὴ λέγων**—ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ λέγῃς. **ἐπὶ κέρδεσι**—πρὸς κερδοσκοπίαν. **οὕτω (δηλ. ἐπὶ κέρδεσι) γὰρ ἤδη καὶ δοκῶ (λέγειν) τὸ σὸν μέρος;** ἔτσι λοιπὸν τώρα πλεον πρὸς κερδοσκοπίαν φαίνομαι, ὅτι ὁμιλῶ κατὰ τὴν ἰδικήν σου γνώμην; **ὡς μὴ ἔμπολήσῃν τὴν ἐμὴν φρένα** = ὅτι δὲν θὰ μεταβάλλῃς τὰς σκέψεις μου, πωλῶν αὐτὰς εἰς τοὺς συνενόχους (συνεργούς) σου.

Πραγματικά. κοῦδὲ μαντικῆς ἄπρακτός εἰμι· οἱ ἀρχαῖοι, ὡς διαφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Σοφοκλέους, τοὺς μάντις ἐθεώρουν καπηλευομένους ἐνίοτε τὸ ἐπάγγελμά των πρὸς κερδοσκοπίαν καὶ χρηματισμὸν (πρβλ. καὶ Οἰδίποδος Τυράννου στίχ. 387, ἔνθα ὁ Οἰδίπους ἀποκαλεῖ τὸν Τειρεσίαν «δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν μόνον δέδορκε...»). **ἤλεκτρον·** εἶναι ἡ φυσικὸν ἢ ἐπίτηδες γεγόμενον τεχνικῶς κράμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου εἰς ποσοστὸν 3/4 ἐκ τοῦ α' καὶ 1/4 ἐκ τοῦ δευτέρου. Συνελέγετο πολὺ παρὰ τὰς Σάρδεις καὶ ἐξ Ἰνδιῶν, αἱ ὁποῖα κατέβαλλον εἰς τὸν Δαρεϊοῦ ὡς φόρον 360 τάλαντα ψήγματος (κόνεως) χρυσοῦ. **Διὸς αἰετοί·** ὁ αἰετός, ὡς ἱπτάμενος εἰς τὰ ὕψη καὶ τὸν Ὀλυμπον, ἐθεωρεῖτο ἱερὸν τοῦ Διὸς πτηνόν. **εἰς Διὸς θρόνους·** ὁ Κρέων ἐξ ὀργῆς παραφέρεται εἰς σημεῖον νὰ ἀσεβῆσῃ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Δία, καὶ τοῦτο ἐννοήσας προσπαθεῖ νὰ διορθώσῃ τὸ σφάλμα του διὰ τῶν λεγομένων του ἐν στίχ. 1044.

γ') στ. 1064 - 1090.

Λεξιλογικά. Κάτισθι· ὁ Τειρεσίας ὁμιλεῖ, χρησιμοποιῶν τὴν αὐτὴν λέξιν τοῦ Κρέοντος, ἴσθι, πρὸς ἔμφασιν. **τρόχους** = τροχιάς, δρόμους. **ἀμιλλητήρας·** ἀμιλλωμένους εἰς τὴν ταχύτητα πρὸς ἀλλήλας· εἶναι ποιητικὴ ἔκφρασις ἀντὶ ἡμέρας, λέγονται δὲ οὕτως, ἐπειδὴ οἱ

δρομοί τοῦ ἡλίου, αἱ ἡμέραι, φαίνονται ἀμιλλώμεναι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν ταχύτητα. **τελών** (μέλλ. χρόνου) = διανύσων. **σπλάγγχον** = τέκνον. **νέκυν νεκρῶν** τὸν Αἴμονα ἀντὶ τοῦ Πολυνείκουσ καὶ τῆς Ἄντιγόνης· ἡ σύνταξις: **ἐν οἷσι (τροχοῖς..)** αὐτοὺς ἀντιδοὺς ἔσθ, = ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡμερῶν θὰ ἔχῃς δώσει ὁ ἴδιος εἰς ἀνταπόδοσιν. **ἀμοιβὸν νεκρῶν** = εἰς ἀντάλλαγμα τῶν νεκρῶν. **ἀνθ' ὧν** = διότι. **τῶν ἄνω**· γενικὴ τοῦ διηρημένου ὄλου. **ἓνα τῶν ὄντων ἄνω** (ἐπὶ τῆς γῆς)· ἐννοεῖ τὴν Ἄντιγόνην. **ψυχὴν τ' ἀτίμως**· ἀναπτύσσουσι τὸν προηγούμε. στίχον (διὰ τοῦ ψυχὴν ἐννοεῖ τὴν ζωὴν). **ἀτίμως** = ἄνευ τῶν ὀφειλομένων αὐτῇ τιμῶν. **κατοικίζω** = βάλλω νὰ κατοικήσῃ. **ἄμοιρος** = ἀμέτοχος, ἔστερημένος. **τῶν κάτωθεν θεῶν** (εἰς οὓς ἀνήκει)· ἡ γενικὴ αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ προηγουμένου ἐπιθέτου ἄμοιρος. **ἐνθάδε** = ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς· ἡ ὅλη πρότασις: ἔχεις δ' αὐ ἐνθάδ' (ἓνα ἄλλον) ἄμοιρον τῶν κάτωθεν θεῶν = κρατεῖς δὲ ἀφ' ἐτέρου ἐδῶ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἓνα ἄλλον ἔστερημένον τῶν κάτω θεῶν, εἰς οὓς ἀνήκει. **ἀκτέριστος** = ὁ μὴ μετασχῶν τῶν κτερισμάτων (τῶν προσηκουσῶν ἐπικηδεῖων τιμῶν). **ἀνόσιος** = μὴ τυχὼν τῶν ὀσίων· τὰ δύο τελευταῖα ἐπίθετα ἐπεξηγοῦσι τὸ ἐπίθετον ἄμοιρον. **μέτεστί τινί τινος** = μετέχει τίς τινος, ἔχει τίς δικαίωμα ἐπὶ τινος. **ὧν** = ἐπὶ πάντων τῶν ἀνωτέρω (τιμῶν καὶ δικαιωμάτων). **ἐκ σοῦ βιάζονται τάδε** = ὑπὸ σοῦ ἐξαναγκάζονται νὰ βλέπωσιν αὐτὰ ἐδῶ (οἱ θεοί)· κατ' ἄλλην ἐρμηνεῖαν: ἀλλὰ ταῦτα εἶναι αὐθαίρετοι ἐνέργειά σου. **τούτων** (γεν. αἰτ.) = διὰ ταῦτα (ἐννοεῖ τὸ ἄταφον τοῦ Πολυνείκουσ καὶ τὴν ἐγκάθειρξιν τῆς Ἄντιγόνης). **λωβητῆρ-ῆρ** (θηλ. γεν.) = ἐξολοθρευτρία. **ὑστεροφθόρος** = ἡ ὕστερον (μετὰ τὴν κακὴν πράξιν) βλάπτουσα ἢ τιμωροῦσα. **λοχάω-ῶ** = ἐνεδρεύω καὶ φυλάττω. **καὶ θεῶν** = καὶ τῶν ἄνω θεῶν, διότι ὁ Κρέων ἤμαρτε καὶ εἰς τοὺς ἄνω καὶ εἰς τοὺς κάτω θεοὺς καὶ κατ' ἀκολουθίαν χάριν ἀμφοτέρων θὰ καταδιωχθῆ ὑπὸ τῶν Ἐρινύων. **ληφθῆναι ἐν τοῖσιν αὐτοῖς τοῖσδε κακοῖς** = ὥστε νὰ περιπλακῆς εἰς τὰς ἰδίας μὲ αὐτὰς ἐδῶ τὰς συμφοράς. **ἀθρέω-ῶ** = παρατηρῶ. **καταργυρόω-ῶ** = ἀσημώνω, περικαλύπτω μὲ ἄργυρον· ἐδῶ: δεκάζω διὰ χρημάτων, διαφθείρω. **τριβή** = παρέλευσις. **ἀνδρῶν γυναικῶν**· (ὑπαινίσσεται τοὺς μετέπειτα θρήνους τοῦ Κρέοντος καὶ τῆς Εὐρυδίκης) γεν. ὑποκειμ. τοῦ κακῶματα. **κακῶματα** = θρήνοι. **ἐχθραὶ** (κατηγορούμενον τροπικῶς προσδιορίζον τὸ ὄημα). **συνταράσσονται** = περιλίπτουν εἰς ἐμφυλίους ἔριδας· ὄσων· γεν.

κτη. εἰς τὸ **σπαράγματα** = ἐσπαραγμένα μέλη (ὡς ἐδῶ τοῦ Πολυ-
νείκους). **καθαγνίζω** = καθιερώνω, ἐκπληρῶ ὅσιον καθῆκον (μετά
τινος σαρκαστικῆς εἰρωνείας λέγει, ὅτι οἱ κύνες ἢ τὰ θηρία ἢ τὰ ὄρνεα
ἐξεπλήρωσαν ἀντὶ ἀνθρώπων τὸ καθῆκον τοῦ ἐνταφιασμοῦ, θάψαντα
τὰ ἐσπαραγμένα μέλη ἐντὸς τῆς κοιλίας των). **ἐστιοῦχος** = ἡ ἔχουσα
ναοὺς καὶ βωμοὺς. **πόλις** = ἀκρόπολις. **τοξεύματα καρδίας** (γεν.
ἀντικειμ.) = βέλη πλήττοντα τὴν καρδίαν σου. **θυμῶ** = ὑπὸ τὸ κράτος
τῆς ὀργῆς μου. **βέβαια** = ἀσφαλῆ. **τὸ θάμπος** = τὴν φλόγα, τὴν καυ-
στικότητα. **οὐχὶ ὑπεκδραμῆ** (ῥ. ὑπεκθέω) = δὲν θὰ διαφύγῃς. **ἀφῆ**
= ἐκχύση. **τὸν νοῦν τῶν φρενῶν** = τὰς ἰδέας του.

δ') στ. 1091 — 1114.

Λεξιλογικαί. **δεινὰ θεσπίσας** = φοβερὰς μαντείας εἰπὼν. **ἐξ
ὄτου τήνδε λευκὴν ἐκ μελαίνης ἀμφιβάλλομαι τρίχα** = ἀπὸ τῆς
ἐποχῆς, καθ' ἣν ἀντὶ μελαίνης περιβάλλομαι τὰς λευκὰς αὐτὰς τρίχας,
μεταπίπτω ἐκ τῆς νεανικῆς εἰς τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν. **λακεῖν** ἀόρ.
β' τοῦ **λάσκω** = λέγω. Παρατηρητέα ἡ ἐξάρτησις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐκ
τοῦ ἐπιστάμεθα. **ἔγνωκα καὐτὸς** (ὅτι δηλ. οὐδέποτε ἄλλοτε ἐψεύσθη).
εἰκαθεῖν ἀπαρ. τοῦ ἐπεκταθέντος ἀόρ. β' τοῦ ῥ. εἶκω = ὑποχωρῶ. **ἀντι-
στάντα** (ὑποθ. μετ.). **πατάξαι θυμὸν ἄτη** = νὰ πλήξω τὴν ψυχὴν μου
μὲ συμφορὰν. **ἐν δεινῷ πάρα** (πάρεστι) = ὑπάρχει κίνδυνος. **εὐβουλίας
δεῖ** = παρίσταται ἀνάγκη ὀρθῆς σκέψεως (ὀρθοφροσύνης). **ἄνες** = ἄφησε
ἐλευθέραν. **ἐπαινεῖς** = συμβουλευεῖς. **παρεικαθεῖν** = τῷ προηγ. εἰκα-
θεῖν. **ὅσον γ', ἄναξ** ἔνν. δοκεῖ μοι παρεικαθεῖν. **συντέμνω τοὺς
κακόφρονας** = συντέμνω τὴν ὁδὸν πρὸς τοὺς κακόφρονας = συν-
τόμως καταφθάνω τοὺς κακῶς φρονοῦντας. **θεῶν βλάβαι**· αἱ Ἐρι-
νύες τῶν θεῶν. **ποδώκης** = ταχύπους. **μόλις μὲν** = μετὰ δυσκολίας
μὲν (ἔνν. ἐξίσταμαι τῆς καρδίας = ἀφίσταμαι τῆς γνώμης, μεταβάλλω
ἀπόφασιν). **τὸ δρᾶν** = εἰς τὸ νὰ πράττω, νὰ ἐνεργῶ. **ἀνάγκη δ' οὐχὶ
δυσμαχητέον** = δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀντιμάχῃται τις ματαίως (ἄνευ
ἐλπίδος ἐπιτυχίας) πρὸς τὴν (ἁδήριτον) ἀνάγκην τῶν πραγμάτων. **δρᾶ**
(προστακτ.) = πράττε. **μηδὲ τρέπε** = καὶ νὰ μὴ ἀναθέτῃς. (ἀντικ.
ἔνν. δρᾶν). **στείχοιμ' ἄν** = εἶμι. **ὀπάων** = ἀκόλουθος. **ὀρμᾶσθε** =
ἐκκινήσατε ταχέως. **ἐπόπιος τόπος** = τόπος περιόπτος, καταφανής.
ἡ δόξα τῆδ' ἔπεστράφη = ἡ γνώμη μου ἔλαβεν αὐτὴν τὴν κατεύ-
θυνσιν. **αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ παρὼν ἐκλύσομαι** = ὅπως ὁ ἴδιος

περιέπλεξα τὰ πράγματα, οὕτω καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος διὰ τῆς παρουσίας μου (αὐτοπροσώπως) θὰ ἐπιφέρω τὴν λύσιν αὐτῶν. **τὸν βίον τελῶ** = διάγω τὸν βίον. Ἡ σύνταξις: **δέδοικα γὰρ μὴ ἄριστον ἢ τελεῖν τὸν βίον σφάζοντα τοὺς καθεστῶτας νόμους** = τοὺς παλαιόθεν ὑφισταμένους νόμους (δηλ. τὸ φυσικὸν καὶ θεῖον δίκαιον). Τοιοῦτοτρόπως ἐν τέλει ὑφίσταται ὀλοκληρωτικὴν ἤτταν ὁ Κρέων, παραδεχόμενος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μετ' αὐτοθυσίας ὑπερήσπισεν ἢ ἠρώϊς μας Ἀντιγόνη. Ὁ Κρέων εἰπὼν ταῦτα ἀπῆλθεν ἐξ ἀριστερῶν, μεταβαίνων ἐκεῖ, ὅπου ἔκειτο ἄταφον τὸ πῶμα τοῦ Πολυνεΐκου.

στ. 1064—1114.

Πραγματικά. τρόχους ἀμλλητήρας: τὸν ἥλιον ἐφαντάζοντο ἐπιβαίνοντα θεορίπου ἄρματος: **οὐχ ὑπεκδραμῆ**: ἐννοεῖ, ὅτι τὰ σφάλματα τοῦ Κρέοντος εἶναι πλέον ἀθεράπευτα καὶ δὲν θὰ δυνηθῆ ν' ἀποφύγῃ τὸ θλιβερὸν ἀποτελεσμα αὐτῶν. **ἀξίνας**: διὰ νὰ κόψουν τὰ ξύλα τῆς πυρᾶς τοῦ Πολυνεΐκου καὶ ν' ἀνοίξωσι τὸ στόμιον τοῦ τάφου τῆς Ἀντιγόνης. **αὐτός τ' ἔδησα καὶ ἐκλύσομαι**: ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἀντιγόνην, τὴν ὁποίαν ἔχει δεσμίαν ζωτιανὴν ἐν τῷ τάφῳ, καὶ εἰς τὸν Πολυνεΐκην, ὃν ἐκράτει ἄταφον, μὴ δυνάμενον νὰ κατέλθῃ εἰς Ἄδην. Παρατηρεῖται δὲ ἀσάφειά τις εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Κρέοντος, ἣτις ἐξηγεῖται, ἀφ' ἐνὸς μὲν λόγῳ τῆς σπουδῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι καὶ ὁ ἴδιος πηγαίνει καὶ δύναται αὐτοπροσώπως καὶ ἐπὶ τόπου νὰ δώσῃ καλυτέρας οδηγίας.

Πέμπτον στάσιμον (στ. 1115 - 1152)

Λεξιλογικά. στ. α'. **Πολυώνυμο**: ἀποκαλεῖ οὕτω τὸν Διόνυσον, διότι ἐλέγετο ὑπὸ διάφορα ὀνόματα Βάκχος, Ἰακχος, Διθύραμβος, Εὐΐος κτλ. **Καδμ. νόμφας** = τῆς Σεμέλης. **ἄγαλμα** (ἀγάλλομαι) = χάσμα. **βαρυβρομέτας** (βαρὺς - βρέμω) = ὁ βαρέως βροντῶν. **ἀμφέπω** = προστατεύω. **κλυτός** = ἔνδοξος. **μέδω** = ἄρχω, κυβερνῶ. **κόλποις** = πεδίοις. **πάγκοινοι** = κοινοὶ εἰς ὄλον (διότι πολλοὶ καὶ ξένοι συνέρρεον εἰς Ἐλευσίνα κατὰ τὰς ἐορτάς). **Δηῶ** = ἡ Δημήτηρ. **Βακχᾶν** = τῶν Βακχῶν (ἀκολούθων τοῦ Διονύσου). **βαιετάω· ὦ** = κατοικῶ. **ἐπὶ σπορᾷ δράκοντος** = παρὰ τὸν τόπον, ὅπου ἐσπάρησαν οἱ δόδοντες τοῦ δράκοντος. (Ἔθηκε τὸ ὄλον, δράκοντος, ἀντὶ νὰ

θέση τὸ μέρος, ὀδόντων). τά: παρ' ὑγροῖς ῥεῖθροις καὶ ἐπὶ σπορῶ προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ: Θήβαν, καὶ ὄχι τὸ: ναιετάων.

ἀντιστρ. α'. ὑπὲρ διλόφου πέτρας = ὑπεράνω τοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ἔχει δύο κορυφάς (ἴδε πραγμ. παρατηρ.). στεροψ-οπος (στερ., ἔξ οὗ ἀστραπή, καὶ ὄπ-ῶσις) = ἀπαστράπτων, λαμπρός. λιγνύς (ἡ) = πικνὸς καπνὸς (τῶν δάδων), ἀναμειγμένος μετὰ φλογῶν. στεῖχω = βαδίζω. Κωρύκται — Βακχίδες — Κασταλίας — Νυσαίων (ἴδε πραγμ. παρατηρήσ.). νάμα (ῥ. νάω = ῥέω) = πηγὴ. κισσήρεις = κισσοτρόφοι, κισσόφυτοι. ὄχθαι = λόφοι, ἔξοχαί. ἀκτά' ἦτο ἡ Νῦσα ἡ Εὐβοϊκὴ, ἣτις ἦτο παραθαλασσία. πέμπει = συνοδεύει (ἔνν. σέ). ἄμβροτος = θεῖος, θεόπνευστος. εὐάζω = (λέγω, εὐοῖ, εὐάν) = ὑμνῶ. ἐπισκοποῦντα = ὅταν ἐπισκέπτεσαι. ἀγυιὰ (ἡ) = (εὐρεῖα) ὁδός.

στρ. β'. τὰν = ἦν (Θήβαν). ὑπερτάταν (ἐπιρρημ. κατηγ.) = εἰς ὑπερτατον βαθμόν. σὺν κεραυνία μητρὶ = μετὰ τῆς κεραυνοπλήκτου μ. Ἡ Σεμέλη, ὡς εἶναι γνωστὸν ἐκ τοῦ μύθου, ἐπλήγη διὰ κεραυνοῦ ὑπὸ τοῦ Διός, παρουσιασθέντος ἐνώπιόν της καὶ κατ' ἐπιθυμίαν της ἐν ὄλῃ του τῇ μεγαλοπρεπεῖα, καὶ κατεκάη, ἀποβαλοῦσα οὕτω προόρωσ τὸν Διόνυσον. Ὄς = ἐπειδὴ. ἔχεται = κατέχεται. νόσου = ἔνν. τὸ μῖασμα τῆς πόλεως. μολεῖν (ἀντι προστ.) = ἐλθέ. καθαρσίω ποδι = μέ καθαρτήριον ἐρχομόν, ὡς καθαρτής. στονόεις = πολύστονος, πολυθόρυβος. πορθμόν' ἔνν. τὸν Εὐριπον.

ἀντιστρ. β'. πύρπνους = πυρίπνους, ὁ ἐκπνέων πῦρ. νυχίων = νυκτερινῶν. ἐπίσκοπος = ἔφορος, ῥυθμιστής. παῖς Διὸς γένεθλον (ποιητ. ἔκφρασις) = διογενής. προφάνηθι = ἐμπρὸς ἐμφανίσθητι. περιότολοι = ἀκόλουθοι. Θυῖαι καὶ Θυιάδες = Βάκχαι. χορεύω = μέλω διὰ χορῶν, τιμῶ διὰ τιμητικῶν χορῶν. ταμίας = δεσπότης.

Πραγματικά. Ὅτε ἀπῆλθεν ὁ Κρέων, ὁ χορὸς μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἔδει, ἐπικαλούμενος τὸν πολιούχον τῶν Θηβῶν Βάκχον, ἵνα σώσῃ τὴν γενέθλιον πόλιν ἀπὸ τῶν κακῶν· ἔξυμνεῖ δὲ τὸν Διόνυσον καὶ διότι ἦτο πολιούχος τῶν Θηβῶν καὶ διότι οἱ τραγικοὶ ἡσμένιζον νὰ ἀναφέρωσι τοῦτον, ἐπειδὴ καὶ τὸ δράμα ἐκ τῶν Διονυσιακῶν εορτῶν προῆλθε καὶ ἐν τῇ Διονυσιακῇ θεάτρῳ ἐπαίζετο. Καδμείας νύμφας = τῆς Σεμέλης, τῆς κόρης τοῦ Κάδμου. κλυτὰν Ἰταλίαν' ἀναφέρει πρῶτον τὴν Ἰταλίαν ὡς τόπον λατρείας τοῦ Διονύσου, ὅπου πολλὰ ἄμπελοι ἦσαν καὶ εἶναι. Ἀποκαλεῖ δὲ ἔνδοξον αὐτῇ, διότι ἦκαμαξ

τότε ἢ κάτω Ἰταλία, ἢ καλουμένη μεγάλη Ἑλλάς, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἀποικίσει πρὸ μικροῦ (τῷ 444 π.Χ.) τοὺς Θουρίους. **Ἐλευσινίας Δηοῦς**· εἰς τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια ἢ Δημήτηρ, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας ἐγίνοντο ταῦτα, ἐκαλεῖτο Δηώ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἰακχος, ταυτιζόμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸν θεὸν Διόνυσον, ἐλατρεύετο κατὰ τὰς τέλεσιν τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, τοῦ ἀγάλματός του μεταφερομένου ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ εἰς τὴν Ἐλευσίνα. **Βακχᾶν**· ἦσαν αἱ Μαινάδες, αἱ ἀκόλουθοι τοῦ Διονύσου. **ἐπὶ σοπορᾷ δράκοντος**· ἐννοεῖ τὸν τόπον, ὅπου ἐσπάρησαν ὑπὸ τοῦ Κάδμου οἱ ὀδόντες τοῦ δράκοντος, τοῦ φύλακός τῆς Ἀρξείας κρήνης. **διλόφου πέτρας**· δικόρυφον ὄρος λέγει τὸν Παρνασσόν, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔχει δύο ὑψηλοτάτας κορυφάς, τὴν Λυκώρειαν καὶ τὴν Ἰάμπειαν. **Κωρύκλαι νύμφαι**· ἦσαν αἱ νύμφαι τοῦ Κωρυκίου ἀντροῦ εἰς τοὺς νοτίους πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ· ἦτο δὲ τὸ Κωρύκιον ἀντρον ἱερὸν καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ ἐστάλαζε καθαρὸν καὶ διανγέστατον ὕδωρ. **Βακχίδες**· ἦσαν αἱ γυναῖκες τῆς Φωκίδος, Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς, αἷτινες κατὰ πᾶν δεῦτερον ἔτος κατὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου ἐτέλουν ἐν καιρῷ νυκτὸς θρησκευτικὰς τελετὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου καὶ Ἀπόλλωνος· ἐπεκράτει δὲ ἡ πίστις, ὅτι καὶ εἰς τὰς τελετὰς αὐτὰς ἦτο παρὼν ὁ Βάκχος. **Κασταλίας**· εἶναι ἡ περιφημὸς πηγὴ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ, ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν. **Νυσαίων ὀρέων**· πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῶν Ἰνδιῶν, ἔφερον τὸ ὄνομα Νῦσα, εἰς ὅλας δὲ αὐτὰς ἐλατρεύετο ὁ Διόνυσος. Ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς Νύσης τῆς Εὐβοικῆς, ἢ ὁποία ἦτο πολυστάφυλος· **κισσήρεις**· ὁ κισσὸς ἦτο ἱερὸν φυτόν τοῦ Διονύσου. **ματρί**· ἐννοεῖ τὴν Σεμέλην, ἣτις ἐθεωρεῖτο κεραυνία (=κεραυνόπληκτος), μολονοῦτι δὲν ἐπλήγη αὐτὴ, ἀλλ' ἀπέβαλε προῶρος τὸν Διόνυσον, φοβηθεῖσα τὰς ἀστραπὰς καὶ τοὺς κεραυνούς, οἷτινες ἐρρίφθησαν πέριξ αὐτῆς. **Ἰακχον**· τὸ ὄνομα τοῦτο τοῦ Διονύσου ἦτο ἐν χρῆσει κατὰ τὰς μυστικὰς τοῦ θεοῦ τελετὰς.

Ἔξοδος (στ. 1155 - 1352)

α') στ. 1155 - 1182.

Λεξιλογικαί. δόμων ἀνήκει καὶ εἰς τὸ Κάδμου, ἦσαν δὲ οἱ Θηβαῖοι παροικιοί, διότι κατῴκουν πλησίον τῆς ἀκροπόλεως Καδμείας, τὴν

ὅποιαν ἔκτισε μὲν ὁ Κάδμος, ὠχύρωσε δὲ ὁ Ἀμφίων. **στάντα** = ἐφ' ὅσον ὑπῆρξε. **αἰνέω-ῶ** = ἐπαινῶ, μακαρίζω. **μέμφομαι** = κατακρίνω, ψέγω. Ἡ σύνταξις: **οὐκ ἔστ' ἀνθρώπου βίος τοιοῦτος, ὅποιον στάντα οὐτ' αἰνέσαιμ' ἂν οὔτε μεμψαίμην ποτέ. βίον** ἐτέθη κατ' αἰτιατικὴν καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ ὅποιον. **τύχη ὀρθοῖ** —**καταρρέπει, εὐτυχοῦντα—δυστυχοῦντα**· σχῆμα χιαστόν. **ὀρθῶ** -ῶ=ἀνορθῶν. **καταρρέπω**=κατακρημνίζω. **τῶν καθεστῶτων** = τοῦ πεπωμένου καὶ τῆς ἐκβάσεως αὐτοῦ· **γάρ**· ἐνῶ ὠμίλησε γενικῶς προηγουμένως, ἤδη εἰδικεύει διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Κρέοντος· διὸ ἐρμηνευτέον τὸ **γάρ** = ἐπὶ παραδείγματι. **ὡς ἐμοί** (ἐνν. ἐδόκει)= κατὰ τὴν γνώμην μου. **παντελεῆ** = γενικῶς ὄλην. **εὐθύνω**=διοικῶ, κυβερνῶ. **θάλλω**=ἀκμάζω, εἶμαι εὐτυχής. **τέκνων**· ἐνν. τὸν Αἴμονα, διότι ὁ Μεγαρέυς εἶχε θυσιασθῆ πρὸ πολλοῦ. Μέχρις ἐδῶ ἐκτίθεται ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἡ δημοσία καὶ ἰδιωτικὴ εὐτυχία τοῦ Κρέοντος. **ἀφεί-ται**=ἔχουν ἐξαφανισθῆ (ἡ βραχυλογία καὶ ὁ παρακείμενος δηλοῦσι τὸ ἀπότομον καὶ τετελεσμένον τῆς καταστροφῆς). **ὅταν προδῶσι** = ὅταν ἀφήσουν νὰ χαθοῦν. **τίθημι** = θεωρῶ, νομίζω. **ἔμψυχον νεκρὸν** (σχ. ὀξύμωρον)=ζωντανὸν νεκρὸν. **πλούτει καὶ ζῆ** (=ζῆθι)· ἐτέθησαν προσ-τακτικαὶ μὲ τὴν ἔννοιαν ἐναντιώσεως: ἔστω καὶ ἄν... **τύραννον σχῆμα** = βασιλικὸν ἀξίωμα. **τὸ χαίρειν** = ἡ χαρά, ἡ ἡδονή. **τάλλα**· δηλ. τὸν πλοῦτον, τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν κ.τ.λ. **σκιάς καπνοῦ**· γεν. κατηγορηματικὴ (τοῦ τιμήματος) = ἀντὶ ἐνὸς τίποτε. **πρὸς τὴν ἡδονὴν** = ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν χαράν. Βλέπομεν ὅτι ὁ ἄγγελος καθ' ὅμοιον τρόπον, ὅπως καὶ ὁ φύλαξ (ἀπὸ τοῦ στίχ. 223 καὶ 388 καὶ ἐξῆς), ὁμιλεῖ διὰ γνωμολογιῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεωριῶν, ὡσὰν ὀπαδὸς τῶν ἡδονικῶν φιλοσόφων, μὴ ὁμιλῶν περὶ τοῦ κυρίου θέματος, χάριν τοῦ ὁποίου ἦλθεν, ἀλλ' ἀπλῶς νύξιν περὶ αὐτοῦ ποιούμενος. **ἄχθος**=λύπη, συμφορά. Ἡ σειρά τῶν λέξεων: **τί δ' αὖ ἐστι τοῦτο τὸ ἄχθος βασιλέων** (περὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας), ὃ ἦκεις φέρων; **τεθνάσαι**· μονολεκτικῶς καὶ ἀποτόμως λέγει τὸ πρᾶγμα παρὰ τὴν προηγουμένην ἀπεραντολογίαν του, ὅπως καὶ ὁ φύλαξ ἐν στίχ. 402 παρὰ τὴν ἀφόρητον προηγουμένως μακρολογίαν του εἶπεν ἀποτόμως: αὕτη τὸν ἄνδρα ἔθαπτε· πάντ' ἐπίστασαι. **καὶ τίς φονεύει;** ὁ χορὸς ἀμνεῖ αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν, διότι ἐκ τῆς λέξεως θανεῖν σχηματίζει τὴν ἀντίληψιν, ὅτι πρόκειται περὶ φόνου. **ὁ κείμενος**=ὁ φονευθεὶς. **αἰμάσσομαι**=χύγω τὸ αἷμά μου, φονεύομαι. **αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ**=ὁ ἴδιος μὲ τὸ ἰδικό του

χέρι. **φόνου**· γεν. αίτίας (ένν. τῆς Ἀντιγόνης). **τοῦπος**—τὸ μάντευμα. **ὡς ἄρ' ὀρθὸν ἤγυσας** = πόσον λοιπὸν ἀληθές ἐξέφερες τὸ μάντευμά σου. **ἐχόντων τῶνδε** = τούτων οὕτως ἐχόντων (ὅπως τὰ ἐξέθηκα). **πάρα**—πάρεστι—εἶναι δυνατόν. **βουλεύειν**—να γίνῃ σκέψις καὶ περὶ τοῦ ἄλλου καθήκοντός σου (να σπεύσῃ να τὸ ἀναγγείλῃς καὶ εἰς τὴν Εὐρυδίκην). **δάμαρ-τος** = (ἐκ τοῦ δαμάω=δαμάζω) = σύζυγος. **ὄμοῦ** = πλησίον. **ἦτοι κλύουσα παιδὸς** = ἦ διότι ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν περὶ τοῦ τέκνου της. **τύχη** = τυχαίως.

Πραγματικά. Κάδμου πάροικοι... ὁ Κάδμος, ὡς εἶπομεν, ἦτο ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς Καδμείας ἀκροπόλεως τῶν Θηβῶν. Ὁ ἄγγελος ἐν ἀρχῇ ἀπευθύνει μετὰ τινος μεγαλοπρεπείας ἐπίσημον τρόπον τινὰ χαιρετισμὸν πρὸς τὸν χορόν, θέλων να δείξῃ τὴν μεγάλην σοβαρότητα τῆς εἰδήσεως, ἣν φέρει πρὸς ἀνακοίνωσιν. **Ἀμφίονος**· οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης, συζύγου τοῦ Λύκου, βασιλέως τῶν Θηβῶν, οὗτος δὲ ἦτο ὁ πρῶτος πραγματικὸς οἰκιστὴς τῶν Θηβῶν. **τύχη γὰρ ὀρθοῖ...** ὁ φύλαξ, ὡς βλέπομεν, ὁμιλεῖ ὡσὰν πιστὸς ὁπαδὸς τῆς ἰδέας περὶ τοῦ ἀστάτου τῆς τύχης εἰς τὰ ἀνθρώπινα καὶ τῶν ἡδονικῶν δογμάτων τῆς Κυρηναϊκῆς σχολῆς. **Εὐρυδίκην**· αὕτη ἔρχεται ἐκ τῆς μέσης πύλης τοῦ ἀνακτόρου, ἀκολουθουμένη ὑπὸ δύο θεραπεινίδων, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι δὲ τοῦ: **Αἴμων ὄλωλεν**, κατελήφθη ὑπὸ λιποθυμίας, συνελθοῦσα δὲ ἐξῆλθεν ἐν στίχ. 1180.

β') στ. 1183 — 1243.

Λεξιλογικά: ἐπαισθάνομαί τινος = ἀκούω τι. **ἵνα ἰκοίμην προσήγορος εὐγμάτων** = ἵνα προσελθοῦσα ἀπευθύνω εὐχάς. **εὐγμάτων καὶ Παλλάδος**· γεν. ἀντικειμ. ἐκ τοῦ προσήγορος. **ἀνασπαστοῦ**. (προληπτ. κατηγορ.) = ὥστε ἀνασπαστὸν γενέσθαι = ὥστε να ἀνοιχθῇ. **χαλῶ** = χαλαρώνω, λύω. **ὑπτιος** (ἐκ τῆς ὑπὸ) = ὁ πρὸς τὰ ὀπίσω κλίνων· ἀντίθετον εἶναι τό, **πρηνής**. **δείσασα** (ῥ. δέδοικα). **πρὸς δμωαῖσι** = εἰς τὰς χεῖρας (τὰς ἀγκάλας) τῶν θεραπεινίδων της. **ἀποπλήσομαι** = λιποθυμῶ. **ὅστις ἦν...** πλαγ. ἔρωτ. πρὸτ. οὐκ ἄπειρος· σχ. λιτότητος. **παρῶν** = αὐτόπτης μάρτυς ὢν. **ἐρῶ κούδεν παρήσω**· θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς ἐξεφράσθη ἢ αὐτὴ ἔννοια. **μαλθάσσω** = παραμυθοῦμαι, παρηγορῶ. **ποδαγὸς** = ὁδηγός. **πόσις** = σύζυγος. **νηλεές** (νη-ἔλεος) = μὴ τυχὸν οἴκτου (καθόσον οὐδεὶς

ἐτόλμα νὰ θάψῃ αὐτό). αἰτῶ = παρακαλῶ. ἐνοδία θεὸς = ἡ Ἐκάτη.
 εὐμενεῖς (ἐπιρ. κατηγ.) = εὐμενῶς (ἐξευμενισθέντες). ὀργὰς κατα-
 σχεθεῖν = νὰ κατάσχωσι, νὰ παύσωσι τὴν ὀργὴν των (ἦν εἶχον, διότι
 ἔμενον ἄταφος ἔτι ὁ νεκρὸς τοῦ Πολυνεϊκοῦς). νεοσπὰς θαλλὸς
 = νεωστὶ ἀποκοπεῖς θαλλὸς (κλάδος ἐλαίας). ὁ δὴ = ὅ, τι βεβαίως ἐκ
 τοῦ πτώματος (τοῦ Πολυνεϊκοῦς). συγκαταίθω = καίω ὅλα ὁμοῦ τὰ
 τεμάχια. ὀρθόκρανον = ὑψηλόν. οἰκείας χθονὸς (γενικὴ τῆς ὕλης)
 = ἐκ τῆς πατροφᾶς, γενεθλίου γῆς. νυμφεῖον (κατ' εὐφημ.) = νεκρικὸν
 θάλαμον. εἰσβαίνω = πηγαίνω διὰ νὰ εἰσέλθω. ὀρθίων κωκυμά-
 των = ὄξυφώνων θρήνων. ἀμφὶ ἀκτέριστον πασάδα = εἰς τὸν
 ἔστερημένον τῶν νενομισμένων νεκρικῶν τιμῶν νυμφικὸν θάλαμον. τῷ
 δὲ = περὶ τὰ ὧτα δὲ τούτου. περιβαίνει ἄσημα βοῆς = πλήττει
 δυσδιάγνωστος φωνή. μᾶλλον ἄσσον = ἔτι πλησιέστερον· τὸ μᾶλλον
 πλεονάζει. ἴησι = ἐκβάλλει. δυσθρήνητον ἔπος = λίαν θρηνώδη
 φωνήν. σαίνω = μαλακῶς πλήττω. ἴτ' ἄσσον ὠκεῖς (πλεονασμ. διὰ
 νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην σπουδὴν). ἄρμον χώματος = ἄνοιγμα τάφου.
 λιθοσπαδῆ = γενόμενον δι' ἀποσπάσεως λίθου. στόμιον = εἴσοδος.
 Ἡ πλοκὴ τῶν λέξε. ἀθρήσατε (ἀθρέω-ῶ), δύντες ἄρμον λιθο-
 σπαδῆ χώματος, πρὸς αὐτὸ στόμιον = παρατηρήσατε, ἀφ' οὗ
 (χωθῆτε) διεισδύσητε εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦ τάφου, τὸ σχηματισθὲν ἐξ
 ἀποσπάσεως λίθου (καὶ προχωρήσητε) ἀκριβῶς ἕως εἰς αὐτὸ τὸ στό-
 μιον. εἰ τὸν Αἴμονος... βραχυλογία ἀντί: εἰ αὐτὸς ἐστὶν ὁ φθόγγος
 (ἢ φωνὴ) τοῦ Αἴμονος, ὃν ἀκούω. κλέπτομαι = ἀπατῶμαι. ἄθυ-
 μος = ἦτο χωρὶς καρδιά, εἶχε χάσει τὸ ἠθικόν του. ἐν λοισθίῳ
 τυμβεύματι = εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ θολωτοῦ τάφου. βρόχος
 μιτώδης = βρόχος (θηλειὰ) ἀπὸ μίτους (κλωστῆς, λωρία). σινδῶν =
 λινοῦν ὕφασμα. καθημμένη (καθάπτομαι) = κρεμασμένη. τὸν δὲ
 (Αἴμονα) προκείμενον ἀμφὶ μέσση περιπετῆ = νὰ ἔχῃ ἐναγκα-
 λισθῆ αὐτὴν ἐκ τοῦ μέσου. εὐνής = τῆς μνηστῆς. ἀποιμῶζω =
 θρηνῶ μεγαλοφώνως. φθορὰν = ἀπώλειαν. τῆς κάτω = ἡ ὁποία
 τώρα πλεον ἦτο κάτω εἰς τὸν Ἄδην. στυγνὸν = ἀπαισιῶς. δύστη-
 νον λέχος = τὸν δυστυχῆ (κακότυχον) γάμον. ἐν τῷ (τίνι) ξυμφο-
 ρᾶς (γεν. διαιρει.) διεφθάρης; = εἰς ποῖον βαθμὸν τυφλώσεως ἔχα-
 σες τὸν νοῦν σου; ὄσσοισι = ὀφθαλμοῖς. ἐκείσιος λίσσομαι = θεο-
 μοπαρακαλῶ. παπταίνω = προσβλέπω. διπλοῦς κνώδοντας = τοὺς
 δύο ἐκατέρωθεν τοῦ ξίφους κατὰ τὸ τέλος τῆς λαβῆς προέχοντας σι-

δηροῦς ὀδόντας. Ἐδῶ σημαίνει: τὸ ἀμφίστομον ξίφος. **φυγαῖσιν** = πρὸς φυγὴν. **ἀμπλακίσκω** = ἀποτυγχάνω. **αὐτῷ χολωθεῖς** = ὀργισθεῖς καθ' ἑαυτοῦ (διὰ τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν ἀνόσιον πρᾶξιν κατὰ τοῦ πατρός του). **ὥσπερ εἶχε** δηλ. ἄνευ ἄλλης προπαρασκευῆς καὶ παρελεύσεως χρόνου. **ἐπενταθεῖς** = ἀνατείνας τὴν χεῖρα καθ' ἑαυτοῦ. **ἤρεισε** = ὤθησεν, ἐνέπηξε. **μέσσον** (κατηγορ. τοῦ) **ἔγχος** = μέχρι τοῦ μέσου τοῦ ξίφους. **ὕγρον** = χαλαρόν, ἄτονον. **ἔτ' ἔμφρων** = ἔχων ἀκόμη τὰς αἰσθήσεις του. **φυσῶ** = φυσῶ ἰσχυρῶς, ἀναπνέω δυνατά. **ὄξειαν** = ὀρητικὴν. **φοινίου σταλάγματος** = φονικοῦ αἵματος. **τὰ νυμφικὰ τέλη λαχῶν** = τελέσας τὴν γαμήλιον τελετὴν. **δεΐλαιος** = ὁ δυστυχῆς. **τὴν ἀβουλίαν** (κατὰ πρόληψιν).

Πραγματικά. Παλλάδος θεᾶς· καὶ ἐδῶ ὁ Σοφοκλῆς ὅπως καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ἀναφέρει τὴν Παλλάδα Ἀθηναῖν, ἵνα περιποιηθῇ τοὺς Ἀθηναίους, πρὸ τῶν ὁποίων παίζεται τὸ δράμα. **κλειθρα ἀνασπαστοῦ**· κλειθρα εἶναι οἱ δύο μοχλοὶ ἔσωθεν τῆς θύρας εἰς ἔξ ἄριστερῶν καὶ εἰς ἐκ δεξιῶν, διὰ τὰ ἀνασπασθῆ δὲ (νὰ ἀνοιχθῆ) ἢ θύρα, ἔπρεπε νὰ ἀποσπυροῦν οἱ μοχλοί. **οὐκ ἄπειρος** (τί ἐννοεῖ διὰ τούτου;). **ἐνοδία θεός**· ἢ Ἐκάτη διέτριβεν εἰς τὰς ὁδοὺς, τὰς τριόδους καὶ τοὺς τάφους, διὸ καὶ Ἐνοδία, Τριοδίτις, Τυμβιδία ἐπεκαλεῖτο κ.λ. **οἰκείας χθονός**. ἴδιον χαρακτηριστικὸν παντὸς Ἑλληνος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶναι νὰ ποθῆ νὰ ταφῆ ἐν τῇ γενεθλίῳ γῆ, καὶ μόνον οἱ ἐχθροὶ τῆς πατρίδος ἄταφοι ἐρρίπτοντο μακρὰν τῶν αὐτῆς ὁρίων. Θαπτόμενος ἦδη ὁ Πολυνεΐκης ἐν τῇ πατρὶα γῆ, παύει νὰ εἶναι πλέον φυγὰς καὶ ἐχθρὸς αὐτῆς. **λιθόστρωτον**· με πέτρες καὶ ὄχι με τάπητας κλπ., ὅπως θὰ ἦτο ἐστρωμένος ὁ νυμφικὸς θάλαμος. **ἔτ' ἄσσον** κ.τ.λ. ὁ Κρέων προαισθανόμενος μέγα κακόν, ἀντιλαμβάνεται, ὅτι χάνει τὸ θάρος καὶ τὰς δυνάμεις του καὶ ἀναθέτει εἰς τοὺς θεράποντας νὰ πλησιάσουν εἰς τὸν τάφον. **ἄρμον χώματος** κ.τ.λ. οἱ τάφοι οὗτοι ἦσαν μὲν λιθόστρωτοι, ἀλλ' εἶχον καλυφθῆ διὰ χώματος καὶ ὁμοιάζον ἔξωθεν πρὸς γηλόφους. Τῶν τοιούτων τάφων ἢ θύρα ἀπεκλείετο διὰ λίθων, ἴσως μάλιστα οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐτάσσοντο τοιουτοτρόπως, ὥστε εἰς αὐτῶν ἀποσπώμενος ἀπετέλει τὸν ἄρμον, ὃν ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς. Τοιούτους τάφους γνωρίζομεν τοὺς Μυκηναϊκοὺς θολωτοὺς τάφους. **σινδόνας**· σινδόνα ἐννοεῖ τὸ λινοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον συνέστρεψε καὶ ἔκαμε βρόχον. Τὸ ὕφασμα

δὲ τοῦτο ἐχρησιμοποίει ἢ ὡς ζώνην ἢ ὡς κρήδεμνον (δηλ. κεφαλόδεσμον) ἢ ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, φθάνον ἐκατέρωθεν μέχρῳ τῶν ὤμων.

γ') στ. 1244 — 1276.

Λεξιλογικά. τί (κατηγορ. τοῦ τοῦτο) = πῶς. **φρούδη** = ἀπῆλθε. **θαμβέω** = εἶμαι ἐκπεπληγμένος, εἶμαι ἐκθαμβος. **βόσκομαι ἐλπ.** τρέφομαι με ἐλπίδας. (Ἡ Εὐρυδίκη ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ τῆς μέσης βασιλείου θύρας, χωρὶς νὰ εἶπη τι). **ἄχη** = λύπην, ἐδῶ συμφορὰν. **ὑπὸ στέγης ἔσω**· τὸ ἔσω πλεονάζει. **προθήσειν** = ἀλλ' ὅτι θὰ προβάλλῃ, θὰ ἀναθέσῃ. Ἡ σύνταξις : βόσκομαι δι' ἐλπίσιν κλύουσιν (αἰτιολ. μετ.) ἄχη τέκνου οὐκ ἀξιώσειν στένειν ἐς πόλιν ἀλλὰ προθήσειν δμωαῖς (= εἰς τὰς θεραπευαίνιδας) στένειν (= θρηνεῖν) οἰκεῖον πένθος ὑπὸ στέγης ἔσω. **γνώμης** = συνέσεως. **γν. ἄπειρος** = ἐστερημένη συνέσεως, ἀνόητος. **ἀμαρτάνειν** = νὰ κάμῃ ἀτοπὸν τι (ὁ μὲν ἄγγελος ἐνονοεῖ βεβαίως, ὅτι δὲν θὰ παρεκτραπῆ θρηνοῦσα δημοσίᾳ, οἱ δὲ θεαταὶ ἐννοοῦσιν ἐπιχειρῶμενον ἀπογενομένην διάβημα αὐτῆς). **ἐμοὶ δ' οὖν** = εἰς ἐμὲ ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει. **εἰσόμυσθα** (ῥ. οἶδα)· ἐτέθη ὄριστ. μέλλ. ἀντὶ ὑποτακτ. εἰδῶμεν. **βαρῦ** = ἐπίφοβον, σοβαρόν. **κατάσχετον** = κρυφὴν τινα πρόθεσιν. **κρυφῆ** = με τὴν σιωπὴν τῆς. **παραστείχω** = εἰσέρχομαι. **βάρος τῆς σιγῆς** (ἢ γεν. εἶναι ὑποκειμ.) = ἡ σιγὴ ἐνέχει σοβαρόν τι· (ὁ ἄγγελος ἀκολούθως εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα). **ἐφήκει** = ἦλθεν, εἶναι παρών. **ἐπίσημον μνῆμα** = φανερὸν σημεῖον. **εἰ θέμις εἰπεῖν**· διὰ τούτων μετριάξει τὴν κατηγορίαν κατὰ τοῦ Κρέοντος : «αὐτὸς ἀμαρτῶν».

στ ρ. α'. **δυσφρόνων φρενῶν** (ὀξύμωρον) = ἄφρονος νοῦ. **στερεὰ** (ἀντὶ στερεῶν εἰς τὸ φρενῶν) = ἰσχυρογνώμονος (νοῦ). **θανατόεντα** = θανατηφόρα. **ἐμφυλίου** = συγγενεῖς. **ἄνολβα ἐμῶν βουλευμάτων** = ἄνολβα (= ἀτυχή) ἰδικά μου βουλευματα. **Ξὺν νέφ μόρφ** = με θάνατον καινοπρεπῆ (διότι ἠτύοκτόνησε καὶ μάλιστα ἐξ αἰτίας τοῦ πατρός). **ἀπελύθη**· ἐνν. τοῦ ζῆν. **τὴν δίκην** = τὸ δίκαιον. **τότε**· ὅτε προεκήρυσσον τὸ κήρυγμα περὶ μὴ ταφῆς. **ἄρα**, ὡς βλέπω ἐκ τῶν ὑστέρων. **μέγα βάρος** = μεγάλην συμφορὰν. **ἐνέπαισεν ἐμῷ κάρᾳ** = παίσας ἐνέβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν μου. Ἡ κανον. πλοκὴ τῶν λέξ. : θεὸς δ' ἄρα ἔχων με (κατέχων με ὅλως ἐν τῇ ἐξουσίᾳ του) ἔπαισε τότε μέγα βάρος ἐν ἐμῷ κάρᾳ. **ἐνέσεισε δέ με ἐν ἀγρίαις ὁδοῖς** = με

ἐνέβαλε δὲ εἰς ἄγρια βουλευμάτα. **λακπάτητον** (λάξ-πατῶ) προληπτ. κατηγορ. = ἦν ἐλάτισε διὰ τῶν ποδῶν του. **πόνοι δύσπονοι βροτῶν** = βάσανα τῶν ἀνθρώπων, πού γεμίζουν πικρίας τὸν βίον των.

Πραγματικά. οὐκ ἀξιώσῃν ἐς πόλιν στένειν· ἐθεωρεῖτο ἄτοπον τὸ νὰ θρηγοῦν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ, ἥτο δὲ συνήθεια νὰ μοιρολογοῦν αὐται μετὰ τῶν θεραπαινίδων των ἐντὸς τῆς οἰκίας (πρβλ. Ἰλιάδ. X 430, 515). **Καὶ μὴν ὄδ' ἀναξ ἐφῆκει...** εἰσέρχονται ἐκ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου ὁ Κρέων μετὰ τῶν ἀκολουθῶν του, φέροντες τὸν νεκρὸν Αἴμονα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει τὰς χεῖρας ὁ Κρέων. **ἐν δ' ἔσεισεν ἀγρίαις ὁδοῖς·** οἱ ἄνθρωποι τῶν ἥρωικῶν χρόνων τὴν αἰτίαν τῶν δυσβουλιῶν αὐτῶν συχνάκις ἀπέδιδον εἰς τοὺς θεοὺς.

δ') στ. 1277—1305.

Λεξιλογικά. ἔχων τε καὶ κεκτημένος· ἐνν. ἀντικ. κακά. **φέρων** = κρατῶν· ἢ κανονικὴ σειρὰ τῶν λέξεων : ἔοικας ἤκειν ἔχων τε καὶ κεκτημένος κακά, τὰ μὲν (ἐνν. τὸν Αἴμονα), τὰ δὲ (ἐνν. τὴν Εὐρυδίκην) τάχα ὄψεσθαι (καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ πλησιέστερον ἤκειν, ἀντὶ τοῦ ὀψόμενος). ἦ = ἄρα γε ; **παμμήτωρ** = ἢ καθ' ὅλα (ἢ γεννήσασα τὸν Αἴμονα καὶ μέχρι τοῦ τάφου ἀκολουθήσασα αὐτὸν) μήτηρ. **νεοτόμος** = ὁ νεωστὶ πλήξας.

ἀντιστρ. α'. δυσκάθαρτος = δυσεξιλέωτος (μὴ ἀρκεσθεῖς εἰς τὴν μεταμέλειαν τοῦ Κρέοντος, ἀλλ' ἀπαιτήσας καὶ δύο θύματα, τὸν Αἴμονα καὶ τὴν Εὐρυδίκην). **κακάγγελτα ἄχη** = λύπας διὰ τῶν ἀπαισίων εἰδησέων σου. **προπέμπω** = ἐξαπολύω, προξενῶ. **θροῶ** = λέγω. **ἐπεξεργάσω** = ἀπετελείωσας (ἔδωσες τὸ τελειωτικὸν πληγμᾶ). **σφάγιος** = γενόμενος διὰ σφαγῆς. **ἐπ' ὀλέθρῳ** = εὐθύς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ μου· ἢ σύνταξις : τίνα νέον σφάγιον γυναικεῖον μόρον λέγεις ἀμφικεῖσθαί μοι ἐπ' ὀλέθρῳ (τοῦ υἱοῦ) ; **οὐκ ἐν μυχοῖς ἔτι** = δὲν εἶναι πλέον εἰς τὸ βάθος τοῦ οἴκου (διότι αἱ θύραι ἠνοιχθησαν). **ἐναντα** = ἀπέναντι. **πότμος** (πίπτω) = (κακὴ) τύχη. **ὀξύθηκτος** = ὀξέως ἠκονημένος (θῆγω = ἀκονίζω), κοπτερός. **βωμία** = οὐσα εἰς τὸν βωμόν. **λύει** = παρέλυσε. **κελαινὰ** (κατηγορ. προληπτικόν) = ὥστε γενέσθαι κελαινὰ = ἢ νύξ τοῦ θανάτου ἐκάλυπεν αὐτά. **λάχος** (τὸ) = μοῖρα. **λοίσθιον** (ἐπιρρημ. διορ.) = τέλος δέ. **ἐφυμνῶ** = καταρῶμαι.

Πραγματικά. τὰ μὲν πρὸ τῶν χειρῶν· οἱ θεράποντες φέρουσι ἐπὶ φερέτρου τὸ πῶμα τοῦ Αἴμονος, ὁ δὲ πατὴρ διὰ τῆς χειρὸς του περιβίλλει αὐτό. "Αἶδου λιμὴν, ὁ λιμὴν τοῦ θανάτου, λέγεται δὲ οὕτω, διότι ἐκ τῆς τρικυμιώδους ζωῆς δέχεται ὡς λιμὴν γαλήνιος πάντας. **ὄραν πάρεστιν**· ἀνοίγεται ἡ μέση πύλη τῶν ἀνακτόρων καὶ ἐκφέρεται διὰ μηχανήματος (τοῦ ἐκκυκλήματος) ὁ νεκρὸς τῆς Εὐρυδίκης. **κακὰς πράξεις ἐφυμνήσασα**· πῶς χαρακτηρίζεται ὁ ἄγγελος, ἀναφέρων ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Κρέοντος τοὺς λόγους τῆς Εὐρυδίκης περὶ κακῶν πράξεων αὐτοῦ·

ε') στ. 1306 μέχρι τέλους.

Λεξιλογικά. στ ρ. β'. **ἀνέπταν**=ἀνέπτῃν (ἀναπέτομαι)=ἐτρόμαξα, ἐπετάχτηκα ἀπὸ τὸν φόβον μου (ἐπειδὴ ἤκουσε τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου περὶ τῆς ἐκστομισθείσης ἐναντίον του κατάρας τῆς Εὐρυδίκης: «ἐφυμνήσασα τῷ παιδοκτόνῳ»). **ἀνταίαν** (ἐνν. πληγὴν) = ἐμπρὸς εἰς τὸ στήθος. **τί μ' οὐκ ἔπαισεν** (ἰσοδυν. μὲ ἔντονον προτροπήν) = ἐμπρὸς, ὡς μὲ κτυπήσῃ τις. **ἀμφίθηκτος** = ἀμφίστομος. **συγκέκραμαι** = ἔχω συνδεθῆ ἀναποσπάτως. **δύα** = δύη = δυστυχία (προσωποπ.). **ἐπισκήπτομαι** = κατηγοροῦμαι. **τῶνδε μόρων κακείων**· διὰ μὲν τῶν α' ἐνν. τὸν θάνατον τοῦ Αἴμονος, διὰ τῶν β' τὸν τοῦ Μεγαρέως. Ἡ κανον. σειρὰ τῶν λέξεων: (ἐνν. ἐκ τῶν προηγ.: ὀρθῶς θρηνεῖς λέγων ταῦτα) ἐπεσκήπτου γε πρὸς τῆς θανούσης, ὡς ἔχων αἰτίαν τῶνδε κακείων μόρων. **ποιῶ δὲ τρόπῳ καπέλύσατο ἐν φοναῖς**; = καὶ μὲ ποῖον δὲ τρόπον φονεύσασα ἑαυτὴν ἀπέθανεν; **ὄπως** = μόλις. **ὄξυκώκυτον** = τὸ ὁποῖον ἐθρήνησε μὲ ὄξειας φωνᾶς. **τάδε οὐ ποθ' ἀρμόσει ἐξ ἐμᾶς αἰτίας ἐπ' ἄλλον βροτῶν** = ἡ αἰτία (ἢ εὐθύνη) αὐτῶν ἐδῶ τῶν δεινῶν οὐδέποτε θὰ μεταβιβασθῆ ἀπὸ ἐμὲ εἰς. . . **καίω** = φονεύω. **φάμ'** = φαμί = φημί. **ἔτυμον** = τῇ ἀληθείᾳ. **ἐν κακοῖς** = ἐν μέσῳ τῶν κακῶν (θέλει νὰ εἴπῃ ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Κρέοντος ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπῃ τοὺς νεκροὺς εἶναι κέρδος δι' αὐτόν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ λόγος περὶ κέρδους). **βράχιστα**=συντομώτατα. Ἡ σύνταξις εἶναι: **κράτιστα γὰρ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ** (ἐνν. ἐστὶν) **ὄντα** (ὑποθ.) **βράχιστα**. Ἡ σύντ. προσωπ. ἀντὶ ἀπροσώπου: **κράτιστον γὰρ ἐστὶ βράχιστα εἶναι τὰ ἐν ποσὶν** (πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν) **ὄντα κακὰ**. (Γίνονται δὲ συντομώτατα τὰ κακὰ, ἀν ἀποχωρήσῃ ὁ Κρέων τὸ ταχύτερον ἀπὸ τῆς ὄψεως τῶν πτωμάτων,

εἶναι δηλ. ἔμμεσος ὑπόδειξις τοῦ χοροῦ πρὸς τὸν Κρέοντα νὰ ἀποχωρήσῃ).

ἀντιστρ. β'. **τέρμιος ἡμέρα** = ἡ τελευταία ἡμέρα (τοῦ θανάτου). **ὑπατος** = ἔσχατος. Ἡ σύντ.: φανήτω ὁ ὑπατος ἐμῶν μόρων (μοιρῶν) ἄγων μοι κάλλιστα τερμίαν ἡμέραν. **τῶν προκειμένων τι** = ἐκ τούτων τι, ὅσα ἢ παροῦσα περίστασις ἀπαιτεῖ. (Ἐνν. τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν). **τῶνδε** δηλ. τοῦ θανάτου σου. **ὅτιοι** (δηλ. τοῖς θεοῖς). **ταῦτα** (δηλ. τὸν θάνατον). **συγκατεύχομαι** = εὐχομαι ὅλα ὁμοῦ, συγκεφαλαιώσας εὐχομαι. **μάταιον** = τὸν μηδὲν ὄντα, τὸν ἄχρηστον. **ἴδω** = νὰ προσβλέψω. **πᾶ κλιθῶ** = ποῦ νὰ στηριχθῶ (ἀφ' οὗ ἔχασα ἤδη πάντας). **λέχριος** = πλάγιος, πεπτωκῶς. **τῶν χειρῶν** ἔνν. τὴν γυναῖκα καὶ τὸν Αἴμονα. **τὰ δέ** = ἀφ' ἑτέρου δέ. **ἐπὶ κρατὶ** = εἰς τὴν κεφαλὴν μου. **πότμος** = μοῖρα. **δυσκόμιστος** = ἐκεῖνος, ὃν δυσκόλως φέρει τις, ὁ ἀνυπόφορος, ὁ ἀφόρητος. **εἰσάλλομαι** = εἰσορμῶ, ἐνσκήπτω. Ἄφ' οὗ ὁ Κρέων εἶπε τοὺς τελευταίους τοῦ λόγου, ἀπῆλθεν ὀδηγούμενος ὑπὸ τῶν θεραπόντων του, ὁ δὲ χορὸς ἀκολουθῶν, καθ' ὃν χρόνον ἀπέροχεται, λέγει τοὺς τελευταίους ἔξ-στίχους, ἐν οἷς ἐνυπάρχει ἡ ἠθικὴ τοῦ δράματος ἀρχή. **τὸ φρονεῖν** = ἡ φρόνησις, ἡ εὐβουλία. **πολλῶ πρώτον** = πρώτιστον, κυριώτατον. **τά γ' εἰς θεοὺς** = τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς θεοὺς (καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὀριζομένους νόμους). **ἀσεπτῶ** = ἀσεβῶ. **μεγάλοι λόγοι** = μεγαλαυχία, κομπορημοσύνη. **μεγάλας πληγὰς ἀποτείσαντες** = πληρώσαντες μεγάλας ποινάς, δηλ. διὰ μεγάλων δυστυχημάτων τιμωρηθέντες. **μεγάλοι λόγοι μεγάλας πληγὰς**. παρήχησις. **ὑπέραυχος** = ὑπερήφανος. **γῆρα** (μεταφορικῶς) = μὲ τὸν χρόνον, ἀργά (μετὰ τὴν τιμωρίαν). **ἐδίδαξαν** (γνωμικὸς ἀόριστος) = συνήθως διδάσκουν τοὺς ἄλλους.

Πραγματικά. μέλλοντα ταῦτα... ὁ χορὸς ἀφ' ἐνὸς μὲν εὐσχήμως κατακρίνει ὡς ἀνόητον τὴν ὑπὸ τοῦ Κρέοντος ἐπίκλησιν τοῦ θανάτου, δι' ὃ καὶ δικαιολογεῖται ὁ Κρέων ἐν στίχ. 1336, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιζητεῖ νὰ ἐπισπευθῇ ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ Κρέοντος. **τὸ φρονεῖν πρώτον** κ.τ.λ. ἡ εὐβουλία δηλ. κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων ἐθεωρεῖτο ὡς μέρος τῆς εὐδαιμονίας, καὶ μάλιστα πολὺ πρώτον, ἤτοι ἀριστον, ἐνῶ ἀντιθέτως ἐν στίχῳ 1051 εἶδομεν ὅτι τὸ μὴ φρονεῖν πλείστη βλάβη ἐστί.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

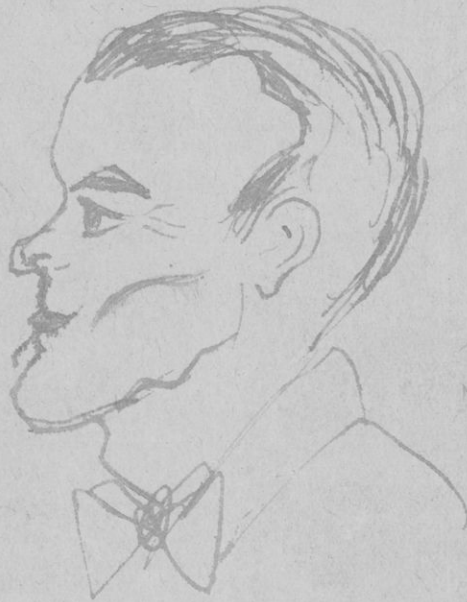
1. Εισαγωγή	5
2. Κείμενον	10
3. Έρμηνευτικά σημειώσεις	57

*Επιμελητής εκδόσεως και υπεύθυνος επί του έλέγχου τών δοκιμιών
ο φιλόλογος Κ. Α. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΣ

1000/99

Handwritten signature or initials.

